

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**FIFA VE UEFA FUTBOL ORGANİZASYONLARINDA
ŞAMPİYON MİLLİ TAKIM TEKNİK DİREKTÖRLERİNİN
DENEYİM VE KARIYER GELİŞİMİ SÜREÇLERİ**

BAHADIR BAYARSLAN

DOKTORA TEZİ

TEZİN YÜRÜTÜLDÜĞÜ ANABİLİM DALI ADI

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

SPOR YÖNETİMİ BİLİMLERİ

DANIŞMAN

PROF. DR. MEHMET MUSTAFA YORULMAZLAR

İSTANBUL- 2023

Beyan

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışması ile elde edilmemiş bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığı beyan ederim.

Bahadır BAYARSLAN

Teşekkür

Bu çalışmada bana destek olan danışmanım sayın Prof. Dr. Mehmet Mustafa YORULMAZLAR'a desteklerinden dolayı teşekkürlerimi sunarım. Her zaman bana destek olan, verdiğim kararlara güvenen kıymetli aileme teşekkür ederim.

Bahadır BAYARSLAN

İçindekiler

Beyan.....	i
Teşekkür.....	ii
İçindekiler	iii
Tablolar Listesi.....	v
Şekiller Listesi.....	vi
Kısaltma ve Simgeler Listesi	xviii
Özet.....	1
Abstract.....	2
1. GİRİŞ.....	3
2. GENEL BİLGİLER.....	8
2.1. Futbol.....	8
2.2. Futbol Oyunu	9
2.3. Futbolun Tarihçesi.....	10
2.4. Futbol Oyununun Gelişimi	10
2.5. Futbolun Önemi	12
2.6. Türkiye’de Futbolun Gelişimi	13
2.7. Futbol ve Küreselleşmesi	14
2.7.1. FIFA	14
2.7.2. UEFA	15
2.8. Futbol Takımı	17
2.9. Milli Takım	17
2.10. Dünya Kupası	18

2.11. Teknik Direktör	18
2.12. Yönetici Olarak Teknik Direktör	19
3. GEREÇ VE YÖNTEM	21
3.1. Araştırmanın Amacı.....	21
3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	21
3.3. Araştırmanın Modeli.....	22
3.4. Araştırmanın Veri Toplama Tekniği ve Aracı.....	23
3.5. Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenilirliği.....	24
3.5. Araştırmanın Verilerinin Analizi.....	25
4. BULGULAR VE YORUM.....	27
4.1.FIFA Dünya Kupası Şampiyonu Milli Takımların Geçmişten Günümüze Teknik Direktörleri Kimlerdir?.....	27
4.2.Uefa Avrupa Futbol Şampiyonası Şampiyonu Milli Takımların Geçmişten Günümüze Teknik Direktörleri Kimlerdir?.....	28
4.3.FIFA Dünya Kupası ve Uefa Avrupa Futbol Şampiyonası Kazanma Başarısı Göstermiş Teknik Direktörlere Genel Bakış.....	30
4.3.1.FIFA Dünya Kupası kazanan teknik direktörler kıta ayrımı	30
4.3.2.FIFA Dünya Kupası ve Uefa Avrupa şampiyonluğu kazanan teknik direktörler	30
4.4. FIFA Dünya Kupası ve Uefa Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörlerin Uyrukları Nelerdir?	32
4.5. FIFA Dünya Kupası ve Uefa Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörlerin Hedef Başarıya Ulaştıkları Yaş Aralıkları Nelerdir?.....	34

4.6. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörlerin Hedef Başarıya Ulaşmadan Önce Profesyonel Futbolculuk Kariyer Durumları Nasıldır?.....	40
4.7. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörlerinin Hedef Başarıya Ulaşmadan Önce Profesyonel Futbolculuk Hayatlarında Oynadıkları Mevkii Neresidir?.....	47
4.8. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörlerin Hedef Başarıya Ulaştığında Oyun Sistemi Nedir?.....	52
4.9. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörlerin Hedef Başarıya Ulaşmadan Önce Profesyonel Futbolculuk Hayatlarında Oynadıkları Mevkii ve Antrenör Olarak Oynattığı Sistem Arasında Bir Bağ Var mıdır?.....	60
4.10. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörlerinin Hedef Başarıya Ulaşmadan Önce Profesyonel Futbolculuk Hayatlarında Şampiyonluk Yaşamış mıdır?.....	65
4.11. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörlerinin Hedef Başarıya Ulaşmadan Önce Antrenörlük Deneyim Yılı Aralıkları Nelerdir?.....	71
4.12. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörleri Hedef Başarıya Ulaşmadan Önce Antrenörlük Hayatlarında Şampiyonluk Yaşamış mıdır?.....	75
4.13. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörlerinin Hedef Başarıya Ulaşmadan Önce Profesyonel Futbolculuk Hayatlarında Milli Takım Deneyimleri Var mıdır?.....	91
4.14. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörleri Hedef Başarıya Ulaşmadan Önce Profesyonel Futbolcu Olarak Görev Aldıkları Takımlarda Antrenör Olarak Görev Almışlar mıdır?.....	97
4.15. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörleri, Hedef Başarıya Ulaşmadan Önce Yardımcı Antrenör Olarak Görev Almış mıdır?.....	104

4.16. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörlerinin Hedef Başarıya Ulaşmadan Önce Altyapı Antrenörlüğü Deneyimi Var mıdır?.....	112
4.17. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörlerinin Hedef Başarıya Ulaşana Kadar Yönetici Olarak Çalıştırdığı Takım Sayısı Ne Kadardır?.....	118
4.18. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörlerinin Hedef Başarıya Ulaşana Kadar Turnuvada Yönetici olarak çıktığı Resmi Maç Sayısı ve Puan Ortalaması Nedir?.....	127
4.19. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörleri, Hedef Başarıya Ulaştıkları Takımlarda Resmi Sözleşmeleri Gereği Ne Kadar Süre Görev Almışlardır?.....	136
4.20. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörlerinin Hedef Başarıya Ulaşırken Takımlarıyla Olan Sözleşme Başlangıç ve Bitiş Süreleri ile Başarının Kazanıldığı Zaman Arasında Bağ Var mıdır?	140
4.21. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörleri Hedef Başarıya Ulaştıkları Milli Takımlarda Şampiyonluk Sonrası Ne Kadar Süre Daha Milli Takımdaki Görevlerine Devam Etmişlerdir?.....	145
5. TARTIŞMA	152
6. SONUÇ	163
7. ÖNERİLER	168
8. KAYNAKLAR	170

Tablolar Listesi

Tablo 1. FIFA Dünya Kupası şampiyonu teknik direktörler	27
Tablo 2. UEFA Avrupa Kupası şampiyonu teknik direktörler	29
Tablo 3. Şampiyon teknik direktörler kıta ayrımı	30
Tablo 4. Her iki kupayı da kazanan teknik direktörler	30
Tablo 5. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin uyrukları	32
Tablo 6. UEFA Avrupa Şampiyonu teknik direktörlerin uyrukları	33
Tablo 7. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin yaş aralıkları	34
Tablo 8. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası Şampiyonu teknik direktörlerin yaş aralıkları	38
Tablo 9. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin futbolcu kariyer süreleri	41
Tablo 10. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin futbolcu kariyer süreleri	44
Tablo 11. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin futbol oynadıkları mevkiiler	48
Tablo 12. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin futbol oynadıkları mevkiiler	50
Tablo 13. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin finaller oyun sistemi	53
Tablo 14. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin final maçları için oyun planları	57
Tablo 15. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin futbol kariyeri mevkii ve antrenör oyun planı ilişkisi	61
Tablo 16. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin futbol kariyeri mevkii ve antrenör oyun planı ilişkisi	63

Tablo 17. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin futbolcu kariyer başarıları	66
Tablo 18. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin futbolcu kariyer başarıları	69
Tablo 19. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin antrenörlük başlangıç tarihleri	72
Tablo 20. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin antrenörlük başlangıç tarihleri	74
Tablo 21. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin koçluk başarıları ...	76
Tablo 22. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu olmadan önce şampiyonluk başarısı olmayan teknik direktörler	79
Tablo 23. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu olmadan önce şampiyonluk başarısı bulunan teknik direktörler	81
Tablo 24. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin finaller öncesi başarıları	83
Tablo 25. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin Avrupa şampiyonluğu öncesi antrenörlük hayatlarındaki başarıları	85
Tablo 26. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin Avrupa şampiyonluğu öncesi kupa sahibi olmayanların antrenörlük deneyim süreleri	87
Tablo 27. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin Avrupa şampiyonluğu öncesi kupa sahibi olanların antrenörlük deneyim süreleri	89
Tablo 28. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu olmadan önce teknik direktörlerin oyuncu olarak millilik durumları	92
Tablo 29. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu olmadan önce oyuncu olarak millilik yaşamış teknik direktörler	93
Tablo 30. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu olmadan önce milli oyuncu olarak şampiyon olmuş teknik direktörler	94

Tablo 31. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu olmadan oyuncu olarak millilik yaşamış teknik direktörler	95
Tablo 32. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin futbol oynadıkları takımlarda koçluk deneyimleri	98
Tablo 33. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu olmadan oyuncu olarak millilik yaşamış teknik direktörler	101
Tablo 34. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin yardımcı antrenörlük durumları	105
Tablo 35. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörler yardımcı antrenörlük deneyimi	108
Tablo 36. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörler altyapı antrenörlük deneyimi	113
Tablo 37. UEFA Avrupa Şampiyonu teknik direktörler altyapı antrenörlük deneyimi	115
Tablo 38. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin çalıştırdığı takım ve sezon sayıları	119
Tablo 39. UEFA Avrupa Şampiyonu teknik direktörlerin çalıştırdığı takım ve sezon sayıları	123
Tablo 40. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin şampiyona maç sayısı ve puan ortalamaları	128
Tablo 41. UEFA Avrupa Şampiyonu teknik direktörlerin şampiyona maç sayısı ve puan ortalamaları	132
Tablo 42. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin milli takım sözleşme süreleri	137
Tablo 43. UEFA Avrupa Şampiyonu teknik direktörlerin milli takım sözleşme süreleri	139

Tablo 44. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin milli takım sözleşme başlangıcı ile şampiyonluk arası süre	141
Tablo 45. UEFA Avrupa Şampiyonu teknik direktörlerin milli takım sözleşme başlangıcı ile şampiyonluk arası süre	143
Tablo 46. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin dünya kupası sonrası görevde kalma durumu	146
Tablo 47. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin dünya kupası sonrası görevden ayrılanların resmi sözleşme süre aralıkları	147
Tablo 48. UEFA Avrupa Şampiyonu teknik direktörlerin dünya kupası sonrası görevde kalma durumu	149
Tablo 49. UEFA Avrupa Şampiyonu teknik direktörlerin dünya kupası sonrası görevden ayrılanların resmi sözleşme süre aralıkları	150

Resim Listesi

Resim 1: Miles-Huberman Modeli (Kaynak: Miles ve Huberman, 1994)	25
Resim 2. Çift Yönlü Oyun Kurgusu	54
Resim 3. Ofansif Oyun Kurgusu	55
Resim 4. Defansif Oyun Başlangıcı	55

Şekiller Listesi

Şekil 1. FIFA Dünya Kupası Şampiyon teknik direktörlerin yaş dağılımı	35
Şekil 2. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin yaş aralıkları yüzdelik dilimler	36
Şekil 3. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin yaş ortalamaları	36
Şekil 4. FIFA Dünya Kupası şampiyonu farklı kıtalardan teknik direktörlerin yaş aralıkları dağılımı	37
Şekil 5. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası Şampiyonu teknik direktörlerin yaş dağılımı	39
Şekil 6. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin yaş aralıkları dağılımı	40
Şekil 7. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin futbolculuk süreleri ..	42
Şekil 8. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin futbolculuk süreleri ortalamaları	42
Şekil 9. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu farklı kıta teknik direktörlerin aktif futbolculuk süreleri ortalamaları	43
Şekil 10. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin aktif futbolcu süreleri aralıkları	45
Şekil 11. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin aktif futbolcu süreleri ortalamaları	46
Şekil 12. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin futbol oynadıkları mevkii dağılımı	49
Şekil 13. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin futbolcu mevkileri dağılımı	51
Şekil 14. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin finaller oyun sistemleri dağılımı	56

Şekil 15. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin final maçları için oyun planları dağılımı	58
Şekil 16. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerinin futbolcu kariyeri şampiyonluk durumları	67
Şekil 17. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerinin futbolcu kariyeri başarı dağılımları	68
Şekil 18. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin futbolcu kariyeri şampiyonluk durumları	70
Şekil 19. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin futbolcu kariyeri başarı dağılımları	70
Şekil 20. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerinin finaller öncesi mesleki deneyim yılı ortalaması ..	73
Şekil 21. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin deneyim süreleri ortalaması	75
Şekil 22. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin finaller öncesi başarı dağılımı	77
Şekil 23. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin ulusal ve uluslararası başarı dağılımı	78
Şekil 24. FIFA Dünya Kupası Şampiyonluğu öncesi başarısı bulunmayan teknik direktörlerin koçluk süreleri	79
Şekil 25. FIFA Dünya Kupası Şampiyonluğu öncesi başarısı bulunmayan teknik direktörlerin coğrafi dağılımı	80
Şekil 26. FIFA Dünya Kupası Şampiyonluğu öncesi başarısı bulunan teknik direktörlerin koçluk süreleri	81
Şekil 27. FIFA Dünya Kupası Şampiyonluğu öncesi başarısı bulunan teknik direktörlerin coğrafi dağılımı	82

Şekil 28. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin başarı dağılımları	84
Şekil 29. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin ayrıntılı başarı dağılımları	86
Şekil 30. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin genel ve aktif çalışma süreleri	88
Şekil 31. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu öncesi başarılı teknik direktörlerin genel ve aktif çalışma süreleri	90
Şekil 32. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu olmadan önce teknik direktörlerin milli oyuncu paydaları	93
Şekil 33. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu olmadan önce teknik direktörlerin milli oyuncu paydaları	96
Şekil 34. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin futbol oynadıkları takımlarda antrenörlük sayıları	99
Şekil 35. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerinden futbol oynadıkları takımlarda antrenörlük yapanlar	100
Şekil 36. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörler futbol oynadıkları takımlarda antrenörlük yapanlar	102
Şekil 37. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörler futbol oynadıkları takımlarda antrenörlük yapanlar dağılımı	103
Şekil 38. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörler futbol oynadıkları takımlarda antrenörlük yapanlar dağılımı	103
Şekil 39. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörler yardımcı antrenör yaptıkları lig seviyeleri	106
Şekil 40. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörler yardımcı antrenör sayıları	106

Şekil 41. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörler yardımcı antrenör yüzdeleri	107
Şekil 42. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörler yardımcı antrenörlük sayıları	109
Şekil 43. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörler yardımcı antrenörlük yapanlar	109
Şekil 44. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörler yardımcı antrenörlük yüzdeleri	110
Şekil 45. FIFA VE UEFA Futbol Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin yardımcı antrenörlük yüzdeleri	110
Şekil 46. FIFA VE UEFA Futbol Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin yardımcı antrenörlük deneyim yeri ve sayıları	111
Şekil 47. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin altyapı antrenörlük deneyimi	114
Şekil 48. UEFA Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin altyapı antrenörlük deneyimi	116
Şekil 49. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin altyapı antrenörlük sayı ve oranları	117
Şekil 50. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin milli takım öncesi antrenör sezon ve takım sayıları	120
Şekil 51. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu olan Avrupa Kıtası milli takım teknik direktörlerinin milli takım öncesi antrenör sezon ve takım sayıları	121
Şekil 52. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu olan Amerika (Güney) Kıtası milli takım teknik direktörlerinin milli takım öncesi antrenör sezon ve takım sayıları	122
Şekil 53. UEFA Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin milli takım öncesi antrenör sezon ve takım sayıları.	124

Şekil 54. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin milli takım öncesi antrenör olarak çalıştırdıkları takım sayıları	125
Şekil 55. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin milli takım öncesi antrenör olarak çalıştıkları sezon ortalamaları	125
Şekil 56. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Şampiyonu Avrupa Kıtasından milli takım teknik direktörlerinin milli takım öncesi antrenör olarak çalıştırdıkları takım sayılarının karşılaştırması	126
Şekil 57. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Şampiyonu Avrupa Kıtasından milli takım teknik direktörlerinin milli takım öncesi antrenör olarak çalıştıkları sezon sayılarını karşılaştırma	127
Şekil 58. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin turnuva resmi maç sayısı ortalamaları	129
Şekil 59. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin turnuva maç başına puan ortalaması	129
Şekil 60. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin turnuva mağlubiyet durumları	130
Şekil 61. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin turnuva beraberlik durumları	130
Şekil 62. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin turnuva puan kayıpları	131
Şekil 63. UEFA Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin turnuva maç sayısı ortalamaları	133
Şekil 64. UEFA Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin turnuva maç başı puan ortalamaları	133
Şekil 65. UEFA Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin turnuva mağlubiyet durumları	134

Şekil 66. UEFA Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin turnuva beraberlik durumları	134
Şekil 67. UEFA Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin turnuva puan kaybı durumları	135
Şekil 68. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin sözleşme süreleri ortalamaları	138
Şekil 69. UEFA Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin sözleşme süreleri ortalamaları	140
Şekil 70. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin genelden özele sözleşme süreleri ortalamaları	142
Şekil 71. UEFA Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin genelden özele sözleşme süreleri ortalamaları ..	144
Şekil 72. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin dünya kupası sonrası görevde kalma süresi ortalamaları	148
Şekil 73. UEFA Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin dünya kupası sonrası görevde kalma süresi ortalamaları	151

Kısaltma ve Simgeler Listesi

FIFA: Fédération Internationale de Football Association – Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği

UEFA: Union of European Football Associations - Avrupa Futbol Federasyonları Birliği

D.K.: Dünya Kupası

A.Ş.: Avrupa Şampiyonası

Mbp: Maç Başına Puan

ÖZET

Tezin başlığı : FIFA ve UEFA futbol organizasyonlarında şampiyon milli takım teknik direktörlerinin deneyim ve kariyer gelişimi süreçleri

Öğrencinin Adı, Soyadı : Bahadır BAYARSLAN

Danışmanın Adı, Soyadı : Prof. Dr. Mehmet Mustafa YORULMAZLAR

Programın Adı : Spor Yönetimi Bilimleri

Amaç: Araştırmanın amacı, 1930 – 2021 yılları arasında FIFA ve UEFA futbol organizasyonlarında şampiyonluk yaşamış teknik direktörlerin deneyim, görev süresi ve ilgili antrenörlük özelliklerinin analiz edilerek incelenmesidir.

Gereç ve Yöntem: Araştırmanın modeli “Temel Nitel Araştırma” olarak, araştırmadaki veri toplama tekniği ise “Doküman İncelemesi” olarak belirlenmiştir.

Bulgular: FIFA ve UEFA futbol organizasyonlarında şampiyonluk yaşamış teknik direktörlerin deneyim, görev süresi ve ilgili antrenörlük özelliklerine dair dokümanlardan elde edilen verilerin analiz edilerek karşılaştırıldı.

Sonuç: FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerinin, milli takım görevi öncesi ve milli takım görev süreçleri incelenerek, şampiyon milli takım teknik direktörleri arasındaki benzer ve farklı özellikler ayrıştırıldı. Avrupalı teknik direktörlerin Güney Amerikalı meslektaşlarına nispeten daha fazla deneyim kazandıktan sonra milli takım kariyerlerine adım attıkları anlaşıldı. Dünya Kupası kazanan Avrupalı teknik direktörlerin sayısı Güney Amerikalı meslektaşlarından fazla olsa da milli takım haricinde çalıştıkları takım sayısı ve başarı ortalamaları yakındı. Avrupa futbolunda, milli takım teknik direktörleri için oyunculuk ve antrenörlük sürelerinin daha uzun olduğu anlaşıldı. Bu durum Avrupa futbolunda milli takım teknik direktörlerinin göreve layık görülme sürecinde deneyim ve kariyere daha fazla önem verildiğini gösterdi. Avrupalı milli takım teknik direktörlerinin milli takım öncesi çalıştırdıkları takım sayıları ve deneyim sürelerinin ortalamalarının birbirine yakın olduğu, Avrupa futbolunda başarılı teknik direktörlerin istikrarlı bir iş deneyiminin akabinde milli takımlarda görev aldıkları görüldü.

Anahtar kelimeler: Futbol, FIFA Dünya Kupası, UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası, Teknik Direktör, Deneyim

SUMMARY

Title of Thesis: Experience and career development processes of champion national team coaches in FIFA and UEFA football organizations

Student Name, Surname: Bahadır BAYARSLAN

Supervisor Name: Prof. Dr. Mehmet Mustafa YORULMAZLAR

Program Name: Sport Management

Objective: The aim of the research is to analyze and analyze the experience, tenure and relevant coaching characteristics of coaches who have won championships in FIFA and UEFA football organizations between 1930 and 2021.

Material and Methods: The model of the research was determined as "Basic Qualitative Research" and the data collection technique in the research was determined as "Document Analysis".

Results: Analyzing and comparing data on experience, tenure and relevant coaching characteristics of coaches who have won championships in FIFA and UEFA football organizations.

Conclusion: Similar and different characteristics of FIFA World Cup and UEFA European Football Champion national team coaches were separated. European coaches stepped into their national team careers after gaining relatively more experience than their South American counterparts. Although the number of European coaches who won the World Cup is more than the South American coaches, the number of teams they work with and their average success rates are close, except for the national team. in European football, acting and coaching processes are longer for national team coaches. It was seen that the average number of teams and experience periods of European national team coaches before the national team was close to each other, and successful coaches in European football took charge in national teams after a stable work experience.

Keywords: Football, FIFA World Cup, UEFA European Football Championship, Coaching, Experience

1. GİRİŞ

Futbol öğrenmesi ve ustalaşması en zor oyunlardan biridir. Vücudun hemen hemen her bölümünü kullanarak, rakiplerden gelen düzenli baskı altında 360 derecelik bir olasılık yelpazesinde topu kontrol etmek ve hareket ettirmek için gereken beceri ve teknikler yelpazesi, uzun bir uygulama, eğitim ve gelişim süresi içeren bir öğrenme ve uzmanlaşma sürecidir. Oyunun karar verme sürecindeki ek karmaşıklığı ve topun doğru konumlandırılmasındaki sürekli zorluk öğrenme sürecinin zorluğunu arttırmaktadır. Oyuncular, on bir oyuncudan meydana gelen rakiplerinin eylemleriyle uğraşırken, aynı zamanda kendi takım arkadaşlarıyla etkileşime girerek ve takımın bir parçası olarak birbirleriyle nasıl çalışacaklarını öğrenmelidir. Oyuncuların, oyun içindeki görevlerinin ve sorumluluklarının farkında olmaları gerekir.

Bununla birlikte, futbol oynamayı öğrenme sürecinin uzun ve aşamalara dayanmasının kabulüne rağmen, futbol takımının yöneticisi komundaki teknik direktörün öğrenme süreci konusunda çok yaygın bir algı var gibi görünmektedir. Antrenörün odak noktası, oyuncuları bir maç, bir turnuva veya bir lig süresi boyunca hem etkili hem de verimli bir şekilde en üst düzeyde performans göstermeye hazırlamaktır. Etkili bir antrenör, oyuna başlangıç tercih ettiği oyuncu seçimiyle başlayarak, kendi oyuncularının ve rakiplerinin performanslarını değerlendirerek çeşitli kararlar vermek zorundadır; bu kararlar galibiyeti hatta şampiyonlukları getiren kararlar olabilir. Bu kararlarda isabetli olmak belirli bir deneyim, teknik bilgi ve yönetim becerilerinin gelişimi ile mümkündür.

Antrenörlük biliminin son yıllarda küresel olarak genişlemesi, Antrenör (teknik direktör) gelişiminin sistematik bir tanımını sağlamak için açık bir ihtiyaç duymuştur. Elit antrenörler eğitim ve bilgilerini uygulama becerileri ile deneyimlerinin başarıya etkisini belirleme girişiminde bulunmak üzere, birçok yazar elit antrenörler tarafından kazanılan bilginin ve başarının kökenlerine dair araştırmalar yapmıştır (Gould ve ark., 1987; Gould ve ark., 1990; Salmela, 1995)

Antrenörlüğün artan profesyonelleşmesi, aynı zamanda antrenör gelişimi alanında da büyük bir faaliyete yol açmıştır. Örneğin, dünya genelinde yüzlerce üniversite

antrenörlük eğitimi programları sunmaktadır. Ayrıca futbol başta olmak üzere neredeyse her spor branşına ait ulusal ve uluslararası federasyonlar antrenör eğitimi vermektedir. Daha deneyimli antrenörlerin sporcuların planlama, değerlendirme, yönetim ve eğitimi konusunda kendilerini daha yetenekli algıladıkları bulunmuştur (Barros ve ark., 2010).

Birçok çalışma koçluk bilgisinin temel kaynakları olarak geçmiş deneyimlerin önemini göstermiştir (Gould ve ark., 1990; Irwin ve ark., 2004; Jones ve ark., 2004)

Antrenörün deneyimi birçok yazar tarafından antrenörlerin etkililik algısını etkileyen yordayıcılardan biri olarak rapor edilmiştir (Gilbert ve Rangeon, 2011; Jones ve ark., 2003; Gilbert ve Trudel, 2001; Feltz ve ark., 1999).

Oyuncuların beklentilerini en çok etkileyen faktörlerden biri antrenörün başarısıdır ve başarılı olan antrenörlere daha fazla yetkinlik kazandırır (Manley ve ark., 2010). Bu durumda, antrenörlerin deneyim ve itibarlarında göz önünde bulundurulması gereken önemli bir husus elde edilen başarılarıdır. Bu başarıların analizi antrenörlerin profili açısından önemli bir bilimsel çalışmadır.

Üst düzey bir oyuncu olarak deneyim, değerli bir bilgi kaynağıdır (Werthener ve Trudel, 2006) ve Oyuncu olarak daha yüksek geçmişi olan antrenörler, daha fazla güven veren antrenörlerdir (Feltz ve ark., 2009). Ayrıca, antrenörün yarışmanın stresini ve duygularını anlaması için bir oyuncu olarak deneyimi önemlidir (Hanin 2007).

Bununla birlikte, genellikle sporcu olarak herhangi bir deneyim olmadan ortaya çıkan başarılı bir grup antrenör de bulunmaktadır. Bu durum, antrenör performansında profesyonel bir sporcu olarak deneyimin önemini sorgulamaktadır. Aslında günümüzde José Mourinho'da olduğu gibi, üst düzey bir oyunculuk kariyeri olamadan bile başarılı bir şekilde en yüksek seviyeye ulaşan koçlar bilinmektedir (Carter ve Bloom, 2009). Üst düzey oyuncu olarak kazanılan deneyim bir avantajdır, ancak bir futbol antrenörü olmak için yeterli koşul olamaz, çünkü belirli görevleri geliştirmek için belirli bir bilgi gerektirir (Alberda ve Murphy, 1997).

Bu duruma farklı bir bakış açısı ise, oyuncu olarak deneyimi olmayan antrenörlerde tecrübenin yardımcı antrenör olarak gerekli olduğudur (James, 2007). Teknik direktör,

yardımcı antrenör ve oyuncu olarak deneyim, özellikle futbolda yüksek seviyede iyi bir performans için esastır (Mielke, 2007).

Bronfenbrenner'in ekolojik sistem teorisine göre, antrenörlerin mesleki gelişimi, düzenli olarak sosyal etkileşimlere ve zamanla daha karmaşık hale gelen alanla ilgili faaliyetlere katıldığında meydana gelecektir (Bronfenbrenner, 1979-1999). Bu sebeple, futbol antrenörlerinin gelişimini ve başarısını daha iyi anlamak için, gelişimsel yollara ve faaliyetlere odaklanan süreç ve durumları incelemek yararlı olacaktır.

Antrenörlerin bilgisindeki ve doğal olarak başarılarındaki deneyimlerin önemi göz önüne alındığında, bunun yetkinliğe nasıl dönüştüğünü anlamak önemlidir (Gilbert ve Trudel, 2001). Bu çalışma, FIFA ve UEFA organizasyonlarında şampiyon takımların teknik direktörlerinin gelişim profilini tanımlamaktadır.

Nitel araştırmaya yön veren sorular

FIFA Dünya Kupası şampiyonu takımların geçmişten günümüze teknik direktörleri kimlerdir?

UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası şampiyonu takımların geçmişten günümüze teknik direktörleri kimlerdir?

Şampiyon takım teknik direktörlerin uyrukları nelerdir?

Şampiyon takım teknik direktörlerin hedef başarıya ulaştıkları takım ile uyrukları arasında bağ var mıdır?

Şampiyon takım teknik direktörlerin hedef başarıya ulaştıkları yaş aralıkları nelerdir?

Şampiyon takım teknik direktörlerin hedef başarıya ulaşmadan önce profesyonel futbolculuk kariyer durumları nasıldır?

Şampiyon takım teknik direktörlerin hedef başarıya ulaşmadan önce profesyonel futbolculuk hayatlarında oynadıkları mevkii neresidir?

Şampiyon takım teknik direktörlerin hedef başarıya ulaştığında oyun sistemi nedir?

Şampiyon takım teknik direktörlerin hedef başarıya ulaşmadan önce profesyonel futbolculuk hayatlarında oynadıkları mevki ve antrenör olarak oynattığı sistem arasında bir bağ var mıdır?

Şampiyon takım teknik direktörlerin hedef başarıya ulaşmadan önce profesyonel futbolculuk hayatlarında şampiyonluk yaşamış mıdır?

Şampiyon takım teknik direktörlerinin hedef başarıya ulaşmadan önce antrenörlük deneyim yılı aralıkları nelerdir?

Şampiyon takım teknik direktörlerin hedef başarıya ulaşmadan önce antrenörlük hayatlarında şampiyonluk yaşamış mıdır?

Şampiyon takım teknik direktörlerinin hedef başarıya ulaşmadan önce profesyonel futbolculuk hayatlarında milli takım deneyimleri var mıdır?

Şampiyon takım teknik direktörleri hedef başarıya ulaşmadan önce profesyonel futbolcu olarak görev aldıkları takımlarda antrenör olarak görev almışlar mıdır?

Şampiyon takım teknik direktörleri, hedef başarıya ulaşmadan önce yardımcı antrenör olarak görev almış mıdır?

Şampiyon takım teknik direktörlerinin hedef başarıya ulaşmadan önce altyapı antrenörlüğü deneyimi var mıdır?

Şampiyon takım teknik direktörlerinin hedef başarıya ulaşana kadar yönetici olarak çalıştırdığı takım sayısı ne kadardır?

Şampiyon takım teknik direktörlerinin hedef başarıya ulaşana kadar yönetici olarak çıktığı resmi maç sayısı ve puan ortalaması nedir?

Şampiyon takım teknik direktörlerinin hedef başarıya ulaşana kadar yönetici olarak çalıştırdığı takım ve maç sayısı ile puan ortalamaları arasında bağ var mıdır?

Şampiyon takım teknik direktörlerinin hedef başarıya ulaşana kadar turnuvada yönetici olarak çıktığı resmi maç sayısı ve puan ortalaması nedir?

Şampiyon takım teknik direktörleri, hedef başarıya ulaşırken hangi yaş aralığında bir kadro planlaması tercih etmişlerdir?

Şampiyon takım teknik direktörleri, hedef başarıya ulaştıkları takımlarda ne kadar süre görev almışlardır?

Şampiyon takım teknik direktörlerinin, hedef başarıya ulaşırken takımlarıyla olan sözleşme başlangıç ve bitiş süreleri ile başarının kazanıldığı zaman arasında bağ var mıdır?

Araştırmanın tartışma ve sonuç bölümlerine yön veren sorular ise şunlardır;

Dünya futbolunda en üst seviyede iki organizasyonda başarıya ulaşmış şampiyon takım teknik direktörlerinin benzer ve farklı yönleri nelerdir?

Dünya ve Avrupa Futbol Şampiyonalarında zafere ulaşan milli takım teknik direktörünü, başarılı bir yönetici olarak zirveye taşıyan süreci, elde edilen verilerin analizi ışığında nasıl değerlendirebiliriz?

Profesyonel futbolda başarıya ulaşmak isteyen teknik direktör, bir spor yöneticisi olarak kariyer ve gelişim sürecini nasıl yönetmelidir?

Spor yöneticileri, profesyonel futbolda doğru teknik direktör seçimi konusunda hedef başarıya ulaşmak için isabetli bir karar alma noktasında nasıl bir yol izlemelidir?

Araştırmanın amacı, FIFA ve UEFA futbol organizasyonlarında şampiyonluk yaşamış teknik direktörlerin deneyim, görev süresi ve ilgili antrenörlük özelliklerinin analiz edilerek incelenmesidir.

2. GENEL BİLGİLER

Modern Olimpiyatları'nın kurucusu olan Baron Pierre de Coubertin sporu şöyle tanımlıyor;“İsteyerek, kurallara uyarak, olası riskleri göze alarak ve daima daha ileri gitmek için yapılan çalışmalardır” (İstanbulluoğlu, 2008).

Spor; bireysel ya da toplu olarak yapılan, bireyin fiziksel ve zihinsel yetilerini geliştiren, bir başkasıyla mücadele veya belirlenen bir hedefe ulaşma gayesiyle önceden belirlenmiş kurallar çerçevesinde icra edilen bedensel hareketler bütünüdür (Tanrıverdi, 2012).

Spor; bireylerin beden ve ruh sağlığına pozitif etki yapan, kişiliklerini güçlendiren, sosyalleşmelerini sağlayan ve yaratıcı yönlerini ön plana çıkaran bir faaliyettir (Talismciler, 2003).

Spor, insanları fiziksel, ruhsal, duygusal ve sosyal olarak geliştiren en önemli kültürel olgudur. Sporun bireye ve topluma yaptığı birçok katkıya ek olarak, bir toplumun temel, ekonomik, sosyal ve kültürel unsurlarından biridir (Biçer, 2008).

2.1. Futbol

Futbol, ingilizceden gelen foot: “ayak”, ball: “top” sözcüklerden türemiş olan ve “ayak topu” ismi verilen bir oyun olmasının yanında, ayaklarla oynanan tek takım oyunu olma özelliğine sahip olan bir spor branşıdır. Bunun yanı sıra futbol her yaş düzeyinde, geniş kitlelerce hemen hemen bütün alanlarda ve bütün zeminlerde kolaylıkla uygulanabilmektedir (Acet, 2005).

Futbol, belirli kurallar çerçevesinde 11’e 11 oynanan „Aerobik ve anaerobik gereksinimlerin arka arkaya kullanılmış olduğu çeviklik, esneklik, hareketlilik, denge, kassal ve kardiorespiratuvar dayanıklılık, koordinasyon gibi etkenlerin futbolcuların verimini birlikte etkilediği yüksek seviyede koordine edilmiş bir spor dalı” biçiminde tarif edilmiştir (Serin, 2019).

Dolayısıyla futbol, küre şekline benzer bir topla on bir oyuncudan oluşan iki takım arasında oynanan bir spordur. Dünyanın her ülkesinde bilinir olmasının yanı sıra, milyonlarca oyuncu tarafından oynanmakta, milyarlarca insan tarafından takip

edilmekte ve bu büyük kitlesel gücüyle dünyanın en popüler sporu olarak kabul görmektedir. Futbol; karşılıklı iki takımın, belirli bir oyun süresi içerisinde ve oyun kurallarına uyularak topun rakip takımın kalesine olabildiğince fazla atılmaya çalışıldığı bir takım sporudur. Daha fazla gol atan takımın kazandığı müsabakada bu amaca yönelme ise değişik teknik davranış şekilleriyle gerçekleşir (Franks MI ve Macgarry, 2003). Dünyanın nüfusunun büyük bölümü tarafından takip edilen ve her ülkesinde en popüler sporların başında yer alan futbol, dünyanın en büyük kültürel objesi olarak görülmektedir.

2.2. Futbol Oyunu

Futbol maçı, 100x70m saha ölçülerinde rakip 2 takımın 90 dk boyunca birbirine üstünlük sağlayabilmek veya başarılı olabilmek için müsabakalar sırasında sprint, jog koşu, dönüşler, çalım, kayarak müdahale, şut çekme, ikili mücadele gibi birçok beceri, taktik davranışları, algılama ve karar verme becerilerinin peş peşe veya farklı zamanlarda sergilendiği bir mücadele sporudur (Bangsbo ve ark., 2003; Fybort ve ark., 2016).

Futbol oyunu, her iki ucunda birer kale direği bulunan dikdörtgen bir alanda oynanır. Oyunun amacı, topu rakip kaleye sokmak için kollar ve eller dışında vücudun herhangi bir bölgesini kullanarak gol atmaktır. Sadece kaleciler, futbol sahası içerisinde belirli sınırlarda, top oyunda iken elleriyle veya kollarıyla topa dokunmalarına izin verilen oyunculardır. Diğer oyuncular topa vurmak veya pas vermek için çoğunlukla ayaklarını kullanırlar, ancak bunun yerine başlarını veya gövdelerini de topa vurmak için kullanabilirler. Bireysel spor dallarına göre oyun sporları ve takım sporlarına göre de futbol farklı, kompleks bir yapıya sahiptir (Apaydın ve Doğan, 1995).

Oyun Kuralları 1863 yılında İngiltere'de Futbol Federasyonu tarafından kodlanmıştır. Futbol, uluslararası olarak her dört yılda bir Dünya Kupası düzenleyen Uluslararası Futbol Federasyonları Federasyonu olarak Fransızca uzun hali ile Fédération Internationale de Football Association isimli federasyon tarafından yönetilmektedir. FIFA Dünya futbolunda en yetkili kurum olma özelliği ile dünya futbolunun bir numaralı yöneticisi konumdadır. Oyun kuralları da dahil olmak üzere, futbol ile ilgili tüm kararlar Uluslararası Futbol Birliği tarafından alınır.

2.3. Futbolun Tarihçesi

Tarihi anıtlardan anlaşıldığına göre futbolun milattan önce 3000 yıllarında Asya ve Mısır'da kuralsız el, kol, ayak hatta rakip ile mücadele şeklinde oynandığı öğrenilmiştir(Saçaklı, 1995; Apaydın ve Doğan, 1995). En eski uygarlıklardan biri olarak kabul edilen Mısır'da, mezarlardaki duvar resimlerinde top oynayan insan figürlerine rastlanmıştır. Bugünkü futbolun atası sayılabilecek ilk oyun ise, Romalılar tarafından oynanan, "Harpastum" adı verilen ve askerlerin savaştaktiklerini uygulama ve manevra yeteneklerini geliştirmek için geliştirildiği düşünülen oyundur. Kaşgarlı Mahmut'un "Divan-ı Lügat-it Türk" adlı eserinin birinci cildinde, Seyid Ali Ekber'in "Hitay-ı 4Name" adlı eserinde ve "Baybars Tarihi" ve "Timur Tarihi" adlı kitaplarda Türklerin "Tepük" adını verdikleri bir ayak topu oyununu oynadıkları yazılıdır. Halk ve soylular tarafından çok sevilen futbol, giderek köyler ve kasabalar arasında rekabete neden olmaya, toplumun düzenini bozmaya ve iç savaş tehlikesi olmaya başlayınca 13 Nisan 1314 yılında Kral II. Edward tarafından yasaklanmıştır. Rönesans İtalya'sında ise; Bologna ve Floransa'da topa ayakla vurulan "Quico del Calcio" adı verilen bir oyun oynandığı o zamandan kalma gravürler ve afişlerden anlaşılmaktadır(Akşar ve Merih, 2006). Türk'lerde "Tepük", İtalyan'larda "Calcio" olarak oynanan futbol, farklı zamanlarda ve medeniyetlerde birbirlerinden habersiz bir şekilde bulunmuştur (Elmas, 2017). Başlangıçta yalnızca askeri becerilerin geliştirilmesinde kullanılan futbol oyunu, sonraları belirli kurallara göre harmanlanarak bugünkü duruma benzer bir duruma gelmiştir (Bozdemir, 1998). 1860yılında ilk kez, futbol oyunu belli kurallara tabi oldu. "Cheltenham" bu oyunda, ilk kez hakemin bahsedildiği yer olmuştur. 1868'de, 14 kurallık futbol maçı, sahada 2 hakem ve 'umpire' adlı saha dışı bir masa hakemi tarafından yönetilmiştir (Durna, 1997).

2.4. Futbol Oyununun Gelişimi

Cambridge Üniversitesi öğrencileri bugün olduğu gibi futbolun şekillenmesinde de önemli bir rol oynadı. 1855 te ilk kulübün kurulduğu ve 8 yıl sonrası da federasyonun kurulduğu İngiltere geçmişte futbolun burada başlayıp başlamadığı tartışılrsa da, dünyada ilk futbol organizasyonlarının bu ülkede meydana geldiği bellidir(Atabeyoğlu, 1972).

Futbol, günümüze en yakın halini 17. yüzyılda almıştır ve bundan sonra şöyle bir seyir izlemiştir(Akşar ve Merih, 2006):

- 1841 Futbol topunun tam bir küre biçiminde olmasının kabulü.
- 1848 “Cambridge Kuralları” adı altında futbol kurallarının toplanması ve bu kurallarla Cambridge’ de öğrenciler arasında ilk futbol maçının oynanması.
- 1855 Bir İngiliz takımının ilk kez yurtdışına çıkarak futbol oynaması ve böylece Almanya’ da futbolun temelini atılması.
- 1857 İngiltere’ de ilk futbol kulübü Sheffield Club’ın kurulması.
- 1863 İngiltere Futbol Federasyonu’nun (FA) kurulması ve modern futbolun doğuşu.
- 1870 Portekiz’ de oturan İngilizlerin, burada futbolu yaymaya başlamaları.
- 1871 “Kral Kupası” veya diğer adıyla “İngiltere Federasyon Kupası” maçlarının başlaması. Kalecilerin topu elle tutmaya başlaması.
- 1872 İngiltere – İskoçya: İlk milli maç.
- 1875 Kalelere üst direk konulması ve topa kafayla vurulmasına izin verilmesi.
- 1876 Korner kuralının kabulü.
- 1879 Glasgow’dan Darwen’e para teklifiyle futbolcu getirilerek profesyonellik yolunun açılması.
- 1882 Futbol kurallarında değişiklik yapmaya yetkili “International Board” un kurulması.
- 1885 Profesyonelliğin İngiltere’de resmen kabulü.
- 1886 Ofsayt kuralının kabulü.
- 1889 Danimarka ve Hollanda’da futbol federasyonlarının kurulması.
- 1890 Futbol maçlarında tam yetkinin hakeme verilmesi.
- 1891 Penaltı kuralının kabulü.
- 1893 Amerika Kıtası’nda ilk federasyonun Arjantin’de kurulması.
- 1895 İngiltere’de bayanların ilk futbol maçını yapması.

- 1899 Sürenin 90 dakika, ölçülerin 118,4 x 91,4 olarak belirlenmesi.
- 1901 Sheffield United – Tottenham Hotspur federasyon kupası finalini 110.802 kişinin izlemesi.
- 1902 İngiltere dışında oynanan ilk milli maçta Avusturya'nın Macaristan'ı 5 – 0 yenmesi.
- 1903 Averajın kabulü.
- 1904 Belçika, Fransa, Danimarka, Hollanda, İspanya, İsveç ve İsviçre'nin "FIFA" yı kurması.
- 1906 Kıtalararası ilk maçta Güney Afrika'nın Brezilya'yı Brezilya' da 5 – 0 yenmesi.
- 1907 Kendi sahasında bulunan bir futbolcunun konumunun ofsayt sayılmamasının kabulü.
- 1908 Londra Olimpiyat Oyunları'nda futbolun ilk kez yer alması.
- 1930 FIFA tarafından düzenlenen ilk Dünya Kupası'nın (Jules Rimet Kupası) Uruguay' da yapılması.
- 1954 "Avrupa Futbol Federasyonları Birliği" nin (UEFA) kurulması.
- 1956 Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası'nın oynanmaya başlaması.
- 1963 Avrupa Kupa Galipleri Kupası'nın oynanmaya başlaması.

2.5. Futbol'un Önemi

Futbolu izlemek ya da oynamak tarif edilemeyen bir keyif sağlamaktadır (Partridge ve ark., 1993). Dünya tarihinin gelişim sürecinde pek çok spor alanı insanları etkisi altına almasına rağmen hiçbir spor branşı futbol kadar popüler olmamıştır (Ongan ve Demiröz, 2010). Futbol her geçen gün gelişmelere açık olan, profesyonel bir uğraşı, bilimsel bir araştırma konusu, seyredenler açısından heyecan verici bir gösteri ve toplum bilimi açısından beş kıtada olağanüstü boyutlara ulaşan ticari bir faaliyet durumundadır. (Papahristodoulou, 2008). Futbol geniş kitlesel yapısı ile, sosyo-ekonomik yaşama da yön verebilmektedir. Günümüz profesyonel futbolu, hatta amatör futbol bile, ekonomik bir sektör ve bir çalışma alanı haline gelmiştir. Futbolun ürünleri sadece 90 dakikalık bir maç olmaktan çıkmış, kitlesel çekiciliği dolayısıyla giyim, yiyecek-içecek, parfüm, lisanslı ürünler vb. çeşitliliğini arttırarak

diğer sektörlerle ilişkisini her geçen gün kuvvetlendirmektedir (Ataçocuğu ve Zelyurt, 2016). Ayrıca uluslararası futbol turnuvaları sayesinde, ülkelerin uluslararası platformlarda tanıtımını sağlayan ve hatta uluslararası ilişkileri olumlu yönlerden etkileyebilen nitelikler taşımaktadır. İlgi çekiciliği ve çeşitli toplumlarda zevkle uygulanabilirliğinden dolayı geniş kitlelere mal olmuş, milyonlarca insanın ilgi odağı haline gelmiştir (Günay ve Yüce, 2008). Futbol sporunun, gelişimi medya aracılığıyla Dünya'daki 3 milyar insana ulaştığı vurgulanmaktadır(Sunay,2009).

2.6. Türkiye’de Futbol’un Gelişimi

Türkiye’de futbolun ortaya çıkmaya başladığı dönem 1900’lerin başı olmuştur. Modern futbolun Türk toplumuna girmesi zaman almıştır. O dönemde futbol oyunu bazı dini inançlarında etkisiyle Müslüman Türkler arasında gelişmemiş ve halk arasında oynanması da yasaklanmıştır (Acet,1997). Türkler tarafından kurulan ve uzun ömürlü olmayan ilk futbol kulübü Black Stocking’ den sonra kurulan ilk takım “Galatasaray”dır. Galatasaray’ın 1905’te kurulmasından sonra, 1907’de Fenerbahçe ve 1911 yılında da Beşiktaş futbol takımları kurulmuştur. Türkiye’ de kurulan ilk lig, yani İstanbul Futbol Ligi 1903 yılında kurulmuştur. Bu ligde sadece İngiliz ve Rum takımları mücadele etmiştir. Galatasaray 1905 – 1906 sezonunda İstanbul Ligi’ ne katılmış ve 1907 – 1908 ise ilk şampiyonluğu kazanmıştır.1908 yılında II. Meşrutiyet’ in ilanı ve daha sonraki yıllarda iç karışıklıklar ve savaşlar futbolun bir federasyon çatısı altına girmesini geciktirmiştir. Türkiye Futbol Federasyonu’nun kurulması Cumhuriyet dönemine kalmıştır. Galatasaray’ın eski futbolcularından Yusuf Ziya (ÖNİŞ) tarafından ilk adımı atılan ve kulüp temsilcilerinin bir araya gelmesi ile 10 Mart 1922 yılında ”Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı” kurulmuştur(Akşar ve Merih, 2006)

Türk futbolunda gelişim 1923 yılında kurulan Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) ile birlikte gerçekleşmiştir. O dönemde kurulan ilk futbol kulüpleri de Türk futbolunun gelişim sürecinin temellerini oluşturmuştur. 1951 yılında profesyonelliğin kabulü ile Türk futbolunda yeni bir dönem başlamış o tarihten bu yana kadar da futbol bir meslek olarak toplumun hayatında önemli bir yere sahiptir (Saçaklı,1995;Müniroğlu ve Deliceoğlu, 2008).

2.7. Futbol ve Küreselleşmesi

Futbol, kuralların gelmesiyle profesyonelleşerek takımların oluşması, ligler ve ulusal/uluslararası federasyonlar kurulması şeklinde ilerlemeler kaydetmiştir (Elmas, 2017). Avrupa'nın çeşitli ülkeleri İngiltere sonrasında kendi ülke liglerini kurarken, geçmişte sadece İngiltere, Kuzey İrlanda, İskoçya ve Galler'in organizasyonunda bulunduğu futbol turnuvalarını dünya geneline yaymak için 1904 yılında Uluslararası Futbol Federasyonlar Birliği olan FIFA kurulmuştur (Yıldırım, 2008).

2.7.1. FIFA (Federation Internationale De Football Association) - Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği

İngiltere, İskoçya, Galler ve İrlanda kendi aralarında yapacakları maçlarda standart kurallar belirlemek amacıyla, 1884 yılında Uluslararası Futbol Federasyonları Kurulu (The International Football Association Board - IFAB) kuruldu ve 2 Haziran 1886 tarihinde ilk toplantısı Londra'da yapıldı. Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği olan FIFA(Fédération Internationale de Football Association), Fransa, Belçika, Danimarka, Hollanda, İspanya, İsviçre ve İsveç temsilcileri ile 21 Mayıs 1904 tarihinde kuruldu. 23 Mayıs 1904 tarihinde Paris'te ilk genel kurul yapıldı. Genel kurulda FIFA' nın ilk başkanlığına Robert GUERIN seçildi. 10 – 12 Haziran 1905 tarihinde yapılan ikinci genel kurulda Almanya, Avusturya, Macaristan, İtalya, İngiltere üyeler arasına girdi. FIFA 1904 yılında futbolu kullarını belirleyerek futbolu kendi kontrolü altına aldı ve aynı yıl Belçika ile Fransa arasında ilk uluslararası maç düzenlendi. 1910 yılından sonra ise, FIFA'nın Avrupa dışından ilk üyeleri birliğe katıldı: Güney Afrika (1910) , Arjantin (1912), Şili (1912) ve ABD (1913). 1 Mart 1921 tarihinde FIFA başkanı olarak seçilen Fransız avukat Jules RIMET, farklı kültürleri, farklı dinleri ve farklı dilleri bir araya getirmek için bir organizasyon düzenleme fikrini ortaya attı ve 1930 yılında bunu gerçekleştirdi. İlk Dünya Kupası, organizasyonun fikir babası Jules RIMET'in adını alarak Uruguay'da gerçekleştirildi ve Uruguay'ın kupayı almasıyla sonuçlandı (Akşar ve Merih, 2006). Organizasyonun adı da 1974 yılında Dünya Kupası olarak değiştirildi. FIFA tarafından düzenlenen Dünya Kupası'nın amacı aslında FIFA'nın da beş temel ilkesi ile aynıydı (Akşar ve Merih, 2006):

- Uygun olan her yol ile futbolun gelişimini sağlamak.
- Maç organizasyonları ile ülkeler ve federasyonlar arasında dostça ilişkiler sağlamak.
- Bütün futbol federasyonlarını kontrol altında tutarak, futbolun istismaredilmesini ve uygun olmayan yöntem ve uygulamaları engellemek.
- Futbolda ırk, din ve politika ayrımı yapmamak.
- Üye federasyonlar arasında oluşabilecek çatışmalara çözüm getirmek.

Günümüzde FIFA, merkezi İsviçre'nin Zürih şehrinde olan ve dünya futbolunu yöneten kurumdur. Genel Sekreterlik tarafından yürütülmektedir. İcra Kurulu kararlarının uygulanmasından sorumlu kişi FIFA Genel Sekreteridir. FIFA Genel sekreterliği ayrıca FIFA'nın düzenlediği organizasyonların finansmanı ve her türlü hazırlık,uygulama ve düzenlenmesinden sorumludur. FIFA Dünya Kupası organizasyonu ve diğer FIFA futbol müsabakaları en önemli organizasyonlardır. Futbolun dünyada yönetim organı olan FIFA(Fédération Internationale de Football Association) bünyesinde 211 ulusal federasyon bulundurmaktadır. Dünya bölgeleri altı konfederasyona bölünmüştür (<https://www.footballhistory.org/>, Erişim tarihi: 19 Ekim 2022):

- Afrika Futbol Konfederasyonu (CAF),
- Asya Futbol Konfederasyonu (AFC),
- Union des Associations Européennes de Futbol (UEFA),
- Kuzey, Orta Amerika ve Karayipler Futbol Federasyonu Konfederasyonu (CONCACAF),
- Okyanusya Futbol Konfederasyonu (OFC)
- Confederación Sudamericana de Fútbol (CONMEBOL)

2.7.2. UEFA(Union Des Associations Europeennes De Football) - Avrupa Futbol Federasyonları Birliği

1953 yılında Paris'te toplanan FIFA Olağanüstü Genel Kurulu'nda kıtasal futbol federasyonları oluşturma ilkesinin benimsenmesi sonucu Avrupa'da futbol birliğinin kurulması süreci ivme kazandı. Yapılan çeşitli toplantı ve görüşmeler

sonucunda, temel görevi; Avrupa futbol federasyonları adına hareket ederek Dünya'daki en popüler spor dalı olan futbolun yerinin sağlamlaştırmak olarak belirlenen Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (Union Des Associations Européennes de Football – UEFA) 15 Haziran 1954 yılında İsviçre'nin Basel kentinde kuruldu. Avrupa futbol federasyonları arasındaki birlik ve dayanışmayı sağlamak, güçlendirmek ve geliştirmek temel fikri ile kurulan UEFA'nın, kuruluşundaki fikir bugün dahi etkinliğini korumaktadır (Akşar ve Merih, 2006).

Uefa, futbolu en çok oynanan, güvenilir, rekabetçi, ilgi çekici ve sorumluluk kapsamında 5 temel üzerine bina ettiği stratejiyi 2021 yılında “İcra Kurulu” kararıyla benimsemiştir:

1. Futbol

- Avrupa futbolunda büyümek ve uzun vadeli katılımı güvence altına almak
- Ulusal futbol federasyonlarının ilerlemesine öncülük etmek ve desteklemek
- Avrupa'da futbolun herkes tarafından erişilebilir ve erişilebilir olmasını sağlamak
- Avrupa genelinde futbol altyapısını teşvik edin ve geliştirin

2. Güven

- Ulusal derneklere liderlik sağlamak
- İyi yönetimi ve artan şeffaflığı teşvik edin
- Futbolun bütünlüğünü korumak
- Paydaş katılımını geliştirin

3. Rekabet edebilirlik

- UEFA müsabakalarının herkes için rekabetçi ve anlamlı olmasını sağlamak
- Yerel ve uluslararası yarışmaları kolaylaştırmak için en uygun futbol takvimini takip edin
- Sportif ve finansal önlemler yoluyla rekabet dengesini korumak için çalışmak
- Finansal sürdürülebilirliği her seviyede koruyun ve destekleyin

4. Refah

- Gelirleri artırmaya devam edin
- Araştırma ve yatırım yoluyla daha verimli geliştirmeyi takip edin
- Sürekli hayran katılımı ve ilişkileri kurun
- Uluslararası imajımızı ve farkındalığımızı geliştirmek

5. Sorumluluk

- Avrupa futbolunun BM sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşılmasına yardımcı olma sorumluluğunu üstlenmesini sağlamak
- Genç oyuncular ve çocukları koruyarak futbolla uğraşan herkesin güvenliğini garanti edin
- Kapsayıcı uygulamaları ve faaliyetleri teşvik ederek, kapsayıcı değerimiz olarak saygıyı sürdürmek
- Oyunu gelecek nesiller için koruyan ekonomik olarak uygulanabilir, sürdürülebilir programları teşvik edilmesi,

olarak kabul edilmiştir (<https://www.uefa.com/insideuefa/about-uefa/strategy/>., Erişim tarihi 13 Aralık 2022).

2.8. Futbol Takımı

Takım kelimesini birçok tanımı vardır. Çeşitli uzmanlıklara sahip olarak yeteneklerinin bir araya getirilmesi ile bir sorumluluğu sonuca ulaştırmak üzere bir araya gelen insanlardır(Donnollen, 1998; Efil, 2006). Aynı amaca ve benzer performansa ulaşmayı hedef olarak belirleyen ve sorumlu oldukları üzerine benzer bir tarzı belirleyen, eksikliklerini bütünleyen yapılara sahip olan insanların oluşturduğu mini yapılardır(Straub, 2002).

2.9. Milli Takım

Spor takımının anlamı ile ilgili olarak, iki ya da daha fazla insanın benzer bir yapıya sahip olarak, bir aradayken paylaşılan hedefler ile ilgili olarak benzer düşüncelerde olan, faaliyetlerin sonuçlarını birbirleriyle paylaşan, benzer bir etki ve iletişimi ortaya koyan, topluluk hakkında benzer bir düşünceye sahip, bireysel ve araçsal bir durum olarak bağımsızlığa sahip ve kişiler arası karşılıklı olan birliktelik ile bir küme olarak kabul görmeleri olarak açıklanmaktadır (Carron ve Hausenblas, 1998).

Milli takım, sporcu, teknik direktör ve futbolun tüm paydaşları ve vatandaşlık bağı ile ülkesine bağlı her bir fert için en önemli spor takımı niteliğindedir. Milli takım ile kazanılan başarılar da tüm ülke için ortak bir değer olarak kabul edilir. Takımlarda başarıya neden olan faktörler ortaya konulurken iç faktörler, yani kulübün yönetim yapılanması, kulübün tesisleri, teknik kadrosu, sporcuları gibi durumlar düşünülürken; dış faktörler olarak da taraftarlar, medya kuruluşları ve sahada bulunan rakipleri olarak değerlendirilmektedir (Onağ ve ark., 2013).

2.10. Dünya Kupası

1 Mart 1921 tarihinde FIFA başkanı olarak seçilen Fransız avukat Jules RIMET, farklı kültürleri, farklı dinleri ve farklı dilleri bir araya getirmek için bir organizasyon düzenleme fikrini ortaya attı ve 1930 yılında bunu gerçekleştirdi. İlk Dünya Kupası, organizasyonun fikir babası Jules RIMET'in adını alarak Uruguay'da gerçekleştirildi ve Uruguay'ın kupayı almasıyla sonuçlandı. Organizasyonun adı da 1974 yılında Dünya Kupası olarak değiştirildi (Akşar ve Merih, 2006). Dünya Kupası, Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği (FIFA) tarafından, her dört yılda bir yapılan bir erkekler futbol müsabakasıdır. Dünya Kupası Finalleri olarak bilinen turnuvada 32 farklı ülkeyi temsil eden 32 takım rekabet eder ve turnuva yaklaşık bir ay devam eder. Dünya Kupası Finalleri için eleme aşaması, finallerden önceki üç yıl boyunca sürer. Dünya Kupası dünyada en çok seyredilen spor organizasyonudur. Örneğin Almanya'da düzenlenen 2006 FIFA Dünya Kupası Finali 715,1 milyon kişilik bir küresel izleyici çekmiştir(Bridgewater, 2010).

2.11. Teknik Direktör

Türkiye Futbol Federasyonu (TFF), profesyonel teknik direktörleri şu şekilde tanımlamıştır; “Bir kulüple yazılı sözleşme yapmış olan, kendisine futbol faaliyetleri kapsamında yaptığı harcamalardan daha fazla miktarda ödeme yapılan ve TFF'den profesyonel takım çalıştırma lisansı almış teknik adamlardır” (TFF Teknik Adamların Statüsü ve Çalışma Esasları Talimatı, 2009, s.1).

Teknik direktörler, ilk aşamada bireyin karakteristik özelliklerini ortaya çıkarıp geliştirmeye, doğal dinamizmini güçlendirmeye ve dış çevreye karşı olumlu tepki göstermesini amaçlayan sürekli ve topluca etkinlikleri düzenlemeye yönelik eğitimin uygulayıcısıdır. İkinci aşamada ise teknik direktör: grup bireylerinin tek tek gerçekleştirme olanağı bulamayacakları işleri ve işlevleri ortaklaşa gerçekleştirebilmelerini kolaylaştıran ve yönetim yükümlülüğünü üstlenmiş olan bir kişi olarak tanımlanmıştır (Kolludar,1988). Bu nedenle, bir teknik direktör kendi bilgisini sporculara aktarabilecek, onların kendisinden ne beklediğini bilecek kadar onlarla iletişim içerisinde olmalıdır (Sevim,1998).

Olumlu iletişim süreçlerinin geçtiği, olumlu ilişkilerin kurulduğu ortamda oluşan olumlu bir teknik direktör-sporcu ilişkisi, sporcu motivasyonunu, sporcu doyumunu artırmakla birlikte sporculara becerilerini geliştirmek için de uygun ortam sağlamaktadır (Altıntaş ve ark., 2012). Spor ortamında, sporcu ve teknik direktör arasındaki ilişki sporcuların gerek psikososyal gerekse fiziksel gelişimleri açısından önemlidir (Jowett ve Cockerill, 2003). Modern spor anlamında ise teknik direktör, sporcularını performanslarının doruğuna taşıyan, onların fiziksel, sosyal, duygusal ve zihinsel kapasitelerinin gerçekleştirilmesine yardımcı olan ve karşılaşmalara hazırlayan kişidir (Erdem, 2005).

Teknik direktörlerin genel olarak sporcuları ve kulüpleriyle ilgili görevleri aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Takım içerisinde teknik ve taktik becerilerini kullanarak sporcularını yetiştirmek ve gelişimlerini sağlamak
- Sporcuların devamını sağlamak veya mevcut sporcuların potansiyelini yükseltmek için çeşitli incelemelerde bulunmak ve araştırmalar yapmak
- Sporcuların çok yönlü, fiziksel-fizyolojik, psikolojik ve sosyal gelişimlerine yardımcı olmak
- Olanakları dahilinde olan bütün güvenlik önlemlerini alarak sporcuların sakatlanmalarını önlemek
- Sporcuların düzenli olarak sağlığını korumak ve geliştirmek
- Takıma en uygun olan gelişimi gerçekleştirerek, sporcuların periyodik olarak ölçüm ve testlerle değerlendirmelerde bulunmak (Çalışkan ve Göral, 2015).

2.12. Yönetici Olarak Teknik Direktör

Yönetim, hedeflere en doğru, en verimli ve en hızlı bir şekilde ulaşabilmek adına bireylerin uğraşlarını birleştiren eylemlerin bütünü ve işlerin hayata geçirilmesini sağlama sanatıdır (Sunay, 2009). Futbol'da iyi bir takım olmanın en temel prensibi iyi yönetilmektir. Bu durum her kurum ve organizasyonun temel prensibidir. Futbol takımının, futbolcuların, teknik ekibin, takım ile ilgili her konunun yönetiminden sorumlu kişi teknik direktördür. Teknik direktör sadece teknik ve taktiksel konular ile

değil, aynı zamanda kulübün ekonomik ve idari konularını da yönetebilir. Avrupa'nın bazı liglerinde teknik direktörler, kulüp bütçesi ve transfer bütçesinden de sorumludur. Bu nedenle teknik direktörlere yönetici sıfatıyla bakmak doğru olacaktır.

3.GEREÇ VE YÖNTEM

Bu araştırmada, FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası organizasyonlarında şampiyonluk yaşamış milli takımların teknik direktörlerine ait, dünya genelinde herkesin kullanımına açık internet haber, arşiv, biyografi ve portal içerikli resmi kaynakları da içerisinde bulunduran yazılı ve görsel dokümanlardan yararlanılmıştır. Araştırmanın modeli “Temel Nitel Araştırma” olarak ele belirlenmiştir. Araştırmadaki veri toplama tekniği ise “Doküman İncelemesi” olarak belirlenmiştir. Araştırmanın iç geçerliliği için “veri üçgenlemesi” uygulanarak, en az iki farklı kaynaktan incelenen dokümanlar kullanılmıştır. Araştırmadaki verilerin analizi ise betimsel analiz biçimi olarak Miles-Huberman modeline göre yapılmıştır.

3.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, FIFA ve UEFA futbol organizasyonlarında şampiyonluk yaşamış teknik direktörlerin deneyim, görev süresi ve ilgili antrenörlük özelliklerinin analiz edilerek incelenmesidir. Dünyanın en popüler sporu olarak kabul edilen futbolda, dünya nüfusunun büyük bölümünün takip ettiği FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası organizasyonları tarihinde şampiyonluk yaşamış olan milli takım teknik direktörlerinin deneyim, görev süreleri ve başarı süreçleri ile ilgili özelliklerini bu çalışma kadar geniş çaplı olarak bir arada inceleyen başka bir çalışmanın literatürde bulunmaması, genel olarak dünya futboluna, özel olarak dünya genelinde futbol antrenörlerinin kariyer planlaması eğitimlerine ve en önemlisi akademik olarak literatüre önemli katkıda bulunması hedeflenmiştir.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini geçmişten günümüze FIFA ve UEFA futbol organizasyonlarında şampiyon milli takımların teknik direktörleri oluşturmuştur. Örneklemi ise geçmişten günümüze FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası organizasyonlarında şampiyonluk yaşamış milli takımların teknik direktörleri oluşturmuştur. Çalışmanın örneklem yöntemi yoğunluk örneklenmesi ile olarak belirlenmiştir. Nitel bir araştırmada kullanılan yoğunluk örnekleme, aşırı veya sıra dışı durumlardan ziyade, araştırılan olgunun en iyi veya en zengin bilgi içeren

örneklerini kapsamaludur (Morgan ve Morgan, 2008). Nitel araştırma yöntemlerinden genellikle heuristik yaklaşım temelli araştırmalar yoğunluk örneklemesini kullanmaktadır (Mays ve Pope, 2000). Heuristik araştırmalarda incelenen olguların, sıra dışı, patolojik ya da aykırı olması gerekli değildir. Bunun yerine yoğun bilgi içermesi ve zaman içinde farklı ve yeni bilgilere ulaşabilecek örneklem olması elzemdir (Strauss ve Corbin, 2014). Heuristik yaklaşım, üzerinde çalışılan olayın ya da olgunun doğasının öz deneyimler ve araştırmacının öznel açıklamaları yoluyla keşfedilmesi ve anlamlandırılması amacını taşımaktadır (Denzin ve Lincoln, 2008). Araştırmacının içinde var olan yaratıcı düşüncüyü açıkça ifade etme ve anlamlandırmasını sağlamaktadır. Heuristik yaklaşım, insan deneyimlerini, araştırmacıyla araştırılan olgu arasında (araştırmacının örtük bilgisini göz önünde bulundurarak) öznel ve yaratıcı bağlantılar kurabilmesini sağlayan tek araştırma yaklaşımıdır (West, 2001).

3.3. Araştırmanın Modeli

‘FİFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası organizasyonlarında şampiyonluk yaşamış milli takımların teknik direktörlerinin deneyim ve kariyer gelişimi süreçleri’ üzerine yapılacak bu araştırmada “Temel Nitel Araştırma Yöntemi” araştırmanın modeli olmuştur.

Nitel araştırma sosyoloji, antropoloji, felsefe, dilbilim gibi çeşitli disiplinlere dayanan ve eğitim, sağlık, spor, sosyal hizmetler vs. gibi pek çok alanda uygulanan araştırma yöntemidir. Nitel araştırmanın tüm bu disiplinlerde ve uygulama alanlarındaki ortak amacı, “İnsan davranışını, içinde bulunduğu ortam içinde ve çok yönlü olarak anlamaya çalışmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013)”.

Merriam’a göre nitel araştırma temel ve yorumlayıcı bir çalışmadır. Bu anlamda herhangi bir kimse nitel araştırmaya bağlı fenomenolojik, gömülü teori, öyküsel analiz, etnografik çalışma yapmasa bile nitel araştırma çalışması yapabilir. Bu bakımdan bu tür nitel araştırma çalışmaları “Temel Nitel Araştırma” olarak tanımlanır. Temel nitel araştırmayı yöneten bir araştırmacı, insanların yaşamlarını nasıl yorumladığını, dünyalarını nasıl inşa ettiklerini ve deneyimlerine ne anlam kattıklarını araştırır. Bu bakımdan temel nitel araştırmanın ana amacı, insanların oluşturduğu anlamları ortaya çıkararak, yorumlamaktır (Merriam, 1998).

Bu araştırmada, dünya futbolunun en üst yönetici kurumları konumundaki FIFA ve UEFA tarafından düzenlenen uluslararası futbol şampiyonalarında başarıya ulaşmış teknik direktörlerin deneyim ve gelişimine dair parametreler derinlemesine analiz edilerek, yorumlanmıştır. Bu nedenle araştırmanın modeli “Temel Nitel Araştırma Yöntemi” olarak belirlenmiştir.

3.4. Araştırmanın Veri Toplama Tekniği ve Aracı

Veri toplama tekniği ve aracı, araştırma süresince görüşme, mülakat, yazılı, görsel ve işitsel gibi malzemeler aracılığıyla bilginin toplanmasını sağlar. Araştırmada verilerin derinlemesine incelendiği, veriler arasındaki ilişkileri ortaya koymayı amaçlayan nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar gözlem, görüşme, doküman incelemesi gibi veri toplama yöntemlerinin kullanılarak araştırılan durumun doğal ortamında gerçekçi bir şekilde ortaya koymayı amaçladığı yöntemdir (Yıldırım ve şimşek, 2013). Bu araştırmada ise yerli ve yabancı kaynakların taranmasıyla araştırmanın kuramsal erevesi oluşturulmuştur. Araştırmanın uygulama kısmında ise nitel araştırma desenlerinden olan “Doküman incelemesi” kullanılmıştır. Doküman incelemesi, yazılı materyallerin (kitap, dergi, gazete, e-içerikli belgeler) incelendiği nitel araştırma desenlerindendir (Yıldırım ve şimşek, 2013).

Doküman incelemesi, araştırmadaki hedeflenen amaç doğrultusunda bilgi içeren yazılı ve görsel-işitsel materyallerin analizini kapsar. Nitel araştırmada doküman incelemesi, diğer veri toplama tekniklerine ek olabileceği gibi başlı başına bir veri toplama aracıda olabilir. Yıldırım ve şimşek (2013)’e göre doküman incelemesi genellikle beş temel aşamadan oluşur. Bu aşamalar sırayla dokümana ulaşma, orijinalliği kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme ve veriyi kullanmadır. Buna göre:

- 1) Dokümana ulaşma aşamasında, araştırmacının ne tür dokümanlara ihtiyaç olduğunu ve ihtiyaç olduğu dokümanlara nereden ya da kimden ulaşılabileceğini saptaması gerekir. Bu noktada araştırma problemi, araştırmacıya belli bir perspektif sağlayarak, araştırmacının istediği dokümanları belirlemesine ve istediği dokümanlara nasıl ulaşması gerektiğine yardımcı olur.
- 2) Orijinalliği kontrol etme aşamasında, araştırmacı, ulaştığı dokümanların  zg n olup olmadığını, dokümanın üzerinde değişiklik yapılp yapılmadığını, dokümanın asıl kaynağa ya da kişiye ait olup olmadığını kontrol etmelidir. Çünkü bu durum sonucunda ortaya çıkan sıkıntılar, araştırmada problemler oluşmasına neden olur.

3) Dokümanları anlama aşamasında, belli bir araştırma sonrasında elde edilen dokümanların araştırmacı tarafından anlaşılmasını, irdelenmesini ve çözümlenmesini kapsar. Bu aşamada araştırmacı elindeki dokümanların ne ifade ettiğini inceler, farklı çalışmalarla kıyaslar, farklı bakış açısı ve yorumlara bakar vb. Böylelikle araştırmacı farklı bakış açılarını ve dünya görüşlerini keşfederek kendi dokümanlarını anlamaya çalışır.

4) Veriyi analiz etme aşamasında, elde edilen dokümanlar araştırmacı tarafından araştırmanın amacına göre derinlemesine analiz edilir. Doküman incelemesinde, araştırmaya yönelik dokümanların sayısı fazla olabilir. Bu durumda araştırmacının bütün dokümanları incelemesi zor olabileceğinden, araştırmacı amacına yönelik olarak örneklem yöntemini kullanarak belli sayıda doküman seçip, analiz edilebilir.

5) Veriyi kullanma aşamasında, araştırmacı yaptığı analiz sonucunda elde ettiği veriyi rahatlıkla kullanabilmesi için araştırmacının gerekli gizlilik şartlarını yerine getirmiş olması gerekir. Böylece her türlü etik kurallara uyulması araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğini artırarak, araştırmacının veriyi kolaylıkla kullanabilmesini sağlar.

Merriam (2013)'e göre nitel araştırmada kullanılan dokümanlar dört türden oluşur: Kamu kayıtları ve kişisel belgeler birinci ve ikinci tür, popüler kültür dokümanları üçüncü tür, filmler, videolar, resimleri içeren görsel dokümanlar ise dördüncü türü oluşturur. Bu araştırmanın veri toplama aracı ise yazılı dokümanlardan oluşmaktadır. Ayrıca bu araştırmada veri toplama yöntemi olarak biyografi, fenomenoloji ve durum çalışması yöntemleri veri çeşitlemesi yoluyla kullanılmıştır.

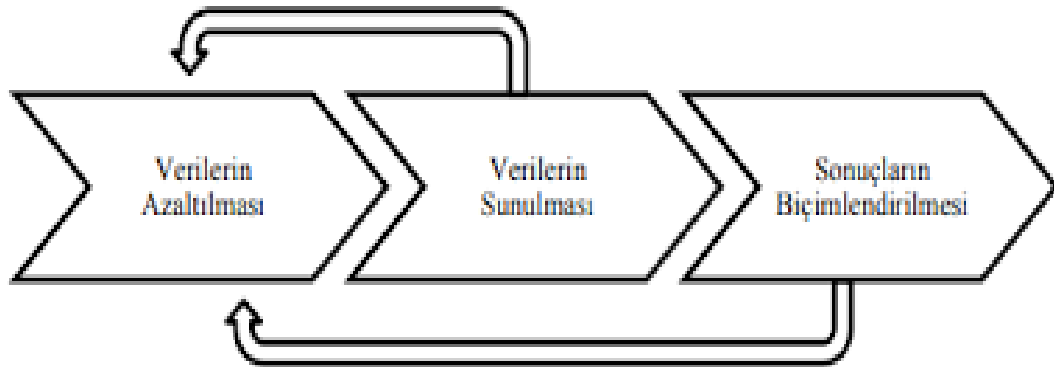
3.5. Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenilirliği

Nitel araştırmalarda geçerlik-güvenirlik nicel çalışmalardan farklı olarak ele alınır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Aynı araştırmada birden fazla veri toplama yönteminin kullanılması ile nitel araştırmalarda tek yöntemin sınırlılığı aşılar ve bulguların geçerlilik ve güvenilirliği artırılır. Çalışmanın güvenilirliği açısından, iç geçerliğini artırmada belki de en çok bilinen ve uygulanan strateji “üçgenleme” tekniği kullanılmıştır. Üçgenleme iki ya da daha fazla veri toplama yönteminin (örneğin, görüşmeler ve gözlemler) ya da iki ya da daha fazla veri kaynağının (örneğin, farklı grup üyeleriyle bireysel görüşmeler) sonuçlarının karşılaştırılmasıdır. Bu şekilde yöntemlerden birinin zayıf yönleri diğer yöntemin güçlü yönleriyle telafi edilebilir (Mays ve Pope, 2000; Streubert ve Carpenter, 2011).

3.6. Araştırmanın Verilerinin Analizi

Veri analizi, nitel araştırmanın en önemli adımıdır (Flick, 2013). Çünkü veri analizi olguları tanımlama, sınıflandırma ve kavramların birbirleriyle nasıl ilişkili olduklarını betimleme süreçlerini kapsar (Corbin ve Strauss, 2008; Dey, 1993; Maxwell, 2013). Bu süreçlerin hepsi hem birbirleriyle hem de analizle doğrudan ilişkilidir. Her nitel araştırmanın kendine özgü bir yapısı vardır, bu nedenle her nitel araştırma farklı biçimlerde analizler gerektirir. Bu bakımdan nitel araştırmalarda veri analiz biçimi sabit olmayarak, çeşitli ve esnek bir yapıya sahip olabilir.

Bu araştırmada yazılı dokümanlar yoluyla veriler elde edilmiştir. Elde edilen bu veriler, nitel analiz modellerinden Miles-Huberman modeline göre yapılmıştır. Bu modele göre yapılan analiz: verilerin düzenlenmesi veya azaltılması, verilerin sergilenmesi, sonuçların tasvir edilmesi ve doğrulanması olarak tasarlanan üç temel aşamayı içermektedir (Macdonald ve Tipton, 1996; Woffitt, 1996; Cresswell, 2003; Baltacı, 2017) Şekil’de Miles-Huberman modeli aşamaları görülmektedir:

Resim 1. Miles-Huberman Modeli (Kaynak: Miles ve Huberman, 1994)

Resim 1’de Miles-Huberman modelinin aşamaları görülmektedir. Miles ve Huberman veri analiz sürecini üç basamak olarak incelemiştir. Birinci basamak verilerin azaltılması veya düzenlenmesidir. Nitel araştırmalarda elde edilen verilerin tamamı araştırmacının ihtiyacı olan bilgileri içermeyebilir. Bu nedenle araştırmacı elde ettiği verileri azaltarak veya düzenleyerek işine yarayan bölümleri seçer. Araştırmacı verileri azaltırken kendine özgü stratejileri kullanabilir. Veri azaltılması, verileri kavramlara dönüştürme ve kavramlardan genel açıklamalara gitme gibi analizin

sonraki adımlarında da yapılmaya devam eder (Glesne ve Peshkin, 1992; Miles ve Huberman, 1994; Cresswell, 2003; Baltacı, 2017). Böylesi bir sürekli azaltmanın nedeni, somut verilerden soyut kavramlara ulaşmanın zorluğudur. Nitel araştırma verileri somuttur ve bu somut yapılardan daha soyut genellemelere gidilmesi, tümevarımcı bir soyutlamayı gerekli kılmaktadır. İkinci basamakta düzenlenen verilerin görsel hale getirilmesi yer almaktadır. İlk basamakta azaltılarak veya düzenlenerek bir araya getirilen veriler, ikinci basamakta şema, tablo, çizelge, diyagram veya grafik gibi görsel sunumlarla daha anlamlı hale getirilmektedir. Gestalt kuramındaki bütünü görmeden parçaları anlamının zor olabileceği durumu dikkate alındığında, ikinci aşamadaki görsel sunumlarla verilerin anlaşılması kolaylaşmaktadır. Miles ve Huberman, 1994), veri sunumu için tablolar, çizelgeler ve grafikler yapılmasının, verileri görünür kılma ve kavramlaştırmada kolaylık sağlayacağını savunmaktadır. Bu noktada veri düzenlemesi ve özetlemesini sağlayan her tür sunum araştırmacı tarafından kullanılabilir. Ancak veri sunumu, veri kaybını engelleyecek ölçüde özensiz yapılmamalıdır (Manning ve Cullum, 1994). Üçüncü basamak ise sonuca ulaşma aşamasıdır. Verilerin düzen ve sunum aşamalarının nitel analizdeki temel amacı, sonuçlara ulaşmayı kolaylaştırmaktır. Miles-Huberman modelinde sonuçlara ulaşma, nitel analizin başladığı veri azaltımından itibaren gerçekleşen bir süreçtir (Daymon ve Holloway, 2003). Araştırmanın olası sonuçları, nitel analizin her aşamasında yavaş yavaş ilerleyip çeşitlenmektedir (Feldman, 1995). Araştırmacı çözümlediği verilerinden çıkardığı sonuçları bu bölümde belirtir. Araştırmacılar bu aşamaları birbirini izleyen ve etkileyen eş zamanlı akışlar bütünü olarak ele almalıdır (Maxwell, 1992; Roberts ve Priest, 2006; Baltacı, 2017).

Ayrıca, araştırmada ‘Gömülü Teori’ olarak bilinen kuram ile veri analizine temel oluşturmak hedeflenmiştir. Nicel araştırmalarda hipotezlere dayalı bir yönelim, nitel araştırmalarda ise incelenen olay veya olguya ilişkin problem durumunun soru cümlesine dönüştürülmesi söz konusudur. Araştırmada ele alınacak sorulara nitel araştırma yöntemlerinin prensiplerine sadık kalınacak şekilde cevap verilerek sonuca ulaşılması hedeflenmiştir.

4. BULGULAR

4.1. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu Milli Takımların Geçmişten Günümüze Teknik Direktörleri Kimlerdir?

FIFA Dünya Kupası, Uluslararası Futbol kuruluşu ve asıl adıyla Federation Internationale de Football Association olan FIFA'nın resmi internet sitesinde "Dünyanın en prestijli turnuvası" olarak adlandırılmaktadır.

Tablo 1. FIFA Dünya Kupası şampiyonu teknik direktörler (<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

FIFA	Teknik Direktör	Milli Takım
2018	 Didier Deschamps Fransa	 Fransa
2014	 Joachim Löw Almanya	 Almanya
2010	 Vicente Del Bosque İspanya	 İspanya
2006	 Marcelo Lippi İtalya	 İtalya
2002	 Luiz Felipe Scolari Brezilya	 Brezilya
1998	 Aime Jacquet Fransa	 Fransa
1994	 Carlos Alberto Parreira Brezilya	 Brezilya
1990	 Franz Beckenbauer Almanya	 Almanya
1986	 Carlos Bilardo Arjantin	 Arjantin
1982	 Enzo Bearzot İtalya	 İtalya
1978	 Cesar Menotti Arjantin	 Arjantin
1974	 Helmut Schön Almanya	 Almanya
1970	 Mario Zagallo Brezilya	 Brezilya
1966	 Alf Ramsey İngiltere	 İngiltere
1962	 Aymore Morea Brezilya	 Brezilya
1958	 Vicente Feola Brezilya	 Brezilya
1954	 Sepp Herberger Almanya	 Almanya
1950	 Juan Lopez Uruguay	 Uruguay
1938	 Vittorio Pozzo İtalya	 İtalya
1934	 Vittorio Pozzo İtalya	 İtalya
1930	 Alberto Suppici Uruguay	 Uruguay

1930 yılından buyana her 4 yılda 1 kez tekrarlanan turnuvada; Brezilya milli takımı 5 farklı teknik direktör ile 5 kez kupayı kazanarak turnuvanın en çok kupa kaldıran milli takımı durumundadır. İtalya ve Almanya 4'er kere kupaya sahip olmuş, İtalya aynı Teknik direktör ile 1934 ve 1938 yıllarında üst üste kupa sevinci yaşayan tek takımdır. Uruguay, Arjantin ve Fransa 2'şer kez kupayı kazanmıştır. İngiltere ve İspanya 1'er kez kupayı müzesine götürmüştür.

4.2. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası Şampiyonu Milli Takımların Geçmişten Günümüze Teknik Direktörleri Kimlerdir?

1960 yılından günümüze, tıpkı Dünya Kupası finalleri gibi her dört yılda bir tekrar eden ve sadece Avrupa değil tüm dünyada takip edilen UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası finalleri, Dünya Kupası ile 2'şer yıl ara ile birbirini takip eden prestijli bir milli futbol organizasyonudur. Bu noktada futbolda ileri seviye Avrupa ülkelerinin milli takımları en iyi Teknik yönetim ve seçkin sporcularla kazanılması zor bir şampiyona olarak bilinmektedir. Bu sebeple kazanan milli takım teknik direktörü için hem ülkesini temsil etme açısından hem de mesleki kariyerinde elde edeceği unvan açısından son derece kıymetlidir.

Tablo 2. UEFA Avrupa Kupası şampiyonu teknik direktörler (<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

UEFA		Teknik Direktör	Milli takım
2021		Roberto Mancini İtalya	 İtalya
2016		Fernando Santos Portekiz	 Portekiz
2012		Vicente Del Bosque İspanya	 İspanya
2008		Luis Aragones İspanya	 İspanya
2004		Otto Rehhagel Almanya	 Yunanistan
2000		Roger Lemerre Fransa	 Fransa
1996		Berti Vogts Almanya	 Almanya
1992		Richard Møller Nielsen Danimarka	 Danimarka
1988		Rinus Michels Hollanda	 Hollanda
1984		Michel Hidalgo Fransa	 Fransa
1980		Jupp Derwall Almanya	 Almanya
1976		Vaclav Jezek Çekoslovakya	 Çekoslovakya
1972		Helmut Schön Almanya	 Almanya
1968		Ferruccio Valcareggi İtalya	 İtalya
1964		Jose Villalonga İspanya	 İspanya
1960		Gavriil Kachalin Sovyetler Birliği	 Sovyetler Birliği

İspanya ve Almanya milli takımları 3'er kez UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu olma başarısını göstermiştir. İtalya ve Fransa 2'ser kez Avrupa şampiyonu olmuş, Sovyetler Birliği, Çekoslovakya, Hollanda, Danimarka ve Portekiz 1'er kere finalleri şampiyon olarak tamamlama başarısı göstermiştir.

4.3. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası Kazanma Başarısı Göstermiş Teknik Direktörlere Genel Bakış

Bu bölümde FIFA Dünya Kupası kazanan milli takım teknik direktörlerinin farklı kıtalara göre dağılımı ile her iki kupayı da alma başarısı gösteren teknik direktörler incelenmiştir.

4.3.1 FIFA dünya kupası kazanan teknik direktörler kıta ayrımı

Tablo 3. Şampiyon teknik direktörler kıta ayrımı

FIFA	Teknik Direktör	Şampiyonluk
Avrupa		12 Kupa - %57 Başarı
Amerika(Güney)		9 Kupa - %43 Başarı

Geçmişten günümüze düzenlenen 21 Dünya Kupası finallerinin kazanan milli takım teknik direktörleri uyruk bakımından Avrupa ve Güney Amerikalı teknik direktörlerden oluşmuş. Tablo-3 üzerinden bakıldığında Avrupalı teknik direktörler 21 kupanın 12'sini kazanma başarısı göstererek %57'lik kazanma oranı ile Avrupa kıtasından yetişmiş teknik direktörlerin başarı oranının daha fazla olduğunu göstermektedir. Dünya Kupası'nın Düzenlendiği ilk yıllarda Uruguay ile kupada varlığını hissettiren milli takımlara Arjantin ve Brezilya'lı futbol adamları damga vurarak Güney Amerika'da 9 kupa ve %43 gibi yüksek denilebilecek bir başarı oranını yakalamıştır.

4.3.2. FIFA dünya kupası ve UEFA avrupa şampiyonluğu kazanan teknik direktörler

Tablo 4. Her iki kupayı da kazanan teknik direktörler

Uyruk	Teknik Direktör	FIFA	UEFA
 İspanya	 Vicente Del Bosque	2010	2012
 Almanya	 Helmut Schön	1974	1972

Tablo üzerinde görüldüğü gibi Helmut Schön Almanya milli takım teknik direktörü olarak 1972 UEFA Avrupa ve 1974 FIFA Dünya Kupasını artarda kazanarak bir ilke imza atmıştır. Tabi ki milli takımlar seviyesinde böyle bir başarıyı yakalamamanın zorluğu 40 yıl boyunca bu alanda Helmut Schön'ü bu başarıda zirvede tek kalmasından da anlaşılmaktadır. İspanya milli takımı ile güzel bir futbolcu jenerasyonu ve yükselen bir ivme yakalayan Vicente Del Bosque 2010 FIFA Dünya Kupası ve 2012 UEFA Avrupa Şampiyonluğu'nu aynı milli takımla yaşayan ikinci teknik direktör olmuştur.

4.4. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörlerin Uyrukları Nelerdir?

Tablo 5. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin uyrukları (<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

FIFA	Teknik Direktör	Milli Takım	Uyruk
2018	 Didier Deschamps	 Fransa	 Fransa
2014	 Joachim Löw	 Almanya	 Almanya
2010	 Vicente Del Bosque	 İspanya	 İspanya
2006	 Marcelo Lippi	 İtalya	 İtalya
2002	 Luiz Felipe Scolari	 Brezilya	 Brezilya
1998	 Aime Jacquet	 Fransa	 Fransa
1994	 Carlos Alberto Parreira	 Brezilya	 Brezilya
1990	 Franz Beckenbauer	 Almanya	 Almanya
1986	 Carlos Bilardo	 Arjantin	 Arjantin
1982	 Enzo Bearzot	 İtalya	 İtalya
1978	 Cesar Menotti	 Arjantin	 Arjantin
1974	 Helmut Schön	 Almanya	 Almanya
1970	 Mario Zagallo	 Brezilya	 Brezilya
1966	 Alf Ramsey	 İngiltere	 İngiltere
1962	 Aymore Morea	 Brezilya	 Brezilya
1958	 Vicente Feola	 Brezilya	 Brezilya
1954	 Sepp Herberger	 Almanya	 Almanya
1950	 Juan Lopez	 Uruguay	 Uruguay
1938	 Vittorio Pozzo	 İtalya	 İtalya
1934	 Vittorio Pozzo	 İtalya	 İtalya
1930	 Alberto Suppici	 Uruguay	 Uruguay

Tablo 6. UEFA Avrupa Şampiyonu teknik direktörlerin uyrukları (<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

UEFA	Teknik Direktör	Milli takım	Uyruk
2021	 Roberto Mancini	 İtalya	 İtalya
2016	 Fernando Santos	 Portekiz	 Portekiz
2012	 Vicente Del Bosque	 İspanya	 İspanya
2008	 Luis Aragones	 İspanya	 İspanya
2004	 Otto Rehhagel	 Yunanistan	 Almanya
2000	 Roger Lemerre	 Fransa	 Fransa
1996	 Berti Vogts	 Almanya	 Almanya
1992	 Richard Möller Nielsen	 Danimarka	 Danimarka
1988	 Rinus Michels	 Hollanda	 Hollanda
1984	 Michel Hidalgo	 Fransa	 Fransa
1980	 Jupp Derwall	 Almanya	 Almanya
1976	 Vaclav Jezek	 Çekoslovakya	 Çekoslovakya
1972	 Helmut Schön	 Almanya	 Almanya
1968	 Ferruccio Valcareggi	 İtalya	 İtalya
1964	 Jose Villalonga	 İspanya	 İspanya
1960	 Gavriil Kachalin	 Sovyetler Birliği	 Sovyetler Birliği

FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Kupası tarihinde dikkat çeken detaylardan birisi, kupa sevinci yaşamış ülkelerin milli takım koçlarının neredeyse tamamının kendi vatandaşı oldukları milli takımlarda çalışmış olmasıdır. 1930 yılında ilki gerçekleşen toplam 21 FIFA Dünya Kupası'nın tamamı kendi vatandaşı olan teknik direktörlerin başarısı ile sonuçlanmıştır. 1960 yılından buyana büyük bir heyecan ile takip edilen UEFA Avrupa Kupası'nda ise 2000 yılında şampiyon olan Yunanistan milli takımının Alman vatandaşı olan teknik direktörü Otto Rehagel dışında tüm kazananları kendi vatandaşı olan teknik direktörlerin başarısı ile sonuçlanmıştır.

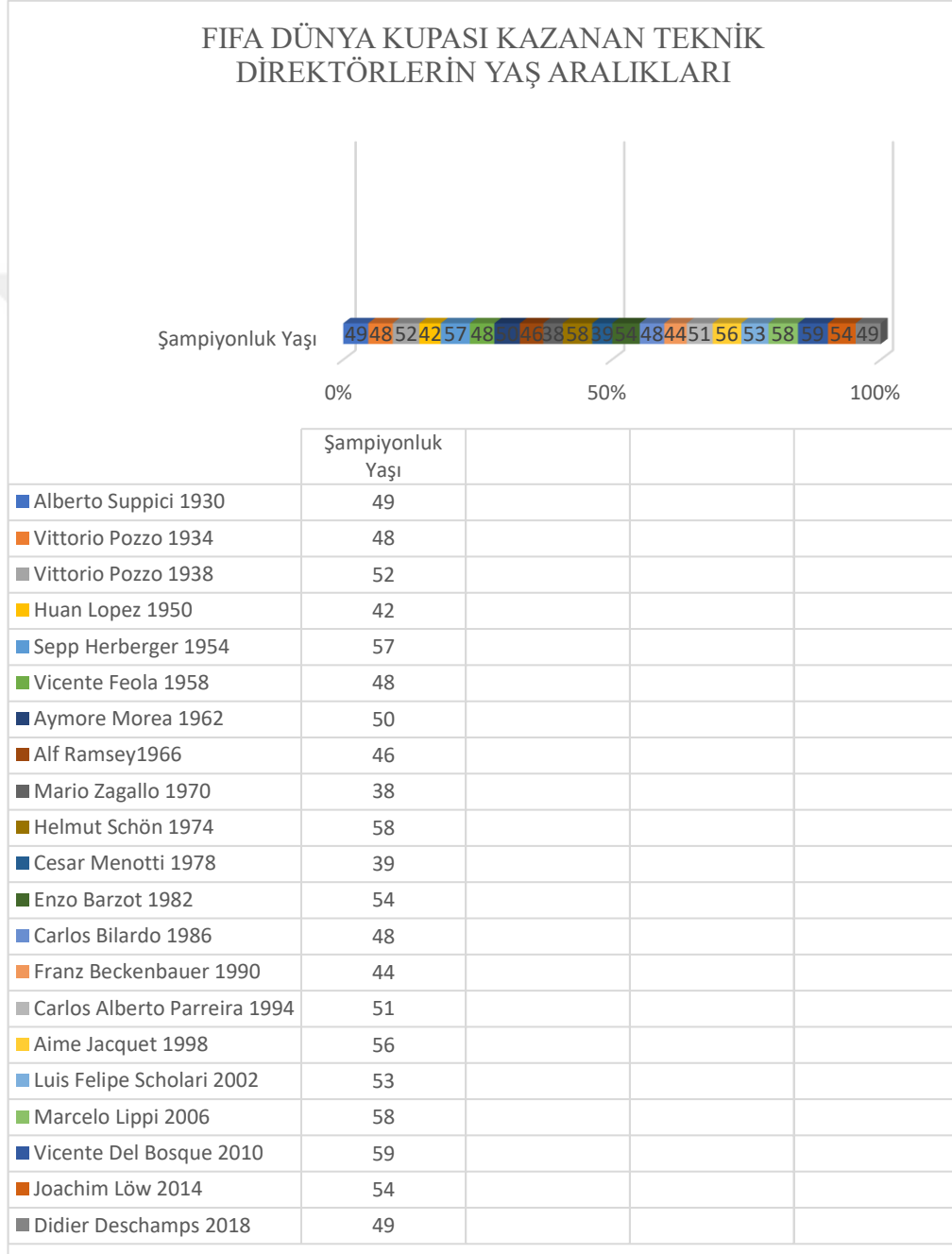
4.5. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörlerin Hedef Başarıya Ulaştıkları Yaş Aralıkları Nelerdir?

FIFA Dünya Kupası sahibi olmuş milli takım teknik direktörlerinin hedef başarıyı elde ettikleri yaş durumlarını incelenmiştir.

Tablo 7. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin yaş aralıkları (<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

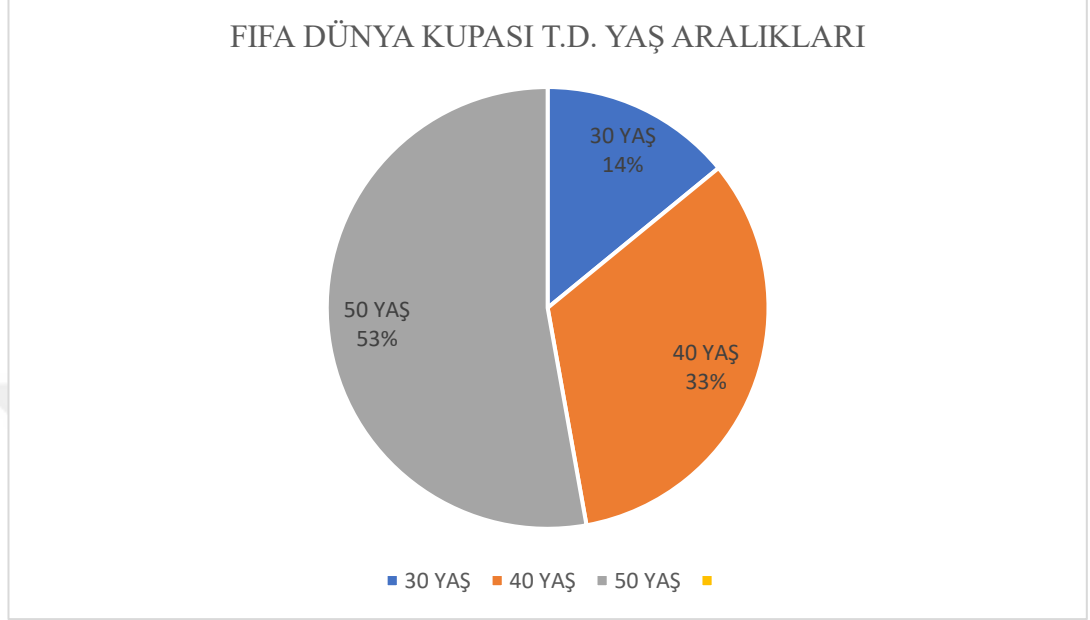
FIFA	Teknik Direktör	Milli Takım	Yaş
2018	 Didier Deschamps	 Fransa	49
2014	 Joachim Löw	 Almanya	54
2010	 Vicente Del Bosque	 İspanya	59
2006	 Marcelo Lippi	 İtalya	58
2002	 Luiz Felipe Scolari	 Brezilya	53
1998	 Aime Jacquet	 Fransa	56
1994	 Carlos Alberto Parreira	 Brezilya	51
1990	 Franz Beckenbauer	 Almanya	44
1986	 Carlos Bilardo	 Arjantin	48
1982	 Enzo Bearzot	 İtalya	54
1978	 Cesar Menotti	 Arjantin	39
1974	 Helmut Schön	 Almanya	58
1970	 Mario Zagallo	 Brezilya	38
1966	 Alf Ramsey	 İngiltere	46
1962	 Aymore Morea	 Brezilya	50
1958	 Vicente Feola	 Brezilya	48
1954	 Sepp Herberger	 Almanya	57
1950	 Juan Lopez	 Uruguay	42
1938	 Vittorio Pozzo	 İtalya	52
1934	 Vittorio Pozzo	 İtalya	48
1930	 Alberto Suppici	 Uruguay	31

Tabloda FIFA Dünya Kupası sahibi olmuş milli takım Teknik direktörlerinin hedef başarıyı elde ettikleri yaş durumları görülmektedir.

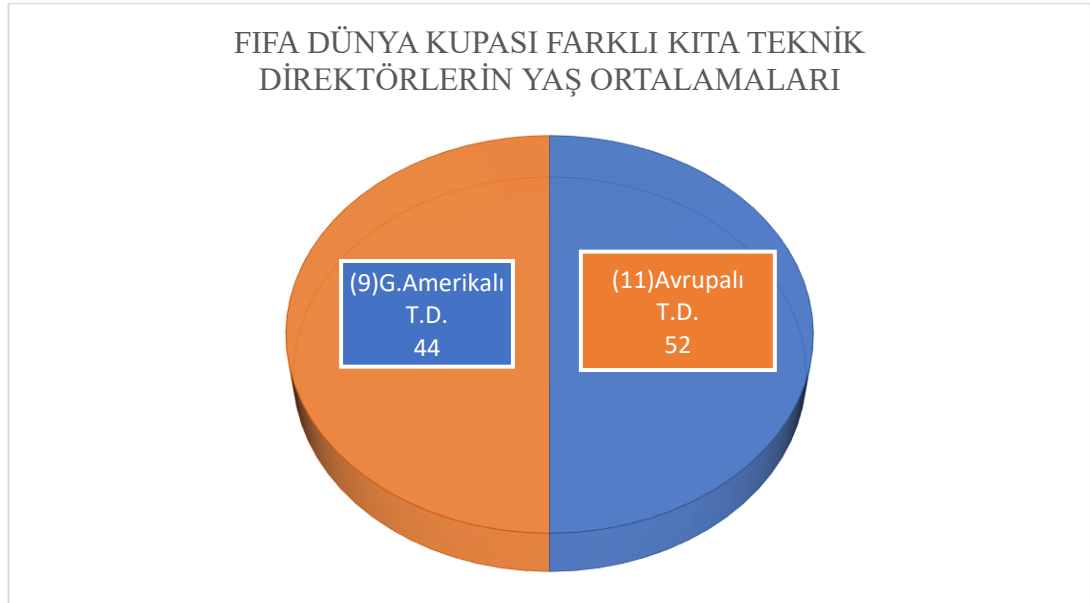
Şekil 1. FIFA Dünya Kupası Şampiyon teknik direktörlerin yaş dağılımı

FIFA Dünya Kupası kazanmış 20 teknik direktörün yaş ortalaması 47 olarak görülmektedir. Dağılım 30,40 ve 50'li yaşlardan oluşan 21 seçkin antrenörün kariyer zirvesine ulaştıkları zamandaki yaşlarını göstermektedir.

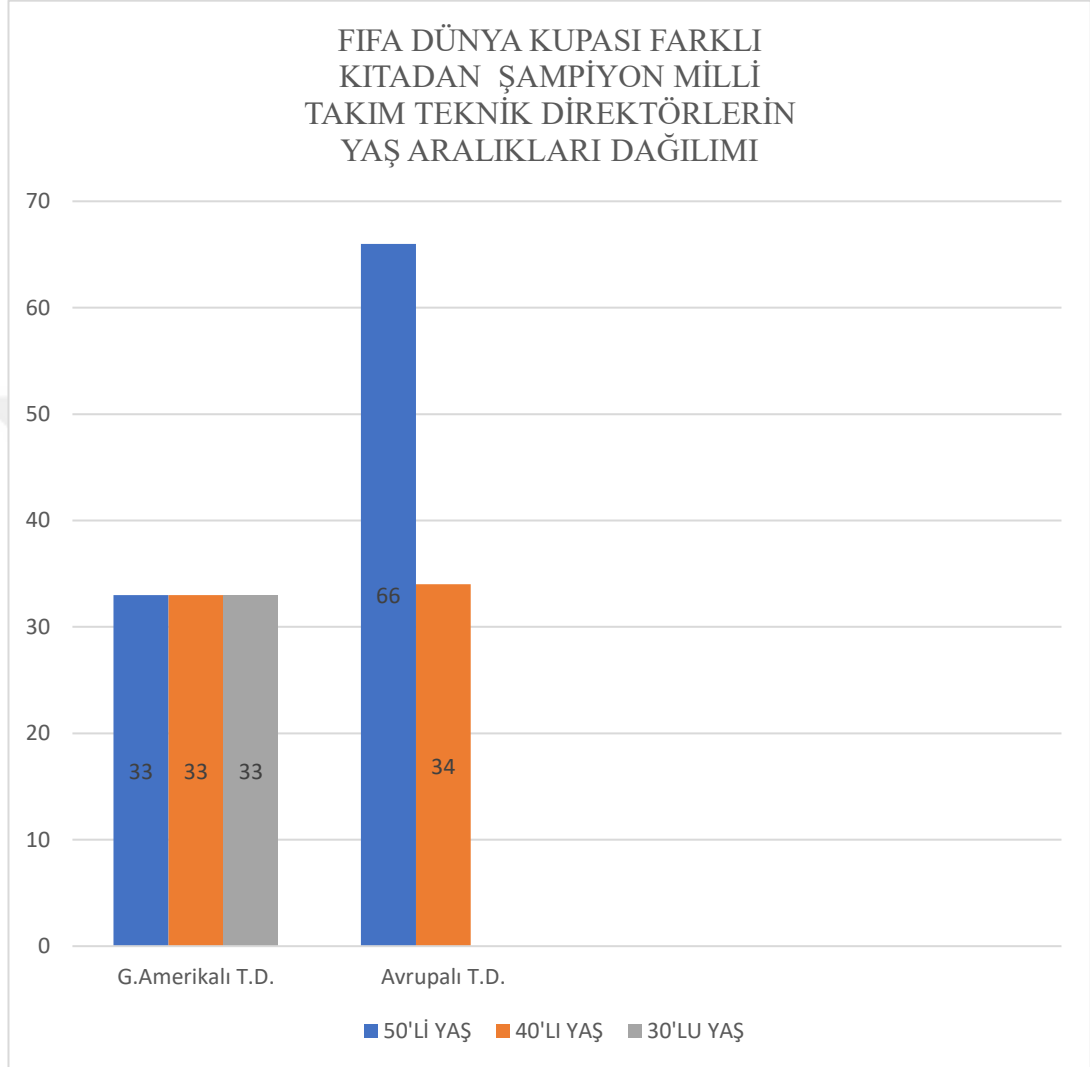
Şekil 2. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu Teknik direktörlerin yaş aralıkları yüzdelik dilimler

Grafikten anlaşılacağı üzere Dünya Kupası kazanma başarısı göstermiş elit 20 teknik direktörün %14'ü 30'lu yaşlarında, %33'ü 40, %53'ü 50'li yaşlarında dünya şampiyonu birer teknik direktör olmuşlardır.

Şekil 3. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu Teknik direktörlerin yaş ortalamaları

Grafikte Dünya Kupasında başarılı olan 11 Avrupa takımının teknik direktörleri 52 yaş ortalaması ve 9 Güney Amerikalı teknik direktör ise 44 yaş ortalamasına sahiptir.

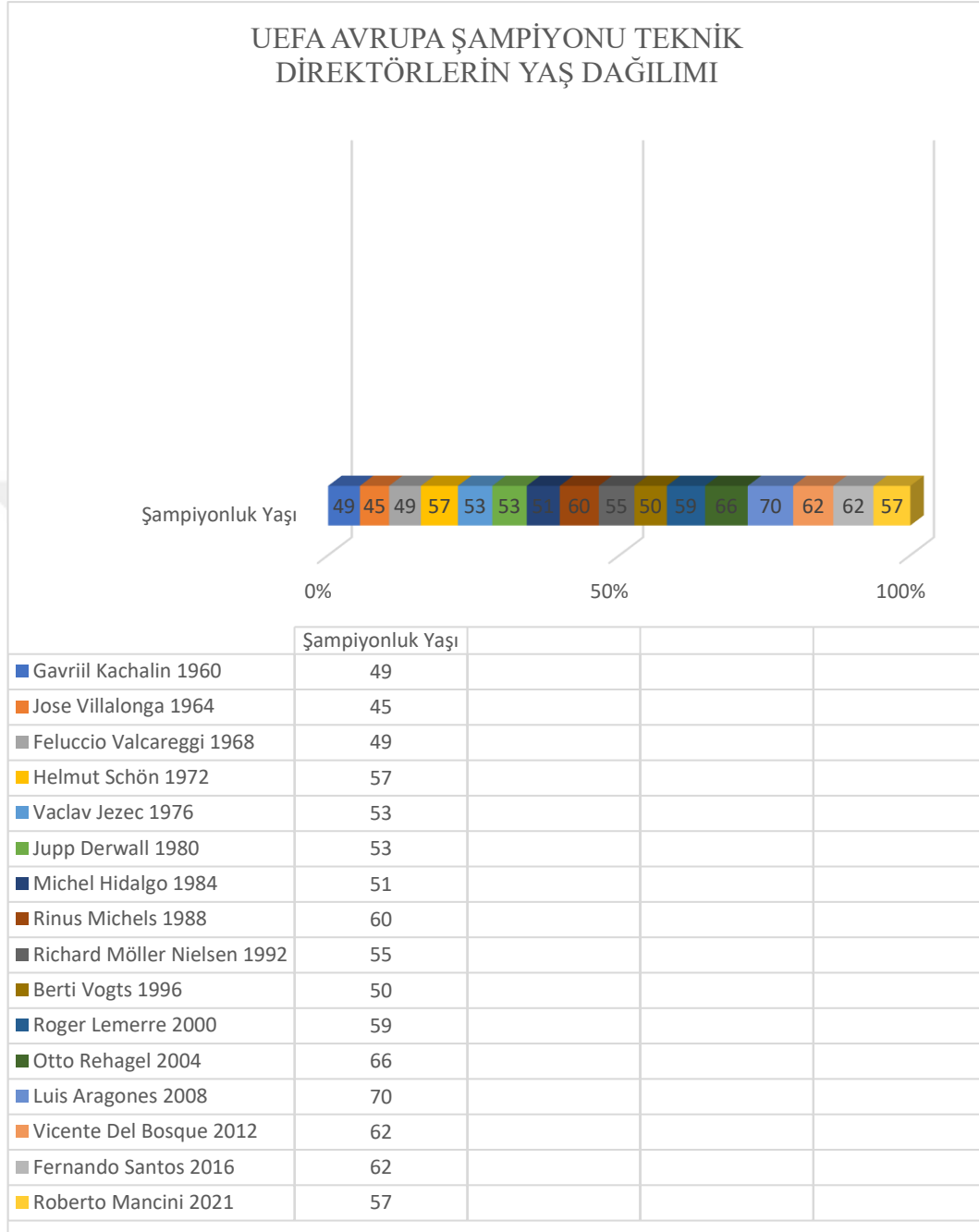
Şekil 4. FIFA Dünya Kupası şampiyonu farklı kıtalardan teknik direktörlerin yaş aralıkları dağılımı

Avrupalı teknik direktörlerin %66'sı 50'li yaşlarında, %34'ü ise 40'lı yaşlarında kupayı kaldırmıştır. Güney Amerikalı teknik direktörlerin %33'ü 30'lu yaşlarında, %33'ü 40 ve %33'ü de 50'li yaşlarında Dünya Kupası finallerinde başarı göstermiştir.

Tablo 8. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası Şampiyonu teknik direktörlerin yaş aralıkları
(<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

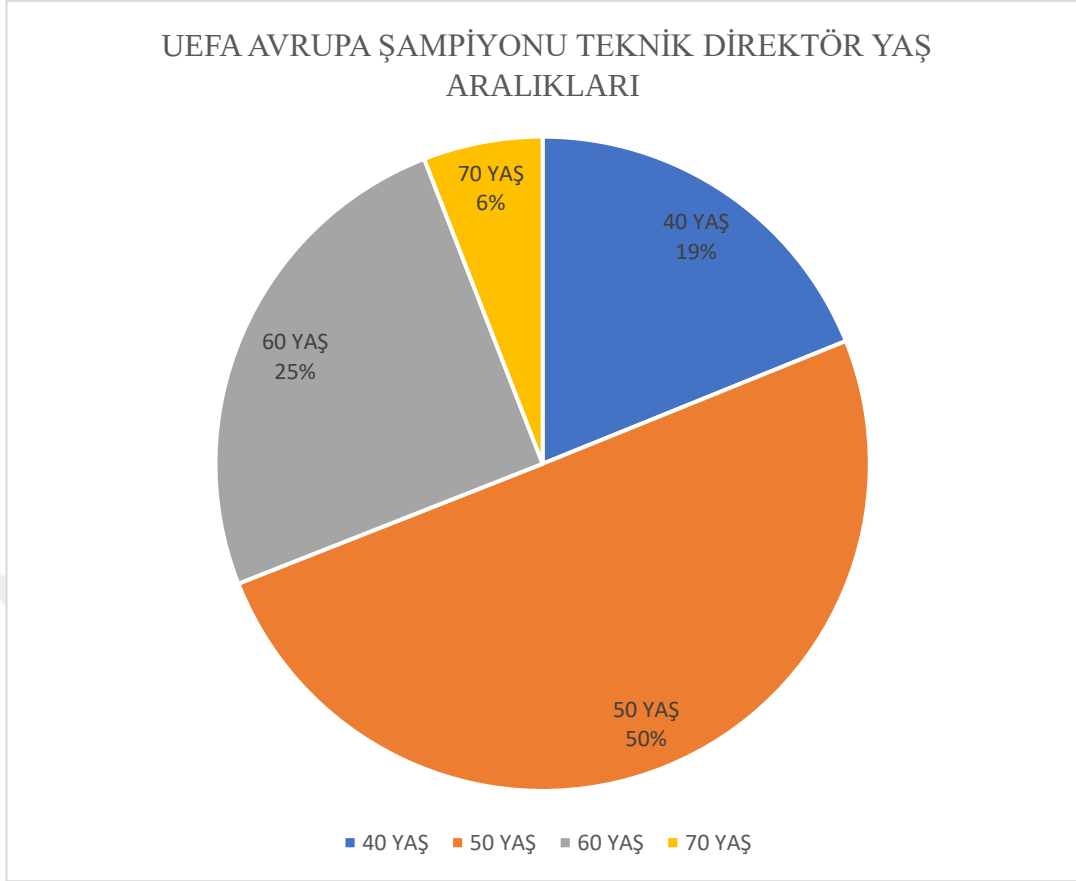
UEFA	Teknik Direktör	Milli takım	Yaş
2021	 Roberto Mancini	 İtalya	57
2016	 Fernando Santos	 Portekiz	62
2012	 Vicente Del Bosque	 İspanya	62
2008	 Luis Aragones	 İspanya	70
2004	 Otto Rehhagel	 Yunanistan	66
2000	 Roger Lemerre	 Fransa	59
1996	 Berti Vogts	 Almanya	50
1992	 Richard Möller Nielsen	 Danimarka	55
1988	 Rinus Michels	 Hollanda	60
1984	 Michel Hidalgo	 Fransa	51
1980	 Jupp Derwall	 Almanya	53
1976	 Vaclav Jezek	 Çekoslovakya	53
1972	 Helmut Schön	 Almanya	57
1968	 Ferruccio Valcareggi	 İtalya	49
1964	 Jose Villalonga	 İspanya	45
1960	 Gavriil Kachalin	 Sovyetler Birliği	49

Tabloda UEFA Avrupa Futbol Şampiyonasında başarılı olmuş milli takım teknik direktörlerinin hedef başarıyı elde ettikleri yaş durumları görülmektedir.

Şekil 5. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası Şampiyonu teknik direktörlerin yaş dağılımı

UEFA Avrupa Kupası kazanan 16 teknik direktörün yaş ortalaması 56 olarak görülmektedir. Dağılım 40,50,60 ve 70'li yaşlardan oluşan 16 seçkin antrenörün kariyer zirvesine ulaştıkları zamandaki yaşlarını göstermektedir.

Şekil 6. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin yaş aralıkları dağılımı

Teknik direktörlerin %19'u 40'lı, %50'si gibi büyük paya sahip kısmı 50'li yaşlarında, %25'i 60 ve %6'sı 70 yaşlarındadır.

4.6. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörlerin Hedef Başarıya Ulaşmadan Önce Profesyonel Futbolculuk Kariyer Durumları Nasıldır?

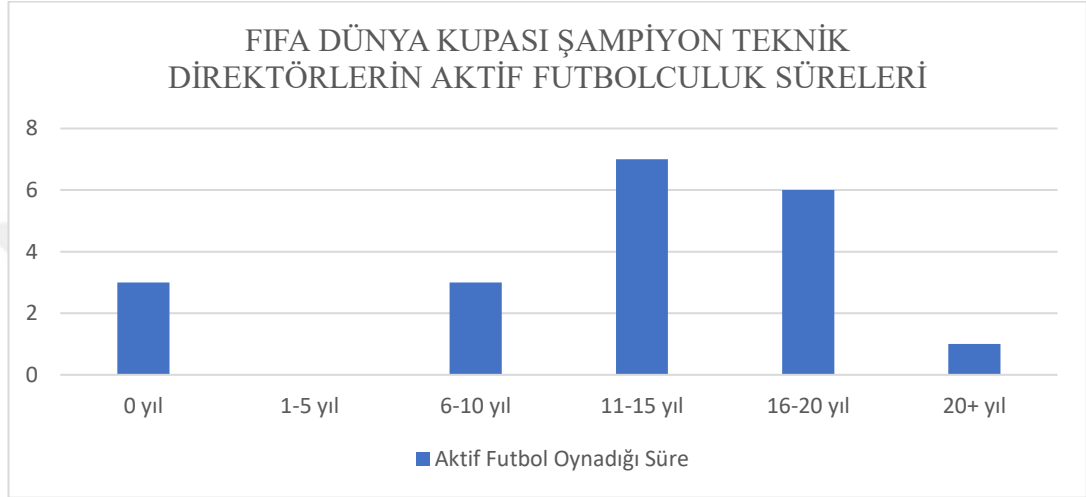
Teknik direktörlük diğer meslekler gibi bir dizi eğitim, hazırlık ve uygulama ile yapılan sistematik birtakım çalışmalar bütünüdür. Bu noktada en önemli noktalardan birisi antrenörün saha pratiğinin olması ve oyunu birebir yaparak yaşayarak antrenörlük hayatına katkı yapabilecek her türlü tecrübeden faydalanabilmesidir. Antrenörün, aktif futbolcu olarak sahada kaldığı dönem hafife alınmayacak kadar değerli bir tecrübedir. Bu noktada Dünya şampiyonu teknik direktörlerin aktif futbol oynadıkları süreye dikkat çekmek önemlidir.

Tablo 9. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin futbolcu kariyer süreleri
(<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

FIFA	Teknik Direktör	Milli Takım	Futbolcu Kariyeri
2018	 Didier Deschamps	 Fransa	21 yıl
2014	 Joachim Löw	 Almanya	17 yıl
2010	 Vicente Del Bosque	 İspanya	16 yıl
2006	 Marcelo Lippi	 İtalya	13 yıl
2002	 Luiz Felipe Scolari	 Brezilya	8 yıl
1998	 Aime Jacquet	 Fransa	15 yıl
1994	 Carlos Alberto Parreira	 Brezilya	---
1990	 Franz Beckenbauer	 Almanya	19 yıl
1986	 Carlos Bilardo	 Arjantin	12 yıl
1982	 Enzo Bearzot	 İtalya	17 yıl
1978	 Cesar Menotti	 Arjantin	11 yıl
1974	 Helmut Schön	 Almanya	17 yıl
1970	 Mario Zagallo	 Brezilya	18 yıl
1966	 Alf Ramsey	 İngiltere	12 yıl
1962	 Aymore Morea	 Brezilya	13 yıl
1958	 Vicente Feola	 Brezilya	---
1954	 Sepp Herberger	 Almanya	15 yıl
1950	 Juan Lopez	 Uruguay	---
1938	 Vittorio Pozzo	 İtalya	6 yıl
1934	 Vittorio Pozzo	 İtalya	6 yıl
1930	 Alberto Suppici	 Uruguay	8 yıl

Tabloda görüldüğü üzere dünya kupası kazanmış elit teknik direktörlerin tamamına yakını aktif futbol oynamıştır. Yapılan 21 şampiyona finali sonucu kazanan milli takım teknik direktörlerinin %86'sı futbolculuk kariyeri olan antrenörlerden oluşmaktadır.

1934 ve 1938 yıllarında iki kez üst üste kupayı kazanan İtalya milli takım teknik direktörü Vittorio Pozzo, sonuçlarda tutarlılık sağlanması için tek birimde grafiklere yansıtılarak verilere bakılacaktır. Şimdi teknik direktörlerin futbolcu kariyer sürelerine bakalım. Ayrıca bu bölümde dünya kupasını kazanan iki farklı kıtadan Avrupa ve Güney Amerika'dan teknik direktörlerin aktif futbol dönemini inceleyip aralarındaki bağı ve farkları görme imkânı bulunabilir.

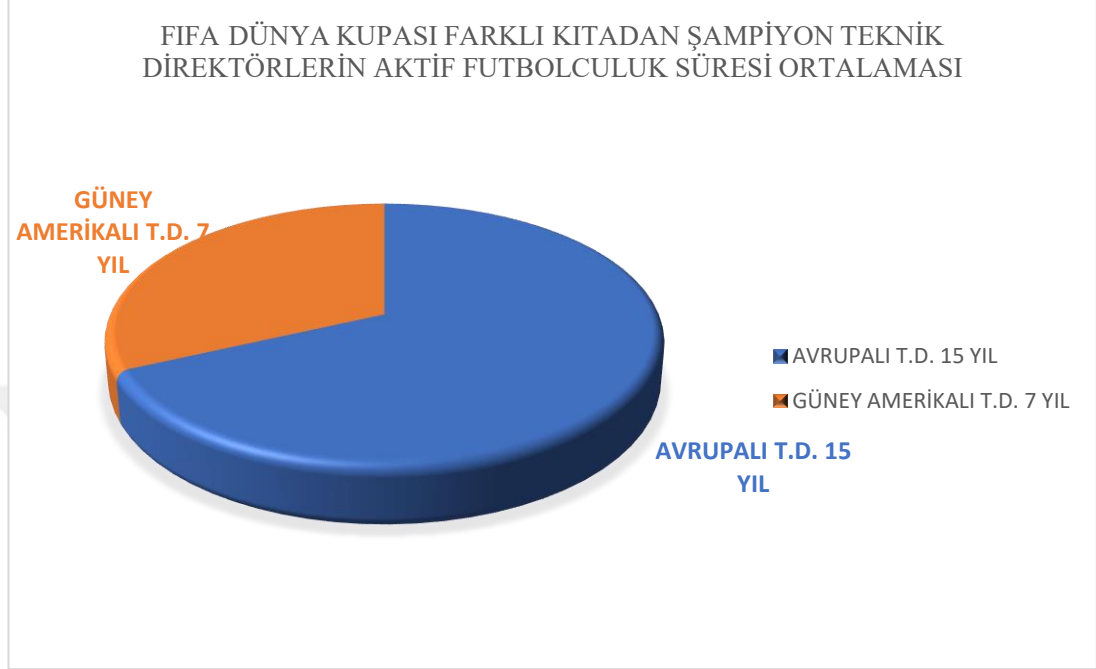
Şekil 7. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin futbolculuk süreleri

Grafikte Dünya Kupası kazanan 20 milli takım teknik direktörü arasında sadece 3 tanesi hiç aktif futbol kariyeri olmadan antrenörlük hayatına başlamış ve üst düzey bir başarı göstermiştir. Aktif Futbolcu olarak sahada kalmış 17 teknik direktörün tamamı 5+ yıl futbol oynamış ve 10+ yıl futbol oynayanlar toplamda 14 teknik adamla büyük paya sahiptir. Futbolcu kariyerinin varlığının teknik direktörlüğe geçişte önemli rolü olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 8. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin futbolculuk süreleri ortalamaları

İlki 1930 yılında yapılmış ve sonuncusu 2018 yılında gerçekleşmiş 21 Dünya Kupası sonucunda şampiyonluk yaşamış 20 teknik direktör içerisinde futbolcu kariyeri olan 17 teknik direktörün aktif futbolculuk dönemi ortalaması 14 yıl olarak görülmektedir.

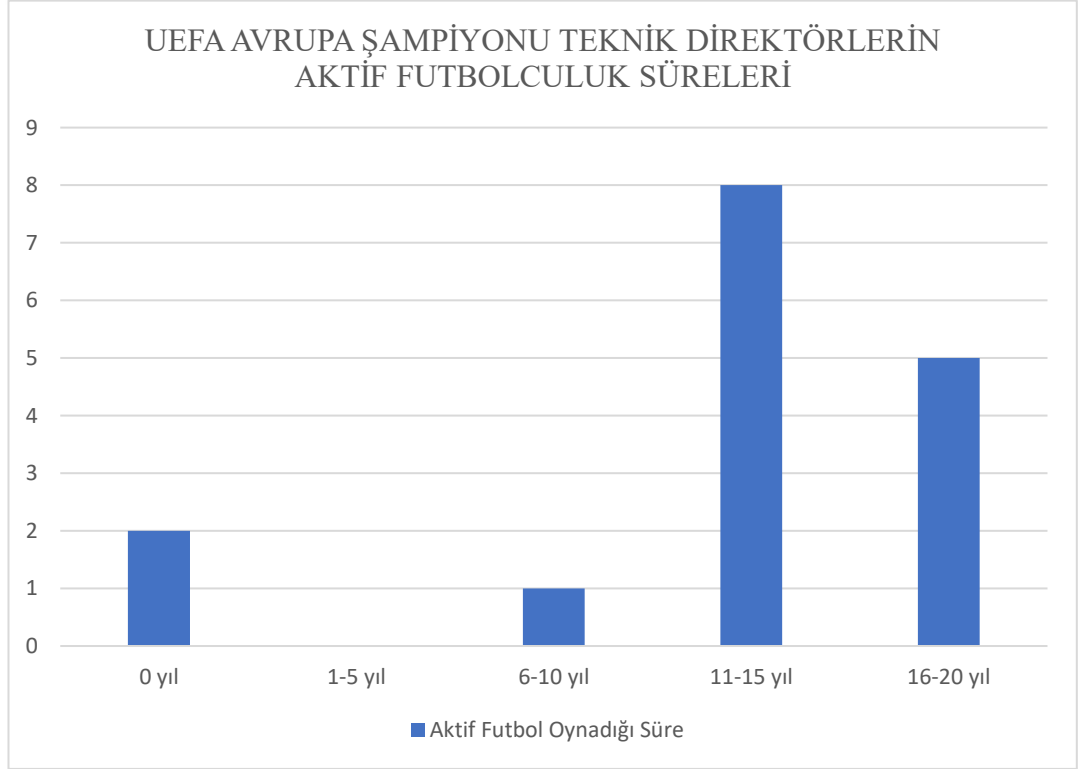
Şekil 9. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu farklı kıta teknik direktörlerin aktif futbolculuk süreleri ortalamaları

Grafikte FIFA Dünya Kupası kazanan 5 Avrupa ülkesi milli takımlarını çalıştıran 11 teknik direktörün aktif futbol yaşamlarının ortalamasının 15 yıl, Brezilya-Arjantin-Uruguay üçlüsünden oluşan Güney Amerika kökenli ülke milli takımlarını çalıştırmış 9 teknik direktörün aktif futbolculuk süresi ortalamasının 7 yıl olduğu gösterilmiştir. Bu noktada Dünya Kupası kazanma sayısı daha fazla olan Avrupa kıtası ülkeleri milli takım teknik direktörlerinin, profesyonel futbolculuk dönemini ciddi oranda daha uzun devam ettirebildiği ve bu noktada futbol oyunu oynama ve oyun tecrübesi süresinin daha fazla olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Tablo 10. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin futbolcu kariyer süreleri
(<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

UEFA	Teknik Direktör	Milli takım	Futbolcu Kariyeri
2021	 Roberto Mancini	 İtalya	20 yıl
2016	 Fernando Santos	 Portekiz	14 yıl
2012	 Vicente Del Bosque	 İspanya	16 yıl
2008	 Luis Aragones	 İspanya	16 yıl
2004	 Otto Rehhagel	 Yunanistan	12 yıl
2000	 Roger Lemerre	 Fransa	14 yıl
1996	 Berti Vogts	 Almanya	15 yıl
1992	 Richard Møller Nielsen	 Danimarka	7 yıl
1988	 Rinus Michels	 Hollanda	13 yıl
1984	 Michel Hidalgo	 Fransa	15 yıl
1980	 Jupp Derwall	 Almanya	17 yıl
1976	 Vaclav Jezek	 Çekoslovakya	-
1972	 Helmut Schön	 Almanya	17 yıl
1968	 Ferruccio Valcareggi	 İtalya	14 yıl
1964	 Jose Villalonga	 İspanya	-
1960	 Gavriil Kachalin	 Sovyetler Birliği	12 yıl

UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin aktif futbol oynadıkları sürele baktığımızda FIFA Dünya Kupasını kazanan Avrupa kıtası ülke milli takımları teknik direktörleri ile futbolculuk kariyer süreleri bakımından doğrudan bir benzerlik ve istikrarlı bir süreç sonucu antrenörlüğe geçiş yaptıklarını söylemek mümkün olacaktır. Yapılan 16 şampiyona finali sonucu kazanan milli takım teknik direktörlerinin %87'si futbolculuk kariyeri olan antrenörlerden oluşmaktadır. Hiç futbolculuk kariyeri olmadan antrenörlük mesleğine giriş yaparak ülkelerinin milli takım teknik direktörlüğü konumuna yükselen ve Avrupa Şampiyonu olan 2 teknik direktör görülmektedir. Futbolculuk kariyerine sahip Avrupa Şampiyonu 14 teknik direktörün ise uzun ve istikrarlı aktif futbolculuk sürelerinin antrenörlük hayatlarına direkt katkı yaptığı söylenebilir.

Şekil 10. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin aktif futbolcu süreleri aralıkları

Futbol oynadıkları sürece bakıldığında UEFA Euro Avrupa Kupası Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin büyük ölçüde 10 yıl ve üzeri futbolculuk kariyerine sahip oldukları görülmektedir. Başarıya ulaşan 16 teknik direktörden 13'ü, uzun bir futbolculuk süresi ile temellendirdiği antrenörlük hayatı için önemli bir iş tecrübesini kullanma fırsatı yakalamıştır.

UEFA EURO AVRUPA KUPASI ŞAMPİYONU TEKNİK
DİREKTÖRLERİN AKTİF FUTBOLCULUK SÜRELERİ
ORTALAMASI

12 YIL

Şekil 11. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin aktif futbolcu süreleri ortalamaları

1960 yılından günümüze her 4 yılda bir düzenlenen UEFA Euro Avrupa Kupasını kazanan milli takım teknik direktörleri ortalama olarak 12 yıl aktif futbol yaşantısı sonucu antrenörlük mesleğine geçiş yapmıştır.

4.7. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörlerinin Hedef Başarıya Ulaşmadan Önce Profesyonel Futbolculuk Hayatlarında Oynadıkları Mevkii Neresidir?

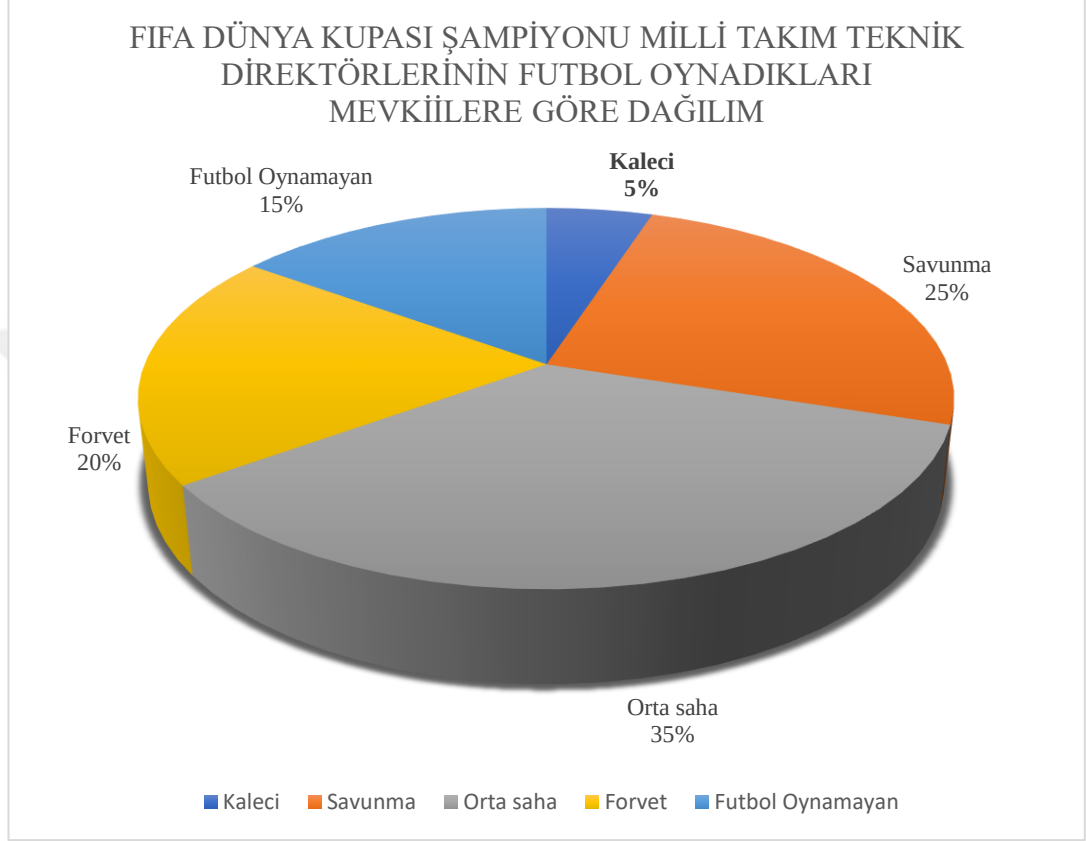
FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan milli takım teknik direktörlerinin %85'ten fazlasının aktif futbolculuk kariyeri sonrası antrenörlüğe geçiş yapması münasebetiyle, teknik direktörlerin futbolculuk hayatında oynadıkları mevkiinin antrenörlük hayatlarındaki oyun formatları ve tercihlerine etkilerinin incelenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda elit bir grup antrenör olarak iki büyük futbol organizasyonunda zirveye ulaşmış teknik direktörler için derinlemesine bir analiz yapmak faydalı olacaktır. Teknik direktörlere, oyunun birinci bölgesi olarak savunma, ikinci bölgesi olarak orta saha, üçüncü bölgesi olarak hücum(forvet) ve son olarak kaleci grupları içerisinde hangisinde oynadığı ile ilgili ayrıntı vererek veriler paylaşmak doğru olacaktır. Bu veriler yardımıyla elit antrenörler içerisinde hangi bölgenin oyuncuları yoğunlukta görme imkânı bulabiliriz. Önemli noktalardan bir diğeri de ''Teknik direktörlerin aktif futbol hayatında oynadığı bölge ile antrenörlük sürecinde tercih ettiği oyun sistemi arasında bağlantı kurulabilir mi?'' sorusunun cevabı aranarak, ilerleyen süreçte bize yardımcı olacak veriyi elde etmek hedeflenmektedir. Ayrıca bu nitel çalışmanın hedeflenen sorularına yanıt aranırken görmeye çalıştığımız bir diğer durum, elit Teknik adamların Futbolcu mevkilerinin antrenörlük kariyer başlangıçlarında ne tür bir etkiye sebep olduğudur. Futbolda oyun kurgusu gereği savunmadan oyun kurma, orta sahadan çıkış yapma ve hücum bölümünde sonuçlandırma durumları ile birlikte bu bölgelerde görev alan oyuncuların görev yapısının, antrenörün karar ve beceri durumuna etki etmiş olabileceğine dair sorulara cevap aranarak oyuncudan antrenöre geçiş sürecinin yönetimi incelenmesi için zemin hazırlanması hedeflenmektedir.

Tablo 11. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin futbol oynadıkları mevkiiler
(<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

FIFA	Teknik Direktör	Milli Takım	Futbolcu Mevkii
2018	 Didier Deschamps	 Fransa	Orta Saha
2014	 Joachim Löw	 Almanya	Orta Saha
2010	 Vicente Del Bosque	 İspanya	Orta Saha
2006	 Marcelo Lippi	 İtalya	Savunma
2002	 Luiz Felipe Scolari	 Brezilya	Savunma
1998	 Aime Jacquet	 Fransa	Orta Saha
1994	 Carlos Alberto Parreira	 Brezilya	---
1990	 Franz Beckenbauer	 Almanya	Savunma
1986	 Carlos Bilardo	 Arjantin	Orta Saha
1982	 Enzo Bearzot	 İtalya	Savunma
1978	 Cesar Menotti	 Arjantin	Forvet
1974	 Helmut Schön	 Almanya	Forvet
1970	 Mario Zagallo	 Brezilya	Forvet
1966	 Alf Ramsey	 İngiltere	Savunma
1962	 Aymore Morea	 Brezilya	Kaleci
1958	 Vicente Feola	 Brezilya	---
1954	 Sepp Herberger	 Almanya	Forvet
1950	 Juan Lopez	 Uruguay	---
1938	 Vittorio Pozzo	 İtalya	Orta Saha
1934	 Vittorio Pozzo	 İtalya	Orta Saha
1930	 Alberto Suppici	 Uruguay	Orta Saha

Tabloda Dünya Kupası kazanan teknik direktörlerin futbol hayatlarında oynadıkları mevkiiler görülmektedir. 1950(Juan Lopez-Uruguay), 1958(Vicente Feola-Brezilya) ve 1994(Carlos Alberto Parreria-Brezilya) yıllarında dünya kupası kazanan milli takım

teknik direktörlerinin aktif futbol hayatlarının olduğuna dair bilgi bulunmamaktadır. Yapılan araştırmada futbola antrenör olarak başladıkları bilgisine ulaşılmıştır. Ayrıca Futbolculuk kariyeri olmayan teknik direktörlerin tamamı Amerika (Güney) kıtası ülke milli takımlarının teknik direktörleridir.

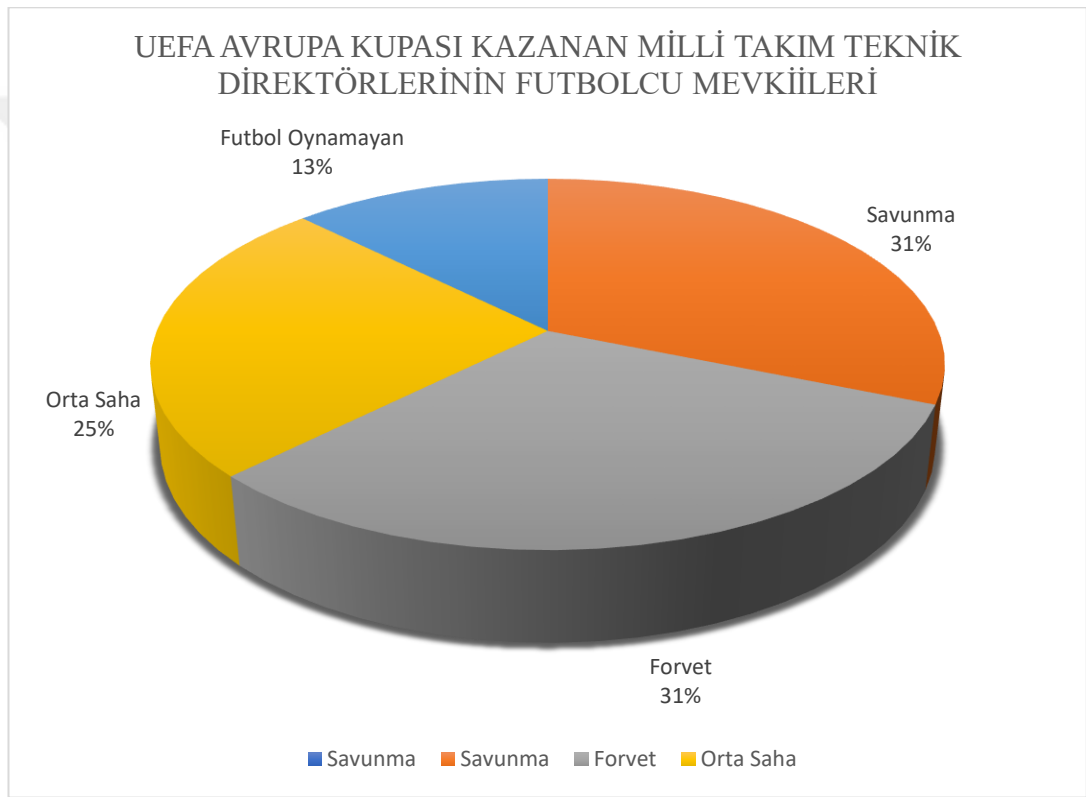
Şekil 12. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin futbol oynadıkları mevki dağılımı

Grafiğe bakıldığında, futbolculuk mevkileri incelenen FIFA Dünya Kupası Şampiyonu milli takım teknik direktörleri içerisinde orta saha oyuncularının yoğunluğu dikkat çekmektedir. Futbolda orta saha oyuncularının oyun kurucu özellikleri dikkate alındığında, görev alanı gereği futbol sahasının 2. Bölgesinde savunma ile forvet arasında bağlantı kurma durumunu saha içerisinde yöneten oyuncuların, antrenör olarak saha kenarından planlama ve yöneticiliğe katkısı olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 12. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin futbol oynadıkları mevkiiler
(<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

UEFA	Teknik Direktör	Milli takım	Futbolcu Mevkii
2021	 Roberto Mancini	 İtalya	Forvet
2016	 Fernando Santos	 Portekiz	Savunma
2012	 Vicente Del Bosque	 İspanya	Orta Saha
2008	 Luis Aragones	 İspanya	Forvet
2004	 Otto Rehhagel	 Yunanistan	Savunma
2000	 Roger Lemerre	 Fransa	Savunma
1996	 Berti Vogts	 Almanya	Savunma
1992	 Richard Møller Nielsen	 Danimarka	Savunma
1988	 Rinus Michels	 Hollanda	Forvet
1984	 Michel Hidalgo	 Fransa	Orta Saha
1980	 Jupp Derwall	 Almanya	Forvet
1976	 Vaclav Jezek	 Çekoslovakya	-
1972	 Helmut Schön	 Almanya	Forvet
1968	 Ferruccio Valcareggi	 İtalya	Orta Saha
1964	 Jose Villalonga	 İspanya	-
1960	 Gavriil Kachalin	 Sovyetler Birliği	Orta Saha

Tabloda UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan teknik direktörlerin aktif futbol hayatlarında oynadıkları mevkileri görülmektedir. Yapılan 16 şampiyona finalleri sonucu kazanan milli takım teknik direktörlerinin %87'si futbolculuk kariyeri olan antrenörlerdir fakat grup içerisinde kaleci bulunmadığı görülmektedir. 1964 (Jose Villalonga-İspanya) ve 1976 (Vaclav Jazek-Çekoslovakya) kazanan milli takım teknik direktörlerinin futbol oynadığına dair bilgi bulunmamaktadır. Yapılan araştırmada futbola antrenör olarak başladıkları bilgisine ulaşılmıştır.

Şekil 13. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin futbolcu mevkileri dağılımı

Grafiğe bakıldığında, futbolculuk mevkileri incelenen UEFA Euro Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin yüzdelik dağılımı görülmektedir. 5 savunma, 4 orta saha ve 5 forvet oyuncusu olarak aktif futbolcu olarak görev yapmış ve futbol oynamış antrenörlerin futbolculuk mevkilerinin neredeyse eşit ve birbirlerine yakın bir dağılım gösterdiği dikkat çekmektedir.

4.8. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörlerin Hedef Başarıya Ulaştığında Oyun Sistemi Nedir?

Sistem, bir bütünü oluşturan çeşitli parçaların bir araya gelmesidir. Dikdörtgen şeklinde 105 x 68 m ölçülerindeki futbol sahasında takım oyuncularının her biri bütünü oluştururken, seyir zevki ve sistemli atak ve savunma prensiplerinin uygulanabileceği en doğru biçimde konum alınmasını amaçlar. Bu noktada 1860’lardan günümüze birçok oyun sistemi geliştirilerek günümüze kadar süregelmıştır. Pek tabii, her dönemin ve her antrenörün kendine göre farklı metotları ve saha planlamaları vardır. Bu noktada hangi antrenörün hangi oyun sistemi ile başarıya ulaştığını inceleyeceğiz. FIFA Dünya Kupası Şampiyon teknik direktörlerin özellikle final müsabakası baz alınarak oyuncuların ‘sahaya dizilişi yani görev alanlarına nasıl konumlandırıldığı ‘ temel ölçü olarak kabul edilecek ve oyun sistemlerini incelediğimizde, oyun planları defansif, ofansif ve çift yönlü olarak 3 ana grupta ele alınacaktır.

Futbol dahil tüm takım sporlarında, takım oyuncularının saha içinde görev dağılımları, tıpkı diğer meslek dallarındaki uzmanlık alanları gibi düşünülebilir. Bu sebeple oyuncular, futbol topuna vurmak amacıyla daha sık kullandıkları ayaklarına, boy ölçülerine, fiziksel özelliklerine (sıçrama, koşu yetenekleri, refleks vb.) göre saha içerisinde mevkii edinir ve kendi mevkisinin oyun anlayışı kapsamında görev yaparlar. Oyuncu mevkileri ile sahada alınan pozisyon oyun başlangıcı ile birlikte bize bir oyun planı fikri verir. Bu fikirden yola çıkarak bir teknik direktörün planına dair ipucu edinilebilir.

Tablo 13. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin finaller oyun sistemi
(<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

FIFA	Teknik Direktör	Milli Takım	Final Oyun Sistemi
2018	 Didier Deschamps	 Fransa	1-4-2-3-1(çift yönlü)
2014	 Joachim Löw	 Almanya	1-3-4-3(ofansif)
2010	 Vicente Del Bosque	 İspanya	1-4-1-4-1(çift yönlü)
2006	 Marcelo Lippi	 İtalya	1-4-2-3-1(ofansif)
2002	 Luiz Felipe Scolari	 Brezilya	1-4-3-3(ofansif)
1998	 Aime Jacquet	 Fransa	1-4-3-3(çift yönlü)
1994	 Carlos Alberto Parreira	 Brezilya	1-4-4-2(çift yönlü)
1990	 Franz Beckenbauer	 Almanya	1-5-3-2(defansif)
1986	 Carlos Bilardo	 Arjantin	1-3-5-2(çift yönlü)
1982	 Enzo Bearzot	 İtalya	1-3-5-2(ofansif)
1978	 Cesar Menotti	 Arjantin	1-4-3-3(ofansif)
1974	 Helmut Schön	 Almanya	1-4-3-3(defansif)
1970	 Mario Zagallo	 Brezilya	1-4-4-2(ofansif)
1966	 Alf Ramsey	 İngiltere	1-4-4-2(çift yönlü)
1962	 Aymore Morea	 Brezilya	1-4-4-2(ofansif)
1958	 Vicente Feola	 Brezilya	1-4-4-2(ofansif)
1954	 Sepp Herberger	 Almanya	1-3-4-3(ofansif)
1950	 Juan Lopez	 Uruguay	1-4-3-3(ofansif)
1938	 Vittorio Pozzo	 İtalya	1-4-3-3(ofansif)
1934	 Vittorio Pozzo	 İtalya	1-4-3-3(ofansif)
1930	 Alberto Suppici	 Uruguay	1-4-3-3(ofansif)

Tabloda FIFA Dünya Kupası kazanan teknik direktörlerin geçmişten günümüze oyunun defansif-ofansif ve çift yönlü planlama ile de sistematik olarak uyguladıkları ve başarılı oldukları görülmektedir.

Tabloda dikkat edilmesi gereken önemli nokta; savunmada 4'lü bir oyun planı uygulayan teknik direktörlerin temelde oyuna ofansif ve/veya çift yönlü olarak; yani hem defansif hem de ofansif yeterlilik temelinde taktiksel planlama yaptıklarını söylemek doğru olacaktır. Taktik uygulamalarının temeli, takım hedeflerini, hizmete verilen şahsi becerilerle oyuna uygun birlikte hareket tarzlarıdır (Karakuş ve ark., 1996; Sayarı, 2000; Tütüncü, 1996). Eksik taktik ve strateji takımların kötü performanslarının en temel nedenlerinden biridir (Ali, 1998) Bu nedenle teknik direktörler, oyun stratejilerini sahaya yansıtma, oyun sistemi ve taktiksel diziliş konularında ciddiyeti elden bırakmamalıdır.

Resim 2. Çift Yönlü Oyun Kurgusu (<https://www.transfermrkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

1970 Dünya Kupası Final müsabakası brezilya milli takım Teknik direktörü Mario Zagallo 4'lü defans sistemi ile savunma hattını belirlemiş, savunmanın önünde oynayan 5 ve 8 numaralı iki orta saha oyuncusunu çift yönlü kullanarak hücumda çıkan ileri 4'lü bağlantı ve destek amaçlı olarak hem hücumda hem de savunmada çok adadla rakip takımı durdurmayı ve skor bulmayı hedefleyen bir planlama ile sahaya çıkmıştır. Böylelikle hem savunma hem hücumda 6 oyuncu ile oyun sistemini çift yönlü belirlemiş ve başarılı olmuştur.

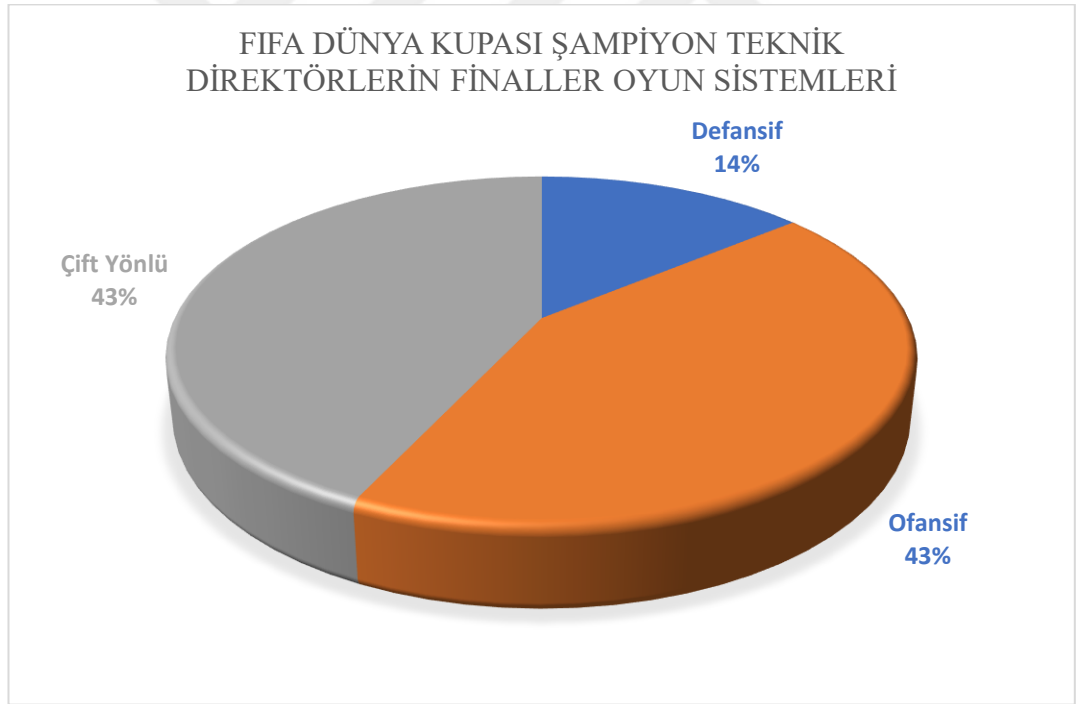
Resim 3. Ofansif Oyun Kurgusu (<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

Başarılı olabilmede hem fiziksel hem de teknik ve taktik becerilerin birlikte çok yüksek seviyelerde olması arzu edilmektedir (Bozdoğan ve Kızılet, 2017). 3'lü savunmalarda genellikle ofansif anlamda daha üretken olmak ve orta alan ve rakip yarı sahasında çok oyuncu ile gol bulma şansını arttırmak istense de, savunma da rakibe geniş alanlar bırakan riskli bir oyun sistemidir. Bu sistemi doğru kullanabilmeyi başaran 1986 FIFA Dünya Kupası Şampiyonu Arjantin milli takımı teknik direktörü Carlos Bilardo, sisteme uygun orta saha ve hücum oyuncularını ile turnuva sonunda zafere ulaşmıştır.

Resim 4. Defansif Oyun Başlangıcı (<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

Temeli 3'lü savunmaya dayalı 5'li savunma sistemlerinde kanat oyuncularının savunmaya katılması yakın pozisyon alması ve savunmanın önünde yer alan orta saha oyuncularının kontrollü pozisyon alarak takım boyunun kısılması hedeflenmektedir. 1990 FIFA Dünya Kupası Finallerinde Almanya teknik direktörü Franz Beckenbauer'in defansif bir oyun planı ile başarıya ulaştığı görülmektedir. Fakat Teknik direktörün taktik bilgi düzeyinin takım başarısında çok önemli role sahip olduğu, iyi bir taktik anlayışla ve kadro yapısı daha üst seviyede ki bir takıma karşı başarılı olunabileceği, müsabakanın seyrine göre uygulanacak taktiğin değişmesi gerektiği ortaya çıkmıştır (Müniroğlu ve ark, 2011). Öyle ise, taktik ve oyun sistemi rakibe ve farklı koşullara göre değişkenlik gösterebilir. Başarıya giden yol oyuncuları temel taktiğe ve yardımcı taktiğe uyum sağlamlarında geçer (Müniroğlu ve ark, 2011).

Şekil 14. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin finaller oyun sistemleri dağılımı

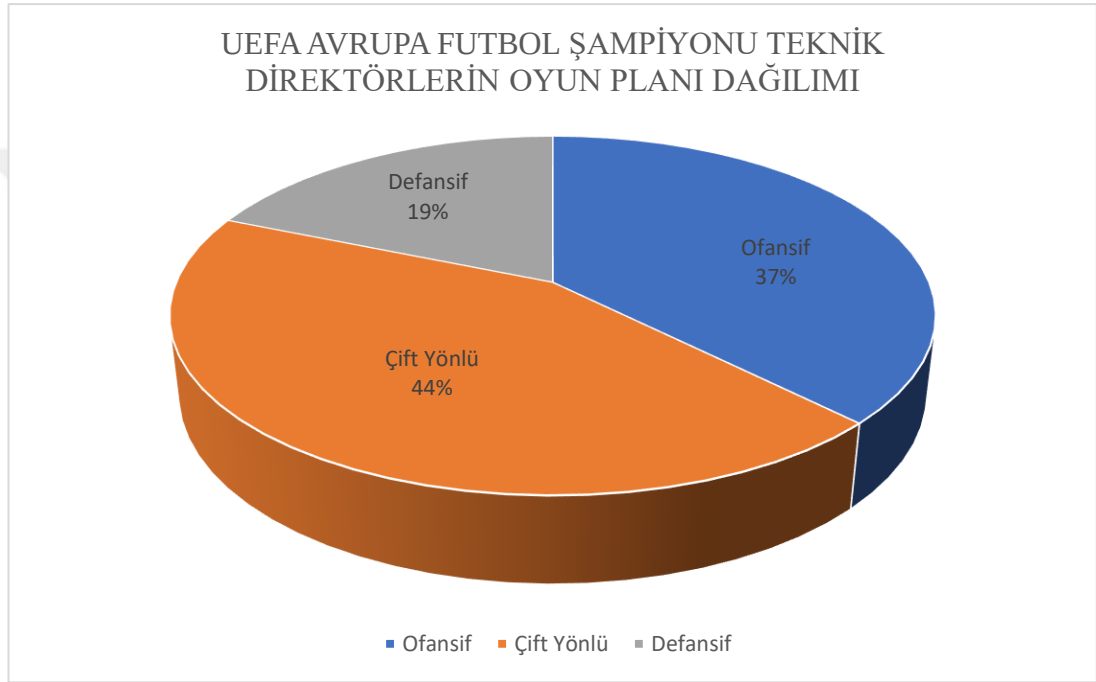
Grafikte görüldüğü üzere FIFA Dünya Kupaları tarihinde toplam 21 dünya şampiyonasının 18'ini kazanan teknik direktörlerin final tercihlerinde, toplamda %86 ya varan bir oranında oyunun ofansif öncelikli iki yönünü de kullanmayı tercih ettikleri görülmektedir.

Tablo 14. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin final maçları için oyun planları (<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

UEFA	Teknik Direktör	Milli takım	Final Oyun Planı
2021	 Roberto Mancini	 İtalya	1-4-3-3 (ofansif)
2016	 Fernando Santos	 Portekiz	1-4-1-3-2 (ofansif)
2012	 Vicente Del Bosque	 İspanya	1-4-3-3 (ofansif)
2008	 Luis Aragones	 İspanya	1-4-3-3 (ofansif)
2004	 Otto Rehhagel	 Yunanistan	1-4-3-3 (ofansif)
2000	 Roger Lemerre	 Fransa	1-4-2-3-1 (çift yönlü)
1996	 Berti Vogts	 Almanya	1-3-5-2 (ofansif)
1992	 Richard Møller Nielsen	 Danimarka	1-3-5-2 (çift yönlü)
1988	 Rinus Michels	 Hollanda	1-4-4-2 (çift yönlü)
1984	 Michel Hidalgo	 Fransa	1-4-3-1-2 (defansif)
1980	 Jupp Derwall	 Almanya	1-5-3-2 (defansif)
1976	 Vaclav Jezek	 Çekoslovakya	1-3-4-3 (çift yönlü)
1972	 Helmut Schön	 Almanya	1-4-3-3 (defansif)
1968	 Ferruccio Valcareggi	 İtalya	1-3-4-1-2 (çift yönlü)
1964	 Jose Villalonga	 İspanya	1-3-4-2-1 (çift yönlü)
1960	 Gavriil Kachalin	 Sovyetler Birliği	1-3-4-2-1 (çift yönlü)

Tabloda UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan teknik direktörlerin geçmişten günümüze oyunun defansif-ofansif ve çift yönlü planlama ile de sistematik olarak uyguladıkları ve başarılı oldukları görülmektedir.

Tabloda dikkat edilmesi gereken önemli nokta; FIFA Dünya Kupası Kazanan koçların aksine savunmada 4'lü bir oyun planı uygulayan teknik direktörlerin temelde oyuna Çift Yönlü olarak değil, defansif ve/veya ofansif oyun stratejisi temelinde planlama yaptıklarını söylemek doğru olacaktır.

Şekil 15. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin final maçları için oyun planları dağılımı

Grafikte görüldüğü üzere UEFA Avrupa Şampiyonaları tarihinde toplam 16 şampiyonanın 7'sini kazanan teknik direktörlerin final tercihlerinde, %44 oranında oyunun iki yönünü de kullanmayı tercih ettikleri görülmektedir. Burada Dünya Kupası kazanan teknik direktörlerin aksine, özellikle 2000 yılı ve sonrası itibarı ile koçların ofansif oyun dizilişine daha yatkın bir sistemi benimsediği görülmektedir.

FIFA Dünya Kupaları ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonaları Final Müsabakaları özelinde teknik adamların 3'lü, 4'lü, ve 5'li savunma sistemleri ile oyun başlangıcında ve top rakipteyken oyun planına dair nasıl fikir verdiğini gördük fakat bu noktada dikkat edilmesi gereken bir soru daha karşımıza çıkmaktadır.

Aynı oyun dizilişı ile sahaya çıkararak farklı bir oyun planı uygulanabilir mi?

Bu soruya cevap verirken anlamamız gereken nokta oyuncu özelliklerinin bu noktada bize yardımcı olacağı gerçeğidir. Yani bir antrenör takımını 1-4-3-3 sistemi ile çift yönlü bir oyun planı ile de oynatabilir, ofansif veya defansif bir plan ile de oynatabilir. Bu noktada temel belirleyici; sahanın 1. Bölgesi(savunma) 2. Bölgesi (orta saha) ve 3. Bölgesi(hücum) zellikli oyuncuların yoğunluğu olacaktır. 4'l bir savunma sistemini benimseyen bir Teknik adam, bu savunma bloğunun önüne defansif orta saha oyuncularının yoğun olduğu oyuncuları konumlandırırsa görünürde çift yönlü bir anlayış ile sahaya dizilen takımın aslında topa sahipken de top rakipteyken de defansif bir oyun planı ile hareket etmesi kaçınılmazdır. Çünkü her ne kadar oyun planı çift yönlü görülse de topu 3. Bölgeye taşıyacak özelliklere sahip oyuncuların eksikliği uygulamada farklılık ortaya çıkaracaktır.

İlgili tablolarda da görüldüğü üzere FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Şampiyonaları Şampiyon teknik direktörlerin özellikle final müsabakası baz alınarak oluşturulan oyun sistemlerini incelediğimizde, oyun planının defansif, ofansif ve çift yönlü olarak 3 ana grupta ele alındığı görülmektedir. Aynı sistemde oyun planı uygulayan farklı teknik direktörlerin oyuncu dizilişlerindeki farkların oyun planını etkilediğine rastlanmıştır. Örneğin 1974 Dünya Kupası Şampiyonu Almanya Milli takımı teknik direktörü Helmut Schön 1-4-3-3 sistemini 4'l savunmada liberolu oyun anlayışı ortaya koyarak defansif oynatmış ve 1978 Şampiyonu Arjantin Milli Takım teknik direktörü Cesar Menotti ise 1-4-3-3 sistemini ofansif olarak uygulamıştır. Aslında aynı oyun sisteminin defansif, çift yönlü veya ofansif görüldüğü noktada farkı ortaya koyan belirleyici gösterge, bir oyun sisteminin topa sahipken ve top rakipteyken nasıl uygulandığıdır. Burada antrenörün uyguladığı saha dizilişı, oyun format ve planlaması hakkında bize mutlak manada bir fikir verebilir. Fakat en temel noktada belirleyici unsur oyun başlangıcı esnasında ilk düdük ile birlikte teknik direktörün oyuncularını futbol sahası kendi yarı alanı içerisinde nasıl konumlandırdığıdır.

4.9. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörlerin Hedef Başarıya Ulaşmadan Önce Profesyonel Futbolculuk Hayatlarında Oynadıkları Mevkii ve Antrenör Olarak Oynattığı Sistem Arasında Bir Bağ Var mıdır?

Futbolcular oyuncu olarak kariyerleri süresince belli bir mevkide asıl görevlerini ve buna ilaveten çok azı bir veya iki yan mevkii için uygun fiziksel ve teknik özelliklere sahip olarak görev yaparlar. Fakat en temelde bir oyuncu, oyunun 4 ana bölgesi yani; kaleci, savunma, orta saha ve forvet pozisyonları içinde kendisine yer edinir.

Futbol kariyeri boyunca görev yaptığı bölge ve edindiği tecrübeyi antrenör olarak kullanmak olası bir başarı senaryosu için koçun oyun planı üzerinde olumlu etkileri olacağı aşîkardır. Düşüncede oynanan mevkii ile koçluk stratejisi benzerlik gösterebilir fakat uygulamada durumun ne kadar benzerlik gösterdiğini ne kadar farklı olduğunu anlamamanın yollarından birisi de teknik direktörü başarıya götüren ve bütün tecrübe ve birikimini hatta bütün bilgilerini ve en doğru hamlelerini kullanmak zorunda olduğu şampiyona final müsabakalarına bakmak, durumu anlamamıza yardımcı olabilir. Çünkü bir futbol antrenörü için kariyerinin belki de en önemli müsabakası, Dünya ve/veya Avrupa çapında bir kupanın final müsabakasıdır. Bu seviyede kazanılacak bir kupa mesleki açıdan kazanılabilecek en değerli ödül, bu tür kupalar kazanan bir antrenör için en yüksek rütbe olarak kabul görmektedir.

Futbol tıpkı diğer meslek dalları gibi uzmanlık isteyen bir iştir. Bir takım sporu olarak müsabakaya hazırlık sürecinde, müsabaka içerisinde ve müsabaka sonrasında farklı dinamikleri içerisinde bulunduran ve bu süreçleri en verimli şekilde yönetebilen futbolcular ve antrenörlerin başarıya ulaşması kaçınılmazdır. Futbolculuk kariyerinde bu süreci yönetmedeki başarı veya süreci yaşama tecrübesi, bir antrenöre çok büyük katkı sağlayacaktır.

Tablo 15. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin futbol kariyeri mevkii ve antrenör oyun planı ilişkisi
(<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

FIFA	Teknik Direktör	Milli Takım	Oyun Planı / Mevkii - İlişkisi
2018	 Didier Deschamps	 Fransa	1-4-2-3-1 (çift yönlü) / orta saha
2014	 Joachim Löw	 Almanya	1-3-4-3(ofansif) / orta saha
2010	 Vicente Del Bosque	 İspanya	1-4-1-4-1 (çift yönlü) / orta saha
2006	 Marcelo Lippi	 İtalya	1-4-2-3-1(ofansif) / savunma
2002	 Luiz Felipe Scolari	 Brezilya	1-4-3-3(ofansif) / savunma
1998	 Aime Jacquet	 Fransa	1-4-3-3(çift yönlü) / orta saha
1994	 Carlos Alberto Parreira	 Brezilya	1-4-4-2(çift yönlü) / ---
1990	 Franz Beckenbauer	 Almanya	1-5-3-2(defansif) / savunma
1986	 Carlos Bilardo	 Arjantin	1-3-5-2(çift yönlü) / orta saha
1982	 Enzo Bearzot	 İtalya	1-3-5-2(ofansif) / orta saha
1978	 Cesar Menotti	 Arjantin	1-4-3-3(ofansif) / forvet
1974	 Helmut Schön	 Almanya	1-4-3-3(defansif) / forvet
1970	 Mario Zagallo	 Brezilya	1-4-4-2(ofansif) / forvet
1966	 Alf Ramsey	 İngiltere	1-4-4-2(çift yönlü) / savunma
1962	 Aymore Morea	 Brezilya	1-4-4-2(ofansif) / kaleci
1958	 Vicente Feola	 Brezilya	1-4-4-2(ofansif) / ---
1954	 Sepp Herberger	 Almanya	1-3-4-3(ofansif) / forvet
1950	 Juan Lopez	 Uruguay	1-4-3-3(ofansif) / ---
1938	 Vittorio Pozzo	 İtalya	1-4-3-3(ofansif) / orta saha
1934	 Vittorio Pozzo	 İtalya	1-4-3-3(ofansif) / orta saha
1930	 Alberto Suppici	 Uruguay	1-4-3-3(ofansif) / orta saha

Tablo 'da görüldüğü üzere modern futbolun ilk yılları ofansif yapıda, hücum ve gol atmanın öncelikli olduğu bir dönemin etkisi ile sonuç odaklı ve savunmayı önem açısından daha geri planda bırakan anlayışa sahip yapıdadır. Öyle ki Kupanın ilk 12

finalini kapsayan 50 yıllık dönemde ofansif bir oyun anlayışının hakim olduğu açıktır. 1980'lerin ortasına kadar kaleci, orta saha ve forvet menşeli antrenörler ağırlıklı olarak ofansif oyun anlayışı ile milli takımları ile Dünya Kupası zaferini yaşamışlar. Futbolculuk kariyerinde savunma görevi yapan ve Dünya Kupası kazanan ilk teknik adam 1990 Dünya Kupası Şampiyonu Almanya Milli takım teknik direktörü Franz Beckenbauer olmuş ve takımına savunma öncelikli bir oyun planı kurgulayıp başarı elde etmiştir. Bu yıllarda antrenörler hangi mevkiden olursa olsun ve hatta futbol kariyeri olmasa dahi çoğunlukla ofansif oyun anlayışı ile takımlarının oyun planlarını belirlemiştir. 21 Finalin 13'ünü kazanan teknik direktörler ofansif futbolu tercih etmişlerdir.

Tablo 16. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin futbol kariyeri mevkii ve antrenör oyun planı ilişkisi (<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

UEFA	Teknik Direktör	Milli takım	Oyun Planı / Mevkii - İlişkisi
2021	 Roberto Mancini	 İtalya	1-4-3-3 (ofansif) / Forvet
2016	 Fernando Santos	 Portekiz	1-4-1-3-2 (ofansif) / Savunma
2012	 Vicente Del Bosque	 İspanya	1-4-3-3 (ofansif) / Orta Saha
2008	 Luis Aragones	 İspanya	1-4-3-3 (ofansif) / Forvet
2004	 Otto Rehhagel	 Yunanistan	1-4-3-3 (ofansif) / Savunma
2000	 Roger Lemerre	 Fransa	1-4-2-3-1 (çift yönlü) / Savunma
1996	 Berti Vogts	 Almanya	1-3-5-2 (ofansif) / Savunma
1992	 Richard Møller Nielsen	 Danimarka	1-3-5-2 (çift yönlü) / Savunma
1988	 Rinus Michels	 Hollanda	1-4-4-2 (çift yönlü) / Forvet
1984	 Michel Hidalgo	 Fransa	1-4-3-1-2 (defansif) / Orta Saha
1980	 Jupp Derwall	 Almanya	1-5-3-2 (defansif) / Forvet
1976	 Vaclav Jezek	 Çekoslovakya	1-3-4-3 (çift yönlü) / ---
1972	 Helmut Schön	 Almanya	1-4-3-3 (defansif) / Forvet
1968	 Ferruccio Valcareggi	 İtalya	1-3-4-1-2 (çift yönlü) / Orta Saha
1964	 Jose Villalonga	 İspanya	1-3-4-2-1 (çift yönlü) / ---
1960	 Gavriil Kachalin	 Sovyetler Birliği	1-3-4-2-1 (çift yönlü) / Orta Saha

Tabloda UEFA Avrupa Futbol Şampiyonluğu kazanan milli takım teknik direktörlerinin futbol oynadığı mevkii ile oyun sistemleri ilişkisine bakıldığında

dağılımın heterojen bir yapıda olduğu söylenebilir. Turnuvanın tarihine bakıldığında, ilk 5 final içinde göze çarpan, oyunun daha kontrollü ve hem savunma hem de hücumda dengeli olduğu çift yönlü sistemi benimseyen orta saha menşeli antrenörler ile futbol kariyeri belirsiz olan fakat antrenörlükte zirveye ulaşmış koçlarında saha içi dağılımı çift yönlü sistemle planladıklarını görülmektedir.

2000 sonrası modern futbolda ise orta saha menşeli antrenörlerin daha çok ofansif futbola doğru geçiş yaptığı görülmektedir. 90'lı yılların başlamasıyla kupa tarihinde en dikkat çeken detaylardan birisi de futbolcu kariyerini savunma oyuncusu olarak geçirmiş ve antrenörlerin Avrupa kupası kazanan milli takım teknik direktörleri arasındaki yoğunluğudur. Günümüze kadar süregelen şampiyonanın son 8 finalinin 5'inde Savunma orijinli milli takım teknik direktörleri kazanan taraf olmuştur. Avrupa şampiyonu milli takım koçları içerisinde futbol kariyerini savunmacı olarak geçiren teknik direktörlerin defansif oyun oynatmadığı aksine oyunu ofansif sisteme yakın kurguladıkları ve başarılı oldukları görülmektedir. Günümüze kadar süregelen şampiyonanın son 8 finalinin 5'inde Savunma orijinli milli takım teknik direktörleri kazanan taraf olduğu görüldü. Avrupa şampiyonu milli takım koçları içerisinde futbol kariyerini savunmacı olarak geçiren teknik direktörlerin defansif oyun oynatmadığı aksine oyunu ofansif sisteme yakın kurguladıkları ve başarılı oldukları görüldü.

4.10. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörlerinin Hedef Başarıya Ulaşmadan Önce Profesyonel Futbolculuk Hayatlarında Şampiyonluk Yaşamış mıdır

Futbol 11'er oyunculu 2 takımın birbirlerine üstünlük kurmak için mücadele ettiği bir oyundur. Her oyuncu bireysel olarak kazanma arzusu ile takım hedefleri doğrultusunda hareket eder. Profesyonel futbolda skor yapmak ve kupalar kazanmak son derece önemlidir. Profesyonel futbolda bir sporcunun tek dış motivasyon kaynağı aldığı maaş değildir. Üstün performans göstermek ve hatta şampiyon takım oyuncusu olmak, bir profesyonel futbolcunun kariyeri açısından kendisine milli takımlarda oynama fırsatı ve uluslararası şampiyonalarda yer alma fırsatı yakalama gibi kapıları aralayabilir. Futbol kariyerindeki başarılar elbette aktif futbolculuk sonrasındaki olası bir antrenörlük durumu için saygınlık ve rekabette öne geçme sonucu tercih edilme sebebi gibi güven aşıl原因an muazzam bir durumdur. Yani futbolcu kariyerindeki üstün başarılar, elit seviyede bir koç tercihinde hem spor yöneticileri hem de kamuoyu için önkoşullardan uzak bir güven ve saygınlık sebebidir.

Tablo 17. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin futbolcu kariyer başarıları
(<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

FIFA	Teknik Direktör	Milli Takım	Profesyonel Futbol Kariyeri Şampiyonluk/Kupa
2018	 Didier Deschamps	 Fransa	Ulusal+Uluslararası 1XD.K.+1XA.Ş.
2014	 Joachim Löw	 Almanya	-----
2010	 Vicente Del Bosque	 İspanya	Ulusal
2006	 Marcelo Lippi	 İtalya	-----
2002	 Luiz Felipe Scolari	 Brezilya	Ulusal
1998	 Aime Jacquet	 Fransa	-----
1994	 Carlos Alberto Parreira	 Brezilya	-----
1990	 Franz Beckenbauer	 Almanya	Ulusal+Uluslararası 1XD.K.+1XA.Ş.
1986	 Carlos Bilardo	 Arjantin	Ulusal+Uluslararası
1982	 Enzo Bearzot	 İtalya	Ulusal
1978	 Cesar Menotti	 Arjantin	Ulusal
1974	 Helmut Schön	 Almanya	-----
1970	 Mario Zagallo	 Brezilya	2XD.K.
1966	 Alf Ramsey	 İngiltere	Ulusal
1962	 Aymore Morea	 Brezilya	-----
1958	 Vicente Feola	 Brezilya	-----
1954	 Sepp Herberger	 Almanya	-----
1950	 Juan Lopez	 Uruguay	-----
1938	 Vittorio Pozzo	 İtalya	-----
1934	 Vittorio Pozzo	 İtalya	-----
1930	 Alberto Suppici	 Uruguay	-----

Tabloda görüldüğü üzere Dünya Kupası kazanan milli takım teknik direktörlerinin profesyonel futbolculuk kariyerlerinde kulüpler seviyesinde ulusal ve uluslararası

kazandıkları şampiyonluklar hatta bazı koçların milli takımlar seviyesinde Dünya kupası ve Avrupa Şampiyonasında şampiyonluklar yaşadığı anlaşılmaktadır.

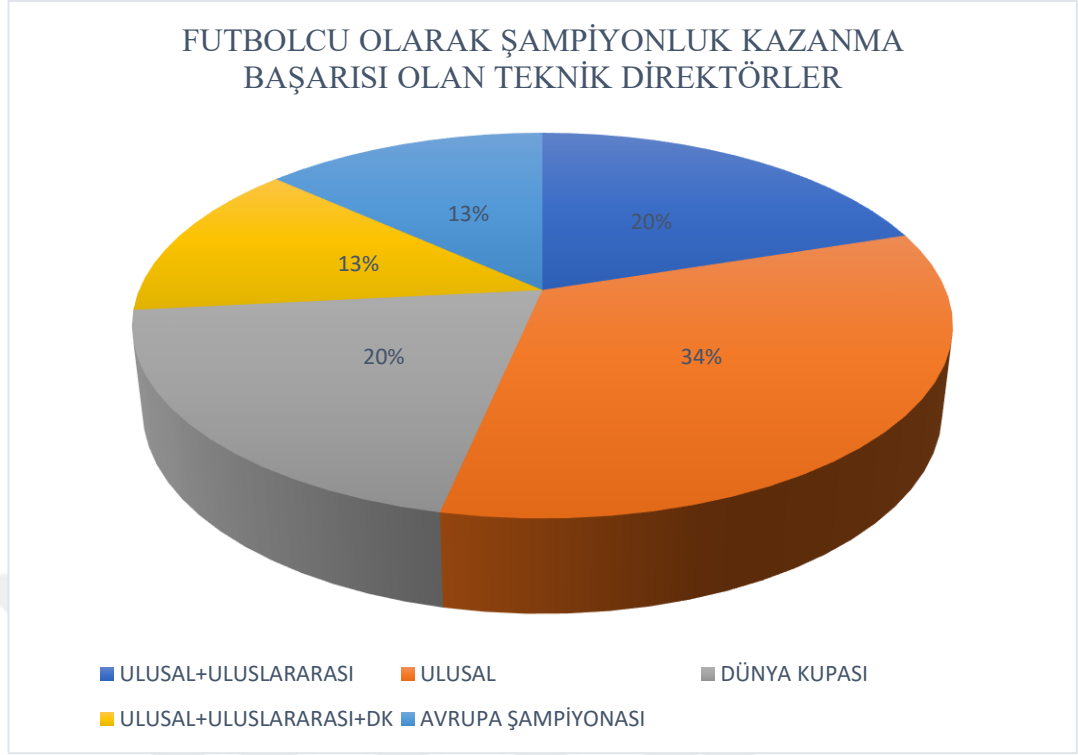
Dünya Kupasının ilk 7 turnuvasını kazanan milli takım teknik direktörleri içerisinde aktif futbol hayatı olmayan koçlar dışındaki diğer antrenörlerinde futbol kariyerlerinde şampiyonluk yaşamadıkları görülmektedir.

Şekil 16. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerinin futbolcu kariyeri şampiyonluk durumları

Grafikte Dünya Kupası kazanan milli takım teknik direktörlerinin 12 tanesinin futbolculuk kariyerinde şampiyonluk yaşamadığı, 9 tanesinin ise şampiyonluk yaşadığı ve %43 oran ile şampiyonluk yaşayan kesimin azınlıkta olduğu görülmektedir.

Dünya Kupası finalleri sonucu şampiyonluk yaşayan teknik direktörler arasında, Dünya Kupası şampiyonu milli takımlarda futbolcu olarak da görev yapmış olanlar bulunmaktadır.

Şekil 17. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerinin futbolcu kariyeri başarı dağılımları

Grafikte futbolcu olarak şampiyonluk yaşamış 9 teknik direktör arasından 5'i ulusal seviyede kulüp ve lig şampiyonluğu yaşamıştır. Teknik direktörlerden 3'ü lig şampiyonluğu ve kulüp seviyesinde uluslararası turnuvalarda şampiyonluk yaşamıştır. Sadece 3 teknik direktör futbolcu iken milli takım ile Dünya kupası kazanabilmiş ve bunun yanı sıra ulusal ve uluslararası kulüp başarıları yaşamıştır.

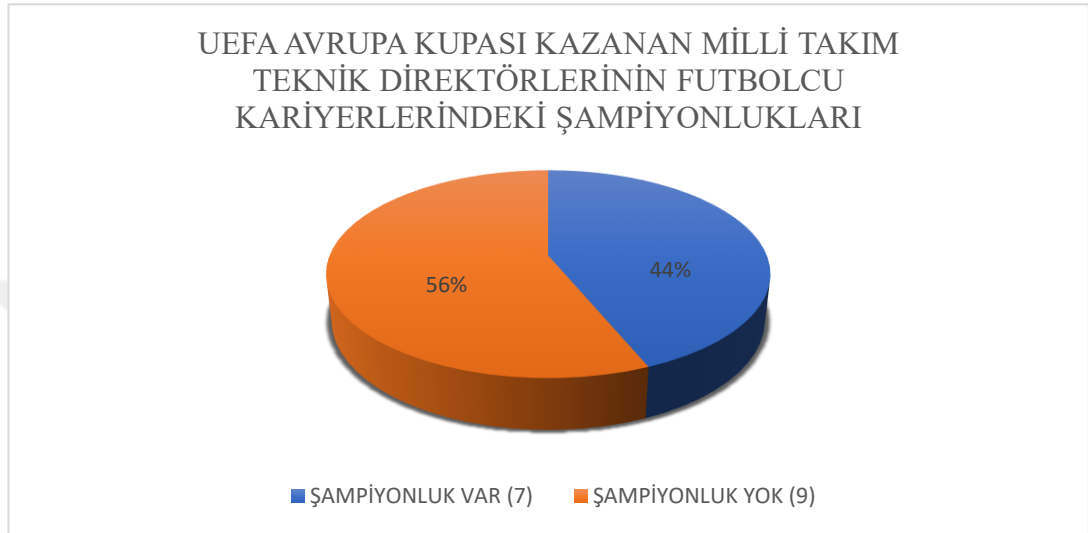
Dikkat çeken detaylardan birisi de Dünya kupasını futbolculuk kariyeri sırasında kazanan koçlardan Franz Beckenbauer ve Didier Deschamps'ın milli takım oyuncusu olarak Avrupa Şampiyonası'nda da zafere ulaşmış olmalarıdır. Bu noktada bir diğer ayrıntı bu iki antrenörün futbol kariyerlerinde oynadıkları kulüp ve milli takımlarının kaptanlığını yapmış olmalarıdır. Bu da liderlik özelliklerinin saha içinden kenar yönetimine aktarmada başarılı olduklarının bir göstergesi olarak düşünülebilir.

Teknik direktörler arasında Mario Zagallo ise aktif futbolculuk hayatında Brezilya milli takımı ile 2 kez Dünya Kupası şampiyonluğu yaşamıştır.

Tablo 18. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin futbolcu kariyer başarıları
(<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

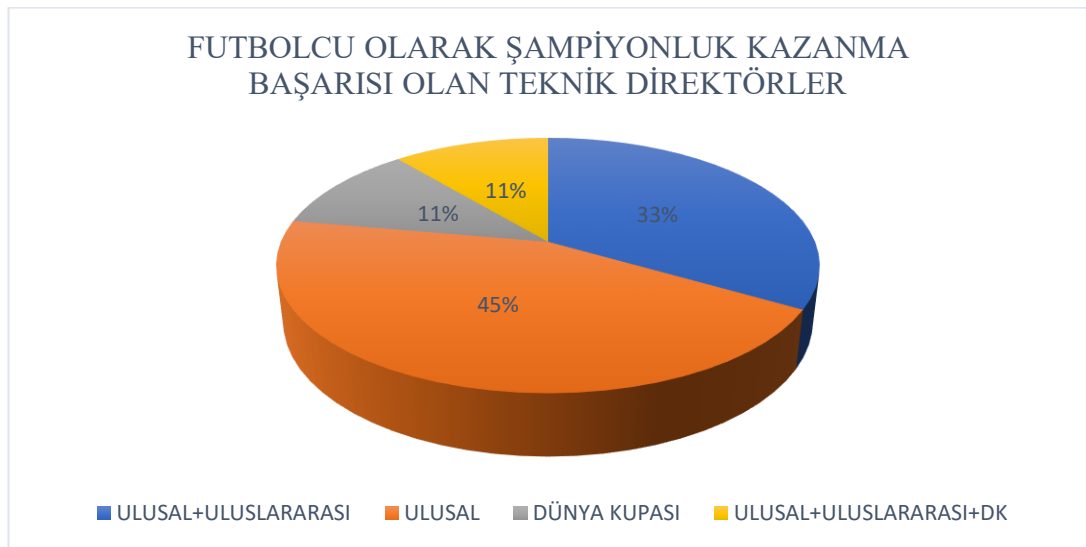
UEFA	Teknik Direktör	Milli takım	Profesyonel Futbol Kariyeri Şampiyonluk/Kupa
2021	 Roberto Mancini	 İtalya	Ulusal+Uluslararası
2016	 Fernando Santos	 Portekiz	-----
2012	 Vicente Del Bosque	 İspanya	Ulusal
2008	 Luis Aragones	 İspanya	Ulusal+Uluslararası
2004	 Otto Rehhagel	 Yunanistan	-----
2000	 Roger Lemerre	 Fransa	-----
1996	 Berti Vogts	 Almanya	Ulusal+Uluslararası+1XD.K.
1992	 Richard Møller Nielsen	 Danimarka	-----
1988	 Rinus Michels	 Hollanda	Ulusal
1984	 Michel Hidalgo	 Fransa	Ulusal
1980	 Jupp Derwall	 Almanya	-----
1976	 Vaclav Jezek	 Çekoslovakya	-----
1972	 Helmut Schön	 Almanya	-----
1968	 Ferruccio Valcareggi	 İtalya	-----
1964	 Jose Villalonga	 İspanya	-----
1960	 Gavriil Kachalin	 Sovyetler Birliği	Ulusal

UEFA Avrupa şampiyonu 16 milli takım teknik direktörü için aktif futbol yaşamlarında başarı durumlarına bakıldığında, şampiyonluk yaşamamış koçların sayıca üstünlüğü ve özellikle turnuvanın ilk 6 yılındaki teknik direktörlerin neredeyse tamamının bu gruba dahil olduğu görülmektedir.

Şekil 18. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin futbolcu kariyeri şampiyonluk durumları

Grafikte UEFA Avrupa Kupası şampiyonu 16 milli takım teknik direktörü içinden 7 tanesinin futbol kariyerinde şampiyonluk yaşadığı ve 9 tanesinin ise futbolcu olarak herhangi bir şampiyonada başarılı olamadığı anlaşılmaktadır.

Şekil 19. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin futbolcu kariyeri başarı dağılımları

Grafikte UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu milli takım teknik direktörleri içerisinde 7 tanesinin futbol kariyeri süresince çeşitli şampiyonluklar yaşadığı görülmektedir. 4 teknik direktör ulusal alanda lig şampiyonluğu sevinci yaşamış, 3 teknik direktör ise kulüp bazında hem ulusal hem de uluslararası şampiyonalarda başarı elde etmiş, ayrıca tüm antrenörler içerisinde Almanya milli takım teknik direktörü Berti Vogts futbolcu olarak Dünya Kupasını da kazanmış bir milli oyuncu olarak göze çarpmaktadır. Listedeki teknik direktörlerden hiçbirisi futbol oynadığı süre içinde futbolcu olarak UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan milli takımda yer almamıştır.

4.11. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörlerinin Hedef Başarıya Ulaşmadan Önce Mesleki Deneyim Yılı Aralıkları Nelerdir?

Deneyim bir beceri kazanmak için en önemli olgulardan bir tanesidir. Bir işte uzmanlaşma çok tekrara ve sebat ederek çalışmaya bağlıdır. Futbolda yetenek ve çalışma beceriyi geliştiren en önemli faktörlerdendir. Profesyonel futbolda yapılan her antrenman ve oynanan her müsabaka futbolcuyu deneyim açısından geliştirdiği gibi antrenörü de geliştirir.

Oyunculukta olduğu gibi koçlukta da karar vermek ve doğru hamleler yapmak yetenekten öte çok çalışmanın yanı sıra deneyim ile perçinleşirse gelişir. Her sezonun farklı bir hazırlık süreci turnuva ve lig süreci vardır. Her süreç yeni tecrübeler ve dersler barındırır. Oyuncu ve teknik direktörler maç oynadıkça gelişir.

Bu sebeple FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonluğu kazanan teknik direktörler de mutlak manada bir deneyimin ardından yüksek başarılarla ulaşabilmişlerdir.

Tablo 19. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin antrenörlük başlangıç tarihleri
(<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

FIFA	Teknik Direktör	Milli Takım	Antrenörlük Başlangıcı
2018	 Didier Deschamps	 Fransa	2001
2014	 Joachim Löw	 Almanya	1992
2010	 Vicente Del Bosque	 İspanya	1984
2006	 Marcelo Lippi	 İtalya	1982
2002	 Luiz Felipe Scolari	 Brezilya	1982
1998	 Aime Jacquet	 Fransa	1976
1994	 Carlos Alberto Parreira	 Brezilya	1967
1990	 Franz Beckenbauer	 Almanya	1984
1986	 Carlos Bilardo	 Arjantin	1971
1982	 Enzo Bearzot	 İtalya	1964
1978	 Cesar Menotti	 Arjantin	1970
1974	 Helmut Schön	 Almanya	1946
1970	 Mario Zagallo	 Brezilya	1967
1966	 Alf Ramsey	 İngiltere	1955
1962	 Aymore Moreira	 Brezilya	1948
1958	 Vicente Feola	 Brezilya	1937
1954	 Sepp Herberger	 Almanya	1930
1950	 Juan Lopez	 Uruguay	1946
1938	 Vittorio Pozzo	 İtalya	1912
1934	 Vittorio Pozzo	 İtalya	1912
1930	 Alberto Suppici	 Uruguay	1928

Tabloda FIFA Dünya Kupası kazanan milli takım teknik direktörlerinin antrenörlük mesleğine başladıkları yıllar görülmektedir.

DÜNYA KUPASI KAZANAN TEKNİK
DİREKTÖRLERİN MESLEKİ DENEYİM YILI ORTALAMASI

Şekil 20. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerinin finaller öncesi mesleki deneyim yılı ortalaması

Grafikte FIFA Dünya Kupası kazanan 20 milli takım teknik direktörlerinin Dünya Şampiyonu olmadan önceki deneyim yıllarının ortalamalarını görmekteyiz.

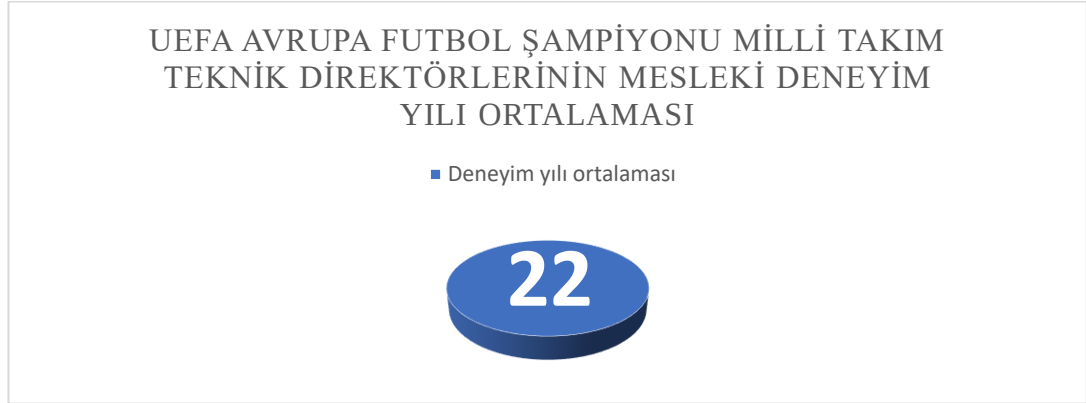
17 yıllık deneyim antrenörlükte oldukça uzun bir süre ortalamasına işaret eden bu veri yakalanması zor bir başarının uzun bir çalışma sürecine dayandığı izlenimini vermektedir.

Tablo 20. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin antrenörlük başlangıç tarihleri (<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

UEFA	Teknik Direktör	Milli takım	Avrupa Şampiyonu Teknik Direktörlerin Antrenörlük Başlangıcı
2021	 Roberto Mancini	 İtalya	2001
2016	 Fernando Santos	 Portekiz	1988
2012	 Vicente Del Bosque	 İspanya	1984
2008	 Luis Aragones	 İspanya	1974
2004	 Otto Rehhagel	 Yunanistan	1972
2000	 Roger Lemerre	 Fransa	1975
1996	 Berti Vogts	 Almanya	1979
1992	 Richard Møller Nielsen	 Danimarka	1964
1988	 Rinus Michels	 Hollanda	1953
1984	 Michel Hidalgo	 Fransa	1967
1980	 Jupp Derwall	 Almanya	1959
1976	 Vaclav Jezek	 Çekoslovakya	1963
1972	 Helmut Schön	 Almanya	1946
1968	 Ferruccio Valcareggi	 İtalya	1953
1964	 Jose Villalonga	 İspanya	1954
1960	 Gavriil Kachalin	 Sovyetler Birliği	1949

Tabloda UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası finallerinde şampiyon milli takım teknik direktörlerin Avrupa Şampiyonluğu öncesi antrenör olarak deneyim yılı aralıklarına baktığımızda ilk gözümüze çarpan tablonun genelinde yüksek bir tecrübe akabinde böylesi bir görev ve sorumluluğun üstlenildiği ve ardından başarının gelmiş olduğu söylenebilir.

Antrenör olarak deneyim yılı ortalamasına baktığımızda;

Şekil 21. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin deneyim süreleri ortalaması

Grafikte de görüldüğü üzere UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası finallerinde şampiyon milli takım teknik direktörlerin antrenörlüğe başladıkları yıl esas alınarak seçilen süreç milli takım koçluğu elde edene kadarki süreyi kapsayan zaman dilimine baktığımızda, Avrupa Şampiyonluğu öncesi antrenör olarak deneyim yılı ortalamasının 22 sene olduğunu görmekteyiz.

4.12. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörleri Hedef Başarıya Ulaşmadan Önce Antrenörlük Hayatlarında Şampiyonluk Yaşamış mıdır?

Yapılan bir işten bağımsız olarak her insanın takdir edilmeye ihtiyacı vardır. Sporda kupa ve madalyalar almak takdir edilmenin ve ödüllendirilmenin zirvesidir. Bir sporcunun elde ettiği şampiyonluklar ile iftihar etmesi ne kadar haklı bir gurursa, aynı durum antrenör için de geçerlidir. Kupa almak, sporda üstünlük göstergesidir. Büyük bir prestij ve onurdur. Bir şampiyonanın bitimiyle sona eren bir durum değildir. Kupalar sporcu veya takımlara ekstra sorumluluklar yükler ve performansı artırmak için sınıf atlatır. Bu durum teknik direktörler içinde geçerlidir. Sporcular ve izleyiciler kadar, hatta belki daha da çok, teknik direktörler de rekabeti sever. Ve bir rekabetin, nihayetinde taçlandırılması gerekir. Dolayısıyla kupalar, gerek sporcular ve gerekse teknik direktörler açısından, üstün çabalar neticesinde elde edilen zaferi anlatan en

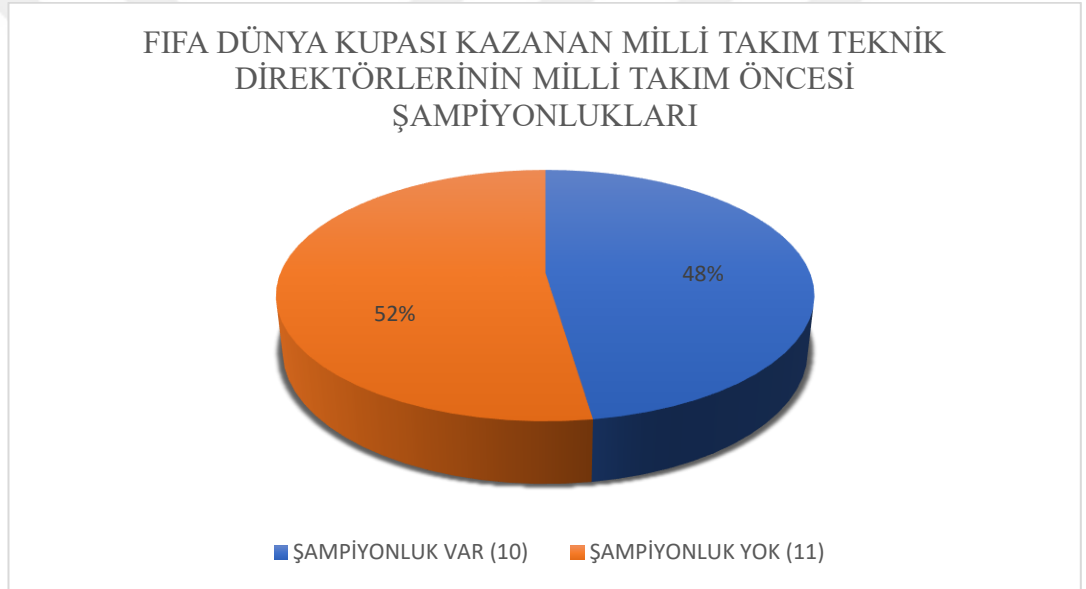
değerli nesne ve en kalıcı kanıt niteliğindedir. Özellikle teknik direktör için kupa kazanmak, yetkinliğin en belirgin kanıtıdır.

Tablo 21. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin başarıları (<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

FIFA	Teknik Direktör	Milli Takım	Dünya Kupası öncesi Koçluk Başarıları
2018	 Didier Deschamps	 Fransa	1xFransa Şamp.+4xFransa Kupa +2xFransa Süper Kupa
2014	 Joachim Löw	 Almanya	1xAlmanya Kupası 1xAvusturya Şampiyonluğu
2010	 Vicente Del Bosque	 İspanya	2xİspanya Şamp.+2xİspanya Süper Kupa+1xUEFAKupası+2xŞampiyonla r Ligi+1x UEFA Süper Kupa
2006	 Marcelo Lippi	 İtalya	5xİtalya Şamp.+5xİtalyaSüperKupa+ 1x UEFA+1xŞampiyonlar Ligi
2002	 Luiz Felipe Scolari	 Brezilya	2xSudamerica+6xBrezilya Lig Şamp +2xLibertadores Kupası
1998	 Aime Jacquet	 Fransa	1xFransa Lig+1xFransa Süper Kupa
1994	 Carlos Alberto Parreira	 Brezilya	1xBrezilya Lig+2xAsya Şamp.
1990	 Franz Beckenbauer	 Almanya	-----
1986	 Carlos Bilardo	 Arjantin	-----
1982	 Enzo Bearzot	 İtalya	-----
1978	 Cesar Menotti	 Arjantin	-----
1974	 Helmut Schön	 Almanya	1xAvrupa Şampiyonu
1970	 Mario Zagallo	 Brezilya	-----
1966	 Alf Ramsey	 İngiltere	1xİngiltere Lig Şampiyonu
1962	 Aymore Morea	 Brezilya	-----
1958	 Vicente Feola	 Brezilya	-----
1954	 Sepp Herberger	 Almanya	-----
1950	 Juan Lopez	 Uruguay	-----
1938	 Vittorio Pozzo	 İtalya	1xOlimpik+1xDünya Kupası
1934	 Vittorio Pozzo	 İtalya	-----
1930	 Alberto Suppici	 Uruguay	-----

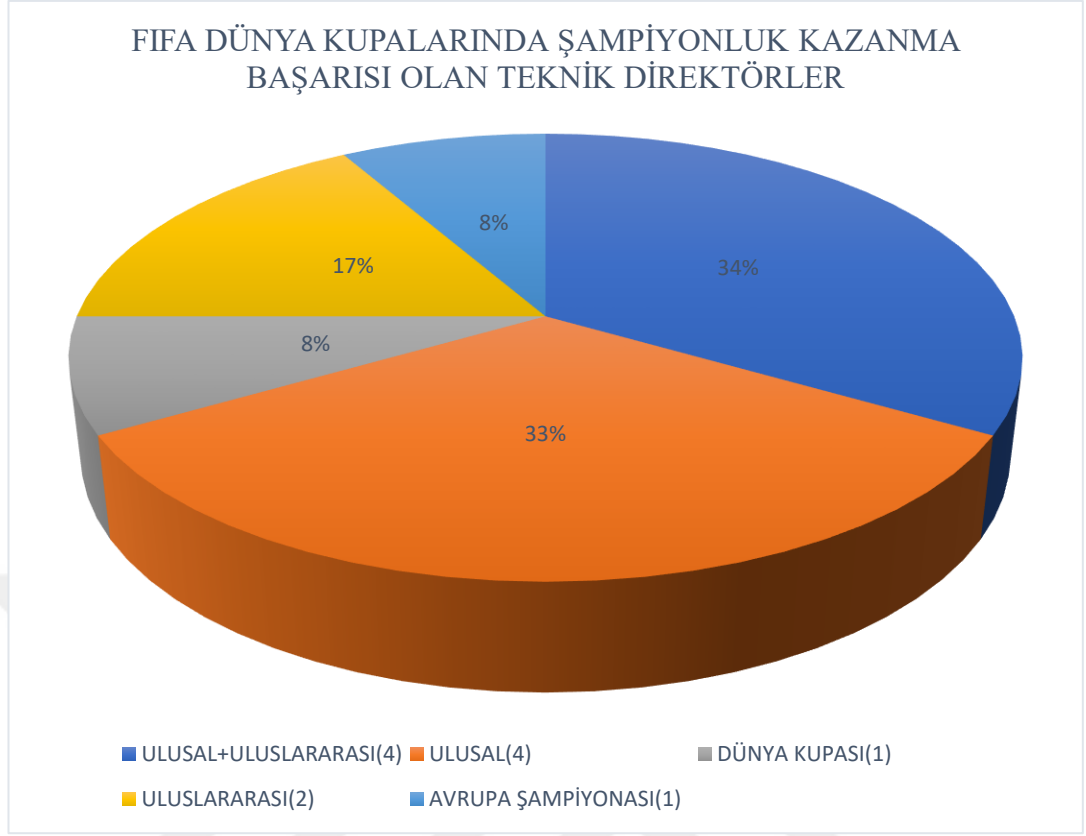
Tabloda FIFA Dünya Kupası kazanan teknik direktörlerin milli takım kariyerlerindeki dünya şampiyonluğu öncesi antrenörlük hayatlarında başarılarına baktığımızda ilk göze çarpan 20 teknik direktörün yaklaşık olarak yarısının kupa sahibi diğer yarısının ise ilk başarısının Dünya Kupası şampiyonluğu olduğudur.

Hemen göze çarpan diğer detay ise 90'lı yıllar ile birlikte antrenörlerin ciddi bir referans ile milli takım kariyerlerine başladığı ve sonunda Dünya Kupasında da başarıyı elde ettiğidir. Teknik direktörler milli takım öncesi ciddi bir kulüp başarısı yakalamışlardır. Hatta bazıları, ulusal liglerin yanısıra UEFA Şampiyonlar Ligi, UEFA Kupası, Süper Kupa, Libertadores gibi uluslararası turnuvalarda zafere ulaşmışlardır.

Şekil 22. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin finaller öncesi başarı dağılımı

Grafikte FIFA Dünya Kupası kazanan teknik direktörlerinden 1934 ve 1938 şampiyonu İtalya milli takımı koçu Vitorio Pozzo üst üste 2 kere şampiyonluk yaşaması dolayısı ile burada ayrı ayrı değerlendirilecek olursa, 11 teknik direktörün milli takım öncesi kupa ve/veya şampiyonluğunun bulunmadığı, 10 teknik direktörün ise çeşitli başarılar sonrası milli takım görevine başladığı anlaşılmaktadır.

Şekil 23. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin ulusal ve uluslararası başarı dağılımı

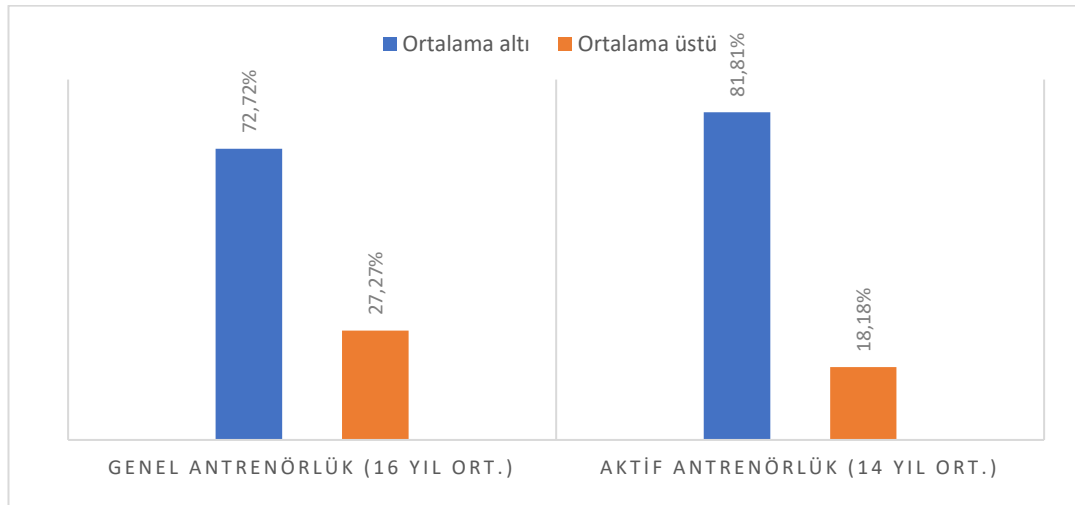
Grafikte FIFA Dünya Kupası kazanan teknik direktörlerin kulüp bazında ulusal ve uluslararası başarılarında eşit dağılımda olduğu görülmektedir. Şampiyonanın ilk yıllarındaki antrenörlerin özellikle sadece uluslararası ve milli takımlar düzeyinde başarıları olduğu ve 1990 sonrası modern futbol adamlarının kulüp seviyesinde ulusal ve uluslararası başarılar sonrasında milli takımlarda antrenörlüğe geçiş yaptığını söylemek mümkündür.

FIFA Dünya Kupası öncesi teknik direktör olarak herhangi bir başarısı bulunmayan koçları incelemek yorumumuza katkı sağlayabilir.

Tablo 22. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu olmadan önce şampiyonluk başarısı olmayan teknik direktörler (<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

FIFA	Teknik Direktör	Dünya Kupası öncesi Başarıları	Antrenör Deneyimi
1990	 Franz Beckenbauer	-----	1984-6 yıl(6 yıl faal)
1986	 Carlos Bilardo	-----	1971-15 yıl(13 yıl faal)
1982	 Enzo Bearzot	-----	1964-18 yıl(16 yıl faal)
1978	 Cesar Menotti	-----	1970-8 yıl(8 yıl faal)
1970	 Mario Zagallo	-----	1967-3 yıl(1 yıl faal)
1962	 Aymore Morea	-----	1948-14 yıl(9 yıl faal)
1958	 Vicente Feola	-----	1937-19 yıl(7 yıl faal)
1954	 Sepp Herberger	-----	1930-24 yıl(20 yıl faal)
1950	 Juan Lopez	-----	1946-4 yıl(4 yıl faal)
1934	 Vittorio Pozzo	-----	1912-22 yıl(20 yıl faal)
1930	 Alberto Suppici	-----	1928-2 yıl(2 yıl faal)

Tabloda Dünya Kupası kazanma başarısı göstermiş teknik direktörlerden daha önce antrenör olarak başarısı bulunmayan 11 antrenörün büyük bir kısmının genel antrenörlük deneyim yılı olarak hesapladığımız 16 ve faal olarak antrenör deneyim süresi 14 sezon /yıl altında kaldığı göze çarpmaktadır.

Şekil 24. FIFA Dünya Kupası Şampiyonluğu öncesi başarısı bulunmayan teknik direktörlerin koçluk süreleri

Grafikte Dünya Kupası kazanma başarısı göstermiş teknik direktörlerden daha önce antrenör olarak başarısı bulunmayan 11 antrenörün 8'inin genel antrenörlük ortalaması altında 3'ünün ise genel antrenörlük deneyim yılı olarak belirlediğimiz 16 yıllık sürenin üzerinde olduğu görülmüş ve %72,72'ye %27,27 orana sahip oldukları gösterilmiştir. Faal süresini 14 sezon/yıl olarak belirlediğimiz deneyim yılı ortalamasında ise 11 teknik direktörün 9'u %81,81 oranla ortalama altında, 2 teknik direktör %18,18 oranla ortalamanın üzerinde deneyime sahip olduğu görülmektedir.

Şekil 25. FIFA Dünya Kupası Şampiyonluğu öncesi başarısı bulunmayan teknik direktörlerin coğrafi dağılımı

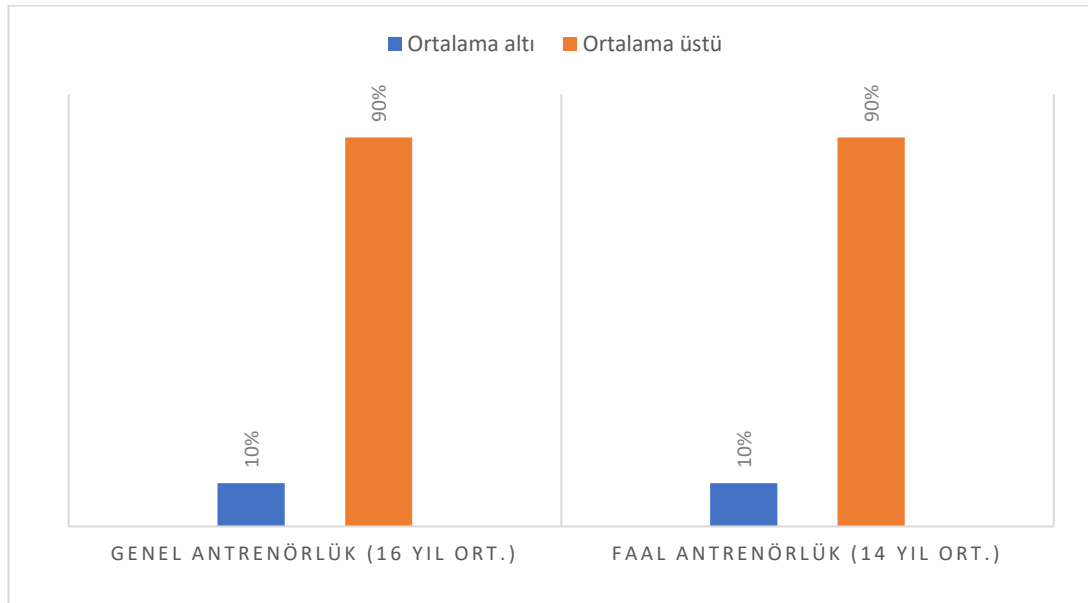
Grafik incelendiğinde Dünya Kupası öncesi Kariyer başarıları açısından 11 teknik direktör içerisinde 4'ünün Avrupa kıtası ülke milli takımlarının koçlarından oluştuğu ve %36'lık dilimi kapladığı görülmektedir. 7 teknik direktör ise %64'lük dilimi oluşturan Amerika (Güney) kıtası ülke milli takımlarının teknik direktörleridir.

FIFA Dünya Kupası öncesi teknik direktör olarak başarıları bulunan koçları inceleyelim ve karşılaştırma ve yoruma katkı sağlanabilir.

Tablo 23. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu olmadan önce şampiyonluk başarısı bulunan teknik direktörler (<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

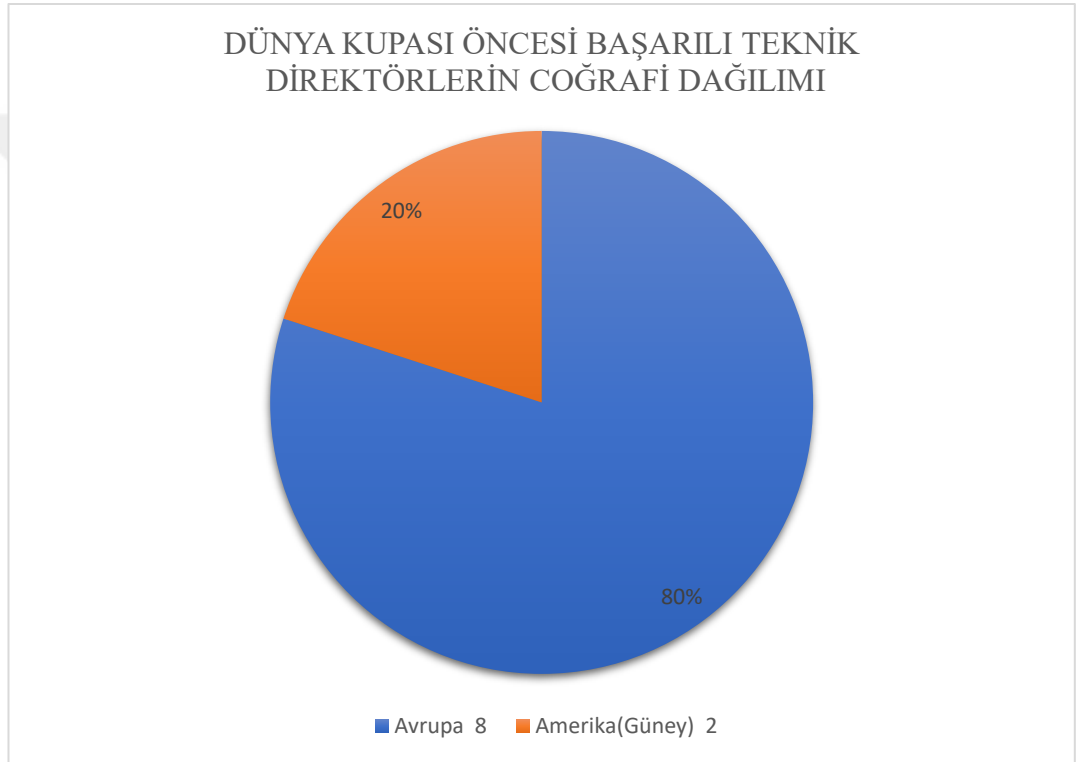
FIFA	Teknik Direktör	Dünya Kupası öncesi Koçluk Başarıları	Antrenör Deneyimi (yıl)
2018	 Didier Deschamps	7xUlusal	2001-17 yıl(14 yıl faal)
2014	 Joachim Löw	2xUlusal	1992-22 yıl(21 yıl faal)
2010	 Vicente Del Bosque	4xUlusal 4xUluslararası	1984-26 yıl(23 yıl faal)
2006	 Marcelo Lippi	10xUlusal 2xUluslararası	1982-24 yıl(24 yıl faal)
2002	 Luiz Felipe Scolari	6xUlusal 4xUluslararası	1982-20 yıl(20 yıl faal)
1998	 Aime Jacquet	2xUlusal	1976-22 yıl(19 yıl faal)
1994	 Carlos Alberto Parreira	1xUlusal 2xUluslararası	1967-27 yıl(21 yıl faal)
1974	 Helmut Schön	1xUluslararası	1946-28 yıl(28 yıl faal)
1966	 Alf Ramsey	1xUlusal	1955-11 yıl(11 yıl faal)
1938	 Vittorio Pozzo	2xUluslararası	1912-26 yıl(24 yıl faal)

Tabloda Dünya Kupası kazanma başarısı göstermiş teknik direktörlerden Dünya Kupası öncesinde antrenör olarak başarıları bulunanların 16 yıl genel deneyim ortalaması ve 14 sezon/yıl faal olarak antrenörlük çalışma süresinin üzerinde değerlere sahip oldukları ilk bakışta dikkat çekmektedir.

Şekil 26. FIFA Dünya Kupası Şampiyonluğu öncesi başarısı bulunan teknik direktörlerin antrenörlük süreleri

Grafikte Dünya Kupası kazanma başarısı göstermiş teknik direktörlerden Dünya Kupası öncesi antrenörlük kariyerinde başarı ve kupalar kazanmış 10 antrenörün 9'unun 16 yıl genel antrenörlük deneyimi üzerinde bir deneyime sahip olduğu, 1'inin ise genel antrenörlük deneyim yılı olarak belirlediğimiz 16 yıllık sürenin altında olduğu görülmüş ve %90'a %10 orana sahip oldukları gösterilmiştir. Faal açıdan 14 sezon/yıl olarak belirlediğimiz faal deneyim sezon ortalamasında ise 10 teknik direktörün 9'u %90 oranla ortalama üzerinde, 1 teknik direktörün ise %10 oranla ortalamanın altında deneyim yılı ortalamasına sahip olduğu görülmektedir.

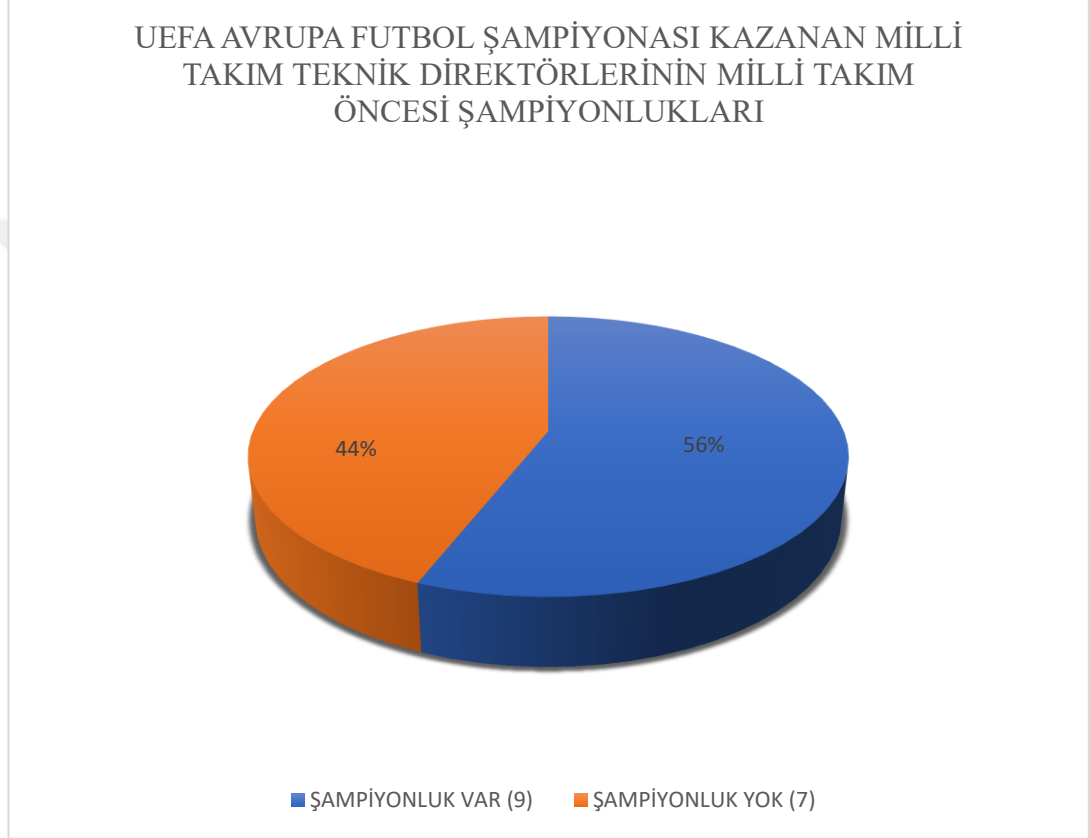
Şekil 27. FIFA Dünya Kupası Şampiyonluğu öncesi başarısı bulunan teknik direktörlerin coğrafi dağılımı

Grafik incelendiğinde Dünya Kupası öncesi kariyer başarıları açısından 10 teknik direktör içerisinde 8'inin Avrupa kıtası ülke milli takımlarının teknik direktörlerin olduğu ve %80'lik dilimi kapladığı görülmektedir.

Tablo 24. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin finaller öncesi başarıları
(<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

UEFA	Teknik Direktör	Milli takım	Avrupa Şampiyonası Öncesi Antrenörlük Başarıları
2021	 Roberto Mancini	 İtalya	3xİtalya+4xİtalya Kupa +2xİtalya Süper Kupa +1xİngiltere Lig +1x İngiltere Süper Kupa +1xTürkiye Kupası
2016	 Fernando Santos	 Portekiz	1xPortekiz Lig+2xPortekiz Kupa +1x Yunanistan Kupası
2012	 Vicente Del Bosque	 İspanya	1xDK+2xŞampiyonlar Ligi +1xUEFA+1xUEFA Süper Kupa +2xİspanya Lig
2008	 Luis Aragones	 İspanya	1xUEFA Kupa Galipleri +1xİspanya Lig+4xİspanya Kupası +1xİspanya Süper Kupa
2004	 Otto Rehhagel	 Yunanistan	3xAlmanya Lig+3xAlmanya Kupası +1xAlmanya Süper Kupa
2000	 Roger Lemerre	 Fransa	1xDünya Kupası(yardımcı antrenör)
1996	 Berti Vogts	 Almanya	-----
1992	 Richard Møller Nielsen	 Danimarka	2xDanimarka Kupası
1988	 Rinus Michels	 Hollanda	1xŞampiyonlar Ligi +1xİspanya Lig+1xİspanya Kupası +4xHollanda Lig+1xHollanda Kupası +1xAlmanya Kupası
1984	 Michel Hidalgo	 Fransa	-----
1980	 Jupp Derwall	 Almanya	-----
1976	 Vaclav Jezek	 Çekoslovakya	-----
1972	 Helmut Schön	 Almanya	-----
1968	 Ferruccio Valcareggi	 İtalya	-----
1964	 Jose Villalonga	 İspanya	2xŞampiyonlar Ligi +2xİspanya Lig+2xİspanya Kupası
1960	 Gavriil Kachalin	 Sovyetler Birliği	1xOlimpik Oyunlar 1xSovyet Kupası

Tabloda UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan milli takım teknik direktörlerinin hedef başarıyı elde etmeden önceki antrenörlük kariyerlerine ait başarı/kupa durumları görülmektedir. Tabloda ilk göze 1960 yılında başlayan ve 60 yıldan buyana her 4 yılda bir devam eden turnuvanın ikinci 30 yılını kapsayan 8 finali kazanan koçların kariyer geçmişinin daha parlak olduğudur. Avrupa futbolunda kariyeri kupalarla dolu olan koçlar için kendi ülke milli takımlarında tercih sebebi olmak kaçınılmazdır.

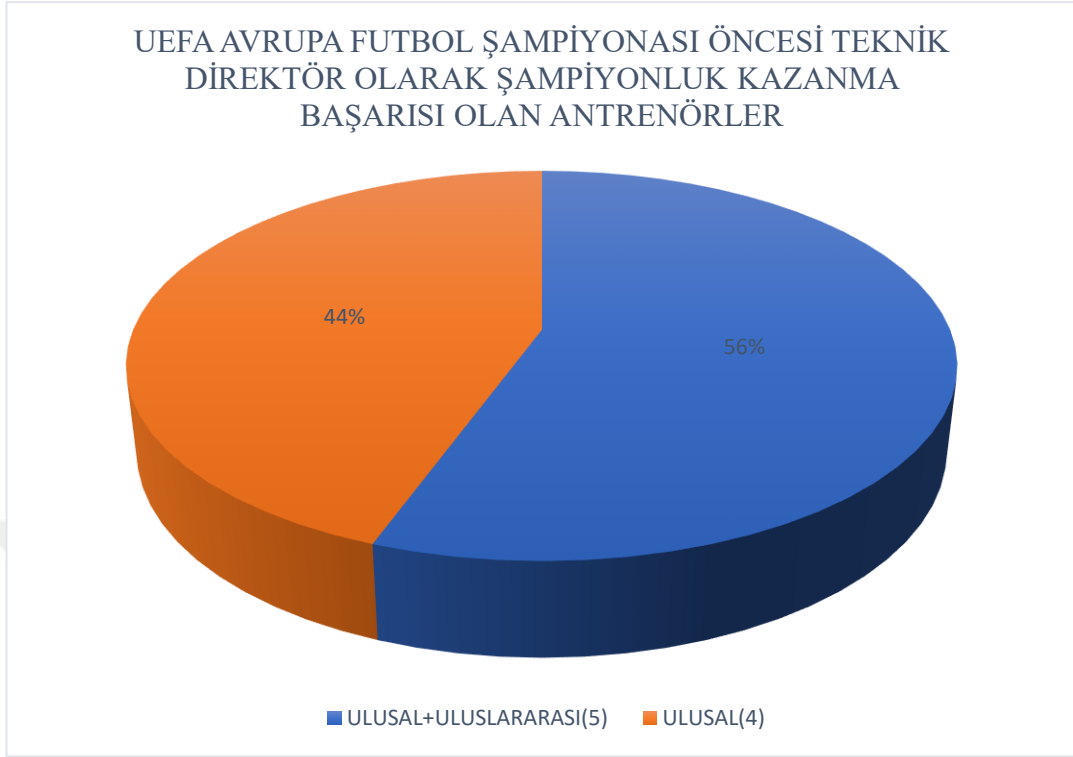
Şekil 28. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin başarı dağılımları

Grafikte UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan milli takım teknik direktörlerinden 7 teknik direktörün milli takım öncesi kupa ve/veya şampiyonluğunun bulunmadığı, 9 teknik direktörün ise çeşitli başarılar sonrası milli takım görevine başladığı anlaşılmaktadır.

Tablo 25. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin Avrupa şampiyonluğu öncesi antrenörlük hayatlarındaki başarıları (<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

UEFA	Teknik Direktör	Avrupa Şampiyonası Öncesi Antrenörlük Başarıları
2021	 Roberto Mancini	3xİtalya+4xİtalya Kupa +2xİtalya Süper Kupa +1xİngiltere Lig +1x İngiltere Süper Kupa +1xTürkiye Kupası
2016	 Fernando Santos	1xPortekiz Lig+2xPortekiz Kupası +1x Yunanistan Kupası
2012	 Vicente Del Bosque	1xDK+2xŞampiyonlar Ligi +1xUEFA+1xUEFA Süper Kupa +2xİspanya Lig
2008	 Luis Aragones	1xUEFA Kupa Galipleri +1xİspanya Lig+4xİspanya Kupası +1xİspanya Süper Kupa
2004	 Otto Rehhagel	3xAlmanya Lig+3xAlmanya Kupası +1xAlmanya Süper Kupa
2000	 Roger Lemerre	1xDünya Kupası(yardımcı antrenör)
1992	 Richard Möller Nielsen	2xDanimarka Kupası
1988	 Rinus Michels	1xŞampiyonlar Ligi +1xİspanya Lig+1xİspanya Kupası +4xHollanda Lig+1xHollanda Kupası +1xAlmanya Kupası
1964	 Jose Villalonga	2xŞampiyonlar Ligi +2xİspanya Lig+2xİspanya Kupası
1960	 Gavriil Kachalin	1xOlimpik Oyunlar 1xSovyet Kupası

Tabloda UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan milli takım teknik direktörlerinin milli takım kariyerlerindeki Avrupa şampiyonluğu öncesi antrenörlük hayatlarındaki başarılarını yakından görülmektedir.

Şekil 29. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin ayrıntılı başarı dağılımları

Grafikte UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan milli takım teknik direktörlerinin, milli takım kariyerlerindeki dünya şampiyonluğu öncesi antrenörlük hayatlarındaki kulüp bazında ulusal ve uluslararası başarılarının yoğun olduğu görülmektedir.

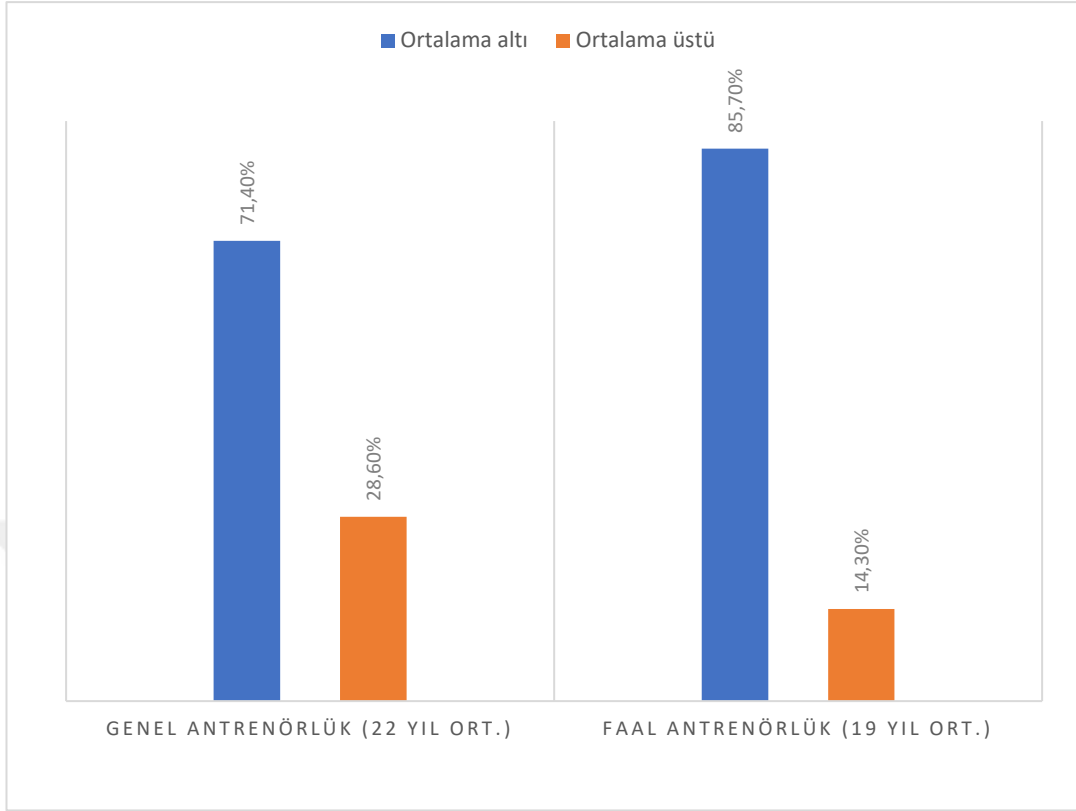
UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası için teknik direktörlerin mesleğe başladıkları yılları esas alarak milli takımlarda görev aldıkları süreye kadar yaklaşık süre ile bu sürenin ne kadarını faal olarak teknik direktörlük yaptıklarını incelenerek, genel antrenör deneyim süresi ortalaması 22 ve faal antrenörlük süre ortalaması 19 olarak hesaplanmıştır. Buradan yola çıkarak milli takım öncesi Teknik direktör olarak şampiyonluk yaşamamış olan antrenörlerin deneyim süreçlerine bakılacaktır.

UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan milli takım teknik direktörleri içerisinde 7 antrenörün milli takım öncesi birinci adam olarak başarısı bulunmamaktadır.

Tablo 26. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin Avrupa şampiyonluğu öncesi kupa sahibi olmayanların antrenörlük deneyim süreleri (<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

UEFA	Teknik Direktör	Avrupa Şampiyonası Öncesi Başarıları	Antrenör Deneyim (yıl)
2000	 Roger Lemerre	-----	1975-25 yıl(12 yıl faal)
1996	 Berti Vogts	-----	1979-17 yıl(17 yıl faal)
1984	 Michel Hidalgo	-----	1967-17 yıl(17 yıl faal)
1980	 Jupp Derwall	-----	1959-21 yıl(16 yıl faal)
1976	 Vaclav Jezek	-----	1963-13 yıl(13 yıl faal)
1972	 Helmut Schön	-----	1946-26 yıl(26 yıl faal)
1968	 Ferruccio Valcareggi	-----	1953-15 yıl(14 yıl faal)

Tabloda UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası için 7 teknik direktörün koçluğa başladığı yılları esas alınarak, milli takımlarda görev aldıkları süreye kadar yaklaşık süre ile bu sürenin ne kadarını faal olarak teknik direktörlük yaptıklarını tablolarda daha önce belirtilmiştir. Genel antrenör deneyim süresi ortalaması 22 ve faal antrenörlük süre ortalaması 19 sezon/yıl aralığının altında kalan antrenörlerin çoğunlukta olduğu görülmektedir.

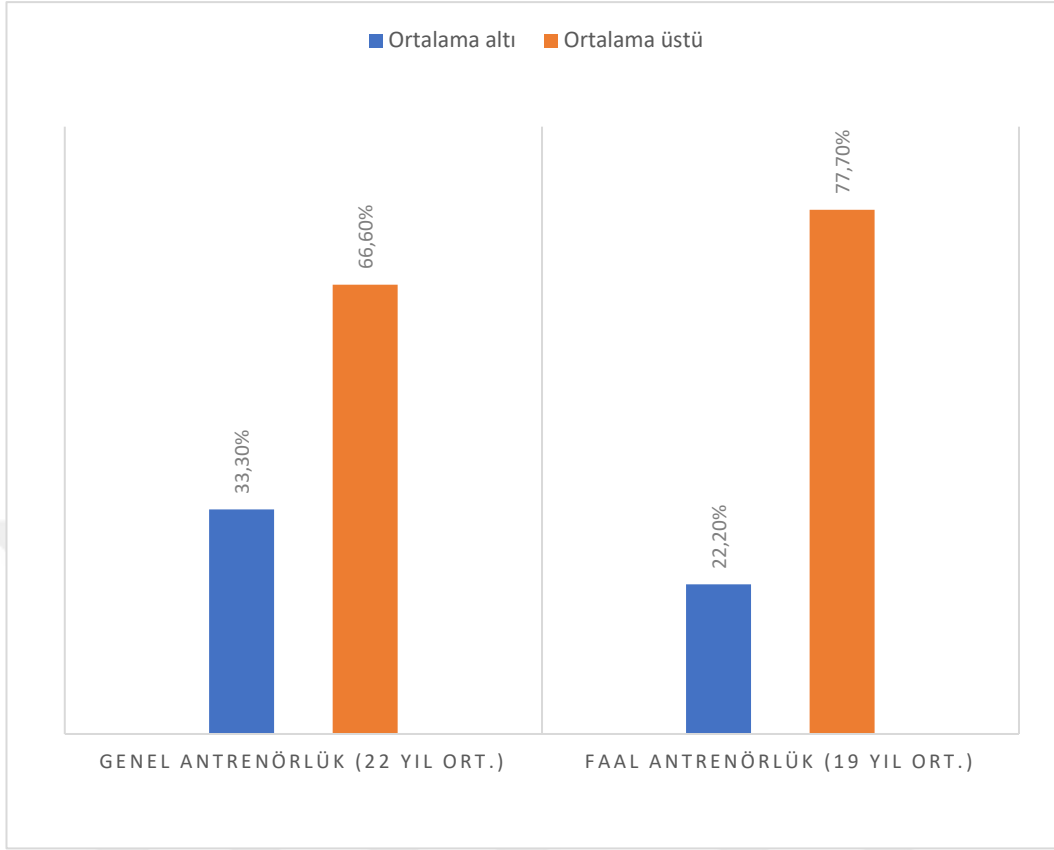
Şekil 30. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin genel ve aktif çalışma süreleri

Grafikten anlaşılacağı üzere, teknik direktörlerin mesleğe başladığı yıl esas alınarak genel koçluk deneyim süreleri ve faal olarak takım çalıştırdıkları süreler ortalama deneyim sürelerinin altında bir durum sergilemektedir.

Tablo 27. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörlerin Avrupa şampiyonluğu öncesi kupa sahibi olanların antrenörlük deneyim süreleri (<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

UEFA	Teknik Direktör	Avrupa Şampiyonası Öncesi Başarıları	Antrenör Deneyim (yıl)
2021	 Roberto Mancini	12xUlusal	2001-20 yıl(19 yıl faal)
2016	 Fernando Santos	6xUlusal	1988-28 yıl(27 yıl faal)
2012	 Vicente Del Bosque	3xUlusal 5xUluslararası	1984-26 yıl(22 yıl faal)
2008	 Luis Aragones	6xUlusal 1xUluslararası	1974-34 yıl(27 yıl faal)
2004	 Otto Rehhagel	7xUlusal	1972-32 yıl(32 yıl faal)
1992	 Richard Møller Nielsen	2xUlusal	1964-28 yıl(27 yıl faal)
1988	 Rinus Michels	8xUlusal 1xUluslararası	1953-35 yıl(27 yıl faal)
1964	 Jose Villalonga	4xUlusal 2xUluslararası	1954-10 yıl(7 yıl faal)
1960	 Gavriil Kachalin	1xUlusal 1xUluslararası	1949-11 yıl(7 yıl faal)

Tabloda ilk göze çarpan antrenör deneyim yıllarının ve faal deneyim süresinin yüksek olduğu ve ortalamanın üzerinde bir görüntü içeriği ile 22 yıl genel ve 19 yıl faal çalışma sezonu üzerinde teknik direktör sayılarının fazla oluşudur.

Şekil 31. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu öncesi başarılı teknik direktörlerin genel ve aktif çalışma süreleri

Grafikte görüldüğü gibi UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu milli takımların, milli takım görevleri öncesi başarıları ile antrenör deneyim süreleri karşılaştırıldığında, genel antrenörlük süresi açısından, 9 başarılı koçun 6'sı ortalamanın üzerinde ve faal olarak antrenör deneyim süresi açısından ise 9 antrenörün 7'si ortalamanın üzerinde olarak yansımaktadır.

4.13. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörlerinin Hedef Başarıya Ulaşmadan Önce Profesyonel Futbolculuk Hayatlarında Milli Takım Deneyimleri Var mıdır?

Profesyonel futbolcular için elde edilebilecek en özel başarılarından birisi de vatandaşı olduğu ve aidiyet hissettiği ülkesinin milli takım formasını giyebilmektir. Hatta öyle ki birçok profesyonel sporcu bu amaç uğruna sakatlık, yorgunluk, kulüp hedefleri veya kişisel durumlarını göz ardı ederek büyük fedakarlıklar yaparak milli takımları için mücadele etme arzusundadır. Futbolda kulüp altyapı çalışmaları ile birlikte alt yaş kategorileri ile katılan her turnuva ve her lig, aynı zamanda milli takım alt yaş kategorilerine seçilmek için birer fırsattır. Alt yaş kategorilerinde milli takım forması ile genç yaşta görev almak, genç futbolcuların kariyer gelişimleri açısından oldukça önemlidir.

Genç yaşta milli takım seviyesine çıkabilen oyuncular, hem daha büyük kulüplerin radarına takılabilir, hem de büyük bir kulüp altyapısında oynuyorlar ise; A takım için teknik direktörler ve menajerlerin potansiyel olarak değerlendirebileceği ve şans verebileceği avantajlar elde ederler. Profesyonel futbolda milli takıma Kabul durumu yüksek derecede rütbe kazanmak gibi bir saygınlık göstergesi olarak bilinmektedir.

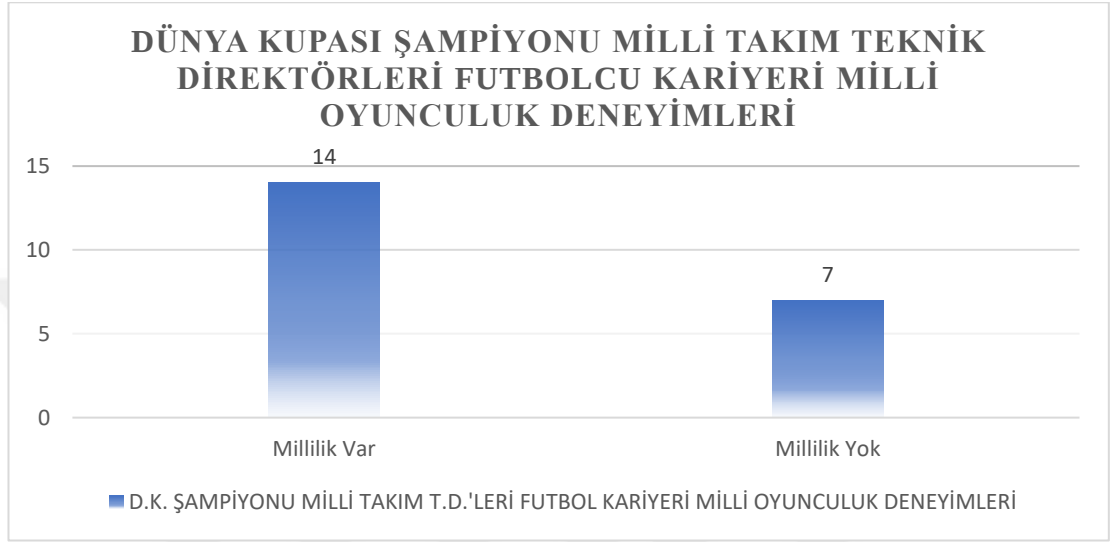
Profesyonel futbolcu kariyerinde kazanılan her başarı hiç şüphesiz Teknik direktörler için koçluk kariyerine avantajlı başlamak için önemli bir etkidir. Kariyerli sporcuların teknik direktör olarak görev alması ve benimsenmesi nispeten daha kolay olabilir. Başarılı milli takım teknik direktörleri için futbolcu kariyerlerinde millilik durumlarını inceleyerek pratikte koç deneyimi ve başarısına katkı sağlama durumunu inceleyelim.

Tablo 28. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu olmadan önce teknik direktörlerin oyuncu olarak millilik durumları
(<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

FIFA	Teknik Direktör	Milli Takım	Futbol Kariyeri Millilik Durumu
2018	 Didier Deschamps	 Fransa	A Milli - 103 Maç/4 Gol
2014	 Joachim Löw	 Almanya	U 21 - 5 Maç
2010	 Vicente Del Bosque	 İspanya	A Milli – 20 Maç/2 Gol
2006	 Marcelo Lippi	 İtalya	U 23 – 2 Maç
2002	 Luiz Felipe Scolari	 Brezilya	-----
1998	 Aime Jacquet	 Fransa	A Milli – 2 Maç
1994	 Carlos Alberto Parreira	 Brezilya	-----
1990	 Franz Beckenbauer	 Almanya	A Milli – 103 Maç/14 Gol
1986	 Carlos Bilardo	 Arjantin	A Milli – 2 Maç/1 Gol
1982	 Enzo Bearzot	 İtalya	A milli – 1 Maç
1978	 Cesar Menotti	 Arjantin	A Milli – 11 Maç/2 Gol
1974	 Helmut Schön	 Almanya	A milli – 16 Maç/17 Gol
1970	 Mario Zagallo	 Brezilya	A Milli – 33 Maç/4 Gol
1966	 Alf Ramsey	 İngiltere	A Milli – 32 Maç/3 Gol
1962	 Aymore Morea	 Brezilya	A Milli – 3 Maç
1958	 Vicente Feola	 Brezilya	-----
1954	 Sepp Herberger	 Almanya	A Milli – 3 Maç/2 Gol
1950	 Juan Lopez	 Uruguay	-----
1938	 Vittorio Pozzo	 İtalya	-----
1934	 Vittorio Pozzo	 İtalya	-----
1930	 Alberto Suppici	 Uruguay	-----

Tabloda FIFA Dünya Kupası kazanan milli takım teknik direktörleri için futbolcu kariyerlerinde milli takım oyuncusu olarak görev alan koç sayısının fazla olduğu göze çarpmaktadır. 14 milli futbolcu koç içerisinde 10'u Avrupa kıtası, 4'ü ise Amerika

(Güney) Kıtası ülkelerinden olup, milli kariyeri sayıca en yüksek grubu da Avrupalı teknik direktörler oluşturmaktadır. Avrupalı 11 koçun 10'u milli futbolcu kariyerine sahipken, Güney Amerikalı 9 Koç'un sadece 4'ü milli formayı giyme başarısına erişebilmiştir. Bu açıdan bakıldığında Avrupa ülkeleri federasyon yöneticileri için koç seçimlerinde milli oyuncu olma kriterinin daha anlamlı olduğu söylenebilir.

Şekil 32. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu olmadan önce teknik direktörlerin milli oyuncu paydaşları

Grafikte FIFA Dünya Kupası kazanan milli takım teknik direktörleri için futbolcu kariyerlerinde milli takım deneyimleri gösterilmiş, 21 teknik direktörün 14'ü ülkesinin milli takımlarında futbolcu olarak görev almış, 7'si ise futbol kariyerinde milli takım deneyimi yaşamamış olarak görülmektedir.

Tablo 29. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu olmadan önce oyuncu olarak millilik yaşamış teknik direktörler (<https://www.wikipedia.org>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

FIFA	Teknik Direktör	Milli Takım	Futbol Kariyeri Millilik Durumu
2002	 Luiz Felipe Scolari	 Brezilya	-----
1994	 Carlos Alberto Parreira	 Brezilya	Futbolcu kariyer bilgisi yok
1958	 Vicente Feola	 Brezilya	Futbolcu kariyer bilgisi yok
1950	 Juan Lopez	 Uruguay	Futbolcu kariyer bilgisi yok
1934 1938	 Vittorio Pozzo	 İtalya	-----
1930	 Alberto Suppici	 Uruguay	-----

Tabloda FIFA Dünya Kupası kazanan milli takım teknik direktörleri için futbolcu kariyerlerinde milli takım deneyimleri olmayan koçları görmekteyiz. Toplamda 6 teknik direktörün 3'ü futbolcu olarak kariyer bilgisi mevcut olmayan ve Güney Amerika ülkelerini temsil etmektedir. Milli futbolcu unvanı olmayan 6 teknik direktörün 5'i yine Güney Amerika ülkelerinden, 1'i ise Avrupa kıtası ülke menşeli olarak dikkat çekmektedir.

Bir grup teknik direktör ise profesyonel futbol kariyerlerinde teknik direktör olmadan önce futbolcu olarak hem ülke milli takımlarında görev almış hem de dünya kupasını futbolcu olarak da kazanma başarısı gösterebilmiştir.

Tablo 30. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu olmadan önce milli oyuncu olarak şampiyon olmuş teknik direktörler (<https://www.wikipedia.org>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

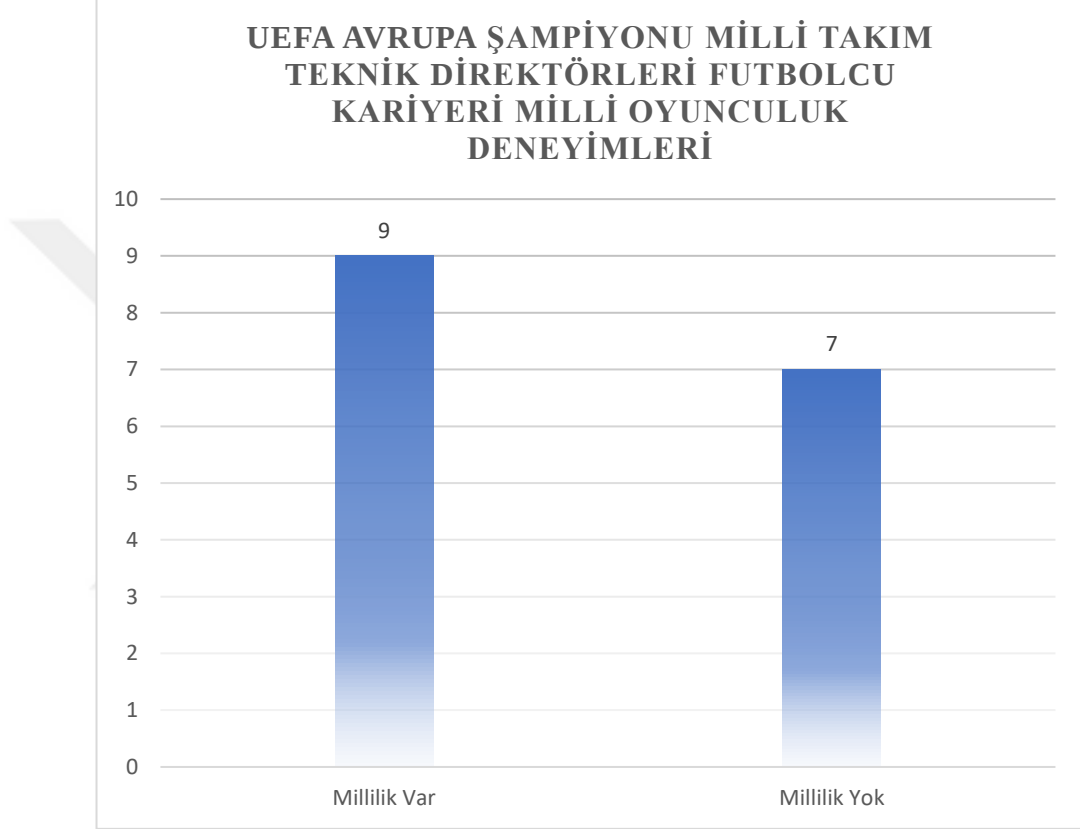
FIFA	Teknik Direktör	Futbol Kariyeri Millilik	Dünya Kupası
2018	 Didier Deschamps	A Milli - 103 Maç/4 Gol	1998
1990	 Franz Beckenbauer	A Milli – 103 Maç/14 Gol	1974
1970	 Mario Zagallo	A Milli – 33 Maç/4 Gol	1958-1962

Tabloda görüldüğü üzere teknik direktör olmadan önce futbolcu olarak ülke milli takımlarında FIFA Dünya Kupası kazanmış koçlar yer almaktadır. Toplam 20 teknik direktörün içinde 15 milli oyuncu arasında sadece 3'ü bu başarıyı milli sporcu olarak yaşayabilmiştir. Hatta Brezilya milli takım teknik direktörü Mario Zagallo oyuncu olarak 2 kez üst üste FIFA Dünya Kupası kazanan milli takım kadrosunda yer almıştır.

Tablo 31. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu olmadan oyuncu olarak millilik yaşamış teknik direktörler
(<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

UEFA	Teknik Direktör	Milli takım	Futbol Kariyeri Millik Durumu
2021	 Roberto Mancini	 İtalya	A Milli – 36 Maç/4 Gol U 21 – 29 Maç/9 Gol
2016	 Fernando Santos	 Portekiz	-----
2012	 Vicente Del Bosque	 İspanya	A Milli – 20 Maç/2 Gol
2008	 Luis Aragones	 İspanya	A Milli – 11 Maç/3 Gol
2004	 Otto Rehhagel	 Yunanistan	-----
2000	 Roger Lemerre	 Fransa	A Milli – 7 Maç
1996	 Berti Vogts	 Almanya	A Milli – 96 Maç/1 Gol
1992	 Richard Möller Nielsen	 Danimarka	-----
1988	 Rinus Michels	 Hollanda	A Milli – 5 Maç
1984	 Michel Hidalgo	 Fransa	A Milli – 1 Maç
1980	 Jupp Derwall	 Almanya	A Milli – 2 Maç
1976	 Vaclav Jezek	 Çekoslovakya	-----
1972	 Helmut Schön	 Almanya	A Milli – 16 Maç/17 Gol
1968	 Ferruccio Valcareggi	 İtalya	-----
1964	 Jose Villalonga	 İspanya	-----
1960	 Gavriil Kachalin	 Sovyetler Birliği	-----

Tabloda UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu milli takım teknik direktörleri için futbolcu kariyerlerinde milli takım deneyimlerini görülmektedir. Milli oyuncu olanların tamamı A milli olarak ülkelerini temsil etmiş olduğu görülmektedir. Toplam 16 teknik direktörün yer aldığı listede ilk turnuva kazananları olarak milli sporcu unvanı olmayan teknik adamların başarıları göze çarpsa da 70’li yıllar ile birlikte milli oyuncu rütbeli antrenörlerin sayılarının artarak ilerlemiş olduğu görülmektedir.

Şekil 33. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu olmadan önce teknik direktörlerin milli oyuncu paydaı

Grafikte başarılı 16 teknik direktörün 9’u futbolculuk hayatında milli takım oyuncusu olarak görev yapma başarısı göstermiş, 7’si ise milli takım oyuncusu olma fırsatı elde edememiştir.

4.14. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörleri Hedef Başarıya Ulaşmadan Önce Profesyonel Futbolcu Olarak Görev Aldıkları Takımlarda Antrenör Olarak Görev Almışlar mıdır?

Kariyeri başarılarla dolu ve oynadığı takımlarda liderlik özellikleri ile ön plana çıkarak takım kaptanlığı yapan profesyonel futbolcuların, kulüp tarihinde ve taraftar nezdinde sahiplenme ve duygusal bağ kurdukları durumlarda, teknik direktör olarak düşünülme kaçınılmaz olmuştur. Bu tür sporcuların, sportif kariyerlerinin sonlandığında, karşısına çıkan seçeneklerden en doğalı daha evvel aidiyet hissettiği ve hissettirdiği bir spor kulübünde antrenörlüğe başlamak veya koçlukta bir deneyim sahibi olduktan sonra atanmaktır.

Bu noktada FIFA Dünya Kupaları ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonaları kazanan milli takımların teknik direktörleri de koçluk kariyerlerinde daha önce futbolcu olarak oynadıkları takımlarda ve kendilerini oyuncu olarak ispat ettikleri camialar içerisinde bir veya birden fazla kez görev almış olabilirler. Bu durumun antrenör deneyimine ne tür bir katkı sağlayabileceğini incelemek araştırmanın seyri açısından yararlı olacaktır.

Tablo 32. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin futbol oynadıkları takımlarda antrenörlük deneyimleri (<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

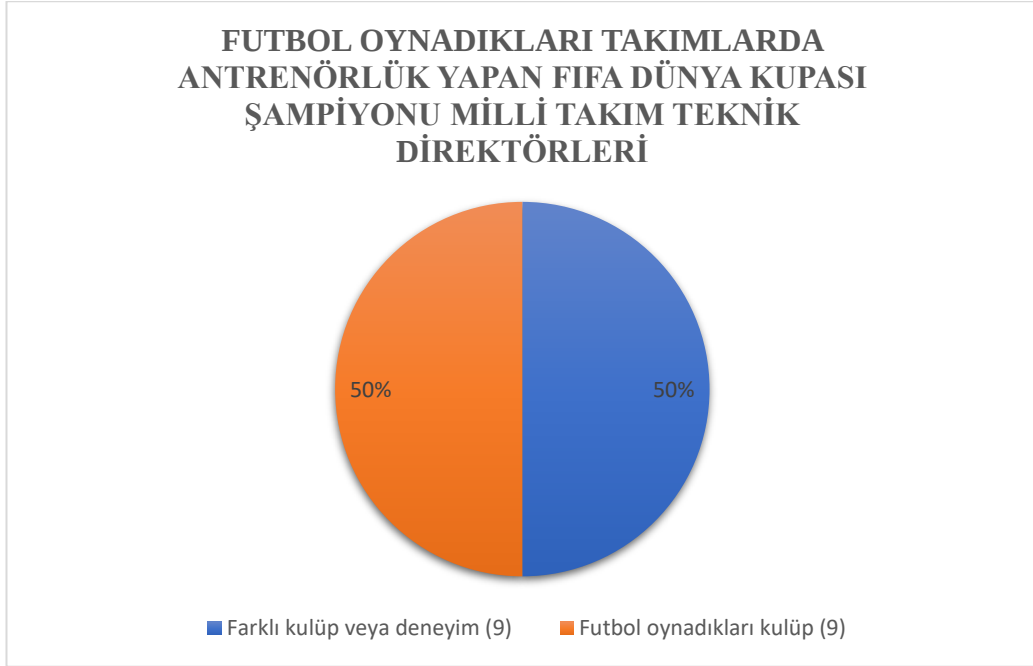
FIFA	Teknik Direktör	Milli Takım	Futbol Oynadığı Takımda Antrenörlük
2018	 Didier Deschamps	 Fransa	Fransa-Marsilya-Juventus
2014	 Joachim Löw	 Almanya	Frauenfeld-Studgart-Karlsruher
2010	 Vicente Del Bosque	 İspanya	İspanya-Real Madrid
2006	 Marcelo Lippi	 İtalya	Lucchese
2002	 Luiz Felipe Scolari	 Brezilya	CSA-Juventude
1998	 Aime Jacquet	 Fransa	Fransa-Olimpik Lyon
1994	 Carlos Alberto Parreira	 Brezilya	-----
1990	 Franz Beckenbauer	 Almanya	Almanya-Bayern
1986	 Carlos Bilardo	 Arjantin	Arjantin-Estudiantes-San Lorenzo
1982	 Enzo Bearzot	 İtalya	İtalya-Torino
1978	 Cesar Menotti	 Arjantin	Arjantin-Boca Juniors -Rosario Central
1974	 Helmut Schön	 Almanya	Almanya-SG Dresden
1970	 Mario Zagallo	 Brezilya	Brezilya-Botafogo
1966	 Alf Ramsey	 İngiltere	İngiltere
1962	 Aymore Morea	 Brezilya	Brezilya-Botafogo
1958	 Vicente Feola	 Brezilya	-----
1954	 Sepp Herberger	 Almanya	Almanya-Tennis Borussia Berlin
1950	 Juan Lopez	 Uruguay	-----
1938	 Vittorio Pozzo	 İtalya	Torino
1934	 Vittorio Pozzo	 İtalya	Torino
1930	 Alberto Suppici	 Uruguay	-----

Tabloda Dünya Kupası kazanan milli takım teknik direktörlerinin futbolcu olarak oynadıkları takımlarda antrenör deneyimlerini görmekteyiz.

Şekil 34. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin futbol oynadıkları takımlarda antrenörlük sayıları

Grafikte 9 teknik direktör, daha önce oyuncu olarak görev aldıkları takımlarda antrenörlük yapmış, 11 koç ise futbol oynadığı takımda antrenör olarak görev almamıştır.

Şekil 35. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerinden futbol oynadıkları takımlarda antrenörlük yapanlar

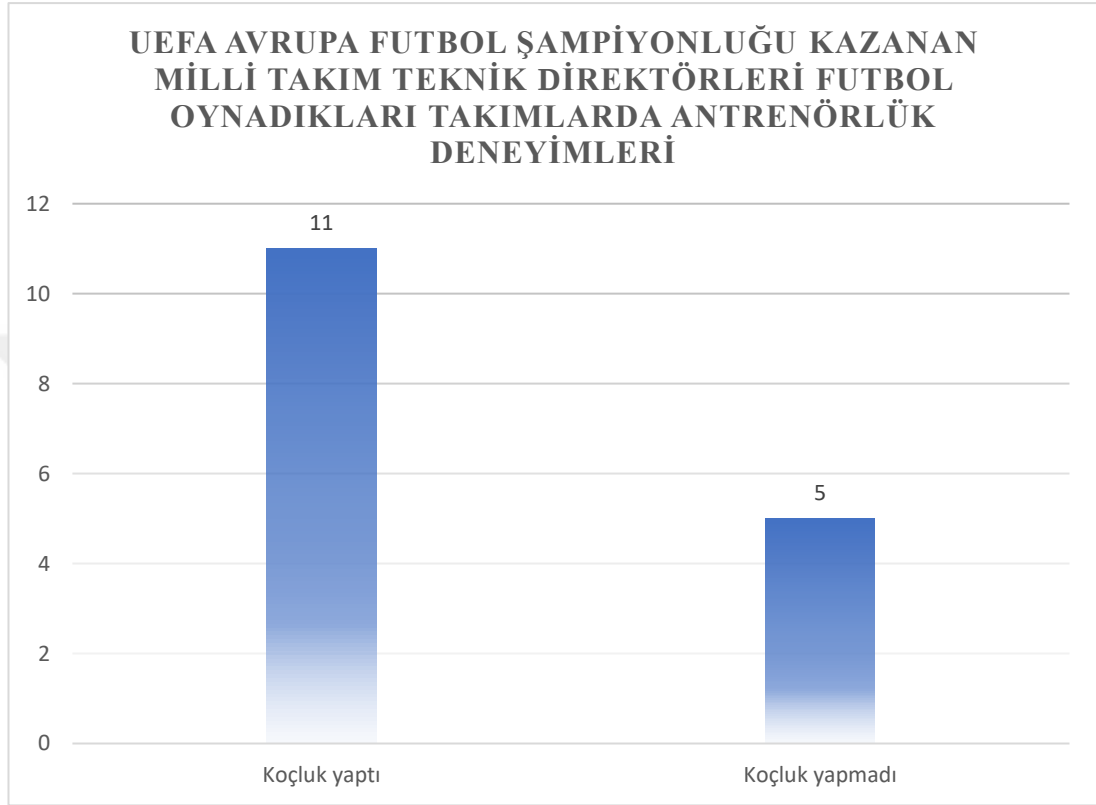
Brezilya milli takım teknik direktörlerinden Vicente Feola ve Uruguay teknik direktörlerinden Juan Lopez'i futbolcu kariyerleri hakkında bilgi bulunmadığı için "farklı kulüp ve deneyim" bölümünün dışına alarak oluşturulan grafikte, Dünya Kupası kazanmadan önceki deneyim durumlarını incelediğimiz 18 teknik direktör için, oynadıkları kulüp takımlarında antrenörlük yapmış 9 antrenörün %50'lik dilimi oluşturduğu, %50'lik dilimi ise farklı kulüp futbol takımlarda antrenörlük yapanların oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 33. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu olmadan oyuncu olarak millilik yaşamış teknik direktörler
(<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

UEFA	Teknik Direktör	Milli takım	Futbol Oynadığı Takımda Teknik Direktörlük
2021	 Roberto Mancini	 İtalya	İtalya-Lazio
2016	 Fernando Santos	 Portekiz	Estoril Praia
2012	 Vicente Del Bosque	 İspanya	İspanya-Real Madrid
2008	 Luis Aragones	 İspanya	İspanya-Atletico Madrid-Betis
2004	 Otto Rehhagel	 Yunanistan	Hertha Berlin-FC K'lautern
2000	 Roger Lemerre	 Fransa	Fransa-Lens
1996	 Berti Vogts	 Almanya	Almanya
1992	 Richard Møller Nielsen	 Danimarka	Odense
1988	 Rinus Michels	 Hollanda	Hollanda-Ajax
1984	 Michel Hidalgo	 Fransa	Fransa
1980	 Jupp Derwall	 Almanya	Almanya-FC Biel Bienne -FC Schaffhausen
1976	 Vaclav Jezek	 Çekoslovakya	-----
1972	 Helmut Schön	 Almanya	Almanya-Hertha Berlin
1968	 Ferruccio Valcareggi	 İtalya	Piombino-Fiorentina
1964	 Jose Villalonga	 İspanya	-----
1960	 Gavriil Kachalin	 Sovyetler Birliği	-----

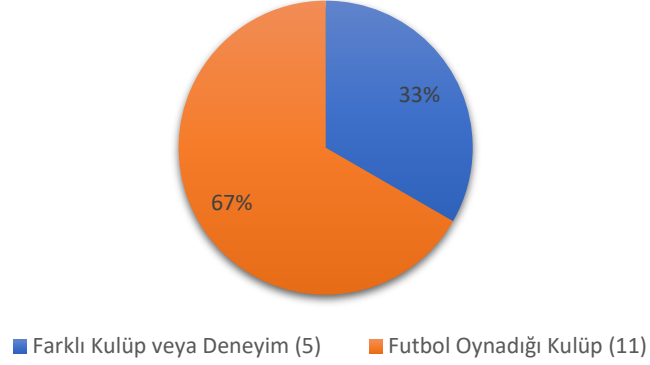
Tabloda UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan milli takım teknik direktörlerinin futbolcu olarak oynadıkları takımlarda koçluk deneyimlerini görülmektedir. Toplamda 16 teknik direktörün büyük bir çoğunluğunun futbol kariyeri esnasında oynadıkları takımlarda koçluk deneyimi yaşadığını söylemek doğru olacaktır.

Şekil 36. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörler futbol oynadıkları takımlarda antrenörlük yapanlar

Grafikte görüldüğü gibi 11 teknik direktörün futbolcu kariyerini geçirdiği bir ve daha fazla takımda antrenörlük yapma ve koçluk deneyimi kazanma şansı yakalamıştır. Oynadığı takımda teknik direktör olarak çalışma şansı yakalayamamış 5 antrenörden 2'si; Vaclav Jese ve Jose Villalonga ise futbolcu kariyerlerine ait bilgi bulunmayan antrenörlerdir. Bu noktadan hareketle Avrupa Şampiyonu milli takım koçları içerisinde, futbolcu kariyeri olan 14 teknik direktörün 11'i aktif futbol hayatını geçirdiği bir veya daha fazla takımda teknik direktör olarak deneyim yaşamıştır.

**FUTBOL OYNADIKLARI TAKIMLARDA
ANTRENÖRLÜK YAPMIŞ UEFA AVRUPA FUTBOL
ŞAMPİYONU MİLLİ TAKIM TEKNİK DİREKTÖRLERİ**

Şekil 37. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörler futbol oynadıkları takımlarda antrenörlük yapanlar dağılımı

Grafikte UEFA Avrupa Futbol Şampiyonluğu kazanmadan önce milli takım teknik direktörleri için deneyim süreçlerine baktığımızda, aktif futbol oynadıkları takımları çalıştırmış koçların 11'inin oynadıkları kulüplerde de görev aldıkları, 5'inin ise farklı kulüp veya deneyimler ile milli takımda görev aldığı görülmektedir.

**FUTBOL OYNADIKLARI TAKIMLARDA
ANTRENÖRLÜK YAPMIŞ DÜNYA KUPASI VE AVRUPA
ŞAMPİYONU MİLLİ TAKIM TEKNİK DİREKTÖRLERİ**

Şekil 38. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörler futbol oynadıkları takımlarda antrenörlük yapanlar dağılımı

Sonuç olarak FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan milli takımların teknik direktörlerinin %56'sı oynadığı takımlarda antrenörlük yapma şansını yakalamıştır.

4.15. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörleri, Hedef Başarıya Ulaşmadan Önce Yardımcı Antrenör Olarak Görev Almış mıdır?

Profesyonel futbol, uzun süren hazırlık dönemine dayanan, takım içinde bir konum ve devamlı süre alabilecek duruma gelene kadar sabırla beklemenin, çalışmaya devam etmenin ardından oyuncu olarak takım oyununa en iyi katkıyı verebilecek teknik ve mental becerileri biriktirme ve uygulama açısından farklılıklar barındırır. Kimi oyuncunun yetenek ve şartlara bağlı olarak tutunması diğerlerine göre daha erken, kiminin ki ise daha geç olabilir. Bu noktada antrenörlerin de teknik direktör olarak görev almaları birtakım şartların bir araya gelmesi ile oluşur.

Futbolcular, profesyonel kariyerleri boyunca birçok antrenör ile çalışma imkânı ve her bir antrenörden farklı bilgiler öğrenme fırsatı bulabilir. Futbolcu kariyeri sonunda kendilerine yakın hissettikleri ve iyi anlaştıkları bir teknik ekibe dahil olabilir ve teknik direktör için asistanlık veya yardımcı antrenörlük yapabilirler. Bu sayede oyunu, oyuncu tecrübesi ile tecrübeli bir teknik direktör arkasında, takım oyununu ve oyuncularını saha kenarından yönetim stratejilerini kavrama ve geliştirme yolunu seçebilir. Antrenörlerin birçoğu özellikle deneyimli bir teknik direktörün asistanı olmanın faydalarını ve böyle bir fırsatı değerlendirmeyi önemli bulabilir.

Futbol, bir takım oyunu olduğu kadar, teknik direktör başarısı da iyi bir ekip çalışmasının ürünüdür. Bu sebeple iyi bir teknik direktörün yardımcı antrenörlerini, iyi bir antrenör adayının da bilge bir teknik direktörün yanında olmayı tercih etmesi kaçınılmazdır. Burada milli takımlar seviyesinde dünyanın en önemli başarılarını elde etmiş teknik direktörlerin, yardımcı antrenörlük deneyimlerini incelemek, Dünya ve Avrupa Şampiyonu milli takım koçlarını başarıya götüren yolu kavramamız açısından önem arz etmektedir.

Tablo 34. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin yardımcı antrenörlük durumları
(<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

FIFA	Teknik Direktör	Milli Takım	Yardımcı Antrenörlük Deneyimi
2018	 Didier Deschamps	 Fransa	-----
2014	 Joachim Löw	 Almanya	Stuttgart 1995-96/Almanya 2004-06
2010	 Vicente Del Bosque	 İspanya	Castilla CF 1984-87
2006	 Marcelo Lippi	 İtalya	-----
2002	 Luiz Felipe Scolari	 Brezilya	-----
1998	 Aime Jacquet	 Fransa	-----
1994	 Carlos Alberto Parreira	 Brezilya	-----
1990	 Franz Beckenbauer	 Almanya	-----
1986	 Carlos Bilardo	 Arjantin	-----
1982	 Enzo Bearzot	 İtalya	İtalya 1970-74
1978	 Cesar Menotti	 Arjantin	-----
1974	 Helmut Schön	 Almanya	Almanya 1956-64
1970	 Mario Zagallo	 Brezilya	-----
1966	 Alf Ramsey	 İngiltere	-----
1962	 Aymore Morea	 Brezilya	-----
1958	 Vicente Feola	 Brezilya	-----
1954	 Sepp Herberger	 Almanya	-----
1950	 Juan Lopez	 Uruguay	-----
1938	 Vittorio Pozzo	 İtalya	-----
1934	 Vittorio Pozzo	 İtalya	-----
1930	 Alberto Suppici	 Uruguay	-----

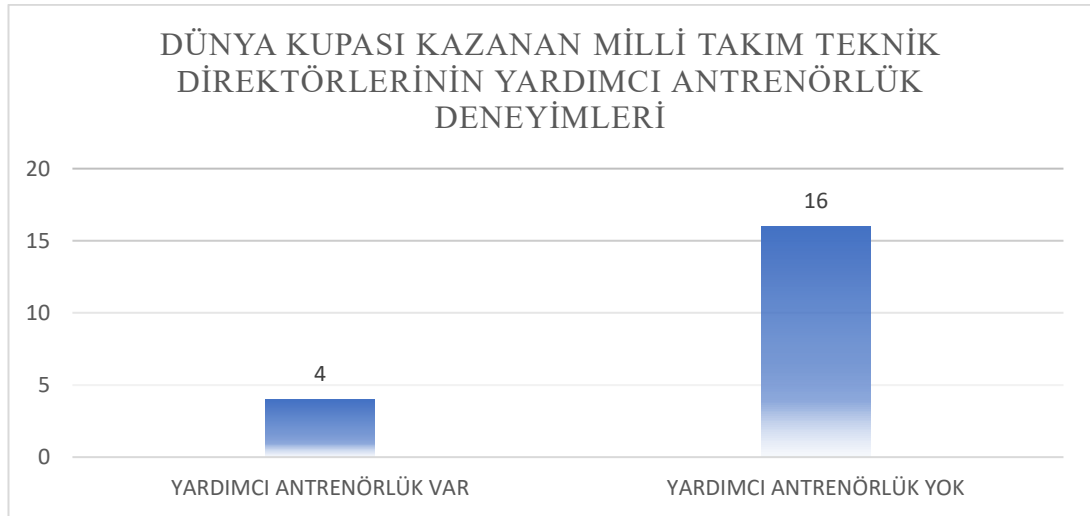
Tabloda FIFA Dünya Kupası kazanan milli takım teknik direktörlerinin listesi ve yardımcı antrenörlük durumları görülmektedir. Geçmişten günümüze şampiyon teknik direktörlerin çok az bir kısmının bir teknik direktörün yanında çıraklıktan ustalığa

geçtiği görülmektedir. Mesela kupayı 3 kez müzesine götüren Almanya, teknik direktör seçimlerinin ikisini teknik ekip içerisinde yetiştirdiği koçtan yana kullanmıştır. Yardımcı antrenör olarak çalışmış koçların tamamı kupayı en çok müzelerine götürenlerden olan Almanya, İtalya ve İspanya gibi Avrupa Kıtası ülkelerinin milli takımlarındandır.

Şekil 39. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörler yardımcı antrenör yaptıkları lig seviyeleri

Grafikte FIFA Dünya Kupası kazanan milli takım teknik direktörlerinin içerisinde yardımcı antrenörlük yapmış olan 4 antrenörün 3 tanesinin özellikle milli takımlarda çalıştığı, sadece birisinin kulüp seviyesinde yardımcı antrenörlük deneyimi olduğu gösterilmiştir.

Şekil 40. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörler yardımcı antrenör sayıları

Grafikte FIFA Dünya Kupası kazanan 20 milli takım teknik direktörü içerisinde 16'sının yardımcı antrenör olarak çalışmadığı, 4 teknik direktörün ise bir uzman antrenöre asistanlık yaptığı görülmektedir.

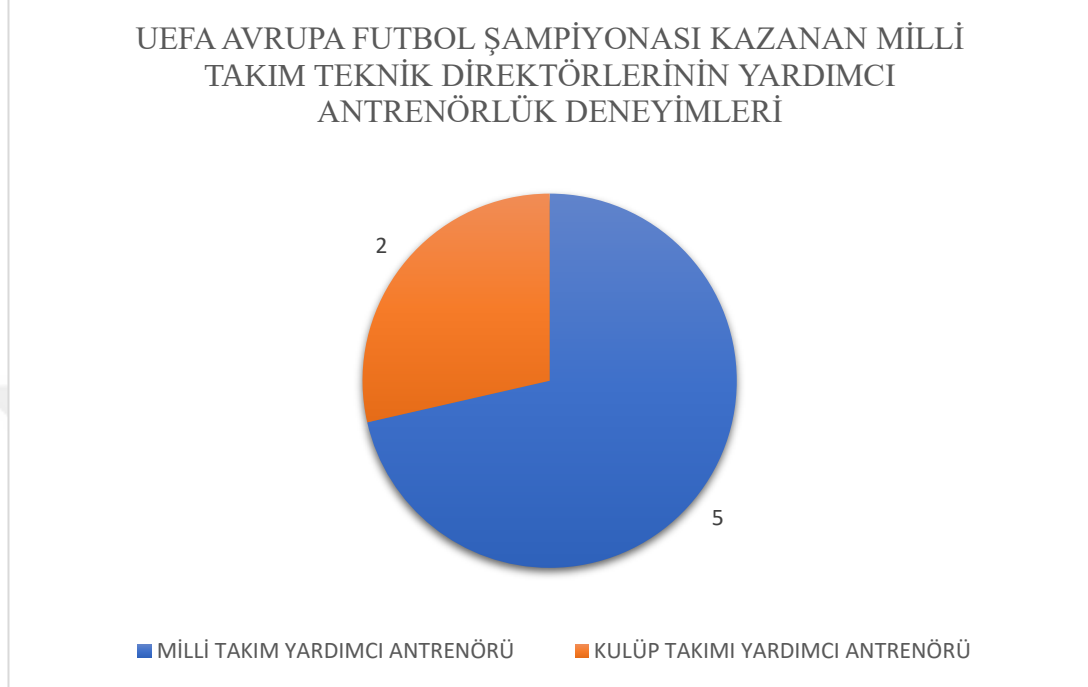
Şekil 41. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörler yardımcı antrenör yüzdeleri

Grafikte yardımcı antrenör deneyimi olmayan 16 teknik direktörün genel antrenör listesinde %80'lik payı, yardımcı antrenörlükten terfi eden ve başarılı olan diğer 4 teknik direktörün ise %20'lik küçük bir paya sahip olduğunu görmekteyiz.

Tablo 35. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörler yardımcı antrenörlük deneyimi
(<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

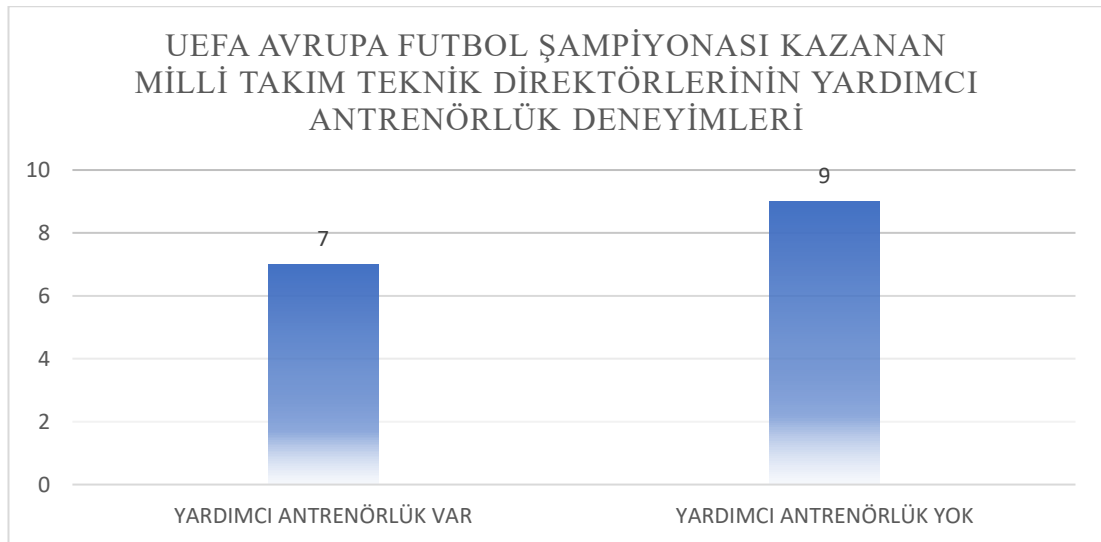
UEFA	Teknik Direktör	Milli takım	Yardımcı Antrenörlük Deneyimi
2021	 Roberto Mancini	 İtalya	Lazio 2000-01
2016	 Fernando Santos	 Portekiz	-----
2012	 Vicente Del Bosque	 İspanya	-----
2008	 Luis Aragones	 İspanya	-----
2004	 Otto Rehhagel	 Yunanistan	K.Offenbach 1973-74
2000	 Roger Lemerre	 Fransa	Fransa 1997-98
1996	 Berti Vogts	 Almanya	Almanya 1986-90
1992	 Richard Møller Nielsen	 Danimarka	-----
1988	 Rinus Michels	 Hollanda	-----
1984	 Michel Hidalgo	 Fransa	Fransa 1972-76
1980	 Jupp Derwall	 Almanya	Almanya 1970-78
1976	 Vaclav Jezek	 Çekoslovakya	-----
1972	 Helmut Schön	 Almanya	Almanya 1956-64
1968	 Ferruccio Valcareggi	 İtalya	-----
1964	 Jose Villalonga	 İspanya	-----
1960	 Gavriil Kachalin	 Sovyetler Birliği	-----

Tabloda UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan 16 milli takım teknik direktörünün yardımcı antrenörlük deneyimi ile ilgili bilgiler görülmektedir. Listede asistan koç olarak çalışmış teknik direktörlerin sayısı azımsanmayacak kadardır.

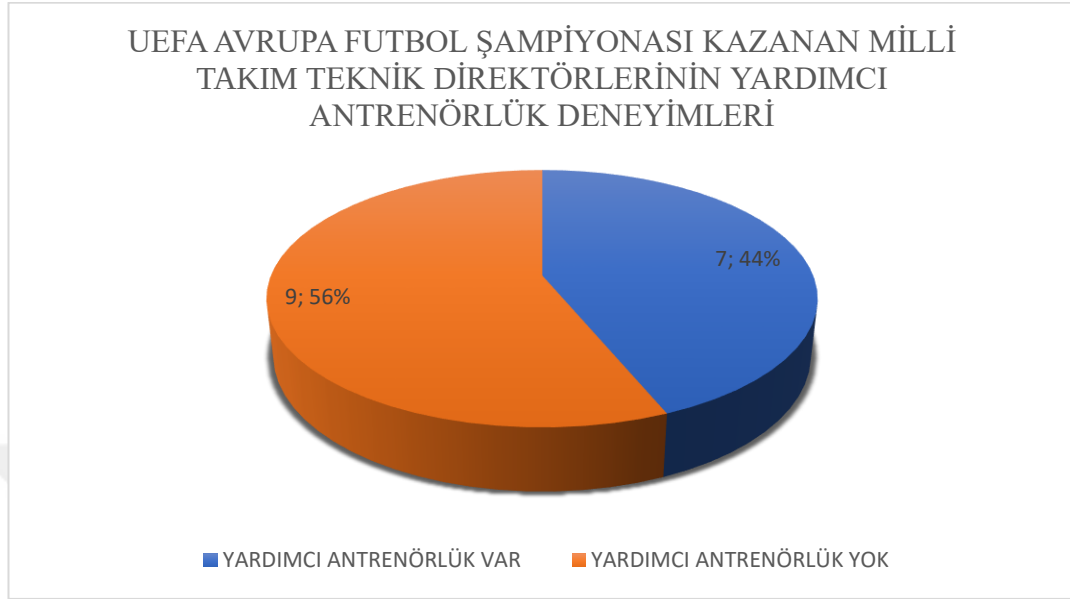
Şekil 42. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörler yardımcı antrenörlük sayıları

Grafikten anlaşılacağı üzere UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan milli takım teknik direktörlerden yardımcı antrenörlük deneyimine sahip 7 teknik direktörün 5'i milli takımlarda çalışmış, 2'si ise kulüp seviyesinde görev almıştır.

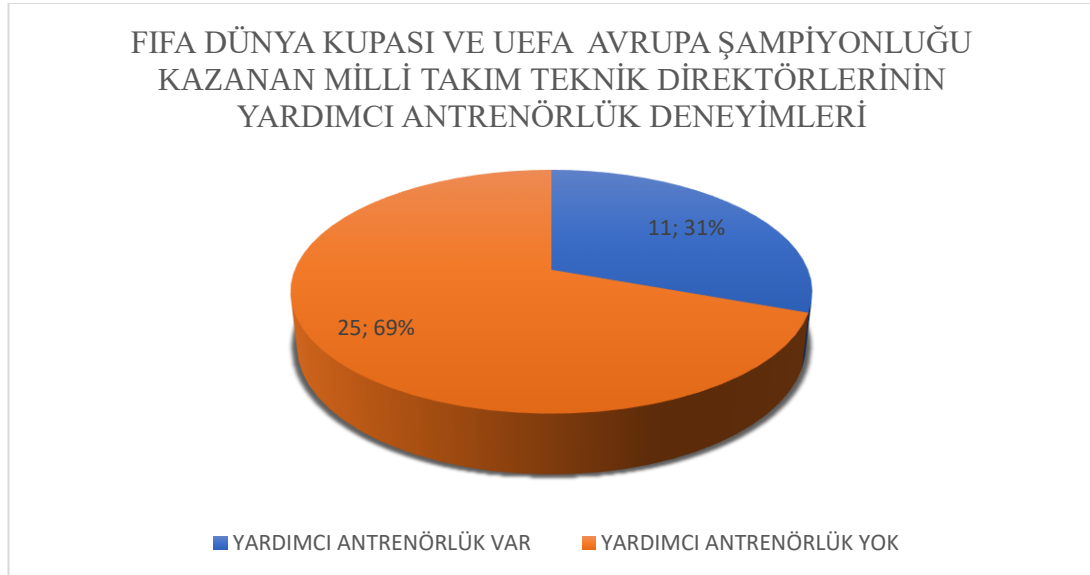
Şekil 43. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörler yardımcı antrenörlük yapanlar

Grafikte UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan 16 milli takım teknik direktörünün yardımcı antrenörlük deneyimi olan sayının 7 olduğu görülmektedir.

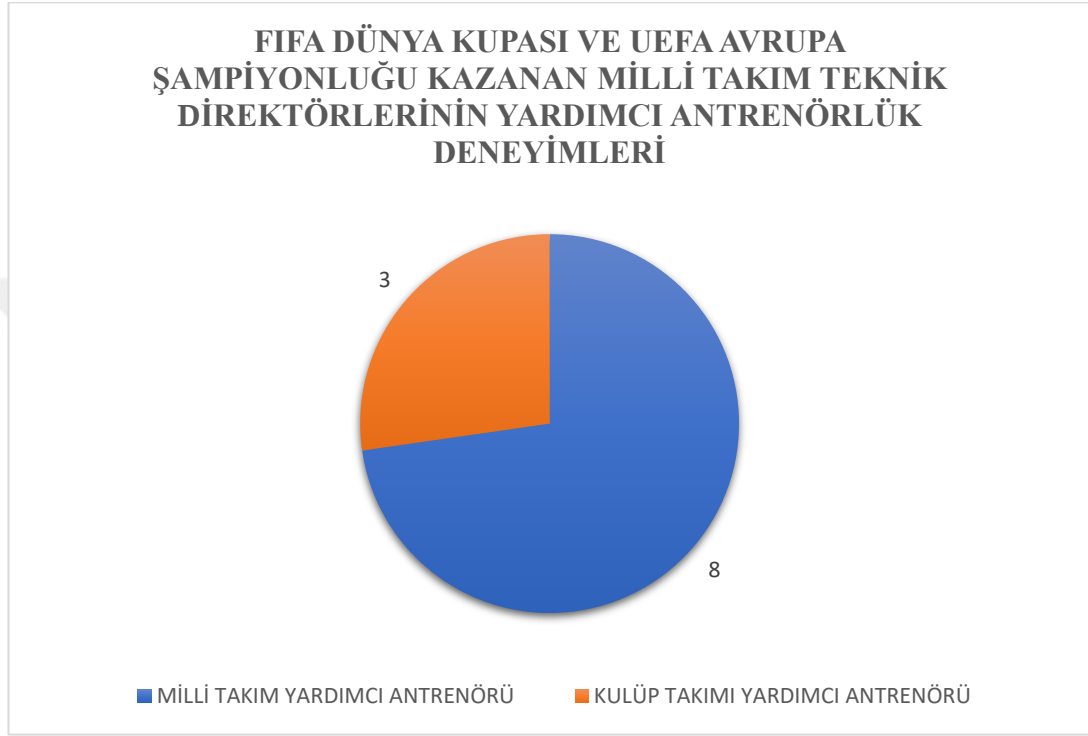
Şekil 44. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu teknik direktörler yardımcı antrenörlük yüzdeleri

Grafikte UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan 16 milli takım teknik direktörünün yardımcı antrenörlük deneyimi olanların %44'lük dilimi, yardımcı antrenör deneyimi olmayanların ise %56'lık büyük payı oluşturduğu görülmektedir.

Şekil 45. FIFA VE UEFA Futbol Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin yardımcı antrenörlük yüzdeleri

FIFA Dünya Kupaları ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonaları kazanan milli takımların teknik direktörleri için yardımcı antrenörlük deneyimlerini birlikte incelediğimizde, %69 oran ile 25 teknik direktörün hiç yardımcı antrenör olarak çalışma durumu olmadan direkt olarak koçluğa başladığı, %31 oran ile 11 teknik direktörün ise asistan antrenör olarak görev aldığı görülmektedir.

Şekil 46. FIFA VE UEFA Futbol Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin yardımcı antrenörlük deneyim yeri ve sayıları

FIFA Dünya Kupaları ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonaları kazanan milli takımların teknik direktörleri için yardımcı antrenör olarak çalışmış olanların 8'i milli takımlarda, 3'ü ise kulüp seviyesinde görev almıştır.

4.16. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörlerinin Hedef Başarıya Ulaşmadan Önce Altyapı Antrenörlüğü Deneyimi Var mıdır?

Futbol da dahil tüm bireysel ve takım sporlarında ilk eğitimin başladığı yer, başka bir deyişle sporun temel eğitiminin yapıldığı yer altyapılardır. İlk öğretiler ne kadar sağlam temellere dayanırsa o kadar kalıcı ve doğru öğrenme gerçekleşir. Sporcu için ilk eğitiminde kazandığı sportif ve etik değerler son derece kıymetlidir. Bu haliyle bir okul niteliği taşıyan altyapılar, sporcular kadar antrenörlerin gelişimi açısından da önem arz eder.

Futbolda bir oyun sistemi benimseme ve uygulanabilirliğini test etme noktasında altyapı koçları daha avantajlıdır. Taraftar ve medya baskısının olmadığı, yönetici beklentilerinin daha düşük seviyede kaldığı bir altyapı ortamında koçun hareket alanı daha geniş olabilmektedir. Bu sayede antrenman ve maç içerisinde kendi projesini daha rahat hayata geçirebilen altyapı antrenörleri aynı zamanda koçluk deneyimi kazanma açısından da muazzam bir fırsat elde etmiş olabilir.

FIFA Dünya Kupaları ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonaları kazanan milli takımların teknik direktörleri için altyapı deneyimlerin olup olmadığına dair bilgiye ulaşmak, son derece önemli başarılar elde etmiş koçların farklı deneyimlerinin kariyer başarılarına etkisini anlamamız açısından faydalı olacaktır.

Tablo 36. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörler altyapı antrenörlük deneyimi
(<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

FIFA	Teknik Direktör	Milli Takım	Altyapı Antrenörlük Deneyimi
2018	 Didier Deschamps	 Fransa	-----
2014	 Joachim Löw	 Almanya	-----
2010	 Vicente Del Bosque	 İspanya	Real Madrid 1990-99
2006	 Marcelo Lippi	 İtalya	Sampdoria 1982-1985
2002	 Luiz Felipe Scolari	 Brezilya	-----
1998	 Aime Jacquet	 Fransa	-----
1994	 Carlos Alberto Parreira	 Brezilya	-----
1990	 Franz Beckenbauer	 Almanya	-----
1986	 Carlos Bilardo	 Arjantin	-----
1982	 Enzo Bearzot	 İtalya	Torino 1964-1967
1978	 Cesar Menotti	 Arjantin	-----
1974	 Helmut Schön	 Almanya	-----
1970	 Mario Zagallo	 Brezilya	-----
1966	 Alf Ramsey	 İngiltere	-----
1962	 Aymore Morea	 Brezilya	-----
1958	 Vicente Feola	 Brezilya	-----
1954	 Sepp Herberger	 Almanya	-----
1950	 Juan Lopez	 Uruguay	-----
1938	 Vittorio Pozzo	 İtalya	-----
1934	 Vittorio Pozzo	 İtalya	-----
1930	 Alberto Suppici	 Uruguay	-----

Tabloda FIFA Dünya Kupası kazanan teknik direktörlerin altyapı antrenörlüğü deneyimleri görülmektedir. 1930 yılından buyana yapılan organizasyonda, başarıya ulaşmış teknik direktörler içinde 1982 Dünya Kupası kazanan İtalya milli takım teknik

direktörü Enzo Bearzot, 2006 Dünya Kupası kazanan İtalya milli takım teknik direktörü Marcelo Lippi ve 2010 Dünya Kupası şampiyonu İspanya milli takım teknik direktörü Vicente Del Bosque altyapı oyuncu antrenörük deneyimi kazanmıştır.

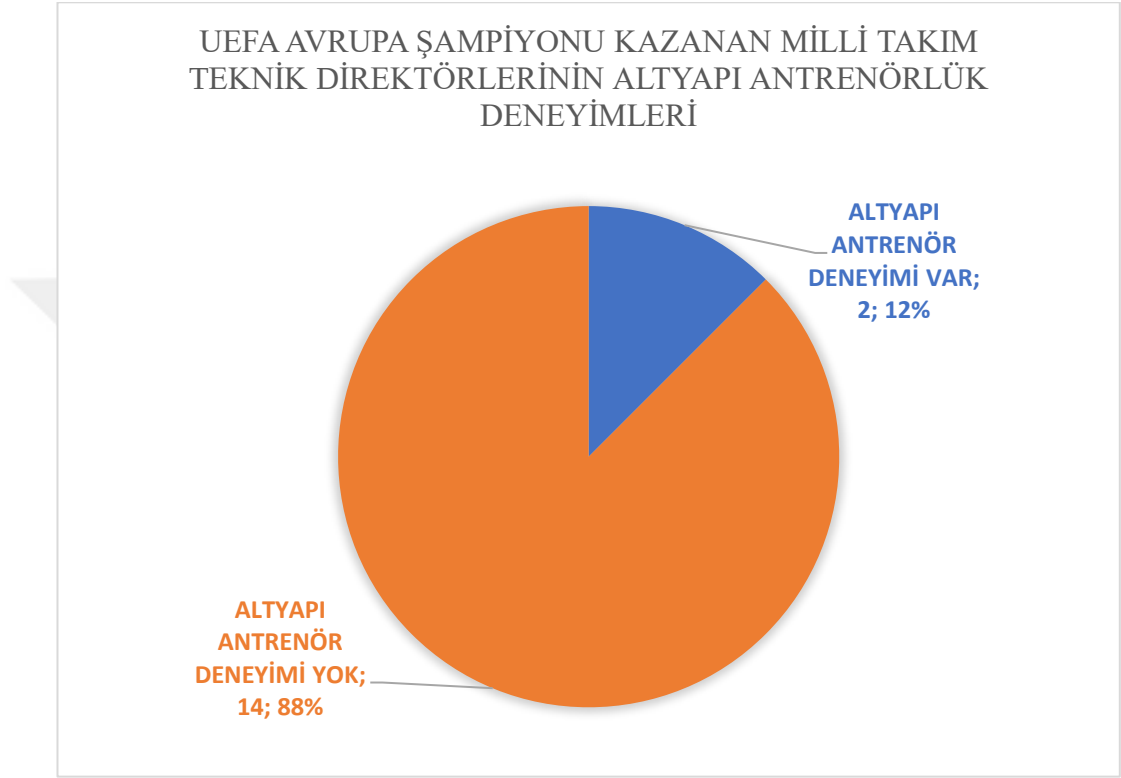
Şekil 47. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin altyapı antrenörlük deneyimi

Grafikte FIFA Dünya Kupası sahibi 20 başarılı teknik direktörün 17'si altyapı antrenörlüğü deneyimi olmadan teknik direktör olarak zirveye çıkmış olarak görülmektedir. Teknik direktörlerin %85'i altyapı antrenörlük deneyimine sahip değildir.

Tablo 37. UEFA Avrupa Şampiyonu teknik direktörler altyapı antrenörlük deneyimi
(<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

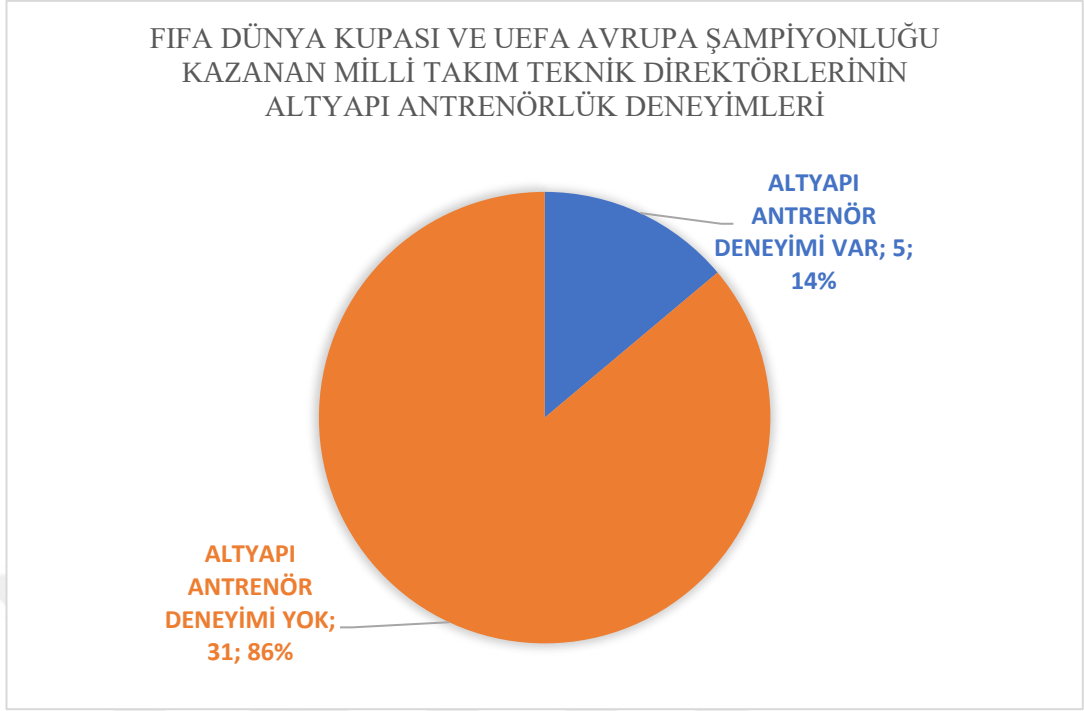
UEFA	Teknik Direktör	Milli takım	Altyapı Antrenörlük Deneyimi
2021	 Roberto Mancini	 İtalya	-----
2016	 Fernando Santos	 Portekiz	-----
2012	 Vicente Del Bosque	 İspanya	-----
2008	 Luis Aragones	 İspanya	-----
2004	 Otto Rehhagel	 Yunanistan	-----
2000	 Roger Lemerre	 Fransa	-----
1996	 Berti Vogts	 Almanya	Almanya U20-U21 1979-90
1992	 Richard Möller Nielsen	 Danimarka	-----
1988	 Rinus Michels	 Hollanda	-----
1984	 Michel Hidalgo	 Fransa	Rapid Menton 1968-69 Fransa 1970-72
1980	 Jupp Derwall	 Almanya	-----
1976	 Vaclav Jezek	 Çekoslovakya	-----
1972	 Helmut Schön	 Almanya	-----
1968	 Ferruccio Valcareggi	 İtalya	-----
1964	 Jose Villalonga	 İspanya	-----
1960	 Gavriil Kachalin	 Sovyetler Birliği	-----

Tabloda UEFA Avrupa Futbol Şampiyonasında başarılı teknik direktörlerin altyapı antrenörlük deneyimleri görülmektedir. Altyapı antrenörlüğü yapmayanların sayıca üstün olduğu ilk bakışta anlaşılmaktadır. Altyapı antrenörü olarak çalışmış 2 antrenör olduğu ve 2 antrenöründe milli takımlar seviyesinde U harfi ile belirtilen akademi seviyesindeki gruplara antrenörlük yaptıkları belirtilmiştir.

Şekil 48. UEFA Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin altyapı antrenörlük deneyimi

Grafikte UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan, 16 milli takımlar teknik direktörünün 14'ü %88 pay ile altyapı antrenörlüğü deneyimi olmadığı, %12'lik paya sahip 2 teknik direktörün ise koçluğun ilk yıllarında altyapı antrenörlüğü yaptığı anlaşılmaktadır.

Şekil 49. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin altyapı antrenörlük sayı ve oranları

Grafikten FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan başarılı teknik direktörlerin altyapı deneyimlerini birlikte ele aldığımızda, toplamda 36 teknik direktörün 31'i %86'lık grafik payı ile altyapı deneyimi olmadığı ve %14'lük paya sahip 5 teknik direktörün altyapı antrenörlüğü yapmış olduğu görülmektedir.

4.17. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörlerinin Hedef Başarıya Ulaşana Kadar Yönetici Olarak Çalıştırdığı Takım Sayısı Ne Kadardır?

Oyuncular aktif futbola veda ettiğinde ve antrenörlük için bir kariyer düşüncesi belirlediğinde hemen harekete geçmek isterler. Bu noktada yukarıda incelediğimiz deneyim süreçlerinden de anlaşılacağı üzere teknik direktörler; aktif futbolcu kariyerlerini noktaladığı takımda antrenörlüğe başlayarak, altyapı antrenörlüğü yaparak, deneyimli bir antrenör yanında asistanlık yaparak veya futbolcu kariyerinin getirdiği avantajları kullanmak suretiyle doğrudan bir takımı sevk ve idare etme fırsatı bularak antrenörlüğe adım atabilmektedirler.

Bu noktada, FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanmış milli takım teknik direktörleri de kariyer başarıları olarak zirveye çıkana kadar, daha önce tablo ve grafiklerle incelediğimiz uzun süren bir mesleki deneyim ortalaması sonuçlarına ulaştığımız süreç içerisinde, kaç farklı takımda deneyim elde ettiklerini anlamının araştırma sonuçlarına önemli katkıda bulunacağı aşikardır.

Bu başlık altında ölçülmek istenen asıl durum, teknik direktörlerin milli takım çalıştırma seviyesine gelene kadar olan antrenörlük sürecinde kaç farklı takım ve kaç sezonluk bir iş deneyimi ardından bu derece önemli bir göreve layık görüldükleridir. teknik direktörlerin birden fazla kez aynı takımda çalışma durumları tek sayılacak fakat sezon sayıları farklı takım çalıştırmış olarak analize eklenerek tablolara ve grafiklere yansıtılacaktır.

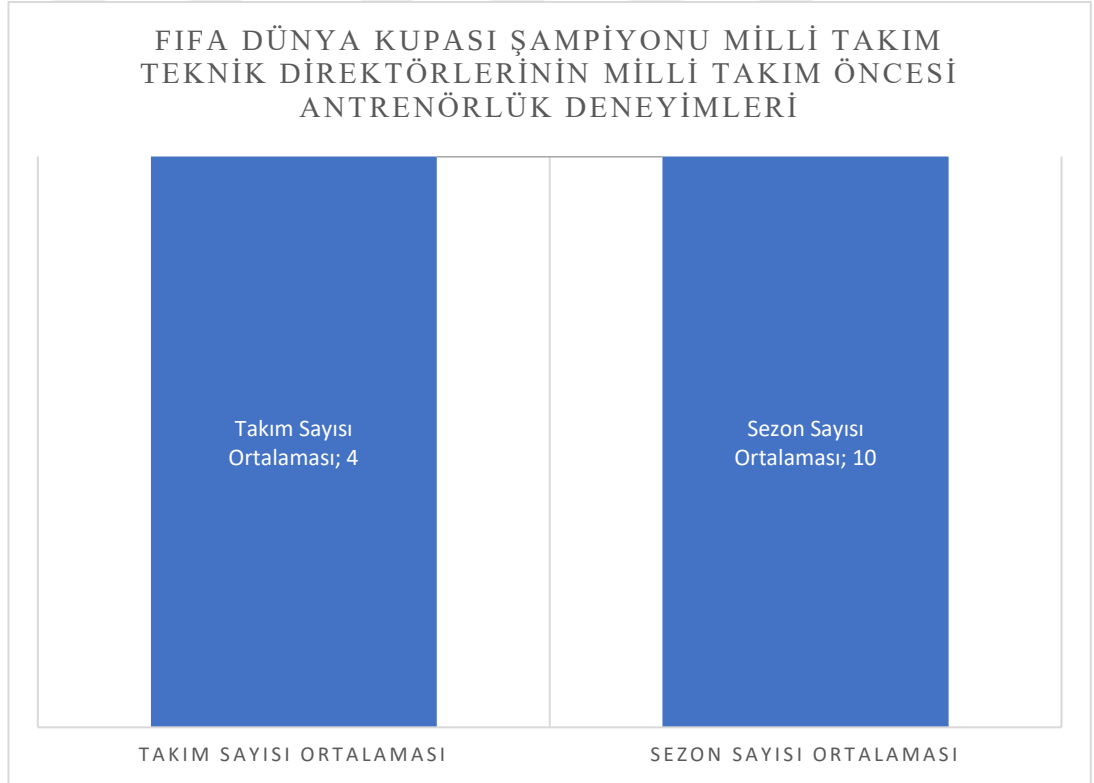
Tablo 38. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin çalıştırdığı takım ve sezon sayıları
(<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

FIFA	Teknik Direktör	Milli Takım	Dünya Kupası Öncesi Milli Takım Harici Farklı Takımlarda Antrenörlük ve Aktif Çalışılan Sezon Sayıları
2018	 Didier Deschamps	 Fransa	3 Takım - 9 Sezon
2014	 Joachim Löw	 Almanya	8 Takım - 11 Sezon
2010	 Vicente Del Bosque	 İspanya	4 Takım – 21 Sezon
2006	 Marcelo Lippi	 İtalya	11 Takım – 21 Sezon
2002	 Luiz Felipe Scolari	 Brezilya	12 Takım – 15 Sezon
1998	 Aime Jacquet	 Fransa	4 Takım – 15 Sezon
1994	 Carlos Alberto Parreira	 Brezilya	9 Takım – 16 Sezon
1990	 Franz Beckenbauer	 Almanya	-----
1986	 Carlos Bilardo	 Arjantin	4 Takım – 9 Sezon
1982	 Enzo Bearzot	 İtalya	1 Takım – 1 Sezon
1978	 Cesar Menotti	 Arjantin	2 Takım – 4 Sezon
1974	 Helmut Schön	 Almanya	3 Takım – 5 Sezon
1970	 Mario Zagallo	 Brezilya	1 Takım – 2 Sezon
1966	 Alf Ramsey	 İngiltere	1 Takım – 8 Sezon
1962	 Aymore Morea	 Brezilya	7 Takım – 9 Sezon
1958	 Vicente Feola	 Brezilya	2 Takım – 10 Sezon
1954	 Sepp Herberger	 Almanya	1 Takım – 2 Sezon
1950	 Juan Lopez	 Uruguay	-----
1938	 Vittorio Pozzo	 İtalya	3 Takım – 13 Sezon
1934	 Vittorio Pozzo	 İtalya	3 Takım – 13 Sezon
1930	 Alberto Suppici	 Uruguay	-----

Tabloda FIFA Dünya Kupası şampiyonu milli takım teknik direktörleri için hedef başarıya ulaşana kadarki süreçte kaç farklı takımda deneyim kazandıkları

görülmektedir. Tabloda ilk bakışta gözümüze çarpan, 3 teknik direktörün milli takım görevine atanmadan önce antrenörlük deneyimi olmadığı ve bir takımın başında bir sezonda olsa antrenör olarak çalışmadığıdır. Söz konusu 3 teknik direktör milli takım koçluğu seviyesine gelene kadar farklı bir takım ve lig seviyesinde antrenörlük yapmamış, antrenörlük hayatlarına milli takımlarda adım atmışlardır.

Yukarıda da belirtildiği üzere, ölçülmek istenen asıl durum, teknik direktörlerin milli takım çalıştırma seviyesine gelene kadar veya milli takım antrenörlük dışındaki koçluk sürecinde, kaç farklı takım ve kaç sezonluk bir iş deneyiminin ardından bu derece önemli bir göreve layık görüldükleridir. Bu nedenle takım ve sezon ortalamalarını grafiklere dökerek incelemek, durumun antrenörlük sürecine katkısının daha net anlaşılmasına olanak sağlayacaktır.

Şekil 50. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin milli takım öncesi antrenör sezon ve takım sayıları

Grafikte FIFA Dünya Kupası kazana teknik direktörler için milli takım dışında kaç farklı takımda görev yaptıklarının genel ortalamasının 4 ve sezon ortalamasının ise 10 sezon olarak kabul edilebilir. Bu durumda 20 teknik direktör içerisinde takım çalıştırma tecrübesine sahip 17'si için milli takımlar dışında en az 4 takımda çalışmış

olması ve ortalama olarak en az 10 sezon antrenörlük yapmış olması durumu ortaya çıkmaktadır.

Şekil 51. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu olan Avrupa Kıtası milli takım teknik direktörlerinin milli takım öncesi antrenörlük yaptıkları sezon ve takım sayıları

Grafikte FIFA Dünya Kupası kazanan teknik direktörler içerisinde, Avrupa kıtasını temsil eden milli takım koçlarının, milli takım öncesinde kaç farklı takımda görev yaptıklarının genel ortalamasının 4, fakat sezon ortalamasının 10 sezon olarak genel ortalamanın paralelinde olduğu söylenebilir. Bu durumda 11 Avrupalı teknik direktörün milli takım öncesi koçluk deneyimine sahip 10’u için milli takımlar dışında 4 takımda çalışmış olması ve ortalama olarak 10 sezon antrenörlük yapmış olması durumu ortaya çıkmaktadır.

Şekil 52. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu olan Amerika (Güney) Kıtası milli takım teknik direktörlerinin milli takım öncesi antrenör sezon ve takım sayıları

Grafikte FIFA Dünya Kupası kazanan teknik direktörler içerisinde, Amerika kıtasını temsil eden milli takım koçlarının, milli takım öncesinde kaç farklı takımda görev yaptıklarının genel ortalamasının 5, ve sezon ortalamasının 9 sezon olarak genel ortalamanın altında olduğu söylenebilir. Bu durumda 9 Güney Amerikalı teknik direktör içerisinde takım çalıştırma tecrübesine sahip 7'si için milli takımlar dışında 5 takımda çalışmış olması ve ortalama olarak 9 sezon antrenörlük yapmış olması durumu ortaya çıkmaktadır.

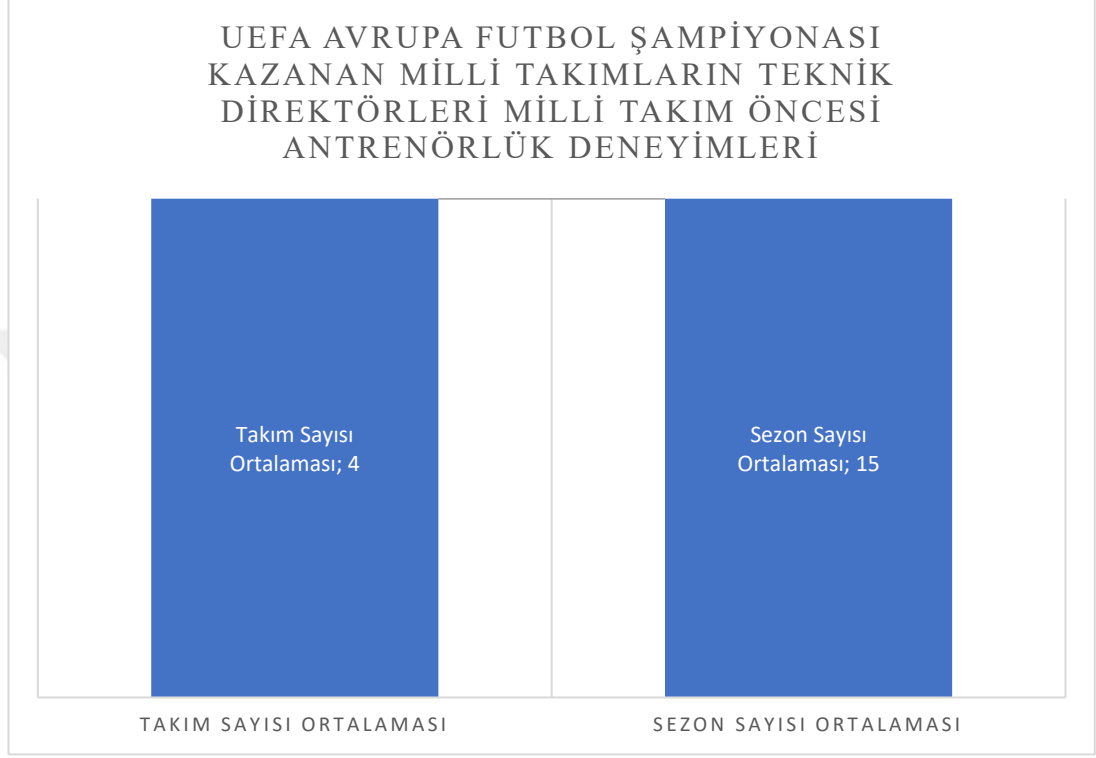
Sonuç olarak önceki bölümlerdeki bulgularımıza paralel olarak Avrupalı teknik direktörlerin Güney Amerikalılara nispeten daha fazla deneyim kazandıktan sonra milli takım kariyerlerine adım attıkları anlaşılmaktadır. Dünya Kupası kazanan Avrupalı teknik direktörlerin sayısı Güney Amerika kıtası antrenörlerinden fazla olsa da, milli takım haricinde çalıştıkları takım ortalaması ve sezon ortalamaları yakınlık göstermektedir.

Önceki analizlerde elde edilen sonuçlarla paralel olarak, Avrupa futbolunda milli takım teknik direktörlüğünde oyunculuk ve antrenörlük süreçlerinin daha uzun olduğu anlaşılmaktadır. Bu noktada liyakat konusunda daha eşit şartlarda tercihler yapıldığı ve milli takım teknik direktörlerinin tercih edilme ve göreve layık görülme sürecinde antrenörlük deneyimi ve yetkinliğine daha fazla önem verildiği hissini uyandırmaktadır.

Tablo 39. UEFA Avrupa Şampiyonu teknik direktörlerin çalıştırdığı takım ve sezon sayıları
(<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

UEFA	Teknik Direktör	Milli takım	UEFA Avrupa Şampiyonası Öncesi Milli Takım Harici Farklı Takımlarda Antrenörlük ve Aktif Antrenörlük Yapılan Sezon Sayıları
2021	 Roberto Mancini	 İtalya	6 Takım – 17 Sezon
2016	 Fernando Santos	 Portekiz	9 Takım – 26 Sezon
2012	 Vicente Del Bosque	 İspanya	4 Takım – 21 Sezon
2008	 Luis Aragones	 İspanya	6 Takım – 23 Sezon
2004	 Otto Rehhagel	 Yunanistan	7 Takım – 26 Sezon
2000	 Roger Lemerre	 Fransa	7 Takım – 12 Sezon
1996	 Berti Vogts	 Almanya	1 Takım – 11 Sezon
1992	 Richard Möller Nielsen	 Danimarka	5 Takım – 25 Sezon
1988	 Rinus Michels	 Hollanda	8 Takım – 29 Sezon
1984	 Michel Hidalgo	 Fransa	3 Takım – 5 Sezon
1980	 Jupp Derwall	 Almanya	4 Takım – 6 Sezon
1976	 Vaclav Jezek	 Çekoslovakya	2 Takım – 9 Sezon
1972	 Helmut Schön	 Almanya	4 Takım – 10 Sezon
1968	 Ferruccio Valcareggi	 İtalya	4 Takım – 12 Sezon
1964	 Jose Villalonga	 İspanya	2 Takım – 5 Sezon
1960	 Gavriil Kachalin	 Sovyetler Birliği	1 Takım – 3 Sezon

Tabloda UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan milli takım teknik direktörleri için, milli takımlar dışında hedef başarıya ulaşana kadar kaç farklı takımda kaç sezon koçluk deneyimi yaşadıklarının görülmektedir. Başarılı 16 milli takım teknik direktörleri içerirse tamamının milli takım dışında bir deneyim sürecinden geçtiği anlaşılmaktadır.

Şekil 53. UEFA Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin milli takım öncesi antrenör sezon ve takım sayıları

Grafikte UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan milli takımların teknik direktörleri için, hedef başarı öncesinde milli takım antrenörlüğü dışında ortalama olarak, en az 4 takımda görev aldıkları ve 15 sezon ortalama süre ile bir iş deneyimi süreci geçirdikleri görülmektedir.

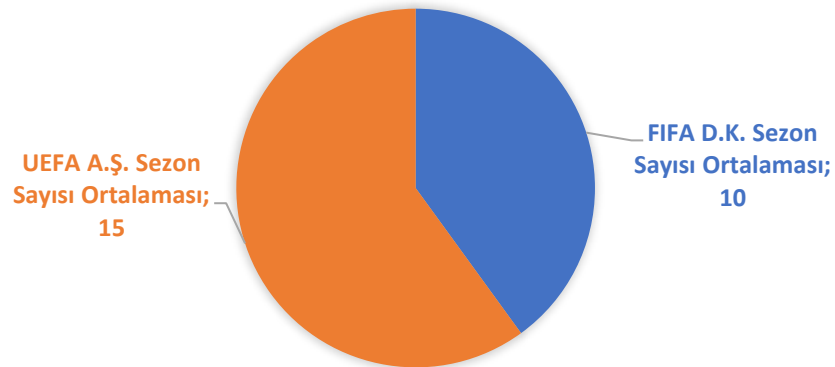
FIFA DÜNYA KUPASI VE UEFA AVRUPA ŞAMPİYONASI
KAZANAN MİLLİ TAKIM TEKNİK DİREKTÖRLERİNİN
MİLLİ TAKIM ÖNCESİ ANTRENÖRLÜK DENEYİMLERİ
KARŞILAŞTIRMA

Şekil 54. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin milli takım öncesi antrenör olarak çalıştırdıkları takım sayıları

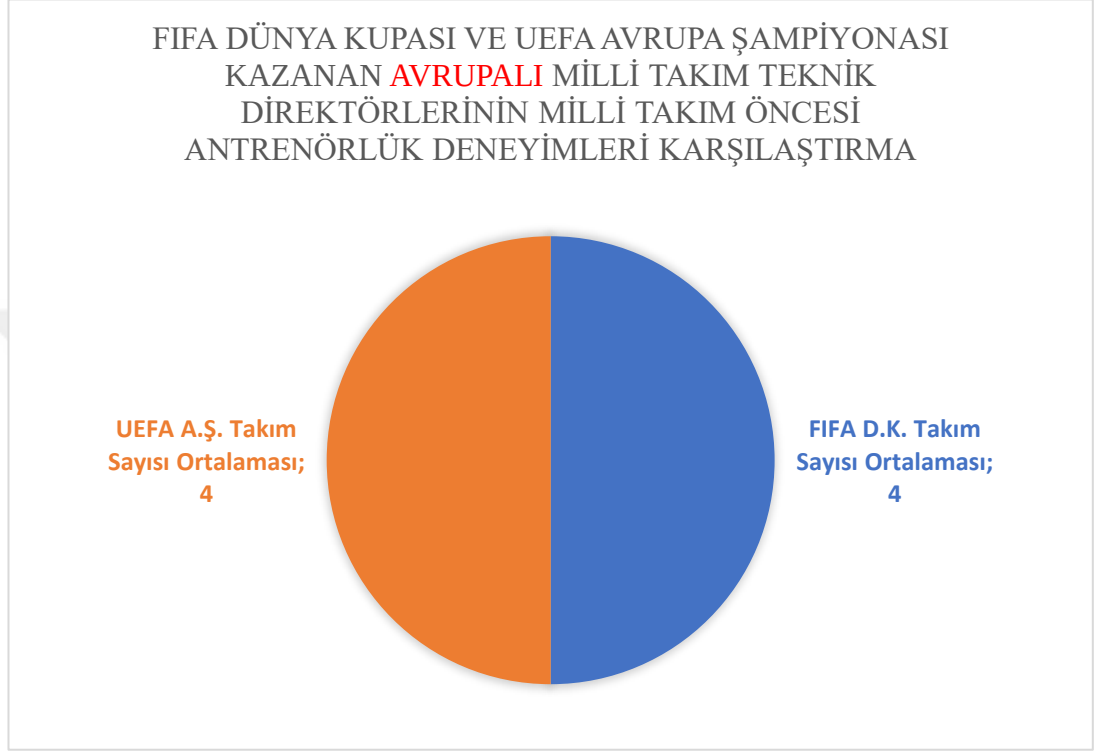
Takım sayısı ortalama olarak FIFA Dünya Kupası kazanan teknik direktörleri ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu milli takım teknik direktörleri için 4 takım olarak karşımıza çıkmaktadır.

FIFA DÜNYA KUPASI VE UEFA AVRUPA ŞAMPİYONASI
KAZANAN MİLLİ TAKIM TEKNİK DİREKTÖRLERİNİN
MİLLİ TAKIM ÖNCESİ ANTRENÖRLÜK DENEYİMLERİ
KARŞILAŞTIRMA

Şekil 55. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin milli takım öncesi antrenör olarak çalıştıkları sezon ortalamaları

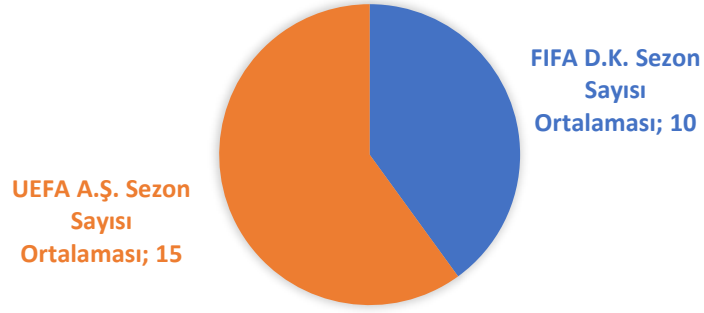
Sezon ortalamalarında ise FIFA Dünya kupaları kazanan milli takım teknik direktörlerinde 10 sezon iken, UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan milli takım teknik direktörleri en az 15 sezon ortalaması iş deneyimi sahibi olarak görülmektedir.

Şekil 56. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Şampiyonu Avrupa Kıtasından milli takım teknik direktörlerinin milli takım öncesi antrenör olarak çalıştırdıkları takım sayılarının karşılaştırması

Grafikte FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan Avrupalı milli takım teknik direktörlerinin milli takım öncesi çalıştırdıkları takım sayıları ortalamalarının birbirine eşit olduğu ve bu noktada Avrupa futbolunda başarılı koçların istikrarlı bir iş deneyiminin akabinde milli takımlarda görev aldıkları görülmektedir.

FIFA DÜNYA KUPASI VE UEFA AVRUPA ŞAMPİYONASI
KAZANAN AVRUPALI MİLLİ TAKIM TEKNİK
DİREKTÖRLERİNİN MİLLİ TAKIM ÖNCESİ
ANTRENÖRLÜK DENEYİMLERİ KARŞILAŞTIRMA

Şekil 57. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Şampiyonu Avrupa Kıtasından milli takım teknik direktörlerinin milli takım öncesi antrenör olarak çalıştıkları sezon sayılarını karşılaştırma

Grafikte FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan Avrupalı milli takım teknik direktörlerinin milli takım öncesi çalıştırdıkları takımlarda minimum sezon süreleri ortalamalarının farklı olduğu görülmektedir.

Bu noktada farklı turnuvalarda aynı milli takım adına yarışarak başarılı olmuş teknik direktörlerin iş deneyimi süreçlerinde büyük farklılıklar olduğu anlaşılmaktadır.

4.18. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörlerinin Hedef Başarıya Ulaşana Kadar Turnuvada Yönetici olarak çıktığı Resmi Maç Sayısı ve Puan Ortalaması Nedir?

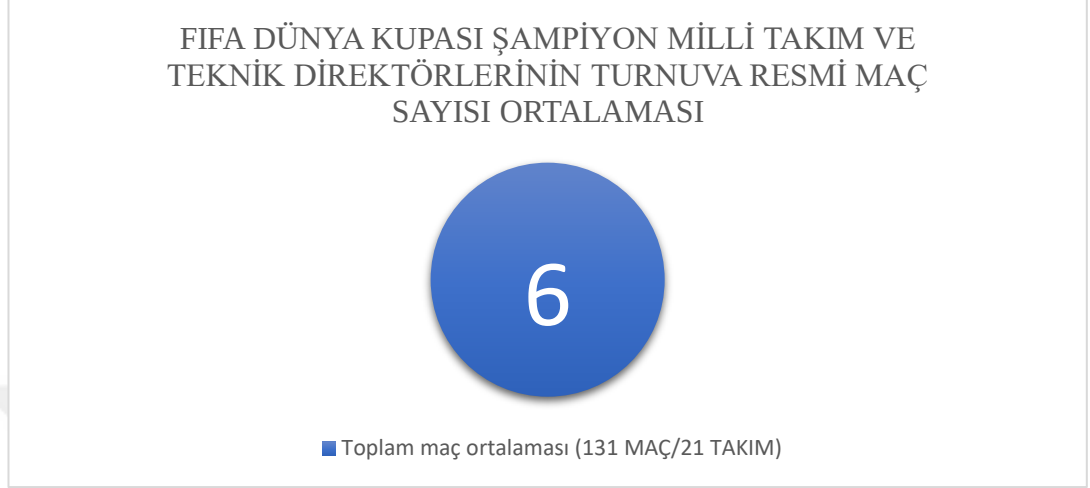
Gerek FIFA Dünya Kupası olsun gerekse de UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası olsun, her iki uluslararası futbol turnuvasında da şampiyon olan takımın belirlendiği grup maçları, çeyrek finaller, yarı finaller ve final müsabakaları ile sonuçlanan süreci kapsar. Bu noktada alınan her galibiyet bir sonraki turun anahtarı niteliğindedir. Yapılan hataların telafisi yoktur. Teknik direktör ve oyuncular turnuva süresince minimum hata payı ile maksimum puanı toplamak zorundadırlar. Her iki turnuva da resmi maçların sayıları ve alınan puanların ve maç başına puan hesaplanmasının araştırma sorumuzun cevabını bulmaya katkı sağlayacağı açıktır.

FIFA Dünya Kupası Şampiyonu milli takım teknik direktörleri için turnuva süresince resmi maç sayıları ile galibiyet, beraberlik ve mağlubiyet sayıları ile maç başına puan ortalamalarını inceleyelim;

Tablo 40. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin şampiyona maç sayısı ve puan ortalamaları (<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

FIFA	Teknik Direktör	Milli Takım	Şampiyona Maç Sayısı ve Puan Ortalaması				
			Maç	G	B	M	MBP
2018	 Didier Deschamps	 Fransa	7	6	1		2.71
2014	 Joachim Löw	 Almanya	7	6	1		2.71
2010	 Vicente Del Bosque	 İspanya	7	6		1	2.57
2006	 Marcelo Lippi	 İtalya	7	6	1		2.71
2002	 Luiz Felipe Scolari	 Brezilya	7	7			3.00
1998	 Aime Jacquet	 Fransa	7	7			3.00
1994	 Carlos Alberto Parreira	 Brezilya	7	6	1		2.71
1990	 Franz Beckenbauer	 Almanya	7	6	1		2.71
1986	 Carlos Bilardo	 Arjantin	7	6	1		2.71
1982	 Enzo Bearzot	 İtalya	7	4	3		2.14
1978	 Cesar Menotti	 Arjantin	7	5	1	1	2.29
1974	 Helmut Schön	 Almanya	7	6		1	2.57
1970	 Mario Zagallo	 Brezilya	6	6			3.00
1966	 Alf Ramsey	 İngiltere	6	5	1		2.67
1962	 Aymore Morea	 Brezilya	6	5	1		2.67
1958	 Vicente Feola	 Brezilya	6	5	1		2.67
1954	 Sepp Herberger	 Almanya	6	5		1	2.50
1950	 Juan Lopez	 Uruguay	4	3	1		2.50
1938	 Vittorio Pozzo	 İtalya	4	4			3.00
1934	 Vittorio Pozzo	 İtalya	5	4	1		2.60
1930	 Alberto Suppici	 Uruguay	4	4			3.00

Tabloda FIFA Dünya Kupası Şampiyonu milli takım teknik direktörleri için turnuva süresince resmi maç sayıları ile galibiyet, beraberlik ve mağlubiyet sayıları ile maç başına puan ortalamaları görülmektedir.

Şekil 58. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin turnuva resmi maç sayısı ortalamaları

Grafikte FIFA Dünya Kupası kazanan 21 milli takımın toplamda turnuvalarda 131 maç oynadığı ve her şampiyon milli takımın ortalama 6 müsabaka ile turnuvayı tamamladığını görmekteyiz.

Şekil 59. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin turnuva maç başına puan ortalaması

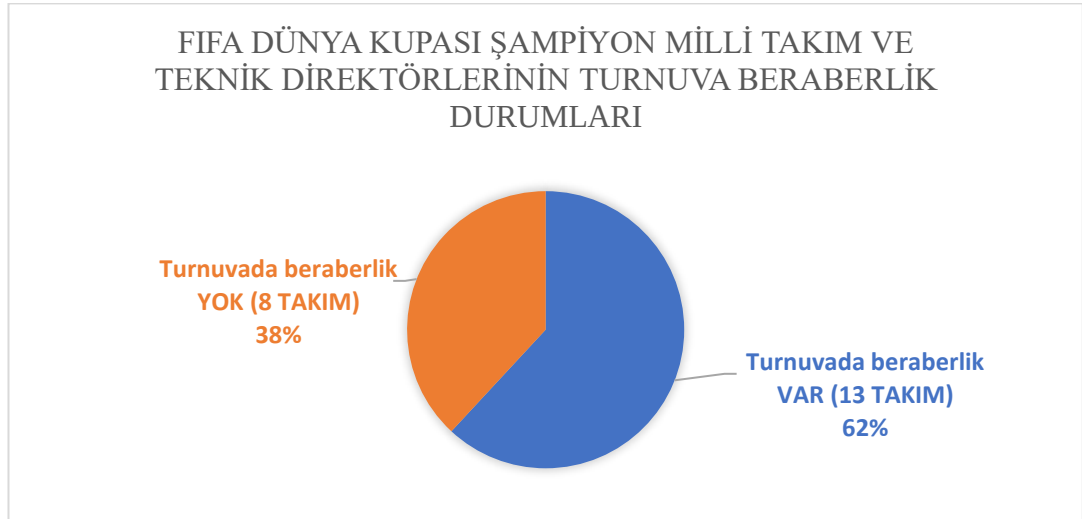
Grafikte FIFA Dünya Kupası kazanan 21 milli takımın toplamda turnuvalarda 56.44 puan topladığı ve turnuvaya katılarak şampiyonluk hedefleyen bir teknik direktörün

bu noktada planlarını 2,68 maç başına puan ortalaması üzerine yapması gerektiği anlaşılmaktadır.

Şekil 60. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin turnuva mağlubiyet durumları

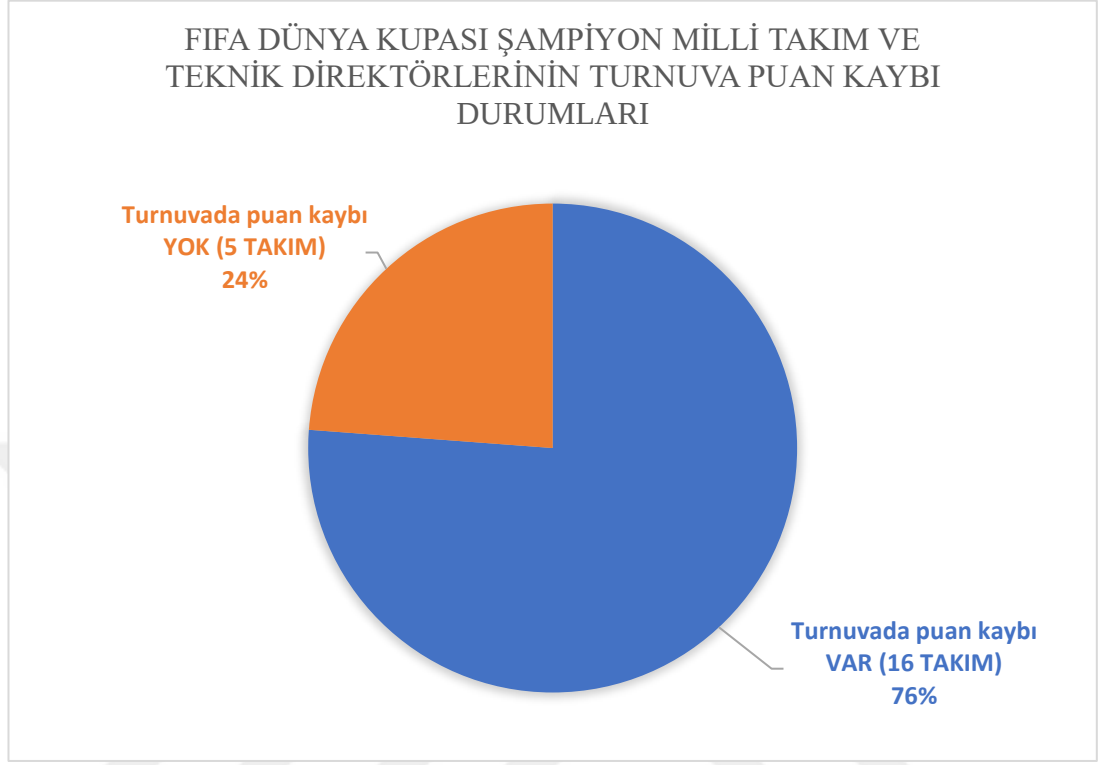
Grafikte FIFA Dünya Kupası kazanan 21 milli takımın toplamda 4'ü turnuvalarda 1'er kez mağlubiyet yaşamalarına rağmen şampiyon olma başarısı göstermişlerdir. Şampiyon milli takım ve teknik direktörlerinin mağlup olma oranı %19'dur. Ayrıca %81 orana sahip 17 milli takım oyuncu ve teknik ekibi ile birlikte turnuvayı namağlup olarak tamamlamışlardır.

Şekil 61. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin turnuva beraberlik durumları

Grafikte FIFA Dünya Kupası kazanan 21 milli takımın toplamda 13'ü turnuvalarda en az 1'er maçı berabere tamamlamalarına rağmen şampiyon olma başarısı

göstermişlerdir. Şampiyon milli takım ve teknik direktörlerinin beraberlik olma oranı %62'dir.

Şekil 62. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin turnuva puan kayıpları

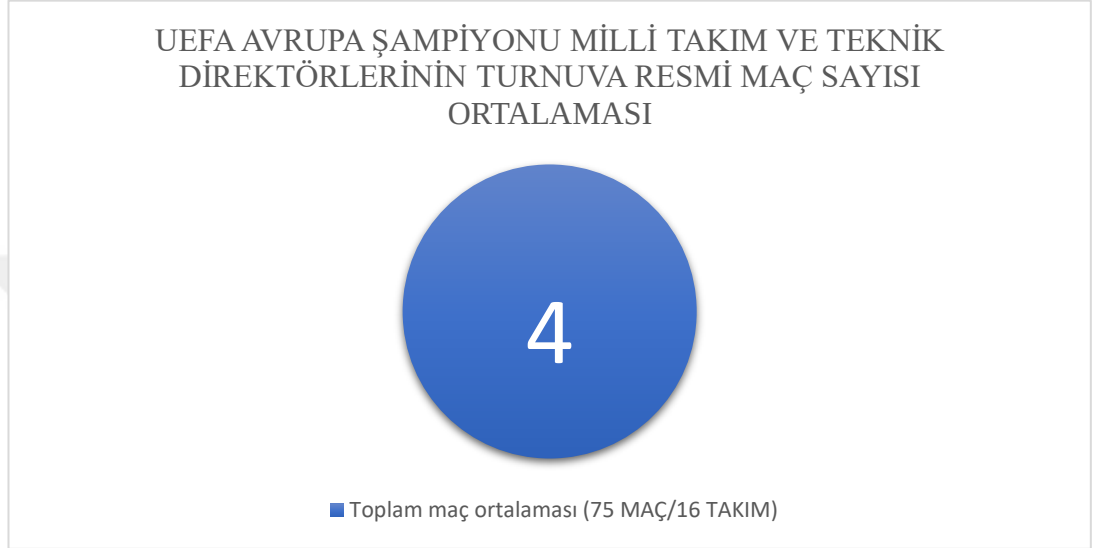
Grafikte FIFA Dünya Kupası kazanan 21 milli takımın toplamda 16'sı turnuvalarda en az 1'er maçı berabere veya mağlubiyetle, 5 takım ise puan kaybı yaşamadan 3.0 maç başına puan ortalaması ile şampiyonluğa ulaşmışlardır. Şampiyon milli takım ve teknik direktörlerinin 3.0 Mbp oranı %24'dür.

Tablo 41. UEFA Avrupa Şampiyonu teknik direktörlerin şampiyona maç sayısı ve puan ortalamaları
(<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

UEFA	Teknik Direktör	Milli takım	Şampiyona Maç Sayısı ve Puan Ortalaması				
			Maç	G	B	M	MBP
2021	 Roberto Mancini	 İtalya	7	7			3.00
2016	 Fernando Santos	 Portekiz	7	4	3		2.14
2012	 Vicente Del Bosque	 İspanya	6	5	1		2.67
2008	 Luis Aragones	 İspanya	6	6			3.00
2004	 Otto Rehhagel	 Yunanistan	6	4	1	1	2.17
2000	 Roger Lemerre	 Fransa	6	5		1	2.50
1996	 Berti Vogts	 Almanya	6	5	1		2.67
1992	 Richard Møller Nielsen	 Danimarka	5	3	1	1	2.00
1988	 Rinus Michels	 Hollanda	5	4		1	2.40
1984	 Michel Hidalgo	 Fransa	5	5			3.00
1980	 Jupp Derwall	 Almanya	4	3	1		2.50
1976	 Vaclav Jezek	 Çekoslovakya	2	2			3.00
1972	 Helmut Schön	 Almanya	2	2			3.00
1968	 Ferruccio Valcareggi	 İtalya	3	1		2	1.67
1964	 Jose Villalonga	 İspanya	2	2			3.00
1960	 Gavriil Kachalin	 Sovyetler Birliği	3	3			3.00

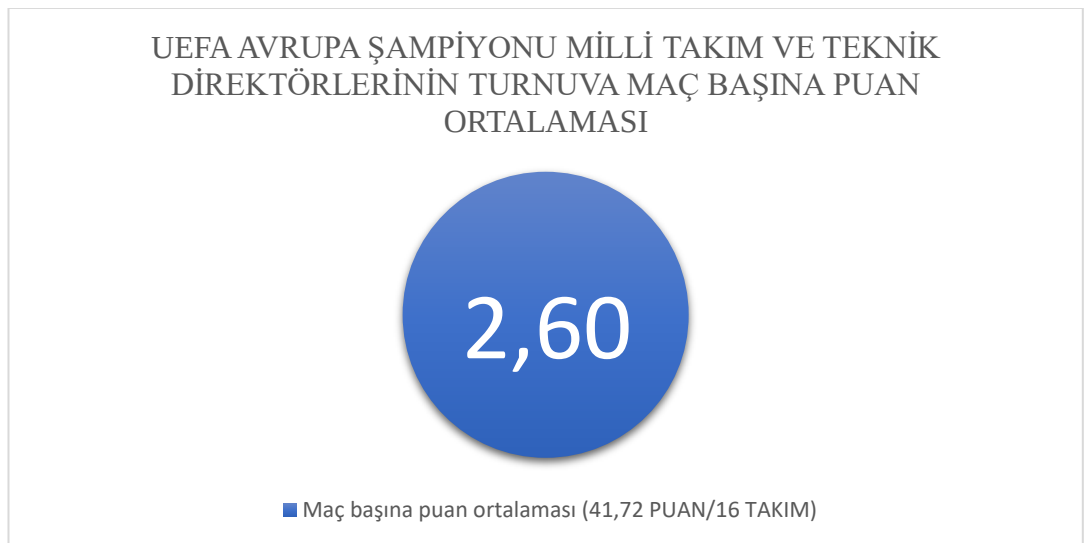
Tabloda UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan milli takım teknik direktörleri için turnuva süresince resmi maç sayıları ile galibiyet, beraberlik ve mağlubiyet sayıları ile maç başına puan ortalamaları görülmektedir.

1960 yılından günümüze kadar 16 Avrupa Şampiyonası Finali sonucu başarıya ulaşmış 16 teknik direktör için turnuva karnesini yakından inceleyelim;

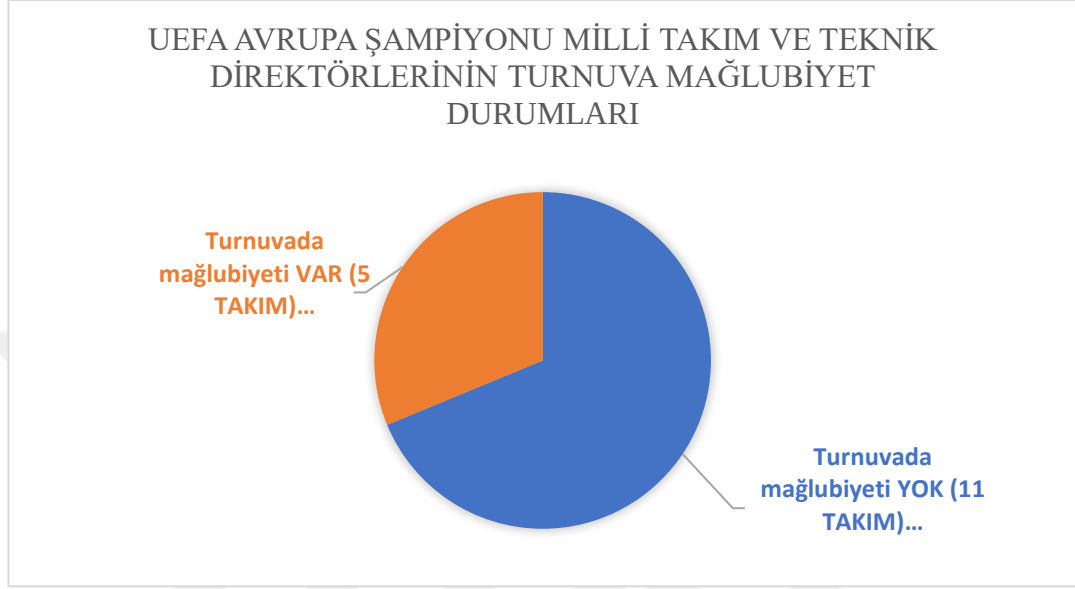
Şekil 63. UEFA Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin turnuva maç sayısı ortalamaları

Grafikte UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan 16 milli takımın toplamda turnuvalarda 75 maç oynadığı ve her şampiyon milli takımın azami olarak ortalama 4 müsabaka ile turnuvayı tamamladığını görmekteyiz.

Şekil 64. UEFA Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin turnuva maç başı puan ortalamaları

Grafikte UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu 16 milli takımın teknik direktörünün 41,72 puan topladığı ve turnuvaya katılarak şampiyonluk hedefleyen bir teknik direktörün bu noktada planlarını 2,60 maç başına puan ortalaması üzerine yapması gerektiği anlaşılmaktadır.

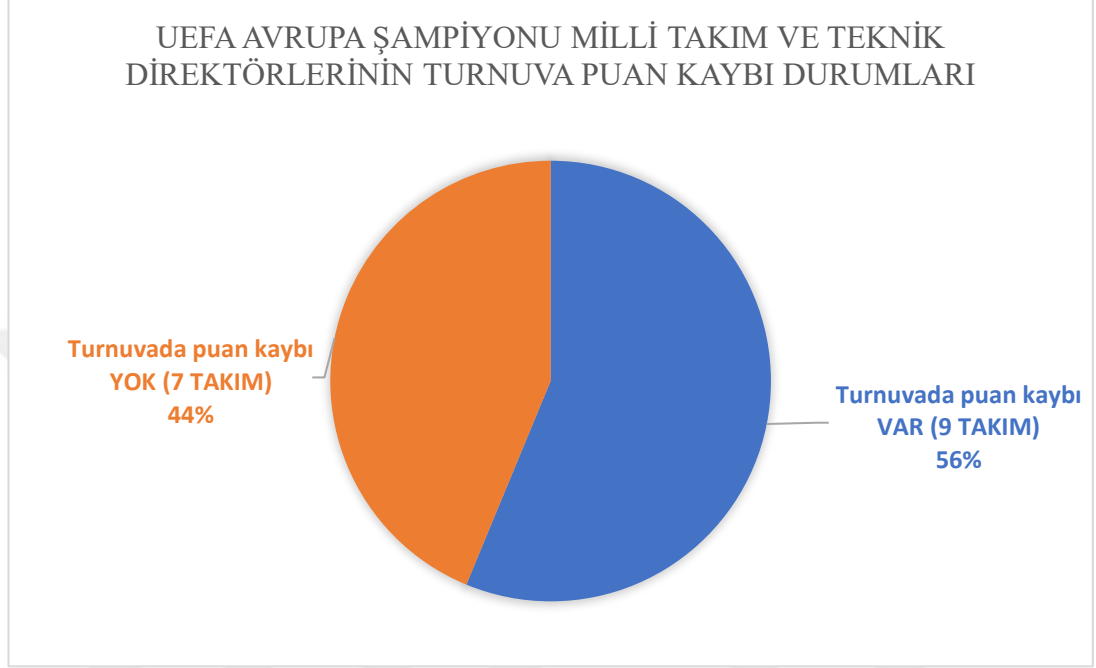
Şekil 65. UEFA Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin turnuva mağlubiyet durumları

Grafikte UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan 16 milli takımın toplamda 5'i turnuvalarda en az 1'er kez mağlubiyet yaşamalarına rağmen şampiyon olma başarısı göstermişlerdir. Şampiyon milli takım ve teknik direktörlerinin mağlup olma oranı %31'dir. Ayrıca %69 orana sahip 11 milli takım oyuncu ve teknik ekibi ile birlikte turnuvayı namağlup olarak tamamlamışlardır.

Şekil 66. UEFA Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin turnuva beraberlik durumları

Grafikte UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan 16 milli takımın toplamda 6'sı turnuvalarda en az 1'er maçı berabere tamamlamalarına rağmen şampiyon olma başarısı göstermişlerdir. Şampiyon milli takım ve teknik direktörlerinin beraberlik oranı %37'dir.

Şekil 67. UEFA Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin turnuva puan kaybı durumları

Grafikte UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası 16 milli takımın toplamda 9'u turnuvalarda en az 1'er maçı berabere veya mağlubiyetle, 7 takım ise puan kaybı yaşamadan 3.0 maç başına puan ortalaması ile şampiyonluğa ulaşmışlardır. Şampiyon milli takım ve teknik direktörlerinin 3.0 Mbp oranı %44'dür.

4.19. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörleri, Hedef Başarıya Ulaştıkları Takımlarda Resmi Sözleşmeleri Gereği Ne Kadar Süre Görev Almışlardır?

Teknik direktörlük profesyonel futbolda değişkenliğin en çok yaşandığı meslek olarak göze çarpmaktadır. Gerek kulüp ve gerekse milli takımlar seviyesinde olsun işe alım veya işe son verme durumunun kaçınılmaz olduğu, 30'a yakın futbolcuyu biranda değiştirmenin, teknik olarak ve resmi olarak mümkün olmadığı durumu da düşünülürse, baş antrenörü ekibiyle birlikte değiştirmek olası bir çözüm olarak görülmektedir. Hal böyle iken futbol takımının yöneticisi konumunda bulunan teknik direktör seçimlerinde spor kulübü yöneticileri çok dikkatli olmalı ve isabetli karar vermeye çalışmalıdır.

Teknik direktörlerin futbolcular gibi görev sürelerini ve sınırlarını belirleyen iş sözleşmeleri veya diğer adları ile mukavele-kontrat adı altında yazılı belgeleri düzenlenerek işbaşı yapmadan mutabık kalmak koşulu ile imza altına alınır. Sözleşmenin başlangıcı ile her iki tarafta birbirlerine karşı sorumluluklarını yerine getirmekle yükümlüdür. Başarısızlık durumları veya farklı sebepler ile sözleşme feshedilebilir. Milli takım antrenörlüğü gibi yüksek beceri, bilgi, deneyim ve sorumluluk gerektiren bir pozisyona atama yapılacağı zaman doğru kişi kadar çalışma süresi de son derece önemlidir.

Tablo 42. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin milli takım sözleşme süreleri
(<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

FIFA	Teknik Direktör	Milli Takım	Dünya Kupası Süreci Görev (Sözleşme) Süreleri
2018	 Didier Deschamps	 Fransa	8 Temmuz 2012 31 Aralık 2022
2014	 Joachim Löw	 Almanya	12 Temmuz 2006 31 Temmuz 2021
2010	 Vicente Del Bosque	 İspanya	17 Temmuz 2008 30 Haziran 2016
2006	 Marcelo Lippi	 İtalya	1 Temmuz 2004 12 Temmuz 2006
2002	 Luiz Felipe Scolari	 Brezilya	11 Haziran 2001 9 Ağustos 2002
1998	 Aime Jacquet	 Fransa	16 Şubat 1994 12 Temmuz 1998
1994	 Carlos Alberto Parreira	 Brezilya	1 Ocak 1992 31 Temmuz 1994
1990	 Franz Beckenbauer	 Almanya	12 Eylül 1984 8 Temmuz 1990
1986	 Carlos Bilardo	 Arjantin	23 Şubat 1983 31 Temmuz 1990
1982	 Enzo Bearzot	 İtalya	30 Eylül 1977 18 Haziran 1986
1978	 Cesar Menotti	 Arjantin	1 Ağustos 1974 31 Temmuz 1982
1974	 Helmut Schön	 Almanya	4 Kasım 1964 21 Haziran 1978
1970	 Mario Zagallo	 Brezilya	1 Ocak 1970 1 Ağustos 1974
1966	 Alf Ramsey	 İngiltere	27 Şubat 1963 1 Mayıs 1974
1962	 Aymore Morea	 Brezilya	1961 1963
1958	 Vicente Feola	 Brezilya	1958 1961
1954	 Sepp Herberger	 Almanya	1 Ocak 1936 7 Haziran 1964
1950	 Juan Lopez	 Uruguay	1946 1955
1938	 Vittorio Pozzo	 İtalya	1 Aralık 1929 5 Ağustos 1948
1934	 Vittorio Pozzo	 İtalya	1 Aralık 1929 5 Ağustos 1948
1930	 Alberto Suppici	 Uruguay	1 Temmuz 1928 1 Temmuz 1932

Tabloda FIFA Dünya Kupası kazanan milli takım teknik direktörlerinin hedef başarıya ulaştıkları görev süresi aralıkları görülmektedir.

Şekil 68. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin sözleşme süreleri ortalamaları

Grafikte FIFA Dünya Kupası kazanan milli takım teknik direktörlerinin hedef başarıya ulaştıkları görev süresi aralıklarının ortalamaları görülmektedir. 20 başarılı milli takım teknik direktörü için ortalama 8 yıllık bir sözleşme süresi hesaplanmış ve tabloda gösterilmiştir. Bu noktada teknik direktörlerin ekipleri ile başarıya ulaştığı süreçte uzun bir görev süresi ortalamasını yakaladıkları söylenebilir.

Ayrıca daha önce farklı açılardan değerlendirdiğimiz Avrupalı ve Güney Amerikalı teknik direktörleri için bu konu özelinde de ayrı bir inceleme yapmak faydalı olacaktır. Grafikte gösterildiği gibi Avrupalı teknik direktörlerin sözleşme süreleri genel ortalamanın üzerinde 10 yıl seviyelerinde iken, Güney Amerikalı milli takım teknik direktörleri neredeyse genel ortalamanın yarısı denilebilecek 4 yıl seviyelerinde görülmektedir. Bu durum Avrupa futbolunda başarılı milli takım teknik direktörlerinin uzun vadeli bir plan ve program dahilinde çalışma sürelerinin düzenlendiğine işaret edebilirken. Güney Amerika ülkeleri milli takımlarında daha başarıya odaklı veya kısa vadeli planlara dayalı bir planlama olarak yorumlanabilir.

Tablo 43. UEFA Avrupa Şampiyonu teknik direktörlerin milli takım sözleşme süreleri
(<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

UEFA	Teknik Direktör	Milli takım	Avrupa Futbol Şampiyonası Süreci Görev (Sözleşme) Süresi
2021	 Roberto Mancini	 İtalya	14 Mayıs 2018 (muhtemel)31 Temmuz 2026
2016	 Fernando Santos	 Portekiz	23 Eylül 2014 (muhtemel)31 Temmuz 2024
2012	 Vicente Del Bosque	 İspanya	17 Temmuz 2008 30 Haziran 2016
2008	 Luis Aragones	 İspanya	1 Temmuz 2004 30 Haziran 2008
2004	 Otto Rehhagel	 Yunanistan	9 Ağustos 2001 30 Haziran 2010
2000	 Roger Lemerre	 Fransa	27 Temmuz 1998 5 Temmuz 2002
1996	 Berti Vogts	 Almanya	9 Ağustos 1990 7 Eylül 1998
1992	 Richard Møller Nielsen	 Danimarka	1 Temmuz 1990 30 Haziran 1996
1988	 Rinus Michels	 Hollanda	29 Nisan 1986 25 Haziran 1988
1984	 Michel Hidalgo	 Fransa	26 Mart 1976 27 Temmuz 1984
1980	 Jupp Derwall	 Almanya	1 Temmuz 1978 20 Haziran 1984
1976	 Vaclav Jezek	 Çekoslovakya	1 Temmuz 1972 30 Haziran 1978
1972	 Helmut Schön	 Almanya	4 Kasım 1964 21 Haziran 1978
1968	 Ferruccio Valcareggi	 İtalya	1 Temmuz 1966 30 Haziran 1974
1964	 Jose Villalonga	 İspanya	1 Temmuz 1962 30 Haziran 1966
1960	 Gavriil Kachalin	 Sovyetler Birliği	18 Mayıs 1960 11 Haziran 1962

Tabloda UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan milli takım teknik direktörlerinin hedef başarıya ulaştıkları takımlarda ne kadar süre görev aldıkları görülmektedir.

Şekil 69. UEFA Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin sözleşme süreleri ortalamaları

Grafikte UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan milli takım teknik direktörlerinin hedef başarıya ulaştıkları takımlarda ortalama sözleşme süreleri görülmektedir. 16 milli takım teknik direktörü için 6 yıl ortalama olarak sözleşme ile görev yapma durumu söz konusudur.

FIFA Dünya Kupaları ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası Finallerinde başarılı olmuş milli takım teknik direktörlerinin hedef başarıya ulaştıkları takımlardaki sözleşme sürelerinin ortalama olarak birbirinden farklı olduğu anlaşılmaktadır. Hatta Dünya Kupası kazanmış Avrupa kıtası milli takım teknik direktörleri ortalama 10 yıllık sözleşme ile görev süresi yaşarken, aynı durum Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörleri için ortalama 6 yıl olarak görülmektedir. Güney Amerika ülkelerinde ise sözleşme süreleri daha kısa vadede sona ermiş ve aynı teknik adamlar uzun süren planlamalar konusunda Avrupalı ülke milli takımlarından farklılık göstermektedir.

4.20. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörlerinin Hedef Başarıya Ulaşırken Takımlarıyla Olan Sözleşme Başlangıç ve Bitiş Süreleri ile Başarının Kazanıldığı Zaman Arasında Bağ Var mıdır?

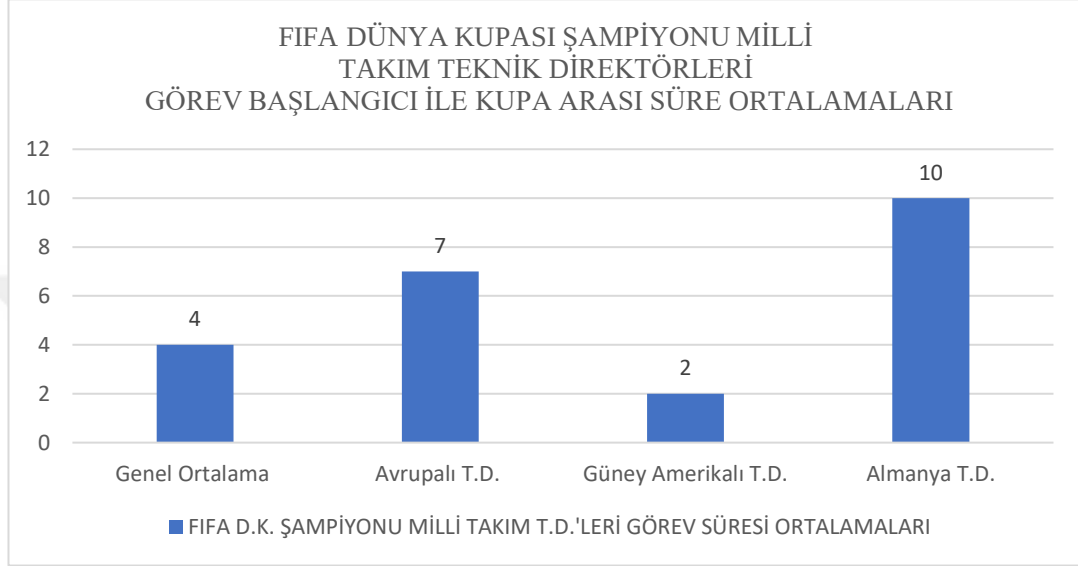
FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan teknik direktörler için resmi iş sözleşmelerine dair incelemenin ardından, sözleşme başlangıcı ile

görevine resmi olarak başlayan teknik direktörlerin şampiyonluk başarısına kadar geçen süre incelenmelidir.

Tablo 44. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin milli takım sözleşme başlangıcı ile şampiyonluk arası süre (<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

FIFA	Teknik Direktör	Milli Takım	Görev (Sözleşme) Başlangıcı ile Hedef Başarı Arası Süre
2018	 Didier Deschamps	 Fransa	6 yıl
2014	 Joachim Löw	 Almanya	8 yıl
2010	 Vicente Del Bosque	 İspanya	2 yıl
2006	 Marcelo Lippi	 İtalya	2 yıl
2002	 Luiz Felipe Scolari	 Brezilya	1 yıl
1998	 Aime Jacquet	 Fransa	4 yıl
1994	 Carlos Alberto Parreira	 Brezilya	2 yıl
1990	 Franz Beckenbauer	 Almanya	6 yıl
1986	 Carlos Bilardo	 Arjantin	3 yıl
1982	 Enzo Bearzot	 İtalya	5 yıl
1978	 Cesar Menotti	 Arjantin	4 yıl
1974	 Helmut Schön	 Almanya	10 yıl
1970	 Mario Zagallo	 Brezilya	0-1 yıl
1966	 Alf Ramsey	 İngiltere	3 yıl
1962	 Aymore Morea	 Brezilya	1 yıl
1958	 Vicente Feola	 Brezilya	0-1 yıl
1954	 Sepp Herberger	 Almanya	18 yıl
1950	 Juan Lopez	 Uruguay	4 yıl
1938	 Vittorio Pozzo	 İtalya	9 yıl
1934	 Vittorio Pozzo	 İtalya	5 yıl
1930	 Alberto Suppici	 Uruguay	2 yıl

Grafikte FIFA Dünya Kupası kazanan milli takım teknik direktörleri için görev başlangıcı ile hedef başarıya ulaşma durumu arasındaki süre yıl bazında görülmektedir. 18 yıl kadar uzun sürenin ardından başarıya ulaşma durumu olduğu gibi 0-1 yıl içerisinde ilk turnuvasında dünya şampiyonluğu kazanan teknik direktörlerde bulunmaktadır.

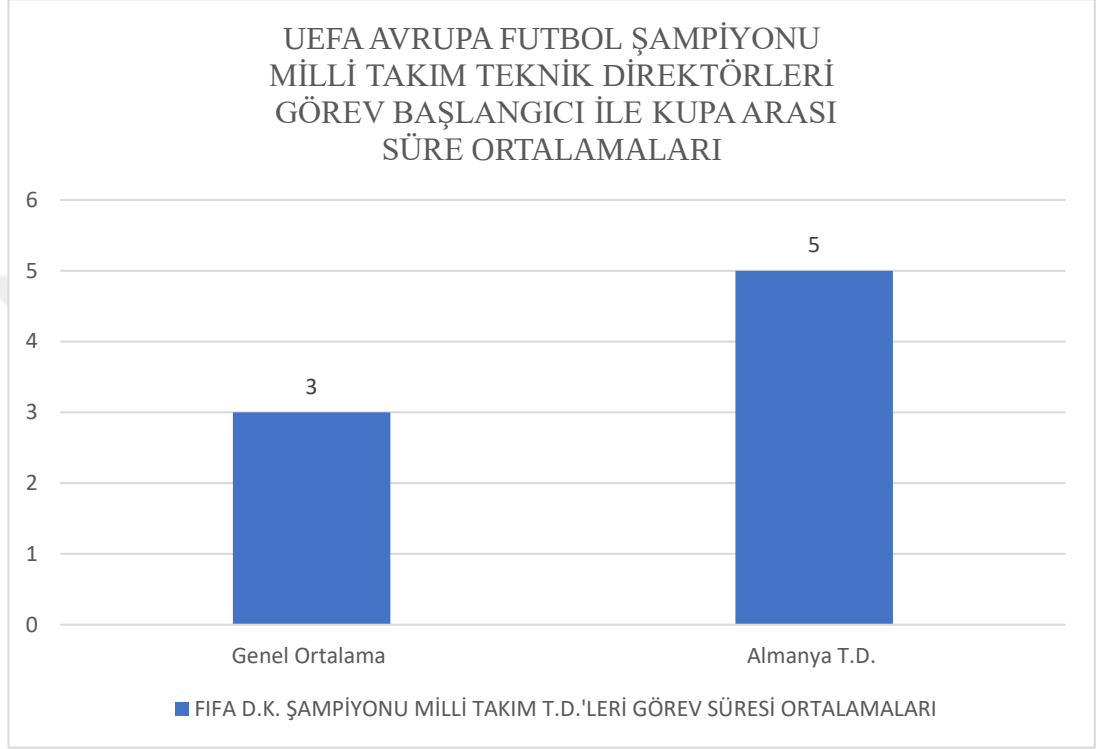
Şekil 70. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin genelden özele sözleşme süreleri ortalamaları

Grafikte FIFA Dünya Kupası kazanan milli takım teknik direktörleri için göreve başlama tarihi esas alınarak, dünya kupası kazanma durumuna kadar geçen sürelerin ortalamaları gösterilmektedir. Kupayı kazanmış 20 teknik direktörün sözleşme başlangıcı ve kupa arası süreleri olarak değerlendirildiğinde, genel olarak sözleşme başlangıcından itibaren en az 4 yıllık bir çalışma süresinin akabinde büyük başarı kazanılmış olarak görülmektedir. Avrupalı teknik direktörlerde durum 7 yıla kadar süren bir mesai durumunun ardından açığa çıkmış ve süre bazında makası açan Alman milli takım teknik direktörlerinin uzun ve sabırlı çalışma sürelerinin ardından büyük başarı yakaladıkları görülmektedir. Güney Amerikalı teknik direktörler ise ortalama 2 yıl süren çalışma ardından kupada başarılı olmuşlardır.

Tablo 45. UEFA Avrupa Şampiyonu teknik direktörlerin milli takım sözleşme başlangıcı ile şampiyonluk arası süre (<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

UEFA	Teknik Direktör	Milli takım	Görev (Sözleşme) Başlangıcı ile Hedef Başarı Arası Süre
2021	 Roberto Mancini	 İtalya	3 yıl
2016	 Fernando Santos	 Portekiz	2 yıl
2012	 Vicente Del Bosque	 İspanya	4 yıl
2008	 Luis Aragones	 İspanya	4 yıl
2004	 Otto Rehhagel	 Yunanistan	3 yıl
2000	 Roger Lemerre	 Fransa	2 yıl
1996	 Berti Vogts	 Almanya	6 yıl
1992	 Richard Møller Nielsen	 Danimarka	2 yıl
1988	 Rinus Michels	 Hollanda	2 yıl
1984	 Michel Hidalgo	 Fransa	6 yıl
1980	 Jupp Derwall	 Almanya	2 yıl
1976	 Vaclav Jezek	 Çekoslovakya	4 yıl
1972	 Helmut Schön	 Almanya	8 yıl
1968	 Ferruccio Valcareggi	 İtalya	2 yıl
1964	 Jose Villalonga	 İspanya	2 yıl
1960	 Gavriil Kachalin	 Sovyetler Birliği	0-1 yıl

Tabloda UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası finallerinde başarılı olan ve kupayı kazanmış milli takım teknik direktörlerinin göreve başlama ve hedef başarıya ulaşma arasındaki süreleri görülmektedir. 8 yıl kadar uzun sürenin ardından başarıya ulaşma durumu olduğu gibi 0-1 yıl içerisinde ilk turnuvasında Avrupa şampiyonluğu kazanan teknik direktörlerde bulunmaktadır.

Şekil 71. UEFA Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin genelden özele sözleşme süreleri ortalamaları

Grafikte UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan milli takım teknik direktörleri için göreve başlama tarihi esas alınarak, Avrupa Futbol Şampiyonası kazanma durumuna kadar geçen sürelerin ortalamaları gösterilmektedir. Kupayı kazanmış 16 teknik direktörün sözleşme başlangıcı ve kupa arası süreleri olarak değerlendirildiğinde, genel olarak sözleşme başlangıcından itibaren en az 3 yıllık çalışmanın ardından büyük başarı kazanılmış olarak görülmektedir. Burada yine Almanya teknik direktörlerinin ortalamanın üzerinde en az 5 yıllık bir mesai sürecinin ardından kupaya uzandıkları görülmektedir.

4.21. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım Teknik Direktörleri Hedef Başarıya Ulaştıkları Milli Takımlarda Şampiyonluk Sonrası Ne Kadar Süre Daha Milli Takımdaki Görevlerine Devam Etmişlerdir?

Futbolda teknik direktörler için ve özellikle milli takım teknik direktörleri için en üst seviye başarı milli takımla kazandıkları kupalar ve yaşadıkları şampiyonluklardır. Bu noktada şampiyonlukların da en kıymetlisi en büyük futbol turnuvaları olarak bilinen FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası gibi finallerde zafere ulaşmaktır. Futbolda ulaşılan her hedefin ardından yeni hedefler konmalıdır. Üst düzey bir teknik direktör ve elit sporcular için ulaşılan her başarı, yeni meydan okumalara zemin hazırlar. Büyük başarıların ardından elit sporcu ve teknik direktörler için 2 seçenek vardır, bunlar ya bulundukları takımla daha iyisi için yeni bir plan ve hedefler koymak, ya da başka bir meydan okuma için farklı bir takım veya ligde yer almak. Dünya veya Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörü birçok yeni iş teklifi alabilir. Sözleşmesi devam edenler veya yeni bir kontrat ile uzatma alanlar milli takımlardaki görevlerine devam edecekleri gibi, Sözleşmesi turnuva sonunda veya yakın zamanda biten ve başka bir takıma antrenörlük yapmak üzere görevinden ayrılma durumları olmaktadır. Milli takım teknik direktörlüğünde büyük başarıların ardından görevde kalmak daha büyük başarılar için veya zirvede kalma durumunun devam ettirilmesi açısından beklentiyi büyütebilir. Fakat başarıda istikrar çok değerlidir.

Tablo 46. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin dünya kupası sonrası görevde kalma durumu
(<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

FIFA	Teknik Direktör	Milli Takım	Dünya Kupası Sonrası Görevde Kalma Durumu
2018	 Didier Deschamps	 Fransa	(muhtemel) 31 Aralık 2022
2014	 Joachim Löw	 Almanya	+7 yıl devam
2010	 Vicente Del Bosque	 İspanya	+6 yıl devam
2006	 Marcelo Lippi	 İtalya	-----
2002	 Luiz Felipe Scolari	 Brezilya	-----
1998	 Aime Jacquet	 Fransa	-----
1994	 Carlos Alberto Parreira	 Brezilya	-----
1990	 Franz Beckenbauer	 Almanya	-----
1986	 Carlos Bilardo	 Arjantin	+4 yıl devam
1982	 Enzo Bearzot	 İtalya	+4 yıl devam
1978	 Cesar Menotti	 Arjantin	+4 yıl devam
1974	 Helmut Schön	 Almanya	+4 yıl devam
1970	 Mario Zagallo	 Brezilya	+4 yıl devam
1966	 Alf Ramsey	 İngiltere	+8 yıl devam
1962	 Aymore Morea	 Brezilya	+1 yıl devam
1958	 Vicente Feola	 Brezilya	+3 yıl devam
1954	 Sepp Herberger	 Almanya	+10 yıl devam
1950	 Juan Lopez	 Uruguay	+5 yıl devam
1938	 Vittorio Pozzo	 İtalya	+10 yıl devam
1934	 Vittorio Pozzo	 İtalya	+14 yıl devam
1930	 Alberto Suppici	 Uruguay	+2 yıl devam

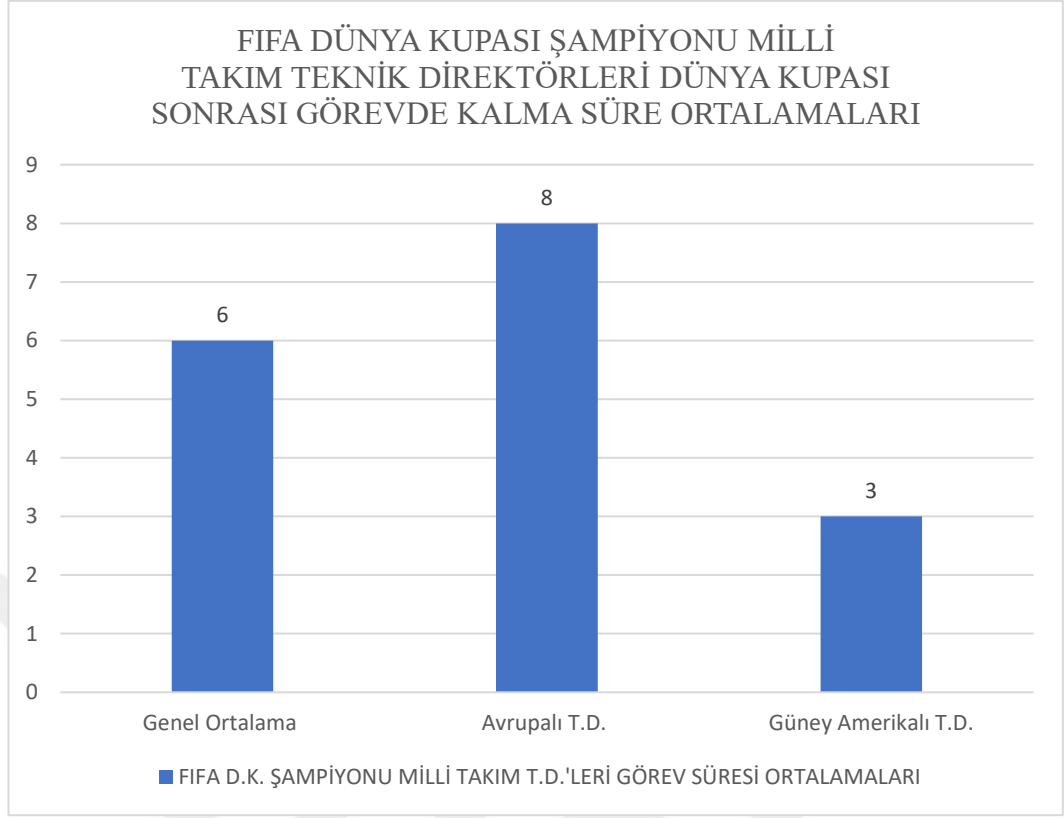
Tabloda FIFA Dünya Kupası kazanan milli takım teknik direktörlerinin şampiyonluk sonrası görevde kalma süreleri görülmektedir. Göze çarpan ilk detay tablodaki teknik

direktörlerin çoğunlukla Dünya Kupası sonrası görevlerine devam etmesidir. Fakat 5 teknik direktör Dünya Kupası sonrası görevinden ayrılmış olarak görülmektedir.

Tablo 47. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu teknik direktörlerin dünya kupası sonrası görevden ayrılanların resmi sözleşme süre aralıkları

FIFA	Teknik Direktör	Milli Takım	Dünya Kupası Sonrası Ayrılan Teknik Direktörlerin Resmi Sözleşme Süreleri
2006	 Marcelo Lippi	 İtalya	1 Temmuz 2004 12 Temmuz 2006
2002	 Luiz Felipe Scolari	 Brezilya	11 Haziran 2001 9 Ağustos 2002
1998	 Aime Jacquet	 Fransa	16 Şubat 1994 12 Temmuz 1998
1994	 Carlos Alberto Parreira	 Brezilya	1 Ocak 1992 31 Temmuz 1994
1990	 Franz Beckenbauer	 Almanya	12 Eylül 1984 8 Temmuz 1990

Tabloda Dünya Kupası sonrası görevinden ayrılmış 5 teknik direktör ve resmi sözleşme süreleri görülmektedir. Aralarında Marcelo Lippi, Luis Felipe Scolari ve Carlos Alberto Parreira'nın bulunduğu 3 teknik direktörün sözleşme sürelerinin genel olarak Dünya Kupası kazanmış teknik direktörlerin ortalama 8 yıllık görev süreleri ve kupa sonrası ayrıldıkları da göz önüne alındığında görev başlangıcı ile kupada şampiyon olma arası ortalama 4 yıl seviyesinin altında kalarak sözleşmelerinin kısa tutulduğu ve Dünya Kupası sonrası herhangi bir değişiklik yapılmadığı anlaşılmaktadır. Aime Jacquet ile Franz Beckenbauer ise Dünya Kupası kazanmış teknik direktörlerin genel sözleşme süre ortalaması değerinin altında fakat görev başlangıcı ile kupada şampiyon olma arası süre ortalamasına paralel doğrultuda olduğu anlaşılabılır.

Şekil 72. FIFA Dünya Kupası Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin dünya kupası sonrası görevde kalma süresi ortalamaları

Grafikte FIFA Dünya Kupası kazanan milli takım teknik direktörlerinin şampiyonluk sonrası görevine devam eden 15 teknik direktörün kupa sonrası ortalama görevine devam etme süresinin 6 yıl olduğu, Avrupalı teknik direktörlerin ortalama 8 yıl görevine devam etmesine rağmen Güney Amerikalı milli takım teknik direktörleri ortalama 3 yıl görevde kaldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 48. UEFA Avrupa Şampiyonu teknik direktörlerin dünya kupası sonrası görevde kalma durumu
(<https://www.transfermarkt.com.tr>, Erişim tarihi: 25 Haziran 2022)

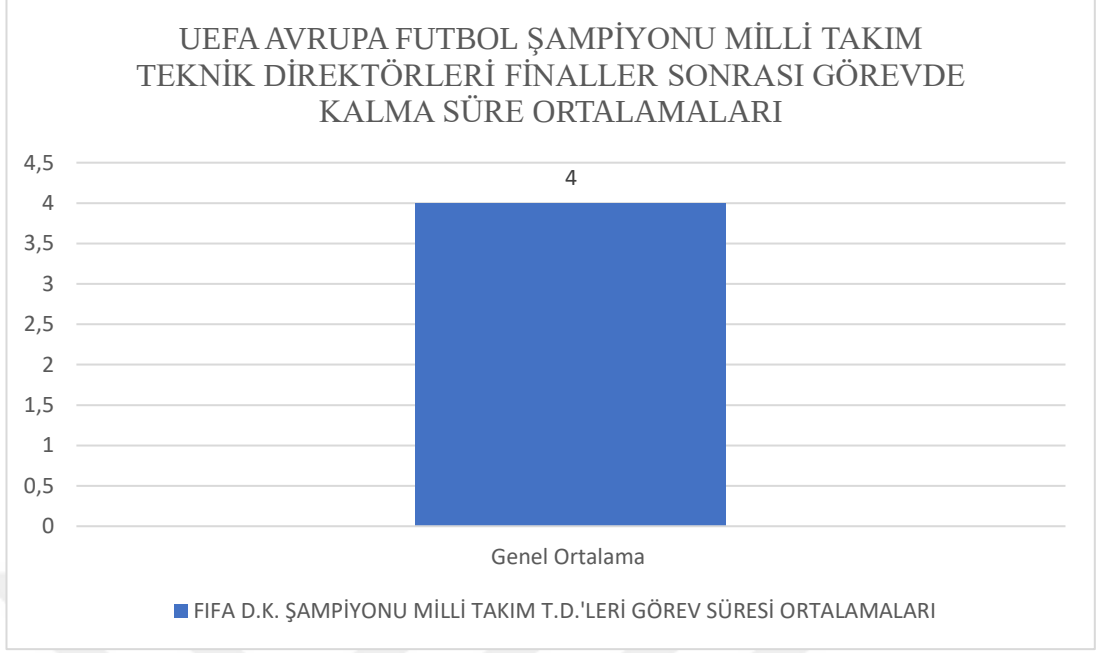
UEFA	Teknik Direktör	Milli takım	Avrupa Şampiyonası Sonrası Görevde Kalma Durumu
2021	 Roberto Mancini	 İtalya	Muhtemel 31 Temmuz 2026
2016	 Fernando Santos	 Portekiz	Muhtemel 31 Temmuz 2024
2012	 Vicente Del Bosque	 İspanya	+4 yıl devam
2008	 Luis Aragones	 İspanya	-----
2004	 Otto Rehhagel	 Yunanistan	+6 yıl devam
2000	 Roger Lemerre	 Fransa	+2 yıl devam
1996	 Berti Vogts	 Almanya	+2 yıl devam
1992	 Richard Møller Nielsen	 Danimarka	+4 yıl devam
1988	 Rinus Michels	 Hollanda	-----
1984	 Michel Hidalgo	 Fransa	-----
1980	 Jupp Derwall	 Almanya	+4 yıl devam
1976	 Vaclav Jezek	 Çekoslovakya	+2 yıl devam
1972	 Helmut Schön	 Almanya	+6 yıl devam
1968	 Ferruccio Valcareggi	 İtalya	+6 yıl devam
1964	 Jose Villalonga	 İspanya	+2 yıl devam
1960	 Gavriil Kachalin	 Sovyetler Birliği	+2 yıl devam

UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan milli takım teknik direktörlerinin şampiyonluk sonrası görevde kalma süreleri görülmektedir. Tablodaki teknik direktörleri çoğunlukla Avrupa Şampiyonası sonrası görevlerine devam etmiştir. Fakat 5 teknik direktör Avrupa Şampiyonası sonrası görevinden ayrılmış olarak görülmektedir.

Tablo 49. UEFA Avrupa Şampiyonu teknik direktörlerin dünya kupası sonrası görevden ayrılanların resmi sözleşme süre aralıkları

UEFA	Teknik Direktör	Milli takım	Avrupa Şampiyonası Sonrası görevden ayrılan Teknik Direktörlerin Resmi Görev Süresi
2008	 Luis Aragones	 İspanya	1 Temmuz 2004 30 Haziran 2008
1988	 Rinus Michels	 Hollanda	29 Nisan 1986 25 Haziran 1988
1984	 Michel Hidalgo	 Fransa	26 Mart 1976 27 Temmuz 1984

Tabloda Avrupa Şampiyonası sonrası görevinden ayrılmış 3 teknik direktör ve resmi sözleşme süreleri görülmektedir. Aralarında Luis Aragones'in ve Rinus Michels'in bulunduğu 2 teknik direktörün sözleşme sürelerinin genel olarak Avrupa Şampiyonası kazanmış teknik direktörlerin ortalama 6 yıllık görev süresinin altında olduğu ve sözleşmelerinin kısa tutulduğu ayrıca Avrupa Şampiyonası sonrası herhangi bir değişiklik yapılmadığı anlaşılmaktadır. Michel Hidalgo ise Avrupa Şampiyonası kazanmış teknik direktörlerin genel sözleşme süre ortalama süresinin üzerinde görev almış ve şampiyona sonrası Fransa milli takımından ayrılmıştır.

Şekil 73. UEFA Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin dünya kupası sonrası görevde kalma süresi ortalamaları

Grafikte UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan milli takım teknik direktörlerinden şampiyonluk sonrası görevine devam eden 13 teknik direktörün kupa sonrası ortalama görevine devam etme süresinin 4 yıl olduğu anlaşılmaktadır.

5. TARTIŞMA

Dünya futbolunda en üst seviyede iki organizasyonda başarıya ulaşmış şampiyon milli takım teknik direktörlerinin benzer ve farklı yönleri araştırıldı. Daha önce yapılmış farklı çalışmalardan elde edilen çıkarımlarla desteklenerek karşılaştırıldığında;

1-) Yerel ve bölgesel çekişmeleri yaratıp, özellikle uluslararası karşılaşmalarda biz/öteki imgesini net bir şekilde karşımıza çıkaran futbol; ulusal tutumu sağlama ve benlik kurma sürecinde önemli bir rol oynamaktadır (Talimciler, 2014: 58-59). Çalışmadaki milli takım teknik direktörlerinin ortak özelliği, aynı milli duygularla mesleklerinde başarıya ulaşmışlardır. Milli takım – uyruk ilişkisi açısından incelendiğinde; Dünya Kupası gibi her 4 yılda 1 tekrarlanan ve onunla eşdeğer sayılabilecek prestije sahip Avrupa Futbol Şampiyonu Milli Takım teknik direktörlerini neredeyse tamamının kendi vatandaşı oldukları milli takımlarda çalışmış olduğu görüldü. 1930-2021 yılları arasında gerçekleşmiş kupa finalleri sonucu toplam 36 teknik direktörün 35'i kendi vatandaşı olduğu ülke milli takımı ile şampiyon oldu.

2002 FIFA Dünya Kupası ve 2008 UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası finallerinde üçüncü olma başarısı gösteren Türkiye A milli futbol takımımızın teknik direktörlerinin Türk olması, vatandaşlık bağı ile bağlı olduğu ülke milli takımında başarı yakalamış teknik direktörlere örnek olarak gösterilebilir.

2-) Daha yaşlı profesyonellerin sınırlı yeteneklere sahip olduğu, motivasyonsuz, değişime dirençli ve yeni şeyler öğrenemeyen kişiler olarak düşünülür (Posthuma ve Campion, 2009). Aksine, literatürde, yaşlı çalışanların gençlerden pek çok açıdan farklı olmadığı kanıtlanmıştır (Ng & Feldman, 2012).

Daha önceki çalışmalardan çıkan sonucun aksine daha ileri yaşlarda şampiyonluk başarısı elde etmiş milli takım teknik direktörlerinin sayıca üstün olduğu anlaşıldı. Ayrıca yaş aralıkları açısından incelendiğinde; FIFA Dünya Kupası kazanmış 20 teknik direktörün yaş ortalaması 47 ve UEFA Avrupa Kupası kazanan 16 teknik direktörün yaş ortalamasının 56 olduğu görüldü. Ayrıca Dünya Kupasında başarılı olan 11 Avrupa takımının teknik direktörleri 52 yaş ortalaması ile Avrupa ortalamasına daha yakın bulundu. 9 Güney Amerikalı teknik direktör ise 44 yaş ortalaması ile Dünya

Kupalarında Avrupalı meslektaşlarına göre başarıyı daha erken yaşta elde ettiği saptandı.

İki farklı kupada iki farklı yaş aralığı ortalamasına sahip teknik direktörler bulunsa da, Avrupalı teknik direktörler başarı yaşı ortalamasında, Güney Amerikalı meslektaşlarına göre daha dezavantajlı durumdadır.

Bununla birlikte, farklı antrenörlerin, özellikleri arasında farklılıklar mevcuttur (Geeraerts, Vanhoof & Van Den Bossche, 2019). Daha genç antrenörlerin daha yaratıcı ve yenilikçi olduğu, daha yaşlı öğretmenlerin ise daha geniş alan bilgisine ve yönetim becerilerine sahip olduğu düşünülür. Bununla birlikte, hedeflere ulaşma motivasyonu ve sosyal beceriler antrenörün yaşına göre karşılaştırıldığında herhangi bir farklılık tespit edilmemiştir (Dimec & Kajtna, 2009). Yaş aralıklarına göre FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Kupası kazanan milli takım teknik direktörleri ortalamada yaşlı olmadıkları anlaşılmaktadır.

3-) Üst düzey bir oyuncu olarak deneyim, değerli bir bilgi kaynağıdır (Werthener ve Trudel, 2006) Birçok yüksek performanslı spor antrenörü birbiriyle bağlantılı bir temayı paylaşır: her birinin antrenör olmadan önce kendi sporunda seçkin bir sporcu olarak geçmişleri vardır (Chroni, Pettersen & Dieffenbach, 2020; Mielke, 2007)

Dünya Kupası kazanan 20 milli takım teknik direktörü arasında %86'sı futbolculuk kariyeri olan antrenörlerden oluşmaktadır. Aktif olarak futbol oynamış 17 teknik direktör büyük paya sahiptir. Aktif futbolculuk dönemi ortalaması 14 yıl olarak görüldü. FIFA Dünya Kupası kazanan 5 Avrupa ülkesi milli takımlarını çalıştıran toplam 11 teknik direktörün, aktif futbol yaşamlarının ortalamasının 15 yıl, Brezilya-Arjantin-Uruguay üçlüsünden oluşan Güney Amerika kökenli ülke milli takımlarını çalıştırmış 9 teknik direktörün aktif futbolculuk süresi ortalamasının 7 yıl olduğu görüldü. UEFA Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin %87'si futbolculuk kariyeri olan antrenörlerden oluşmaktadır Futbolculuk kariyerine sahip Avrupa Şampiyonu 14 teknik direktörün ortalama olarak 12 yıl aktif futbol yaşantısı olduğu görüldü. Güney Amerikalı teknik direktörlerin aktif futbolculuk sürelerinin, Avrupalı meslektaşlarına göre oldukça kısa olduğu görüldü. Her iki kupada sayıca daha fazla başarı elde etmiş Avrupa kökenli teknik direktörlerin uzun ve istikrarlı aktif futbolculuk sürelerinin antrenörlük hayatlarına direkt katkı yaptığı söylenebilir.

Şampiyon teknik direktörlerin büyük kısmı kendi sporunda seçkin oyuncu olarak tanımlanmıştır. Ayrıca, antrenörün yarışmanın stresini ve duygularını anlaması için bir oyuncu olarak deneyimi önemlidir (Hanin, 2007).

4-) Bir antrenörün profesyonel olarak önemli nitelikleri, sporcunun rekabetçi faaliyetinin etkililiği için faktörlerden biri ve önkoşuldur (Babushkin, 1985; Bushuyeva, 2007; Malinovsky, Petrovska, 2017; Martens, 2014).

Profesyonel futbolculuk kariyerlerinde oynadıkları mevkii açısından incelendiğinde; FIFA Dünya Kupası Şampiyonu milli takım teknik direktörleri içerisinde % 35 ortalama ile orta saha oyuncularının yoğunluğu dikkat çekmektedir. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin yüzdelik dağılımında ise orta saha oyuncuları %25 ile daha geri planda, savunma ve hücum oyuncularının %30'luk dilimleri paylaşarak ön planda olduğu görüldü.

5-) Diziliş ve sistem kavramlarını çoğunlukla birbirlerinin yerlerine kullanırken total futbol örneğindeki gibi açık bir dizilişten söz etmek doğru olmayacaktır. Her halükârda yine de her futbolcunun saha içerisinde bulunması gereken bir pozisyonu olacaktır (Akşar, 2005).

Oyun sistemi açısından incelendiğinde ise; FIFA Dünya Kupaları tarihinde toplam 21 dünya şampiyonasının 18'ini kazanan teknik direktörlerin final tercihlerinde, toplamda %86 ya varan bir oranında oyunun ofansif öncelikli olarak iki yönünü de kullanmayı tercih ettikleri görüldü. Defansif oyun sistemi %20'nin altında tercih edildi. UEFA Avrupa Şampiyonaları tarihinde toplam 16 şampiyonanın 7'sini kazanan teknik direktörlerin final tercihlerinde, %44 oranında oyunun iki yönünü de kullanmayı tercih ettikleri, %81 oranında ise ofansif öncelikli olarak iki yönünü de kullanmayı tercih ettikleri görüldü. Defansif oyun sistemi %20'nin altında tercih edildi. Her iki kupayı kazanan teknik direktörlerin oyun sistemi açısından benzer tercihler ile başarıya ulaştıkları görüldü. Ayrıca UEFA Avrupa Şampiyonaları kazanan teknik direktörlerin Dünya Kupası kazanan teknik direktörlerin aksine, özellikle 2000 yılı ve sonrası itibari ofansif oyun dizilişine daha yatkın bir sistemi benimsediği görüldü.

5-) Spora adanmış bilimsel kaynakların teorik analizine dayanarak, bir antrenörün farklı özelliklerinin bir sporcuyla etkili etkileşimin oluşumu üzerindeki etkisini

inceleyen bilim adamlarının deneyimleri genelleştirilir, yani: profesyonel nitelikler amaçlı ve etkili bir şekilde oluşturulur (Volyanyuk, 2006; Lozhkin 2004). Öyle ise antrenörün futbolcu olarak oynadığı mevkii ile antrenör olarak planladığı oyun sistemi bu genel deneyimin bir yansıması olabilir.

Futbolculuk mevkii ve antrenör oyun sistemi açısından incelendiğinde; FIFA Dünya Kupası ilk 12 finalini kapsayan 50 yıllık dönemde ofansif bir oyun anlayışının hakim olduğu açıktır. 1980'lerin ortasına kadar kaleci, orta saha ve forvet menşeli antrenörler ağırlıklı olarak ofansif oyun anlayışı ile başarıya ulaşmışlar ve toplamda 21 finalin 13'ünü kazanan teknik direktörler ofansif futbolu tercih etmiştir. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonluğu kazanan milli takım teknik direktörlerinin futbol oynadığı mevkii ile oyun sistemleri ilişkisine bakıldığında dağılımın heterojen bir yapıdadır. İlk 5 final içinde göze çarpan, oyunun daha kontrollü ve hem savunma hem de hücumda dengeli olduğu çift yönlü sistemi benimseyen orta saha menşeli antrenörlerdir. 90'lı yılların başlamasıyla kupa tarihinde en dikkat çeken detaylardan birisi de futbolcu kariyerini savunma oyuncusu olarak geçirmiş antrenörlerin Avrupa kupası kazanan milli takım teknik direktörleri arasındaki yoğunluğudur. Avrupa şampiyonu milli takım koçları içerisinde futbol kariyerini savunmacı olarak geçiren teknik direktörlerin defansif oyun oynatmadığı aksine oyunu ofansif sisteme yakın kurguladıkları ve başarılı oldukları görülmektedir. Günümüze kadar süregelen şampiyonanın son 8 finalinin 5'inde Savunma orijinli milli takım teknik direktörleri kazanan taraf olduğu görüldü. 2000 yılı sonrası modern futbolda ise orta saha menşeli antrenörlerin daha çok ofansif futbola doğru geçiş yaptığı görüldü.

6-) Bir spor faaliyeti ve etkileşim konusu olarak antrenör, belirli kişisel özelliklerin ve profesyonel imajın taşıyıcısıdır (Malinovsky, Petrovska, 2017, 2018).

Dolayısı futbolcu kariyerindeki başarı antrenörün hızlı kabul görmesi açısından önemlidir. Fakat çalışma bulgularında bu durumun tam aksine, şampiyonluk yaşamış milli takım teknik direktörlerinin büyük kısmının futbolcu kariyerlerinde kupa kazanamadığı görüldü. Profesyonel futbolculuk kariyerlerinde şampiyonluk başarıları açısından incelendiğinde; FIFA Dünya Kupası kazanan milli takım teknik direktörlerinin 12 tanesinin futbolculuk kariyerinde şampiyonluk yaşamadığı, 9 tanesinin ise şampiyonluk yaşadığı ve %43 oran ile şampiyonluk yaşayan kesimin

azınlıkta olduğu görüldü. UEFA Avrupa Kupası şampiyonu 16 milli takım Teknik direktörü içinden 7 tanesinin futbol kariyerinde şampiyonluk yaşadığı ve 9 tanesinin ise futbolcu olarak herhangi bir şampiyonada başarılı olamadığı anlaşıldı. Şampiyon milli takım teknik direktörlerinin çoğunluğu aktif futbol yaşamlarında şampiyonluk yaşamamış olarak benzerlik gösterdi. Teknik direktörlerin büyük oranda sporcu olarak profesyonel imaj açısından şampiyonluk yaşamadığı anlaşılmaktadır. Oyuncu olarak daha yüksek geçmişi olan antrenörler, daha fazla güven veren antrenörlerdir (Feltz ve ark., 2009). Geçmiş çalışmalarda ki bu görüşün , antrenörün oyuncu olarak çok popüler olmasa dahi, antrenör olarak mesleğinde büyük bir başarı elde etme olasılığının yüksek olduğunu göstermektedir.

7-) Ulusal kadroda yer almanın transfer ücretine olumlu bir etkisi vardır. Çünkü ulusal kadrolar için yalnızca o ülkenin en yetenekli oyuncularını seçilmiştir (Haverkamp, 2010).

Profesyonel futbolculuk hayatlarında milli takım açısından incelendiğinde; FIFA Dünya Kupası kazanan milli takım teknik direktörleri için futbolcu kariyerlerinde milli takım oyuncusu olarak görev alan antrenör sayısının fazla olduğu göze çarpmaktadır. 21 teknik direktörün 14'ü ülkesinin milli takımlarında futbolcu olarak görev almış, 7'si ise futbol kariyerinde milli takım deneyimi yaşamamış olarak görülmektedir. 14 milli futbolcu teknik direktörü içerisinde 10'u Avrupa kıtası, 4'ü ise Amerika (Güney) Kıtası ülkelerinden olup, milli kariyeri sayıca en yüksek grubu da Avrupalı teknik direktörler oluşturmaktadır. Avrupalı 11 teknik direktörün 10'u milli futbolcu kariyerine sahipken, Güney Amerikalı 9 Koç'un sadece 4'ü milli formayı giyme başarısına sahip olduğu görüldü. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu milli takım teknik direktörleri için futbolcu kariyerlerinde milli takım deneyimlerini bakıldığında, milli oyuncu olanların tamamı A milli olarak ülkelerini temsil etmiş olduğu görüldü. Kupada başarılı 16 teknik direktörün 9'u futbolculuk hayatında milli takım oyuncusu olarak görev yapma başarısı göstermiş, 7'si ise milli takım oyuncusu olma fırsatı elde edememiştir. Bu açıdan bakıldığında Avrupa ülkeleri federasyon yöneticileri için teknik direktör seçimlerinde milli oyuncu olma kriterinin daha anlamlı olduğu söylenebilir. Oyuncular ülkelerini temsil ederken görünürlüklerini ve popülerliğini arttırdıkça değerlerini de olumlu yönde artırmaktadır (De Sousa Martins, 2015).

8-) Birçok çalışma koçluk bilgisinin temel kaynakları olarak geçmiş deneyimlerin önemini göstermiştir (Gould ve ark., 1990; Irwin ve ark., 2004; Jones ve ark., 2004)

Antrenör deneyim yılı açısından incelendiğinde; FIFA Dünya Kupası finallerinde şampiyon milli takım teknik direktörlerin antrenörlüğe başladıkları yıl esas alınarak seçilen süreç milli takım koçluğu elde edene kadarki süreyi kapsayan zaman dilimine baktığımızda kazanan 20 milli takım teknik direktörleri için, Dünya Şampiyonu olmadan önceki deneyim yıllarının ortalamalarını 17 yıl olduğu görüldü. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan milli takım teknik direktörlerin, Avrupa Şampiyonluğu öncesi antrenör olarak deneyim yılı ortalamasının 22 olduğu görüldü. Şampiyon teknik direktörlerin mesleki açıdan tecrübeli olduğu kanısına varıldı.

9-) Oyuncuların beklentilerini en çok etkileyen faktörlerden biri antrenörün başarısıdır ve başarılı olan antrenörlere daha fazla yetkinlik kazandırır (Manley ve ark., 2010).

Antrenörlük başarıları açısından incelendiğinde; FIFA Dünya Kupası kazanan Teknik direktörlerin milli takım kariyerlerindeki dünya şampiyonluğu öncesi antrenörlük hayatlarında başarılarına baktığımızda; ilk göze çarpan 20 teknik direktörün yaklaşık olarak yarısının kupa sahibi diğer yarısının ise ilk başarısının Dünya Kupası şampiyonluğu olduğudur. FIFA Dünya Kupası kazanan Teknik direktörlerinden 1934 ve 1938 şampiyonu İtalya milli takımı koçu Vitorio Pozzo üst üste 2 kere şampiyonluk yaşaması dolayısı ile burada ayrı ayrı değerlendirilecek olursa, 11 teknik direktörün milli takım öncesi kupa ve/veya şampiyonluğunun bulunmadığı, 10 teknik direktörün ise çeşitli başarılar sonrası milli takım görevine başladığı anlaşılmaktadır. Kupa sahibi teknik direktörler milli takım öncesi ciddi bir kulüp başarısı yakalamışlardır. Hatta bazıları, ulusal liglerin yanı sıra UEFA Şampiyonlar Ligi, UEFA Kupası, Süper Kupa, Libertadores gibi uluslararası turnuvalarda zafere ulaşmışlardır. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan milli takım Teknik direktörlerinden 7 teknik direktörün milli takım öncesi kupa ve/veya şampiyonluğunun bulunmadığı, 9 teknik direktörün ise çeşitli başarılar sonrası milli takım görevine başladığı anlaşılmaktadır. Her iki kupada da şampiyon milli takım teknik direktörlerinin, içerisinde milli takım öncesi başarıları olan koçların, milli takım kariyerlerindeki başarısı öncesi antrenörlük hayatlarında gerek kulüp bazında ulusal ve gerekse uluslararası başarılarının yoğun olduğu görüldü.

10-) Futbol oynadığı takımda antrenörlük açısından incelendiğinde; Dünya Kupası kazanan milli takım teknik direktörlerinin futbolcu olarak oynadıkları takımlarda antrenörlük deneyimleri açısından incelendiğinde, 9 antrenör, daha önce oyuncu olarak görev aldıkları takımlarda teknik direktörlük yapmış, 11 antrenör ise futbol oynadığı takımda antrenör olarak görev almamıştır. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan milli takım teknik direktörlerinin futbolcu olarak oynadıkları takımlarda antrenörlük deneyimlerini görülmektedir. Toplamda 16 teknik direktörün büyük bir çoğunluğunun futbol kariyeri esnasında oynadıkları takımlarda koçluk deneyimi yaşadığını söylemek doğru olacaktır. 11 teknik direktör, futbolcu kariyerini geçirdiği bir ve daha fazla takımda antrenörlük yapma ve antrenörlük deneyimi kazanma şansı yakalamıştır. Avrupa Şampiyonu milli takım antrenörü içerisinde, futbolcu kariyeri olan 16 teknik direktörün 11'i aktif futbol hayatını geçirdiği bir veya daha fazla takımda antrenörlük deneyimi yaşamıştır. Şampiyon milli takım teknik direktörleri için Avrupalı antrenörlerin futbolcu kariyerlerinin uzunluğu da dikkate alındığında, aktif futbol hayatını geçirdiği bir veya daha fazla takımda koçluk deneyimi yaşadıkları ve antrenörlük kariyerine kendisine güvenen bir takımda adım attıkları veya tecrübe kazandıkları görüldü.

11-) Teknik direktör, yardımcı antrenör ve oyuncu olarak deneyim, özellikle futbolda yüksek seviyede iyi bir performans için esastır (Mielke, 2007).

Yardımcı antrenörlük deneyimi açısından incelendiğinde; FIFA Dünya Kupası kazanan 20 milli takım Teknik direktörü içerisinde 16'sının yardımcı antrenör olarak çalışmadığı, 4 teknik direktörün ise bir uzman koça asistanlık yaptığı görüldü. Kupayı 3 kez müzesine götüren Almanya, Teknik direktör seçimlerinin ikisini Teknik ekip içerisinde yetiştirdiği koçtan yana kullanmıştır. Yardımcı antrenör olarak çalışmış koçların tamamı kupayı en çok müzelerine götürenlerden olan Almanya, İtalya ve İspanya gibi Avrupa Kıtası ülkelerinin milli takımlarındandır. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan 16 milli takım Teknik direktörünün yardımcı antrenörlük deneyimi olan sayının 7 olduğu görülmektedir. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan milli takım Teknik direktörlerden yardımcı antrenörlük deneyimine sahip 7 teknik direktörün 5'i milli takımlarda çalışmış, 2'si ise kulüp seviyesinde görev almıştır. FIFA Dünya Kupaları ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonaları kazanan milli takımların Teknik direktörleri için yardımcı antrenörlük deneyimlerini birlikte

incelediğimizde, %69 oran ile 25 teknik direktörün hiç yardımcı antrenör olarak çalışma durumu olmadan direkt olarak koçluğa başladığı, %31 oran ile 11 teknik direktörün ise asistan koç olarak görev aldığı görülmektedir. FIFA Dünya Kupaları ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonaları kazanan milli takımların Teknik direktörleri için yardımcı antrenör olarak çalışmış olanların 8'i milli takımlarda, 3'ü ise kulüp seviyesinde görev almıştır. Literatüre göre, oyuncu olarak deneyimi olmayan antrenörlerde tecrübenin yardımcı antrenör olarak gerekli olduğudur (James, 2007). Fakat şampiyon milli takım teknik direktörlerinin çok az bir kısmı yardımcı antrenör olarak deneyime sahiptir.

12-) Alt yapılarda görev yapan teknik direktörlerin becerikli ve zeki sporcular yetiştirebilmek için kritik sorumlulukları bulunmaktadır (Hurley, 2011).

Altyapı antrenörlüğü deneyimi açısından incelendiğinde; FIFA Dünya Kupası sahibi 20 başarılı teknik direktörün 17'si altyapı antrenörlüğü deneyimi olmadan koçlukta zirveye çıkmış olarak görülmektedir. Koçların %85'i altyapı deneyimine sahip değildir. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan, 16 milli takım teknik direktörünün 14'ü %88 pay ile altyapı antrenörlüğü deneyimi olmadığı, %12'lik paya sahip 2 teknik direktörün ise koçluğun ilk yıllarında altyapı antrenörlüğü yaptığı anlaşıldı. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan başarılı Teknik direktörlerin altyapı deneyimlerini birlikte ele aldığımızda, toplamda 36 teknik direktörün 31'i %86'sının altyapı deneyimi olmadığı ve %14'lük paya sahip 5 teknik direktörün altyapı antrenörlüğü yapmış olduğu görüldü.

13-) Yönetilen takım sayısı açısından incelendiğinde; FIFA Dünya Kupası kazanan milli takım teknik direktörleri için milli takım dışında kaç farklı takımda görev yaptıklarının genel ortalamasının 4 ve sezon ortalamasının ise 10 sezon olarak hesaplandı. Bu durumda 20 teknik direktör içerisinde takım çalıştırma tecrübesine sahip 17'si için milli takımlar dışında en az 4 takımda çalışmış olması ve ortalama olarak en az 10 sezon koçluk yapmış olması durumu ortaya çıkmaktadır. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan milli takımların teknik direktörleri için, hedef başarı öncesinde milli takım koçluğu dışında ortalama olarak, en az 4 takımda görev aldıkları ve 15 sezon ortalama süre ile bir iş deneyimi süreci geçirdikleri görülmektedir. Takım sayısı ortalama olarak FIFA Dünya Kupası kazanan koçlarda ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu milli takım koçlarında 4 takım olarak karşımıza

çıkılmaktadır. Sezon ortalamalarında ise FIFA Dünya kupaları kazanan milli takım koçlarında 10 sezon iken, UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan milli takım koçları en az 15 sezon ortalaması iş deneyimi sahibi olarak görülmektedir. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan Avrupalı milli takım Teknik direktörlerinin milli takım öncesi çalıştırdıkları takımlarda minimum sezon süreleri ortalamalarının farklı olduğu görülmektedir. Bu noktada farklı turnuvalarda aynı milli takım adına yarışarak başarılı olmuş koçların iş deneyimi süreçlerinde büyük farklılıklar olduğu anlaşılmaktadır.

14-) Finaller resmi maç sayısı ve puan ortalaması açısından incelendiğinde; FIFA Dünya Kupası kazanan 21 milli takımın toplamda turnuvalarda 131 maç oynadığı ve her şampiyon milli takımın ortalama 6 müsabaka ile turnuvayı tamamladığını görmekteyiz. FIFA Dünya Kupası kazanan 21 milli takımın toplamda turnuvalarda 56.44 puan topladığı ve turnuvaya katılarak şampiyonluk hedefleyen bir teknik direktörün bu noktada planlarını 2,68 maç başına puan ortalaması üzerine yapması gerektiği anlaşılmaktadır. FIFA Dünya Kupası kazanan 21 milli takımın toplamda 16'sı turnuvalarda en az 1'er maçı berabere veya mağlubiyetle, 5 takım ise puan kaybı yaşamadan 3.0 maç başına puan ortalaması ile şampiyonluğa ulaşmışlardır. Şampiyon milli takım ve Teknik direktörlerinin 3.0 Mbp oranı %24'dür. FIFA Dünya Kupası kazanan 21 milli takımın toplamda 4'ü turnuvalarda 1'er kez mağlubiyet yaşamalarına rağmen şampiyon olma başarısı göstermişlerdir. Şampiyon milli takım ve Teknik direktörlerinin mağlup olma oranı %19'dur. Ayrıca %81 orana sahip 17 milli takım oyuncu ve teknik ekibi ile birlikte turnuvayı namağlup olarak tamamlamışlardır. FIFA Dünya Kupası kazanan 21 milli takımın toplamda 13'ü turnuvalarda en az 1'er maçı berabere tamamlamalarına rağmen şampiyon olma başarısı göstermişlerdir. Şampiyon milli takım ve teknik direktörlerinin beraberlik alma oranı %62'dir. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan 16 milli takımın toplamda turnuvalarda 75 maç oynadığı ve her şampiyon milli takımın azami olarak ortalama 4 müsabaka ile turnuvayı tamamladığını görmekteyiz UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu 16 milli takımın toplamda turnuvalarda 16 teknik direktörün 41.72 puan topladığı ve turnuvaya katılarak şampiyonluk hedefleyen bir teknik direktörün bu noktada planlarını 2,60 maç başına puan ortalaması üzerine yapması gerektiği anlaşılmaktadır. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan 16 milli takımın toplamda 5'i turnuvalarda en az 1'er kez

mağlubiyet yaşamalarına rağmen şampiyon olma başarısı göstermişlerdir. Şampiyon milli takım ve teknik direktörlerinin mağlup olma oranı %31'dir. Ayrıca %69 orana sahip 11 milli takım oyuncu ve teknik ekibi ile birlikte turnuvayı namağlup olarak tamamlamışlardır. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan 16 milli takımın toplamda 6'sı turnuvalarda en az 1'er maçı berabere tamamlamalarına rağmen şampiyon olma başarısı göstermişlerdir. Şampiyon milli takım ve Teknik direktörlerinin beraberlik oranı %37'dir. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası 16 milli takımın toplamda 9'u turnuvalarda en az 1'er maçı berabere veya mağlubiyetle, 7 takım ise puan kaybı yaşamadan 3.0 maç başına puan ortalaması ile şampiyonluğa ulaşmışlardır. Şampiyon milli takım ve Teknik direktörlerinin 3.0 Mbp oranı %44'dür. FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan Avrupalı milli takım teknik direktörlerinin turnuva hedeflerini ortalama 5 maç üzerinden minimum 2.60 puan ortalaması olarak belirlemesi gerektiği sonucu çıkarıldı.

15-) Milli takım görev süresi açısından incelendiğinde; FIFA Dünya Kupası kazanan milli takım teknik direktörlerinin hedef başarıya ulaştıkları görev süresi aralıklarının ortalamaları görülmektedir. 20 başarılı milli takım teknik direktörü için ortalama 8 yıllık bir sözleşme süresi hesaplanmış ve tabloda gösterilmiştir. Avrupalı teknik direktörlerin sözleşme süreleri genel ortalamanın üzerinde 10 yıl seviyelerinde iken, Güney Amerikalı milli takım teknik direktörleri neredeyse genel ortalamanın yarısı denilebilecek 4 yıl seviyelerinde görülmektedir. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan milli takım teknik direktörlerinin hedef başarıya ulaştıkları takımlarda ortalama sözleşme süreleri görülmektedir. 16 milli takım teknik direktörü için 6 yıl ortalama olarak sözleşme ile görev yapma durumu söz konusudur. FIFA Dünya Kupaları ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası Finallerinde başarılı olmuş milli takım teknik direktörlerinin hedef başarıya ulaştıkları takımlardaki sözleşme sürelerinin ortalama olarak birbirinden farklı olduğu anlaşılmaktadır. Hatta Dünya Kupası kazanmış Avrupa kıtası milli takım teknik direktörleri ortalama 10 yıllık sözleşme ile görev süresi yaşarken, aynı durum Avrupa Şampiyonu milli takım teknik direktörleri için ortalama 6 yıl olarak görülmektedir. Güney Amerika ülkelerinde ise sözleşme süreleri daha kısa vadede sona ermiş ve aynı teknik adamla uzun süren planlamalar konusunda Avrupalı ülke milli takımlarından farklılık göstermektedir.

16-) Bosman sonrası dönemde ortalama sözleşme süresinin 2,5 yıldan 3 yıla çıkmıştır (Frick 2007)

Sözleşme süreleri ile başarının kazanıldığı zaman arasındaki bağ incelendiğinde; FIFA Dünya Kupası kazanan milli takım Teknik direktörleri için göreve başlama tarihi esas alınarak incelendiğinde, en az 4 yıllık bir çalışma süresinin akabinde büyük başarı kazanılmış olarak görülmektedir. Avrupalı teknik direktörlerde durum 7 yıla kadar süren bir mesai durumunun ardından açığa çıktığı anlaşıldı. Güney Amerikalı teknik direktörler ise ortalama 2 yıl süren çalışma ardından kupada başarılı oldular. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası finallerinde başarılı olan ve kupayı kazanmış milli takım teknik direktörlerinin göreve başlama ve hedef başarıya ulaşma arasındaki süreleri ortalama 8 yıl olarak hesaplandı. Kupayı kazanmış 16 teknik direktörün sözleşme başlangıcı ve kupa arası süreleri olarak değerlendirildiğinde, genel olarak sözleşme başlangıcından itibaren en az 3 yıllık çalışmanın ardından büyük başarı kazanılmış olarak görülmektedir.

17-) Şampiyonluk sonrası görev süresi açısından incelendiğinde; FIFA Dünya Kupası kazanan milli takım teknik direktörlerinin şampiyonluk sonrası kahir ekseriyetinin Dünya Kupası sonrası görevlerine devam ettiği görüldü. Şampiyonluk sonrası görevine devam eden 15 teknik direktörün kupa sonrası ortalama görevine devam etme süresinin 6 yıl olduğu, Avrupalı teknik direktörlerin ortalama 8 yıl görevine devam etmesine rağmen Güney Amerikalı milli takım teknik direktörlerinin ortalama 3 yıl görevde kaldığı anlaşıldı. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan milli takım teknik direktörlerinden şampiyonluk sonrası görevine devam eden 13 teknik direktörün kupa sonrası ortalama görevine devam etme süresinin 4 yıl olduğu anlaşılmaktadır.

6. SONUÇ

Dünya ve Avrupa Futbol Şampiyonalarında zafere ulaşan milli takım teknik direktörünü, başarılı bir yönetici olarak zirveye taşıyan süreci, elde edilen verilerin analizi ışığında incelendi. Çıkarılan sonuçlar;

1-) FIFA Dünya Kupaları ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası finallerinde başarılı olmuş milli takım teknik direktörleri vatandaşı oldukları ülke milli takımlarında başarılı oldukları sonucuna varıldı.

2-) FIFA Dünya Kupaları ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası finallerinde başarılı olmuş milli takım teknik direktörleri yoğunluk bakımından 45-60 yaş aralığında olmakla birlikte, FIFA Dünya Kupaları kazanan teknik direktörler alt sınıra, UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu milli takım teknik direktörleri ise üst sınıra daha yakın bir ortalama yaş aralığında oldukları saptandı. 45 ve 60 yaş aralığı koçluk başarıları açısından altın dönem olarak yorumlandı.

3-) FIFA Dünya Kupaları ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası finallerinde başarılı olmuş milli takım teknik direktörlerin %85'den fazlasının aktif olarak futbol oynadıkları tespit edildi. Her iki kupada da başarılı koçların ortalama 10 yıl ve üzeri futbolculuk kariyeri olduğu görüldü.

4-) Futbolcu kariyerinde oynadıkları mevkiiler incelendiğinde, FIFA Dünya Kupası finallerinde şampiyon koçların orta saha ağırlıklı oyunculardan, UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası finallerinde başarılı olmuş milli takım teknik direktörlerinin ise ağırlıklı olarak savunma ve hücum oyuncularından yoğun olduğu görüldü.

5-) FIFA Dünya Kupaları ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası finallerinde başarılı olmuş milli takım teknik direktörlerinin oyun sistemlerinde %80 üzeri bir oranda ofansif futbolun ön planda tutulduğu çift yönlü sistem benimsendiği, teknik direktörlerin %20 oranında savunma ağırlıklı olarak final planlamalarını yaptıkları görüldü.

6-) FIFA Dünya Kupaları ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonluğu kazanan milli takım teknik direktörlerinin futbol oynadığı mevkii ile oyun sistemleri ilişkisine bakıldığında dağılımın heterojen bir yapıda olduğu görüldü.

7-) FIFA Dünya Kupaları ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonluğu kazanan milli takım teknik direktörlerinin %50 üzeri çoğunluğu aktif futbol yaşamlarında şampiyonluk yaşamamış olarak benzerlik gösterdi.

8-) FIFA Dünya Kupası kazanan 20 milli takım teknik direktörünün 14'ü ülkesinin milli takımlarında futbolcu olarak görev aldı. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu 16 milli takım teknik direktörü içerisinde 9'u futbolculuk kariyerinde milli takım oyuncusu olarak görev yapma başarısı gösterdi. Bu açıdan bakıldığında Avrupa ülkeleri federasyon yöneticileri için teknik direktör seçimlerinde milli oyuncu olma kriterinin daha anlamlı olduğu söylenebilir.

9-) FIFA Dünya Kupaları ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonluğu kazanan milli takım teknik direktörlerinin mesleki açıdan ortalama 15 ila 25 yıl arasında tecrübe sahibi olarak milli takım teknik direktörlüğüne kabul edildiği görüldü.

10-) FIFA Dünya Kupaları ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonluğu kazanan milli takım teknik direktörlerinin mesleki açıdan gerek kulüp bazında ulusal ve gerekse uluslararası başarılarının yoğun olduğu görüldü.

11-) FIFA Dünya Kupaları ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonluğu kazanan toplam 36 teknik direktörün 20'sinin futbol kariyerini geçirdiği bir veya daha fazla takımda antrenörlük deneyimi olduğu görüldü.

12-) FIFA Dünya Kupaları ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonaları kazanan milli takımların teknik direktörleri için yardımcı antrenör olarak çalışmış olanların 8'i milli takımlarda, 3'ü ise kulüp seviyesinde görev almıştır. Yardımcı antrenör sayısı oldukça düşük olarak görüldü.

13-) FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan başarılı teknik direktörlerin altyapı deneyimlerini ele aldığımızda, toplamda 36 teknik direktörün 31'i yani %86'sının altyapı deneyimi olmadığı ve %14'lük paya sahip 5 teknik direktörün altyapı antrenörlüğü yapmış olduğu görüldü.

14-) FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan Avrupalı milli takım teknik direktörlerinin milli takım öncesi çalıştırdıkları takımlarda minimum sezon süreleri ortalamalarının farklı olduğu görülmektedir.

15-) FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan milli takım teknik direktörlerinin turnuva hedeflerini ortalama 5 maç üzerinden minimum 2,60 puan ortalaması olarak belirlemesi gerektiği sonucu çıkarıldı.

16-) FIFA Dünya Kupaları ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası Finallerinde başarılı olmuş milli takım teknik direktörlerinin hedef başarıya ulaştıkları takımlardaki sözleşme sürelerinin ortalama olarak 5 ila 10 yıl arası olduğu anlaşıldı.

17-) FIFA Dünya Kupası kazanan milli takım teknik direktörleri en az 4 yıllık bir çalışma süresinin akabinde kupa kazanıldığı görüldü. UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası finallerinde başarılı olan ve kupayı kazanmış milli takım teknik direktörlerinin göreve başlama sonrası 3 yıl sonunda başarı yakalayabilen teknik direktörler var olsa da, hedef başarıya ulaşma arasındaki süre ortalama 8 yıl olarak hesaplandı.

18-) FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan milli takım teknik direktörlerinin büyük çoğunluğunun, finaller sonrası görevlerine devam ettiği görüldü. FIFA Dünya Kupası Şampiyonluğu sonrası görevine devam eden 15 teknik direktörün kupa sonrası ortalama görevine devam etme süresinin 6 yıl olduğu, UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası kazanan milli takım teknik direktörlerinden şampiyonluk sonrası görevine devam eden 13 teknik direktörün kupa sonrası ortalama görevine devam etme süresinin 4 yıl olduğu anlaşıldı.

Sonuç olarak, elde ettiğimiz veriler ışığında FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin;

- Uyrak
- Futbolcu kariyer süresi
- Futbolcu kariyer başarıları
- Koçluk beceri ve oyun planı
- Çalıştırılan takım sayıları
- Maç başına puan ortalamaları

- Resmi sözleşme süreleri
- Kupa kazanma hazırlık süresi

gibi parametreler açısından benzerlik gösterdikleri görüldü.

FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonu milli takım teknik direktörlerinin;

- Yaş ortalamaları
- Futbolcu kariyer mevkiiler
- Koçluk deneyim süreleri
- Çalışma süreleri
- Yardımcı antrenörlük deneyimi
- Altyapı oyuncu koçluğu deneyimi
- Kupa sonrası görevde kalma süresi

gibi parametreler açısından ise farklılık gösterdikleri görüldü.

FIFA Dünya Kupası finallerinde şampiyon milli takım teknik direktörlerinin kariyer gelişim süreçlerine bakıldığında, şampiyon teknik direktörlerin;

- Aidiyet ve kültürel yönden vatandaşlık bağı olması
- 40-55 yaş aralığında olması
- Uzun süren futbolcu kariyeri olması
- Futbolculuk kariyerinde de milli sporcu olması
- Ortalama 20 yıl koçluk deneyimi sahibi
- Milli takım öncesi ortalama 4 takım çalıştıran ve çalıştırdığı takımlarla çeşitli ulusal - uluslararası başarıları olması
- Milli takım ile uzun süreli plan ve sözleşme akdi yapılması

durumları ortak noktalar olarak karşımıza çıkmaktadır.

UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası finallerinde şampiyon milli takım teknik direktörlerinin kariyer gelişim süreçlerine bakıldığında, şampiyon teknik direktörlerin;

- Aidiyet ve kültürel yönden vatandaşlık bağı olması
- 45-60 yaş aralığında olması

- Uzun süren futbolcu kariyeri olması
- Futbolculuk kariyerinde de milli sporcu olması
- 20 yıl ve üzeri koçluk deneyimi olması
- Milli takım öncesi ortalama 4 takım çalıştıran ve çalıştırdığı takımlarla çeşitli ulusal - uluslararası başarıları olması
- Milli takım ile uzun süreli plan ve sözleşme akdi yapılması

durumları ortak noktalar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Avrupalı teknik direktörlerin Güney Amerikalı meslektaşlarına nispeten daha fazla deneyim kazandıktan sonra milli takım kariyerlerine adım attıkları anlaşılmaktadır. Dünya Kupası kazanan Avrupalı teknik direktörlerin sayısı Güney Amerikalı antrenörlerinden fazla olsa da milli takım haricinde çalıştıkları takım sayısı ve başarı ortalamaları yakınlık göstermektedir. Avrupa futbolunda, milli takım koçları için oyunculuk ve antrenörlük süreçlerinin daha uzun olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum Avrupa futbolunda milli takım antrenörlerinin göreve layık görülme sürecinde antrenörlük deneyimi ve yetkinliğine daha fazla ehemmiyet gösterildiği hissini uyandırmaktadır. Avrupalı milli takım teknik direktörlerinin milli takım öncesi çalıştırdıkları takım sayıları ve deneyim sürelerinin ortalamalarının birbirine yakın olduğu, Avrupa futbolunda başarılı antrenörlerin istikrarlı bir iş deneyiminin akabinde milli takımlarda görev aldıkları görüldü.

7. ÖNERİLER

Dünyanın en popüler sporu olarak kabul edilen futbolda, dünya nüfusunun büyük bölümünün takip ettiği FIFA Dünya Kupası ve UEFA Avrupa Futbol Şampiyonası organizasyonları tarihinde şampiyonluk yaşamış olan milli takım teknik direktörlerinin deneyim, görev süreleri ve başarı süreçleri ile özelliklerini bir arada inceleyen bir çalışmanın literatürde bulunmaması genel olarak dünya futboluna, özel olarak dünya genelinde futbol antrenörlerinin kariyer planlaması eğitimlerine ve en önemlisi akademik olarak literatüre bu çalışma ile önemli katkıda bulunmuştur.

Çalışma ile ilgili öneri sunulurken iki soru üzerinde yoğunlaşmak etkili olacaktır. Bu sorulardan ilki; “Profesyonel futbolda başarıya ulaşmak isteyen teknik direktör, bir spor yöneticisi olarak kariyer ve gelişim sürecini nasıl yönetmelidir?” sorusudur.

- Çalışma sonuçlarına göre ister futbolcu kariyeri olsun ister olmasın, her teknik direktör elit seviyede antrenörlük fırsatı yakalayabilir. Bu noktada antrenörlerin kendilerini geliştirmeleri elzemdir. Fakat futbolcu kariyeri olan hatta üst düzey futbolcu olarak antrenörlüğe geçiş yapanlar çok daha avantajlı durumdadırlar.
- Antrenör deneyimleri bir teknik direktörün asistanlığını yaparak veya altyapı antrenörü olarak geliştirilebilir.
- Çalışmadan çıkarılan sonuçlara göre elit teknik direktörler meslek hayatlarını aktif çalışma ile sürekli oyun ve maç tecrübesi ile geliştirerek büyük başarılar elde etmişlerdir. Bu sebeple mesleki açıdan süreklilik önemli olarak görülmektedir.
- Hedefe yönelik planlamalar ile hedefe adım adım ilerlemek, gerekli deneyim ve başarıları sırasıyla yakalayarak sağlam temeller üzerine bina etmelidir.
- Bir antrenörün görevi yalnızca çalıştırmak ya da sporun nasıl yapıldığını göstermekten ibaret değildir (Yorulmazlar, 2021). Teknik direktörlüğün bir spor yöneticiliği işi olduğu gerçeğinin bilincinde olarak, doğru teknik ekip ve oyuncu planlamasını yaparak süreci ve ekibi yönetme becerilerini kazanmalı, ayrıca uygulamada hakkını vermelidir.

Çalışmaya dair önerilere katkı sağlayacak bir diğer soru ise; “Spor yöneticileri, özellikle milli takım seviyelerinde, profesyonel futbolda doğru teknik direktör seçimi

konusunda hedef başarıya ulaşmak için isabetli bir karar alma noktasında nasıl bir yol izlemelidir?” sorusudur.

Öncelikle spor yöneticileri veya spor kulübü yetkilileri, bir teknik direktör seçimi için bir araya geldikleri zaman, özellikle milli takımlar seviyesinde önemli bir görev için karar alınacaksa, bu sorumluluk bilincinde liyakat konusunda dikkatli olunmalıdır.

- Aday teknik direktörler hedefe yönelik araştırılmalı ve dikkatle analiz edilmelidir. Hedeflenen başarı ile başarıya götürmesi öngörülen teknik direktör adaylarına dair bilgiler bu çalışmada elde edilen sonuçlar gibi farklı parametreler açısından değerlendirilerek, isabetli karar vermeye çalışılmalıdır.
- Milli takım başarılarında, oyuncular kadar antrenörlerin de milli duyguları ile görev yapabilmesi açısından, kendi vatandaşı olduğu ülke milli takımlarında çalışması önemlidir.
- Milli takımlarda başarının uzun bir planlama ve çalışma süresi içeren yılların ardından ulaşılabilecek bir durum olduğu gerçeği göz önünde bulundurularak, teknik direktör seçiminde hata yapma payı en aza indirilmelidir.

Bu noktada sorumluluk ülke futbolunu yöneten spor yöneticilerindedir. Bu durumda bu yöneticilerin olası bir teknik direktör seçiminde veya görevde olan bir teknik direktör ve ekibini denetleme noktasında bu çalışmada elde edilen bilgiler de dahil konu ile ilgili gerekli bilgi birikimi ve yönetim becerilerine hakim olmak önemlidir.

Bu çalışma özelinde futbol yöneticilerinin ve genel anlamda spor yöneticilerinin spor bilimleri alanında akademik eğitim almış olması ve mesleki bir uzmanlık gerektiren karar alma noktasında profesyonelliğin ön planda tutulması ülke sporunun gelişimi açısından son derece önemlidir.

8. KAYNAKLAR

- Acet, M. (2005). Sporda Saldırganlık ve Şiddet. Morpa Kültür Yayınları, İstanbul. 19-22,16- 17. S.15.
- Acet, Mehmet, (1997), Futbol Seyircisinin Sosyokültürel Yapısının Şiddet Eylenine Etkisi İfolybol ve Basketbol Seyircisi/eri ile Karşılaştırılması, Basılmış Yüksek Lisans Tezi.
- Akşar T. (2005). Endüstriyel Futbol. Literatür Yayınları, İstanbul, s.11,12,13,42
- Akşar, T., & Merih, K. (2006). Futbol ekonomisi. *İstanbul: Literatür Yayıncılık*, 3.
- Alberda, J., & Murphy, P. (1997). Team building. *The Coach*, 1, 22-27.
- Ali A. A statistical analysis of tactical movement patterns in soccer. In Science and Football, (Eds Reilly, T. Lees, A. Davids, K, Murphy, W.J.) E.& F. Spon,London 1998,pp 302-308.
- Altıntaş A, Çetinkalp ZK, Aşçı FH. Antrenör-sporcu ilişkisinin değerlendirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması,Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi,2012, 23 (3), 119-128.
- Apaydın A, Doğan M. Futbol Ve Temel Teknikleri.Demirtaşpaşa Endüstri Meslek Lisesi Matbaası, Bursa 1995.
- Aracı, Hikmet (2004): Okullarda Beden Eğitimi, İstanbul: Nobel Yayınları, 2. Baskı.
- Atabeyoğlu, C. Spor Ansiklopedisi. İstanbul, 1972.
- Şaşmaz Ataçoğlu, M. & Zelyurt, M. K. (2016). Profesyonel Futbolda Emek-Sermaye ilişkileri: Alt Liglerde Ücret, Sosyal Güvence ve Sendika Olgusu Üstüne Nitel Bir Çalışma . Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi , 3 (2) , 99-115 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/sbsebd/issue/31662/347134>
- Baltacı, A. (2017). Nitel Veri Analizinde Miles-Huberman Modeli. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED), 3(1), 1-15.
- Bangsbo, J., Mohr, M., & Krstrup, P. Physical and metabolic demands of training and match-play in the elite football player.Journal of sports sciences, 2006 :24(07), 665-674.
- Babushkin G.D. Specificity of the coach's activity. Omsk: OIFIF; 1985. 68 p.
- Biçer, T. Sporda Toplam Kalite Yönetimi Ve Futbol Uygulamaları, 1. Baskı, İstanbul: Beyaz Yayınları, 2008. S:104
- Bozdemir, M., Futbol Fanatizminin Sosyolojik Açından Tahlili, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü,İstanbul, 1998, S:53
- Bridgewater, S. (2010). Understanding the football “brandscape”. In *Football Brands* (pp. 79-117). Palgrave Macmillan, London.

- Bronfenbrenner, U. (1979). The ecology of human development: *Experiments by nature and design*. Harvard University Press.
- Bronfenbrenner, U. (1999). Environments in developmental perspective: *Theoretical and operational models*.
- Carron, A. V. ve Hausenblas H., (1998). Group Dynamics in Sport (2nd Edition). Morgantown, Wv, Fitness Information Technology.
- Carter, A. D., & Bloom, G. A. (2009). Coaching knowledge and success: Going beyond athletic experiences. *Journal of Sport Behavior*, 32(4), 419
- Corbin, J., & Strauss, A. (2008). Theoretical sampling. *Basics of qualitative research (3rd ed.): Techniques and procedures for developing grounded theory*. SAGE Publications, Inc, 143-158.
- Corbin, J., & Strauss, A. (2014). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Sage publications.
- Creswell, J. W. (2003). Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage
- Çalışkan, G., Göral, M., Antrenörün Liderliği, Ankara, 2. Basım, Nobel Yayıncılık, 2015.
- Daymon, C., ve Holloway, I. (2003). Qualitative Research Methods in Public Relations and marketing communications. London: Routledge.
- De Sousa Martins, D. (2015). Hedonic Pricingin Professional Football: Is players' transfer value explained by sporting performance?. Master in Management Dissertation, Master Thesis, Porto, (Supervisor: Rui Couto Viana).
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2008). Introduction: The discipline and practice of qualitative research.
- Dey, I. (1993). Creating categories. Qualitative data analysis. *london: Routledge*.
- Edwards, SM, li, H. & lee, J.-H. (2002) forced exposure and psychological reactance: antecedents and consequences of the perceived intrusiveness pop-up ads. *Journal of Advertising*, 31(3), 83-95.
- Dimec, T., & Kajtna, T. (2009). Psychological characteristics of younger and older coaches. *Kinesiology*, 41, 172-180.
- Donnollen, A., (1998). Takım Dili (Çev: Osman Akınhay). Sistem Yayıncılık, Birinci Basım, İstanbul.
- Downey, M. (2003). Effective coaching: Lessons from the coaches' coach (3rd). *Independence, KY: Cengage Learning*.
- Durna, E., Türkiye’de Futbol Ve Hakem. istanbul, Yıldızlar Matbaacılık, 1997, s:323

- Efil, İ. (2006). İşletmelerde Yönetim ve Organizasyon, 8. Baskı. Alfa Akademi Basım. Bursa.
- Elmas, S., “Bir Futbolcu Olursak...”, Futbolda Profesyonellik, Sınıf Atlama ve Hayal Kırıklığı, İstanbul, İletişim Yayınları, 2017.
- Erdem, K., Futbolda Kenar Yönetimi, İstanbul, Morpa Kültür Yayınları, 2005.
- Feltz, D. L., Chase, M. A., Moritz, S. E., & Sullivan, P. J. (1999). A conceptual model of coaching efficacy: Preliminary investigation and instrument development. *Journal of Educational Psychology*, 91(4), 765–776.
- Feltz, D. L., Hepler, T. J., Roman, N., & Paiement, C. (2009). Coaching efficacy and volunteer youth sport coaches. *The sport psychologist*, 23(1), 24-41.
- Flick, U. (Ed.). (2013). *The SAGE handbook of qualitative data analysis*. Sage.
- Feldman, M. (1995). *Strategies for Interpreting Qualitative Data*. CA: Sage.
- Footballhistory website <https://www.footballhistory.org/>, Erişim tarihi: 19 Ekim 2022
- Franks M I, Macgarry T. The Science of Match Analysis and Soccer, Science and Football, London; 2003, 265-275.37.Franks IM. Use Of Feedback by Coaches and Players. In T. Reilly, J. Bangsbo And M. Hughes (Eds), Science and Football III. London,1997: pp. 267-268.
- Frýbort, P., Kokštejn, J., Musálek, M., & Süß, V. Does physical loading affect the speed and accuracy of tactical decision-making in elite junior soccer players?. *Journal of sports science & medicine*, 2016 :15(2), 320.
- Geeraerts, K., Vanhoof, J., & Van Den Bossche, P. (2019). Flemish teachers’ age-related stereotypes: Investigating generational differences. *Journal of Intergenerational Relationships*, 1-17. <https://doi.org/10.1080/15350770.2019.1701603>
- Gilbert, W., & Trudel, P. (2001). Learning to coach through experience: Reflection in model youth sport coaches. *Journal of Teaching in Physical Education*, 21, 16-34.
- Glesne, C., ve Peshkin, A. (1992). *Becoming qualitative researchers an introduction*. London: Longman Group Ltd.
- Gould, D., Hodge, K., Peterson, K., & Petlichkoff, L. (1987) Psychological foundations of coaching: similarities and differences among intercollegiate wrestling coaches, *The Sport Psychologist*, 1,293–308.
- Gould, D., Giannini, J., Krane, V., & Hodge, K. (1990). Educational needs of elite U.S. national team, Pan American, and Olympic coaches. *Journal of Teaching in Physical Education*, 9, 332-344.
- Gould, D., Giannini, J., Krane, V., & Hodge, K. (1990). Educational needs of elite US national team, Pan American, and Olympic coaches. *Journal of teaching in physical education*, 9(4), 332-344.

- Günay M, Yüce A. Futbol Antrenmanın Bilimsel Temelleri. Gazi Kitapevi,2008.
- Hanin, Y. L. (2007). Emotions and athletic performance: Individual zones of optimal functioning model.
- Hurley, M. (2011). Futbol oynuyorum (N. Akın, Çev.). İstanbul: Carretta Çocuk.
- Irwin, G., Hanton, S., & Kerwin, D. (2004). Reflective practice and the origins of elite coaching knowledge. *Reflective practice*, 5(3), 425-442.
- İstanbuluoğlu, A.,Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi'nin 100 Yılı, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Yayınevi,2008.
- James, N. (2007). The use of email interviewing as a qualitative method of inquiry in educational research. *British Educational Research Journal*, 33, 963-976.
- Jones. R. L., Armour, K. M., & Potrac, P. (2003). Constructing expert knowledge: A case study of a top-level Professional soccer coach, *Sport, Education and Society*, 8(2), 213-229
- Jones, R. L., Armour, K. M., & Potrac, P. (2004). *Sports coaching cultures: From practice to theory*. Psychology Press.
- Journal of Coaching in Organizations, 1(4), 4-16.
- Jowett S, Cockerill IM. Olympic Medallists'perspective Of The Athlete–Coach
- Karakuş S, Küçük V, Acel M, Çakır İ. Fubolda Taktik. Kütahya,1996.
- Kızılet Bozdoğan, T. & Kızılet, A. (2017). Genç Kadın Futbolcu Profilini Belirlemede Fiziksel, Fizyolojik ve Biomotor Özelliklerin Etkisi . İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi , 7 (2) , 1-12 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/iuspor/issue/32815/351468>
- Kolludar S.Futbolda Antrenörlük Eğitim Öğretim İlkeleri. Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara,1998.
- Lozhkin G.V., Volyanyuk N.Yu. Acmeological invariant of a coach's professionalism. *Sport psychologist*. 2004. No. 2. P. 27-39.
- MacDonald, K. ve Tipton, C. (1996). “Using Documents”, N.Gilbert (ed.), *Researching Social Life*. London: Sage içinde 187-200.
- Malinovsky A.I., Petrovskaya T. Personal determinants of forming a functional image of a football coach when working with teams of different levels. *Science in Olympic sports*. 2018; (1): 66-72.
- Malinovsky Andrey, Petrovska Tetiana. Special skills in the structure of the image of a football coach when working with teams of different levels. *Youth Scientific Bulletin of the Eastern European National University by Lesya Ukrainka*. Series: Physical Culture and Sports. Issue 27, Lutsk, 2017. P.205-209.

Martens R. Successful coach. Moscow: Human. 2014, P.396-398.

Manley, A., Greenlees, I., Thelwell, R., & Smith, M. (2010). Athletes' use of reputation and gender information when forming initial expectancies of coaches. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 5(4), 517-532.

Manning, P.K. ve Cullum-Swan, B. (1994). Narrative, Content and Semiotic Analysis. *Qualitative Research Methods*. CA: Sage içinde 167-290.

Maxwell, J.A. (1992). Understanding in qualitative research. *Harvard Educational Review*, 62, 979-1000.

Maxwell, J. C. (2013). *The 17 indisputable laws of teamwork: Embrace them and empower your team*. HarperCollins Leadership.

Mays, N., & Pope, C. (2000). Assessing quality in qualitative research. *Bmj*, 320(7226), 50-52.

Merriam, S. B. (1998). *Qualitative Research and Case Study Applications in Education. Revised and Expanded from "Case Study Research in Education."*. Jossey-Bass Publishers, 350 Sansome St, San Francisco, CA 94104.

Mielke, D. (2007). Coaching experience, playing experience and coaching tenure. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 2(2), 105-108.

Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: A sourcebook* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

Morgan, D. L., & Morgan, R. K. (2008). *Single-Case research methods for behavioral and health sciences*, SAGE Publications.

Müniroğlu S, Deliceoğlu G. Futbolda Müsabaka Analizi ve Gözlem Teknikleri. Ankara Üniversitesi Basım Evi, 2008.

Müniroğlu S, Yıldırım Y, Karakulak İ. Profesyonel futbolcuların “futbolda taktik” konusunda görüşlerinin incelenmesi. *Spor metre Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi* 2011.

Ng, T. W., & Feldman, D. C. (2012). Evaluating six common stereotypes about older workers with meta-analytical data. *Personnel Psychology*, 65(4), 821-858. <https://doi.org/10.1111/peps.12003>

Onağ, Z. G., Güzel, P., & Özbey, S. (2013). Futbol Antrenörlerinin Görüşlerine Göre, Takım Başarısını Etkileyen Faktörler: Nitel Bir Araştırma. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*. 4(2): 125–145.

Ongan, H., Demiröz, D., M. (2010), *Futbolun Tarihi.*, Akademik, Futbol. s:32. İstanbul.

Relationship. *Psychology Of Sport and Exercise*, 2003, 4, 313–331.

Papahristodoulou C. An Analysis Of UEFA Champions League match statistics. *International Journal Of Applied Sport Science*, 2008, Vol 20, No 1 67-93.

Partridge D, Mosher RE, Franks IM. A computer assisted analysis of technical performance-a comparison of the 1990 World Cup and intercollegiate soccer. In: Reilly T, Clarys J, Stibbe A, editors. *Science and Football II*. London: E. and F.N. Spon; 1993. pp. 221–231.

Posthuma, R. A., & Campion, M. A. (2009). Age stereotypes in the workplace: Common stereotypes, moderators, and future research directions. *Journal of Management*, 35(1), 158-188. <https://doi.org/10.1177/0149206308318617>

Roberts, P., ve Priest, H. (2006). *Qualitative Research in Social Sciences*. Nursing Standard, 20, 41-45.

Saçaklı H. *Futbol*. İTÜ İnşaat Fakültesi Matbaası, İstanbul, 1995.

Salmela, J. H. (1995). Learning from the development of expert coaches. *Coaching and sport science journal*, 2(2), 3-13.

Sayarı, G. *Teorik Futbol*, Ülkemiz Matbaası, Ankara, 2000.

Serin, E. Y. (2019) Profesyonel, Amatör ve Sedanter Futbol Oynayanların Fiziksel, Fizyolojik ve Motorik Özelliklerinin Değerlendirilmesi – Anaerobik Dayanıklılıklarını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimi Dergisi*. 14(2): 344-355.

Sevim Y. Türkiye’de antrenör eğitim yapısı ve temel ilkeleri. *Gazi Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Ankara 1998, Sayı: 3.

Straub, J. (2002). *Ekip Kurma ve Yönetme* (Çev: Savaş Şenel). Hayat Yayıncılık, İstanbul.

Streubert, H. J., & Carpenter, D. R. (2011). *Qualitative research in nursing*. (5th ed.). Philadelphia: Lippincott Williams ve Wilkins.

Sunay H. Türkiye Ve Bazı Yabancı Ülkelerdeki Futbol Kulüplerinin İncelenmesi. 3. Ulusal Futbol Bilim Kongresi Bildiri Kitabı, 2009, Antalya, S:18, 9-11.

Sunay, H. (2009). *Spor Yönetimi*, Ankara: Gazi Kitabevi. Sungur.

Talimciler, A., *Paranın Oyunun Ruhuna Attığı Gol: Endüstriyel Futbol, Din ve Hayat Dergisi*, 17, 2012, S. 112.

Talimciler A., *Türkiye’de Futbol Fanatizmi ve Medya İlişkisi*, İstanbul, Bağlam Yayınları, 2003.

TFF Teknik Adamların Statüsü ve Çalışma Esasları Talimatı, 2009, s.1)

Talimciler, Ahmet (2014). Türkiye'de Futbol Fanatizmi ve Medya İlişkisi, İstanbul: Bağlam Yayınları.

Transfermarkt Website (2022). Erişim tarihi 25 Haziran 2022, from <https://www.transfermarkt.com.tr/europameisterschaft2020/meistertrainer/pokalwettbewerb/EM20>

Tütüncü Y.Futbol Bilgi ve Teknikleri, Karınca Matbaacılık, İzmir,1996.

Uefa.com Website, <https://www.uefa.com/insideuefa/about-uefa/strategy/>., Erişim tarihi 13 Aralık 2022.

Volyanyuk N.Yu. Psychological bases of professional formation of a coach-teacher. Avtoreferat. Kyiv: Institute of Psychology by G.S. Kostyuk of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. 2006. 34 p.

Wade, G., & Rangeon, S. (2011). Current directions in coaching research. *Revista iberoamericana de psicologia del ejercicio y el deporte*, 6(2), 217-236.

Werthner, P., & Trudel, P. (2006). A new theoretical perspective for understanding how coaches learn to coach. *The sport psychologist*, 20(2), 198-212.

West, W. (2001). Beyond grounded theory: The use of a heuristic approach to qualitative research. *Counselling and psychotherapy research*, 1(2), 126-131.

Wikipedia: The free encyclopedia. (2022). General Information. Erişim tarihi 25 Haziran 2022, from https://en.wikipedia.org/wiki/Europe_Football_%C5%9Eampiyonas%C4%B1

Wooffitt, R. (1996). "Analysing Accounts", N.Gilbert (ed.), *Researching Social Life*. London: Sage içinde 287-305.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (5. Baskı). Seçkin Yayınları.

Yıldırım, E. (2008). Profesyonel ligdeki yabancı futbolcuların, Türkiye'de futbol oynamalarına ilişkin ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan görüşleri ve yerli futbolcuların yabancı futbolculara bakış açıları (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yorulmazlar, M. M. (2021). Futbol Antrenörleri Piyasasında İstihdam . Spor Eğitim Dergisi , 5 (2) , 55-65 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/seder/issue/62382/934071>